

Vol. I-II-III Lei 23,50



AL. DUMAS • DOAMNA DE MONSOREAU

★
★ ★

ALEXANDRE DUMAS



DOAMNA DE MONSOREAU



EDITURA TINERETULUI

AL. DUMAS

DOAMNA DE MONSOREAU



VOL. III

În românește de
ION CARAION și RADU POPESCU

EDITURA TINERETULUI

Coperta de F. KALAB

Titlul lucrării în original
Alexandre Dumas
LA DAME DE MONSOREAU
Tome III
Nelson Éditeurs-Paris 1937

I

CUM ÎNTÎMPLÎNDU-SE CA CHICOT ŞI REGINA-MAMĂ SĂ FIE DE ACEEAŞI PĂRERE, REGELE ÎŞI INSUŞI ŞI EL PĂREREA REGINEI-MAME ŞI A LUI CHICOT

Henric se încredinţă că avea de-a face într-adevăr cu gasconul, care, nu mai puţin adîncit în gînduri decît odinioară Arhimede, părea hotărît să nu-şi ridice ochii din pămînt, nici dacă Parisul ar fi fost luat cu asalt.

— Ah, ticălosule ! se dezlănţui asupra lui, cu o voce de tunet. Aşa îţi aperi tu regele ?

— Eu îl apăr în felul meu şi cred că asta-i calea cea bună.

— Cea bună, trîndavule, cea bună, hai ?! răcni regele.

— Rămîn la părerea mea şi pot face dovada.

— Sînt curios să văd şi eu dovada.

— Nimic mai lesne ; mai întîi, dragul meu rege, noi am săvîrşit o mare prostie, o prostie cît capul nostru de mare.

— Cum aşa ?

— Aşa, făcînd ce-am făcut.

— Vai ! Vai ! se frămîntă Henric, izbit de asemănarea acestor două minţi deosebit de agere — a lui Chicot şi a mamei sale — care, fără îndoială, nu se sfătuiseră împreună spre a ajunge la aceeaşi concluzie.

— Da — zise Chicot — prietenii tăi aleargă prin oraş ţipînd : „Moarte angevinilor !", deşi, dacă stau să mă gîndesc puţin, tare nu-mi vine a crede că angevinii sînt cei care au dat lovitura. Aşadar, aleargă prietenii tăi prin oraş urlînd : „Moarte angevinilor !", şi în felul acesta nu fac decît să înlesnească un mic război civil, pe care domnii de Guise nu l-au putut pregăti, dar de care au atît de mare nevoie. Şi vezi tu, Henric, în clipa asta ori prietenii tăi sînt morţi de-a binelea, ceea ce, mărturisesc, nu mi-ar displăcea, chit că pe tine faptul te-ar mîhni, ori i-au izgonit pe angevini din oraş, ceea ce ţie ţi-ar fi tare neplăcut, dar, în schimb, l-ar înveseli din cale afară pe ducele de Anjou.

— Ei, drăcia dracului! Crezi, dar, că lucrurile au mers chiar atît de repede cum presupui tu?
— Dacă nu şi mai şi.
— Bine, bine, însă toate astea nu-mi lămuresc ce faci tu aici, aşezat pe piatra asta.
— Lucrez la ceva deosebit de urgent, fiule.
— La ce?
— Îmi însemn pe hartă aşezarea provinciilor pe care fratele tău le va aţîţa împotriva noastră şi calculez numărul de oameni pe care fiecare dintre ele i l-ar trimite în ajutor.
— Chicot! Chicot! izbucni regele. Va să zică n-am în jurul meu decît păsări cobitoare?
— Bufniţa, fiule, cîntă bine noaptea, căci cîntă la vremea ei — răspunse Chicot. Or, vremea e mohorîtă, Henriquet, atît de mohorîtă, încît ai putea lua ziua drept noapte, şi eu îţi cînt ceea ce trebuie să auzi. Ia te uită!
— La ce?
— Uită-te la harta mea geografică şi judecă. Mai întîi, iată Anjou-ul, care seamănă destul de bine cu o mică turtă. Iată, acolo s-a refugiat fratele tău; de-aia i-am şi dat întîietate acestei provincii. Anjou-ul bine strunit, cu o cîrmuire destoinică, aşa cum o să-l ocîrmuiască şi o să-l strunească marele maestru de vînătoare, domnul conte de Monsoreau, împreună cu prietenul tău Bussy, Anjou-ul singur poate să ne dea — şi cînd spun *să ne*, mă gîndesc la fratele tău — Anjou-ul poate să-i dea fratelui tău zece mii de ostaşi.
— Crezi?
— Pe puţin. Să trecem la Guyenne[1]. O vezi, nu-i aşa? Priveşte, uite-o colea, seamănă cu un viţel care merge într-un picior. Hei, păi nici nu trebuie să te miri dacă în Guyenne întîlneşti cîţiva nemulţumiţi: doar este un vechi cuib de revoltă, şi abia au plecat de acolo englezii. Prin urmare, Guyenne va fi încîntată să se răscoale, nu împotriva ta, ci împotriva Franţei. Este de aşteptat ca ea să furnizeze vreo opt mii de soldaţi. Ce-i drept, e puţin, dar fii pe pace, au să fie bine instruiţi, oţeliţi. Apoi, la stînga Guyennei, avem Béarn-ul şi avem Navara, le vezi pe hartă? Iată-le, sînt aste două compartimente care, laolaltă, seamănă cu o maimuţă cocoţată

[1] Veche provincie în sud-vestul Franţei, cu capitala la Bordeaux. În 1154, Eleonore d'Aquitaine, căsătorindu-se cu Henric al II-lea al Angliei, a adus ca zestre soţului ei această provincie, pe care apoi francezii şi englezii şi-au disputat-o vreme îndelungată. În 1453, Guyenne a fost definitiv cucerită şi anexată la teritoriul Franţei.

în spinarea unui elefant. Fără îndoială, Navara a fost ruinată, dar, împreună cu Béarn-ul, ea are o populaţie de trei sau patru sute de mii de oameni. Presupun că, strînse bine cu uşa, mînate şi stoarse cum trebuie de către Henric, Béarn-ul şi Navara vor da Ligii cinci la sută din populaţia lor, adică şaisprezece mii de oameni. Să recapitulăm deci: Anjou-ul, zece mii.
Şi gasconul continuă să deseneze pe nisip cu nuiaua.

Adică	10.000
Opt mii din partea Guyennei, adică . . .	8.000
Şaisprezece mii din partea Béarn-ului şi Navarei, adică	16.000
total	34.000

— Aşadar, tu crezi că regele Navarei se va alia cu fratele meu? întrebă Henric.
— Ei, drace, na-ţi-o bună!
— Va să zică eşti convins că el este amestecat şi în fuga lui?
Chicot îl privi pe Henric drept în ochi:
— Henriquet, iată o idee care nu este a ta!
— De ce?
— Pentru că prea este înţeleaptă, fiule.
— Ce importanţă are a cui este? Te întreb, răspunde-mi: crezi că Henric de Navara e amestecat în fuga fratelui meu?
— Hm! făcu Chicot. Dinspre strada Ferronnerie mi-a ajuns la ureche un „Pe toţi sfinţii!“, care, dacă stau să mă gîndesc, mi se pare o înjurătură destul de grăitoare.
— Ai auzit această înjurătură!? strigă regele.
— Zău că da, abia acum mi-aduc aminte — răspunse Chicot.
— Deci el era la Paris?
— Aşa cred.
— Şi ce te face să crezi?
— Ochii mei.
— L-ai văzut pe Henric de Navara?
— Da.
— Bravo, şi n-ai venit să-mi spui că duşmanul meu sosise în capitala mea ca să-mi rîdă în nas!
— Ori eşti gentilom, ori nu eşti — ripostă Chicot.

— Adică ?

— Adică dacă ești gentilom, nu poți fi spion, asta-i !

Henric rămase dus pe gînduri.

— Care va să zică... Anjou-ul și Béarn-ul ! bîigui el. Fratele meu François și vărul meu Henric !

— Bineînțeles, fără a-i pune la socoteală pe cei trei frați de Guise.

— Cum ? ! Tu ești convins că se vor alia între ei ?

— Treizeci și patru de mii de oameni — spuse Chicot, socotind pe degete. Zece mii Anjou-ul, opt mii Guyenne, șaisprezece mii Béarn-ul ; și încă douăzeci sau douăzeci și cinci de mii sub ordinele domnului de Guise, ca locotenent-general al armatei tale ; în total, cincizeci și nouă de mii de oameni, hai să rotunjim la cincizeci de mii, din pricina gutei, reumatismelor, sciaticei și a altor boli. După cum vezi, fiule, un total destul de frumușel.

— Dar Henric de Navara și ducele de Guise sînt dușmani !

— Ceea ce n-o să-i împiedice să-și dea mîna împotriva ta, chit că le rămîne să se sfîșie între ei după ce te vor omorî pe tine.

— Ai dreptate, Chicot ; și mama are dreptate ; amîndoi aveți dreptate. Trebuie să împiedicăm orice ațîțare, ajută-mă să-i adun pe elvețieni.

— Hm, sigur că da, elvețienii ! Păi Quélus i-a luat cu el.

— Atunci, garda mea !

— A luat-o Schomberg.

— Măcar slujitorii mei !

— Au plecat cu Maugiron.

— Cum, fără ordinul meu ? strigă Henric.

— Mă rog, de cînd dai tu ordine, Henric ? A, dacă ar fi fost vorba de procesiuni ori de flagelări, nu zic ba : asupra trupului tău și chiar asupra trupului altora ți se lasă și ție puteri depline. Însă cînd e vorba de război, de guvernare, astea-i privesc pe domnul de Schomberg, pe domnul de Quélus și pe domnul de Maugiron. Cît despre d'Épernon, n-am nimic de zis, fiindcă el se ascunde.

— Ei, fir-ar să fie ! scrîșni Henric. Va să zică așa stau lucrurile ?

— Dă-mi voie să-ți spun, fiule, că prea tîrziu îți dai seama că nu ești decît al șaptelea sau al optulea rege în regatul tău.

Henric își mușcă buzele, bătînd din picior.

— Hei ! exclamă Chicot, încercînd să deslușească prin întuneric.

— Ce se întîmplă ?

— Hm, drăcie ! Ei sînt. Privește, Henric, iată-ți oamenii !

Și arătă spre trei sau patru călăreți care soseau în grabă, urmați de alți cîțiva oameni călări și de o mulțime de oameni pe jos. Călăreții erau gata-gata să pătrundă în Luvru, fără să ia seama la cei doi bărbați care, învăluiți în întuneric, stăteau lîngă șanțuri.

— Schomberg, vino aici, Schomberg ! strigă regele.

— Hei, cine mă cheamă ? tresări Schomberg.

— Vino încoa', copilul meu, vino !

Lui Schomberg i se păru că recunoaște vocea și se apropie.

— Ei ! zise el. Să mă bată Dumnezeu, e regele !

— Da, chiar eu, care fugeam după voi și care, neștiind unde să vă găsesc, vă așteptam cu nerăbdare. Ce-ați făcut ?

— Ce-am făcut ? vorbi un al doilea călăreț, apropiindu-se.

— Ah, vino, Quélus, vino și tu — spuse regele — și, mai ales, să nu mai pleci fără îngăduința mea !

— Nici nu mai e nevoie, pentru că totul s-a sfîrșit — rosti un al treilea, pe care regele îl recunoscu a fi Maugiron.

— Totul s-a sfîrșit ? repetă regele.

— Domnul fie lăudat ! grăi d'Épernon, ivindu-se ca din pămînt, fără ca cineva să știe de unde apăruse.

— Osana ! izbucni Chicot, înălțînd brațele spre cer.

— Atunci, i-ați ucis ? întrebă regele. Și adăugă încet de tot : La urma urmelor, morții nu se întorc înapoi.

— I-ați ucis ? întrebă Chicot. A, dacă i-ați căsăpit, nu mai am nimic de adăugat !

— N-am avut parte de asemenea fericire — răspunse Schomberg. Fricoșii au fugit ca un stol de porumbei și abia dacă ne-am putut încrucișa spada cu dînșii.

Henric îngălbeni.

— Și cu care dintre ei ați încrucișat spada ?

— Cu Antraguet.

— Cel puțin pe-ăsta l-ați lăsat fără suflare ?

— Dimpotrivă, el l-a lăsat pe Quélus fără un lacheu.

— Deci n-au fost luați ca din oală ? se interesă regele.

— La naiba ! Cred și eu că nu — se oțărî Chicot. Urlați „Moarte angevinilor“, urniți tunurile din loc, trageți clopotele, faceți să se cutremure toate fierotеniile din Paris și vreți ca oamenii ăștia cumsecade să fie mai surzi decît sînteți voi de proști.

— În sfîrșit, în sfîrșit — rosti cu voce înfundată regele — iată că s-a stîrnit războiul civil.

Aceste cuvinte îl făcură pe Quélus să tresară.

— Drace ! exclamă el. Într-adevăr, aşa e.

— Hm, începeţi să vă daţi seama — zise Chicot. Ce fericire ! Iată-i pe domnii de Schomberg şi de Maugiron, care încă nu bănuiesc nimic.

— Noi ne ţinem deoparte — răspunse Schomberg — pentru a apăra persoana şi sceptrul maiestăţii sale.

— Ei, Doamne ! observă Chicot. Pentru asta îl avem pe domnul de Clisson, care, ce-i drept, nu strigă în gura mare, dar preţuieşte mai mult decît voi.

— La urma urmelor — i-o întoarse Quélus — dumneavoastră, care ne faceţi cu ou şi cu oţet, domnule Chicot, acum două ceasuri gîndeaţi ca şi noi sau, cel puţin, dacă nu gîndeaţi la fel ca noi, strigaţi la fel ca noi !

— Eu ? ! se miră Chicot.

— Desigur, ba chiar loveaţi cu spada în ziduri, strigînd : „Moarte angevinilor !"

— A, cu mine e altceva : eu mi-s nebun, toată lumea o ştie, dar dumneavoastră care sînteţi oameni cu mintea ascuţită...

— Haideţi, domnilor, lăsaţi gîlceava — interveni Henric. Vom avea în curînd război pe săturate.

— Ce ordonă maiestatea voastră ? întrebă Quélus.

— Să folosiţi acelaşi zel pentru a linişti poporul, pe care l-aţi zădărît. Să-i aduceţi îndărăt la Luvru pe elveţieni, garda şi slujitorii mei de casă şi să se închidă porţile palatului, aşa încît mîine cetăţenii să creadă că tot ce s-a petrecut n-a fost decît o încăierare de cheflii.

Tinerii se îndepărtară cu coada între picioare, ca să transmită ofiţerilor pe care şi-i luaseră tovarăşi la isprăvile lor ordinele regelui. Cît despre Henric, el se întoarse la mama sa, care, activă însă neliniştită şi posomorîtă la faţă, împărţea porunci slujitorilor ei.

— Ce s-a întîmplat ? se interesă regina-mamă.

— Ei bine, mamă, s-a întîmplat ceea ce ai prevăzut dumneata.

— Au fugit ?

— Vai, da !

— Ah ! Şi pe urmă ?

— Pe urmă, asta e tot şi pare-mi-se că e destul.

— Dar oraşul ?

— Oraşul fierbe, însă nu asta mă tulbură, căci oraşul îl ţin eu în mînă.

— Da — zise Caterina — însă provinciile...

— Se vor răscula, au să se ridice — continuă Henric.

— Şi ce-ai de gînd să faci ?

— Nu văd decît un mijloc.

— Anume ?

— De a mă împăca fără şovăire cu situaţia aceasta.

— În ce fel adică ?

— Dau cuvînt de ordine coloneilor, gărzilor mele, înarmez cetăţenii, retrag oştirea din faţa cetăţii La Charité şi pornesc spre Anjou.

— Iar domnul de Guise ?

— Ei, domnul de Guise, domnul de Guise ! Îl arestez, dacă e nevoie.

— A, da ! Numai să vă reuşească asemenea măsuri riguroase !

— Atunci, ce altceva e de făcut ?

Caterina îşi lăsă o clipă capul în piept şi chibzui.

— Tot ceea ce ai de gînd să faci este cu neputinţă, fiul meu.

— Oh ! izbucni înciudat Henric. Va să zică pe ziua de azi sînt foarte prost inspirat ?

— Nu, dar tulburarea a pus stăpînire pe tine. Mai întîi, vino-ţi în fire şi pe urmă vom vedea.

— Atunci gîndeşte-te pentru mine, mamă, gîndeşte-te să întreprindem ceva, să acţionăm în vreun fel...

— După cum vezi, fiul meu, dădeam porunci.

— Şi ce anume porunceai ?

— Să plece un sol.

— Unde ?

— La fratele tău.

— Să plece un sol la trădătorul ăla ? Mă umileşti, mamă !

— Nu e momentul să fii mîndru — i-o tăie cu severitate Caterina.

— Un sol care să ceară pace ?

— Ba chiar s-o cumpere de va fi nevoie.

— Cu ce preţ, Dumnezeule ?

— Ei, fiul meu — răspunse florentina — fie şi numai spre a-i putea, o dată pacea încheiată, spînzura în linişte pe cei ce s-au salvat la timp, cu gînd să pornească război împotriva ta. Doar parcă adineauri te-am auzit spunînd că ai vrea să-i ai în mînă !

— O, aş da patru provincii din regatul meu pentru asta : cîte una de om !

— Ei bine, scopul scuză mijloacele — continuă Caterina cu o voce pătrunzătoare, care zgîndări în inima lui Henric ura şi dorul de răzbunare.

— Cred că ai dreptate, mamă, dar pe cine să trimitem în solie la ei ?

— Vezi de caută pe cineva dintre prietenii tăi.

— În zadar, mamă ! Nu văd nici un bărbat căruia să-i pot încredinţa o asemenea sarcină.

— Atunci încredinţeaz-o unei femei.

— Unei femei ? ! Oare ai consimţi, mamă ?

— Fiul meu, sînt foarte bătrînă şi foarte obosită, poate că la întoarcere mă aşteaptă moartea, dar ţin să călătoresc atît de repede, încît să ajung la Angers mai înainte ca prietenii fratelui tău şi fratele tău însuşi să fi avut răgazul de a-şi da seama de toată puterea lor.

— Ah, mamă, buna mea mamă ! strigă Henric, cuprins de înflăcărare şi sărutînd mîinile Caterinei. Întotdeauna mi-ai fost sprijin, binefăcătoarea mea, providenţa mea !

— Adică sînt totdeauna regina Franţei — murmură Caterina, aruncînd asupra fiului ei o privire în care mila şi dragostea se amestecau deopotrivă.

II

ÎN CARE SE DOVEDEŞTE CĂ RECUNOŞTINŢA ERA UNA DINTRE VIRTUŢILE DOMNULUI DE SAINT-LUC

A doua zi după ce domnul de Monsoreau se înfăţişase la masa domnului duce de Anjou, cu chipul acela vrednic de milă, din care pricină şi primise îngăduinţa prinţului de a merge la culcare înainte ca ospăţul să fi luat sfîrşit, gentilomul se sculă dis-de-dimineaţă şi coborî în curtea palatului. Trebuia să-l găsească negreşit pe rîndaşul cu care mai avusese de-a face şi să afle de la el, de era cu putinţă, cîte ceva despre obiceiurile lui Roland. Totul îi reuşi de minune : contele intră sub acoperişul unui şopron larg, unde patruzeci de cai falnici ronţăiau de mai mare dragul fînul şi ovăzul dat de angevini. Ochii lui Monsoreau îl căutară mai întîi pe

Roland. Calul era la locul său şi înfuleca de zor. Apoi privirile contelui încercară să descopere rîndaşul cu pricina. Îl află stînd în picioare, cu braţele încrucişate şi cercetînd, aşa cum face orice rîndaş vrednic, în ce fel caii stăpînului său îşi luau tainul de toate zilele.

— Ei, prietene — i se adresă contele — va să zică ăsta-i obiceiul cailor monseniorului : să se întoarcă singuri la grajd ! Oare sînt cumva dresaţi ?

— Nu, domnule conte — răspunse rîndaşul. Dar în legătură cu ce mă întreabă senioria voastră aceste lucruri ?

— În legătură cu Roland.

— A, da, calul care a venit ieri singur. Hei, asta nu mă miră din partea lui Roland, el este foarte ager.

— Fără îndoială, mi-am dat şi eu seama — răspunse Monsoreau. Aşadar, s-a mai întîmplat şi altă dată să vină singur ?

— Nu, domnule, de obicei îl încalecă monseniorul duce de Anjou, care e un călăreţ grozav şi pe care nu-l azvîrli cu uşurinţă la pămînt.

— Nici pe mine Roland nu m-a azvîrlit la pămînt, prietene — ripostă contele, jignit la gîndul că un om, fie el chiar rîndaş, ar putea crede că marele maestru de vînătoare al Franţei căzuse din şa — întrucît şi eu sînt un călăreţ destul de iscusit, deşi nu în aceeaşi măsură ca domnul duce de Anjou. Nu m-a azvîrlit, dar l-am legat de trunchiul unui copac, ca să intru într-o casă, şi cînd m-am întors, Roland dispăruse ; am crezut că mi-a fost furat sau că vreun senior, trecînd pe-acolo, a făcut o glumă răutăcioasă, ducîndu-l îndărăt acasă. Iată de ce te întrebam cine l-o fi vîrît în grajd.

— S-a întors singur, după cum majordomul a avut cinstea să-i comunice domnului conte.

— Ciudat ! exclamă Monsoreau. Rămase o clipă pe gînduri, pentru ca apoi să schimbe vorba : Zici că monseniorul încalecă des calul ăsta ?

— Îl încăleca aproape zilnic înainte de a-i sosi echipajele.

— Ieri, alteţa sa s-a întors tîrziu ?

— Cam cu un ceas înaintea dumneavoastră, domnule conte.

— Şi pe ce cal călărea ducele ? Nu pe un murg-cafeniu, cu tuspatru picioarele albe şi cu o stea în frunte ?

— Nu, domnule — răspunse rîndaşul. Ieri, alteţa sa a călărit pe Isolin, uitaţi-l aici.

— Dar nici un gentilom din escorta prinţului nu călărea pe un cal semănînd cu cel pe care ţi l-am descris eu ?
— Nu cunosc pe nimeni să aibă un asemenea cal.
— Bine ! încheie Monsoreau, oarecum nerăbdător că cercetările sale mergeau atît de încet. Bine, mulţumesc ! Pune şaua pe Roland !
— Domnul conte doreşte să încalece pe Roland ?
— Da. Ai cumva poruncă din partea prinţului să nu mi-l dai ?
— Nu, domnule. Dimpotrivă, scutierul alteţei sale mi-a spus să ţin la dispoziţia dumneavoastră toate grajdurile. Ei, n-aveai cum să te superi pe un prinţ care dovedea atare bunăvoinţă !
Domnul de Monsoreau îi făcu un semn din cap rîndaşului, iar omul se apucă să înşeueze calul. După ce această primă operaţie fu dusă la bun sfîrşit, rîndaşul îl dezlegă pe Roland de la iesle, îi puse frîul şi i-l aduse contelui.
— Ascultă — spuse acesta, luîndu-i frîul din mînă — ascultă şi răspunde-mi.
— Nici eu nu doresc altceva — zise rîndaşul.
— Cît cîştigi pe an ?
— Douăzeci de scuzi, domnule.
— Vrei să scoţi dintr-o dată leafa ta pe zece ani ?
— Doamne sfinte ! exclamă omul. Păi cum ?
— Caută şi află cine a călărit ieri pe un cal murg-cafeniu cu picioarele albe şi cu o stea în frunte.
— Vai, domnule, păi ceea ce-mi cereţi este un lucru foarte greu. La alteţa sa vin doar atîţia seniori !
— Da, însă şi două sute de scuzi e o sumă destul de frumoasă, ca să merite osteneala de a o cîştiga.
— Fără îndoială, domnule conte, şi o să mă străduiesc să aflu. Departe de mine gîndul de a nu primi.
— Bravo, bunăvoinţa ta îmi place — zise contele. Iată, ţine zece scuzi, ca să ţi se deschidă pofta. Vezi că, oricum, ceva tot ai cîştigat.
— Mulţumesc, stăpîne !
— Bine ! Să-i spui prinţului că eu am plecat să cercetez pădurea în scopul de a organiza vînătoarea pe care mi-a poruncit-o.
Abia îşi sfîrşi vorba, şi paiele risipite pe jos foşniră în spatele său sub paşii unui nou venit. Contele se întoarse.

— Domnul de Bussy ! exclamă el.
— O, bună ziua, domnule de Monsoreau — îi răspunse gentilomul. Dumneavoastră la Angers, ce minune !
— Şi dumneavoastră, domnule, despre care se spunea că sînteţi bolnav...
— O, de fapt chiar sînt bolnav — zise Bussy. De aceea medicul meu îmi recomandă odihnă desăvîrşită. Au trecut opt zile de cînd n-am ieşit din oraş. A, după cît se pare, vă pregătiţi să încălecaţi pe Roland ? E un animal pe care i l-am vîndut domnului duce de Anjou şi de care dînsul este atît de mulţumit, că-l încalecă aproape în fiecare zi.
Monsoreau păli.
— Da, îl înţeleg, este un cal desăvîrşit — spuse el.
— Să ştiţi că nu v-aţi înşelat alegîndu-l de la prima aruncătură de ochi — continuă Bussy.
— A, păi nu facem cunoştinţă azi pentru prima dată — răspunse contele — l-am încălecat încă de ieri.
— Ceea ce v-a îndemnat să-l încercaţi şi azi, nu-i aşa ?
— Da.
— Iertaţi-mă, ziceaţi că vă duceţi să pregătiţi o vînătoare ? întrebă Bussy.
— Prinţul doreşte să vîneze un cerb.
— După cîte mi s-a spus, sînt mulţi cerbi pe-aici, prin împrejurimi.
— Mulţi, într-adevăr.
— Şi din ce parte o să zgorniţi animalul ?
— Dinspre Méridor.
— A, foarte bine — se grăbi să încuviinţeze Bussy, pălind la rîndul său fără să vrea.
— Doriţi să mă însoţiţi ? întrebă Monsoreau.
— O, nu, vă mulţumesc foarte mult, dar mă duc să mă culc. Simt că iar mă ia cu frig.
— Ian te uită ! răsună din pragul grajdului o voce. Domnul de Bussy s-a sculat iar din pat fără voia mea.
— Haudouin ! exclamă cavalerul. Bravo mie, ştiu c-o să m-aleg cu o dojană. Adio, conte ! Vi-l las în grijă pe Roland.
— Fiţi pe pace.
Bussy se depărtă şi domnul de Monsoreau sări în şa.
— Ce vi s-a întîmplat ? întrebă Haudouin. Sînteţi atît de palid, că încep şi eu să cred în boala dumneavoastră.

— Ştii unde se duce ? i se adresă Bussy.
— Nu.
— Se duce la Méridor.
— Ei, şi ! V-aţi închipuit cumva c-o să treacă pe-alături ?
— Dumnezeule, oare ce se va întîmpla, după toate cele petrecute ieri ?
— Doamna de Monsoreau o să tăgăduiască.
— Dar el a văzut.
— Ea o să-i spună c-a avut orbul găinilor.
— Diane nu va avea acest curaj.
— Vai, domnule de Bussy, e cu putinţă ca tocmai dumneavoastră să nu cunoaşteţi ceva mai bine femeile ? !
— Remy, mă simt foarte rău.
— Cred şi eu. Întoarceţi-vă acasă. În dimineaţa asta vă prescriu...
— Ce ?
— O găină înăbuşită, o felie de şuncă şi o ciorbă de raci.
— Dar nu mi-e foame.
— Un argument în plus, ca să vă ordon să mîncaţi.
— Remy, presimt că acest călău va face o scenă tragică la Méridor. De fapt, ar fi trebuit să accept invitaţia de a-l întovărăşi, cînd mi-a propus.
— De ce ?
— Ca s-o apăr pe Diane.
— Doamna Diane se va apăra foarte bine şi singură, v-am mai spus-o şi v-o repet ; iar cum şi noi trebuie să facem la fel, haideţi, vă rog, cu mine. De altminteri, nu trebuie să vă vadă nimeni umblînd. La ce-aţi ieşit împotriva prescripţiei mele ?
— Eram prea neliniştit, n-am mai putut răbda.
Remy dădu din umeri, îl luă pe Bussy şi, zăvorînd uşile, îl aşeză la masă, dinaintea unui dejun copios, în vreme ce domnul de Monsoreau ieşea din Angers prin aceeaşi poartă pe unde, în ajun, îşi făcuse intrarea.
Contele avea motivele lui să-l ceară tot pe Roland : el voia să se încredinţeze dacă acest animal, lăudat de toţi pentru inteligenţa sa, îl dusese lîngă zidul parcului din întîmplare sau o făcuse din obişnuinţă. De aceea, părăsind curtea palatului, slobozi frîul. Şi Roland nu înşelă aşteptările călăreţului. Abia se văzu dincolo de poartă, că o şi luă la stînga. Domnul de Monsoreau îl lăsă în pace ; apoi calul o cîrmi la dreapta, şi domnul de Monsoreau iarăşi îl lăsă în pace.

Aşadar, amîndoi o apucară pe fermecătorul drum înflorit, pe urmă prin crîng şi, în sfîrşit, prin pădurea cea bătrînă. Şi, la fel ca în ajun, pe măsură ce Roland se apropia de Méridor, trapul său se iuţea ; apoi trapul se prefăcu în galop, şi peste patruzeci sau cincizeci de minute, iată-l pe domnul de Monsoreau lîngă zidul cu pricina, chiar la locul unde nimerise în ajun.
Numai că de data aceasta locul era pustiu şi tăcut ; nu se-auzea nici un nechezat, nu se vedea nici un cal priponit sau rătăcind slobod. Domnul de Monsoreau descălecă, dar, pentru a nu risca să se întoarcă din nou pe jos, îşi petrecu pe după braţ frîul lui Roland şi se pregăti să sară zidul.
În parc ca şi în afara parcului, nici ţipenie de om. Aleile nesfîrşite se întindeau cît vedeai cu ochii şi doar cîteva căprioare sprintene însufleţeau iarba pustie a pajiştilor întinse.
Contele socoti că e de prisos să-şi irosească timpul pîndind nişte oameni care, avertizaţi, ştiau la ce se pot aştepta şi care, speriaţi, desigur, de ivirea sa neaşteptată din ajun, puseseră capăt întîlnirilor sau îşi aleseseră alt loc. De aceea încălecă din nou, apucă pe o mică potecă şi, după un sfert de ceas, în care timp trebui să-l ţină în frîu pe Roland, ajunse la grilajul de fier al castelului.
Baronul se îndeletnicea cu dresarea cîinilor în clipa cînd contele trecea pe puntea castelului. Zărindu-şi ginerele, veni ceremonios înaintea lui. Aşezată sub un falnic sicomor, Diane citea poeziile lui Marot. Gertrude, credincioasa ei însoţitoare, broda alături. După ce contele îl salută pe baron, văzîndu-le pe cele două femei, descălecă şi se apropie de ele. Diane se ridică, veni în întîmpinarea soţului pînă la o distanţă de trei paşi şi-i făcu o reverenţă.
— Cît calm sau mai degrabă cîtă perfidie ! murmură contele. O, ce vijelie voi dezlănţui eu din adîncul acestor ape liniştite !
Un lacheu se apropie de ei, iar marele maestru de vînătoare îi azvîrli frîul, apoi, întorcîndu-se spre Diane, spuse :
— Doamnă, binevoiţi, vă rog, a-mi acorda doar o clipă.
— Bucuros, domnule — răspunse Diane.
— Ne faceţi cinstea să rămîneţi la castel, domnule conte ? întrebă baronul.
— Da, domnule ; cel puţin pînă mîine.
Baronul plecă, vrînd să supravegheze el însuşi să i se pregătească ginerelui său o odaie după toate legile ospitalităţii.

Monsoreau îi arătă Dianei scaunul de pe care ea tocmai se sculase şi, aruncîndu-i o privire ce ar fi intimidat chiar şi pe omul cel mai hotărît, se aşeză pe scaunul Gertrudei.

— Doamnă, cine era cu dumneata ieri seară în parc?

Diane ridică spre soţul său o privire limpede şi curată.

— La ce oră, domnule? întrebă ea cu o voce din care, printr-un efort de voinţă, izbutise să înlăture orice urmă de emoţie.

— La ora şase.

— În ce parte a parcului?

— În partea dinspre crîngul cel bătrîn.

— Nu eram eu, poate vreuna din prietenele mele care se plimba pe-acolo.

— Dumneata erai, doamnă — întări Monsoreau.

— De unde ştiţi? întrebă Diane.

Uimit din cale afară, Monsoreau nu găsi nici un răspuns, dar numaidecît furia lui se dezlănţui:

— Numele acelui bărbat, spune-mi-l!

— Al cărui bărbat?

— Al aceluia care se plimba cu dumneata.

— Nu pot să vă spun nimic, de vreme ce nu eram eu aceea care se plimba.

— Dumneata erai, repet! strigă Monsoreau, bătînd cu piciorul în pămînt.

— Vă înşelaţi, domnule — răspunse Diane cu răceală.

— Cum îndrăzneşti să negi, cînd te-am văzut.

— Ah, chiar dumneavoastră, domnule?

— Da, doamnă, chiar eu. Cum îndrăzneşti să negi că erai dumneata, cînd la Méridor, în afară de dumneata, nu se află altă femeie?

— Iată încă o eroare, domnule, căci Jeanne de Brissac este aici.

— Doamna de Saint-Luc?

— Da, doamna de Saint-Luc, prietena mea.

— Şi domnul de Saint-Luc?

— Nu-şi părăseşte soţia nici o clipă, după cum bine ştiţi; căsătoria lor este o căsătorie din dragoste. Pe domnul şi pe doamna de Saint-Luc i-aţi văzut dumneavoastră.

— Nu era domnul de Saint-Luc şi nici doamna de Saint-Luc. Dumneata erai şi te-am recunoscut foarte bine, dumneata cu un bărbat pe care nu-l cunosc, dar pe care jur că am să-l cunosc.

— Vă încăpăţînaţi să susţineţi că eram eu, domnule?

— Doar îţi spun că te-am recunoscut, şi mai spun că am auzit şi strigătul pe care l-ai scos.

— Cînd veţi vorbi ca un om întreg la minte — rosti Diane — voi fi gata să vă ascult. Deocamdată însă, cred că e mai bine să mă retrag.

— Nu, doamnă — strigă Monsoreau, apucînd-o de braţ — ai să rămîi aici!

— Domnule, iată-i pe domnul şi pe doamna de Saint-Luc — îi atrase atenţia Diane. Sper că faţă de ei vă veţi stăpîni.

Într-adevăr, Saint-Luc şi soţia sa se iviseră în capătul unei alei, răspunzînd la chemarea clopotului, care vestea ora dejunului, ca şi cînd toată lumea n-ar fi aşteptat decît sosirea domnului de Monsoreau pentru a se aşeza la masă. Amîndoi îl recunoscură pe conte şi, ghicind că prin prezenţa lor o vor scoate pe Diane dintr-o mare încurcătură, se apropiară grăbiţi. Doamna de Saint-Luc îi făcu o adîncă plecăciune domnului de Monsoreau. Saint-Luc îi întinse prietenos mîna. Toţi trei schimbară cîteva cuvinte amabile. Apoi, Saint-Luc, împingîndu-şi uşurel soţia spre conte, o luă de braţ pe Diane şi astfel porniră cu toţii spre castel.

La castelul Méridor se mînca la ceasurile nouă: era un vechi obicei de pe timpul regelui Ludovic al XII-lea, pe care baronul îl păstrase neschimbat.

Domnul de Monsoreau se pomeni la masă între Saint-Luc şi soţia acestuia. Diane, aşezată departe de soţul ei printr-o manevră dibace a prietenei sale, îl avea într-o parte pe Saint-Luc şi în cealaltă pe baron. Toată lumea lua parte la conversaţie, care se învîrtea în chip firesc în jurul sosirii la Angers a fratelui regelui şi în jurul agitaţiei pe care sosirea acestuia avea s-o stîrnească în întregul ţinut. Monsoreau ar fi vrut grozav să se mai discute şi despre altceva, dar avea de-a face cu oameni îndărătnici: toate încercările lui dădură greş. Şi nu fiindcă Saint-Luc ar fi refuzat să-i răspundă. Dimpotrivă, el era plin de atenţii faţă de soţul furios, vorbindu-i cu o încîntătoare curtenie, iar Diane, care datorită pălăvrăgelii lui Saint-Luc putea rămîne tăcută, îi mulţumea din ochi prietenului său.

„Acest Saint-Luc e un prost, căruia îi merge gura ca o moară stricată — îşi zise contele în sinea lui. Iată omul de la care, printr-un mijloc sau altul, voi smulge taina ce doresc s-o aflu."

Domnul de Monsoreau nu-l cunoştea însă pe Saint-Luc, deoarece sosise la curte în momentul cînd acesta pleca. Şi nezdruncinat în convingerea lui, el începu să-i răspundă tînărului în aşa fel, încît mulţumirea Dianei sporea şi tînăra femeie se linişti cu desăvîrşire.

De altfel, din cînd în cînd, Saint-Luc îi făcea doamnei de Monsoreau semne din ochi, semne care voiau să spună fără îndoială: „Fiţi liniştită, doamnă, am eu un plan".

Vom vedea în capitolul următor care era planul domnului de Saint-Luc.

III

PLANUL DOMNULUI DE SAINT-LUC

După-masă, Monsoreau îl luă de braţ pe noul său prieten şi, ieşind împreună din castel, îi spuse:

— Aflaţi că sînt cum nu se poate mai fericit că v-am găsit aici, întrucît singurătatea de la Méridor mă speria înainte de a sosi.

— Cum aşa ?! se miră Saint-Luc. N-o aveţi pe soţia dumneavoastră ? Dacă aş fi în locul dumneavoastră, cu o asemenea soţie, chiar şi deşertul mi s-ar părea prea populat.

— Nu vă contrazic — răspunse Monsoreau, muşcîndu-şi buzele. Cu toate acestea...

— Cu toate acestea ?...

— Cu toate acestea, sînt foarte mulţumit că v-am întîlnit aici.

— Domnule, sînteţi mult prea amabil, deoarece nu voi crede niciodată că v-aţi fi putut teme, fie şi o singură clipă, de plictiseală, cu o asemenea femeie şi în mijlocul unei naturi atît de bogată în daruri.

— He! oftă Monsoreau. Mi-am petrecut jumătate din viaţă în pădure.

— Un motiv în plus ca să nu vă plictisiţi aici — zise Saint-Luc. Mi se pare că, cu cît stai mai mult în pădure, cu atît îţi place mai tare. Ia priviţi ce minunăţie de parc! Nu mă îndoiesc că voi fi mîhnit în clipa cînd va trebui să-l

părăsesc. Din nenorocire, mă tem să nu se întîmple asta în curînd.

— Şi de ce să-l părăsiţi ?

— Ei, domnule, oare omul e stăpîn pe soarta lui ? Omul este ca frunza pe care vîntul o desprinde şi o poartă peste cîmpii şi peste dealuri, fără ca el să aibă habar încotro merge. Dumneavoastră sînteţi fericit ?

— Fericit, de ce ?

— Că veţi rămîne la umbra acestor falnici copaci.

— O, probabil că nici eu n-o să rămîn prea multă vreme aici — zise Monsoreau.

— De, cine ştie ?! Cred că vă înşelaţi.

— Nu, nu. Vai, eu nu sînt un iubitor atît de pătimaş al naturii ca dumneavoastră şi nu mă încred în acest parc, pe care dumneavoastră îl găsiţi aşa de frumos...

— Cum aţi spus ? făcu Saint-Luc.

— Da — repetă Monsoreau.

— Ziceţi că nu vă încredeţi în acest parc ? Cum aşa ?

— Pentru că nu mi se pare un loc sigur.

— Nu vi se pare un loc sigur! Într-adevăr ?! întrebă mirat Saint-Luc. Aha, înţeleg: vreţi să spuneţi că din pricina izolării.

— Nu, nu din pricina asta, căci îmi închipui că vedeţi destulă lume la Méridor.

— Pe legea mea, n-am zărit nici măcar un suflet — zise cu o naivitate perfect simulată Saint-Luc.

— Ce vorbiţi! Adevărat ?

— E chiar aşa cum vă spun.

— Cum adică, nu primiţi nici o vizită, aşa... din cînd în cînd ?

— Cel puţin de cînd sînt eu aici, nici una.

— Oare de la această splendidă curte princiară din Angers nu se abate nici un gentilom pe aici din cînd în cînd ?

— Nici unul.

— Nu se poate!

— Cu toate acestea, aşa este.

— Hai, lăsaţi-o încolo de treabă! Îi jigniţi pe gentilomii de la curtea din Angers.

— Nu ştiu dacă îi jignesc, dar dracu să mă ia dacă am zărit măcar pana de la pălăria vreunuia.

— Atunci m-am înşelat eu.
— Da, într-adevăr, v-aţi înşelat. Prin urmare, să revenim la ce spuneaţi mai înainte, că parcul nu vi se pare un loc sigur. Oare să mişune urşi prin el ?
— O, nicidecum.
— Lupi ?
— Nici lupi.
— Hoţi ?
— Poate. Spuneţi-mi, scumpe domn, doamna de Saint-Luc e foarte frumoasă, după cît mi s-a părut ?
— Desigur, este.
— Şi dînsa se plimbă des prin parc ?
— O, da. Ea e ca mine, îi place nespus viaţa la ţară. Dar de ce mă întrebaţi ?
— Aşa... Şi cînd se plimbă, dumneavoastră o întovărăşiţi ?
— Întotdeauna.
— Aproape întotdeauna ? continuă contele.
— Dar unde naiba vreţi să ajungeţi ?
— Ei, Doamne, nicăieri, dragă domnule de Saint-Luc, sau aproape nicăieri.
— V-ascult.
— Mi se spunea...
— Ce vi se spunea ? Vorbiţi.
— N-o să vă supăraţi ?
— Nu mă supăr niciodată.
— De altminteri, între soţi se fac astfel de confidenţe ; mi s-a spus că un bărbat a fost văzut dînd tîrcoale prin parc.
— Un bărbat ?
— Da.
— Care venea pentru soţia mea ?
— A, eu nu spun una ca asta.
— Aţi greşi foarte tare dacă, ştiind acest lucru, nu l-aţi spune, scumpe domnule de Monsoreau ; este cum nu se poate mai interesant. Şi cine anume a văzut, mă rog ?
— La ce bun ?
— Daţi-i drumul, totuşi. Doar stăm de vorbă, nu-i aşa ? Ei bine, hai să vorbim mai curînd despre asta decît despre orice altceva. Deci dumneavoastră susţineţi că omul acesta venea pentru doamna de Saint-Luc. Na ! na ! na !
— Dacă e vorba să vă mărturisesc totul, atunci ascultaţi : ei bine, nu, nu cred că venea pentru doamna de Saint-Luc.

— Dar pentru cine ?
— Dimpotrivă, mă tem că pentru Diane.
— Aaa ! Zău ! ? făcu Saint-Luc. Mi-ar fi mult mai agreabil.
— Cum ! Ce-nseamnă că v-ar fi mult mai agreabil ?
— Fără îndoială. Ştiţi prea bine că nu există pe lume specie mai egoistă decît aceea a soţilor. Fiecare pentru el, Dumnezeu pentru toţi.
— Mai curînd dracu ! adăugă Monsoreau.
— Deci credeţi că a intrat aici un bărbat ?
— Nu numai că o cred, dar am şi văzut.
— Aţi văzut un bărbat în parc ?
— Da — zise Monsoreau.
— Singur ?
— Cu doamna de Monsoreau.
— Cînd asta ? întrebă Saint-Luc.
— Ieri.
— Unde ?
— Chiar aici, uite, la stînga.
Şi cum Monsoreau se îndreptase înadins cu Saint-Luc spre crîngul cel bătrîn, de acolo de unde era, el putu să-i arate însoţitorului său locul cu pricina.
— Aha, într-adevăr, iată un zid destul de şubred. Va trebui să-i dau de ştire baronului că i se ruinează gardurile — zise Saint-Luc.
— Şi pe cine bănuiţi dumneavoastră ?
— Eu ? ! Pe cine bănuiesc eu ?
— Da.
— Şi ce anume să bănuiesc, domnule ?
— Că sare zidul, ca să vină în parc şi să stea de vorbă cu soţia mea ?
Saint-Luc păru să chibzuiască adînc, în vreme ce domnul de Monsoreau aştepta cu înfrigurare răspunsul.
— Ei bine ? întrebă maestrul de vînătoare.
— Doamne ! exclamă Saint-Luc. N-ar putea fi altul decît...
— Decît... cine ? întrebă pripit contele.
— Decît... dumneavoastră... — răspunse Saint-Luc, privindu-l deschis.
— Glumiţi, scumpe domnule de Saint-Luc ? replică contele, împietrit.
— Pe legea mea că nu ! La începutul căsătoriei, şi eu aveam astfel de năravuri ; de ce n-aţi avea şi dumneavoastră ?

— Hai, vreți să ocoliți răspunsul. Mărturisiți-mi, dragă prietene, nu vă fie teamă... eu am curaj. Ajutați-mă, vă rog. Încercați... Serviciul pe care-l aștept din partea dumneavoastră este foarte mare.

Saint-Luc se scărpină după ureche.

— Tot nu văd să fi fost altcineva decît dumneavoastră — repetă el.

— Destul cu gluma! Luați lucrurile în serios, domnule, căci, vă atrag atenția, situația e gravă.

— Credeți ?

— Sînt sigur de ceea ce vă spun.

— Atunci se schimbă lucrurile. Și cum vine acest bărbat ? Știți ?

— Vine pe ascuns, ce naiba !

— Adesea ?

— Cred și eu ; urmele i s-au săpat în tencuiala zidului ; uitați-vă mai bine la ele.

— Într-adevăr.

— Dumneavoastră n-ați băgat de seamă niciodată nimic ?

— Oh ! exclamă Saint-Luc. Cam bănuiam eu ceva.

— Păi vezi ! făcu contele, gîfîind. Și ?...

— Și n-am dat importanță, am crezut că erați dumneavoastră.

— Dar cînd vă spun că nu !

— Vă cred, scumpul meu domn.

— Mă credeți ?

— Da.

— Ei bine, atunci ! ?

— Atunci, este altcineva.

Marele maestru de vînătoare privi aproape amenințător la Saint-Luc, care se purta cu nepăsarea cea mai suavă și mai elegantă din lume.

— Ah ! exclamă el, cu o mutră atît de mînioasă, încît tînărul înălță capul.

— Mai am o idee — zise Saint-Luc.

— Vorbiți odată !

— Dacă o fi...

— Dacă o fi cine ?

— Nu.

— Nu ?

— Ba da.

— Vorbiți odată !

— Dacă o fi domnul duce de Anjou.

— M-am gîndit și eu la asta, dar am cercetat și nu putea fi el — răspunse Monsoreau.

— Ei, ei ! Ducele e destul de șiret.

— Da, însă nu este el.

— Dumneavoastră îmi spuneți mereu cine nu este și vreți ca eu să vă spun cine este — ripostă Saint-Luc.

— Fără îndoială. Dumneavoastră care locuiți la castel ar trebui să știți...

— Stați ! strigă Saint-Luc.

— Ați găsit ?

— Mai am o idee. Dacă nu erați nici dumneavoastră, nici ducele, atunci cu siguranță că eram eu.

— Dumneavoastră, Saint-Luc ?

— De ce nu ?

— Dumneavoastră să veniți călare pe dinafara parcului, cînd puteți veni prin năuntru ?

— Ei, Dumnezeule ! Eu sînt un om atît de capricios !

— Adică dumneavoastră ați fi rupt-o la fugă în clipa cînd m-ați fi văzut apărînd sus, pe creasta zidului ?

— Ba bine că nu ! O iei la fugă și pentru mai puțin.

— În cazul acesta, înseamnă că vă îndeletniceați cu lucruri necurate, nu ? zise contele, începînd să-și iasă din fire.

— Nu zic ba.

— La urma urmei, văd că vă bateți joc de mine ! Și faceți acest lucru de mai bine de un sfert de oră ! strigă contele, îngălbenindu-se.

— Vă înșelați, domnule — răspunse Saint-Luc, scoțînd ceasul și privindu-l pe Monsoreau atît de fix, încît acesta fu cuprins de un tremur, cu tot curajul lui crîncen — au trecut douăzeci de minute.

— Mă insultați, domnule ! izbucni contele.

— Și dumneavoastră nu credeți că mă insultați, domnule, cu toate întrebările astea de zbir ?

— Aha, acuma văd limpede.

— Mare minune, la orele zece dimineața ! Și, mă rog, ce vedeți ? Spuneți !

— Văd că v-aţi înţeles cu trădătorul, cu ticălosul pe care eram gata să-l ucid ieri.

— Doamne, e prietenul meu — zise Saint-Luc.

— Atunci, dacă-i aşa, vă voi ucide în locul lui.

— Zău, în casa dumneavoastră ! Şi asta aşa, deodată, fără să-mi strigaţi păzea !

— Credeţi, prin urmare, că mă voi sfii să pedepsesc un mizerabil ? strigă contele, scos de-a binelea din ţîţîni.

— Vai, domnule de Monsoreau, cît sînteţi de prost crescut ! În ce hal convieţuirea cu dobitoacele sălbatice v-a stricat bunele maniere ! Ruşine !...

— Păi nu vedeţi că sînt furios ! urlă contele, postîndu-se cu braţele încrucişate în faţa lui Saint-Luc şi cu chipul chinuit de cumplita deznădejde ce-i răscolea inima.

— Ei, Doamne sfinte, sigur că văd şi, ce-i drept, furia nu vă stă bine de loc : sînteţi groaznic, scumpe domnule de Monsoreau.

Scos din fire, contele îşi duse mîna la sabie.

— O, luaţi seama, mă provocaţi — zise Saint-Luc. Vă iau martor pe dumneavoastră înşivă că eu sînt perfect calm.

— Da, donjuanule, da, te provoc.

— Cel puţin daţi-vă osteneala să treceţi de cealaltă parte a zidului, domnule de Monsoreau ; de cealaltă parte a zidului ne vom afla pe un teren neutru.

— Ce-mi pasă ? strigă contele.

— Îmi pasă mie — răspunse Saint-Luc. Nu vreau să vă ucid la dumneavoastră acasă.

— Prea bine ! încuviinţă Monsoreau, grăbindu-se să sară de cealaltă parte a zidului năruit.

— Fiţi atent ! Mai binişor, conte ! Este acolo o piatră care nu se ţine bine : pesemne că a fost foarte zdruncinată de la locul ei. Să nu care cumva să vă răniţi ; aş fi nemîngîiat, zău aşa !

Şi, la rîndul său, Saint-Luc se pregăti să sară zidul.

— Haide, haide ! Grăbeşte-te ! îl zori contele, trăgîndu-şi sabia din teacă.

— Şi eu care vin la ţară de plăcere ! îşi vorbi lui însuşi Saint-Luc. Pe legea mea, mă voi distra de minune !

Şi sări de cealaltă parte a zidului.

CUM DOMNUL DE SAINT-LUC ÎI ARĂTĂ DOMNULUI DE MONSOREAU LOVITURA PE CARE I-O ARĂTASE LUI REGELE

Domnul de Monsoreau îl aştepta pe Saint-Luc, cu sabia în mînă şi bătînd furios din picior.

— Gata ? îl întrebă.

— Iată-mă-s ! făcu Saint-Luc. Nu v-aţi ales chiar locul cel mai rău : cu soarele în spate ! Dar nu vă jenaţi !

Monsoreau se întoarse pe sfert.

— Bravo ! În felul acesta voi vedea mai bine ce am de făcut.

— Să nu mă cruţi — zise Monsoreau — căci, în ceea ce mă priveşte, voi fi fără milă.

— Aşa, prin urmare, vreţi cu orice preţ să mă ucideţi ?

— Dacă vreau ? !... O, negreşit... chiar asta vreau.

— Omul propune şi Dumnezeu dispune — conchise Saint-Luc, trăgîndu-şi sabia din teacă.

— Zici tu...

— Da, zic... Ia priviţi colo pîlcul acela de maci şi păpădie !

— De ce ?

— De ce ! ? Pentru că, zic eu, o să vă fac să vă întindeţi acolo, între flori.

Şi tot rîzînd, se puse în gardă. Spumegînd de furie, Monsoreau încrucişă spada şi, cu o agilitate de necrezut, îi dădu lui Saint-Luc două sau trei lovituri, pe care acesta însă le pară la fel de iscusit şi de sprinten.

— Ei, la naiba, domnule de Monsoreau ! exclamă el, jucîndu-se cu spada adversarului său. Constat că vă pricepeţi să mînuiţi spada ! Oricare altul, în afară de mine sau de Bussy, ar fi fost răpus de ultima dumneavoastră lovitură.

Lui Monsoreau îi pieri sîngele din obraji, văzînd cu ce om avea de-a face.

— Sînteţi poate uimit — continuă Saint-Luc — de faptul că ştiu să ţin o sabie în mînă. Aflaţi că regele, care mă iubeşte mult, după cum bine ştiţi, s-a ostenit să-mi dea lecţii şi, între altele, m-a învăţat o lovitură pe care vă voi arăta-o îndată. Vă spun asta, fiindcă, în cazul cînd vă voi ucide, veţi avea bucuria să ştiţi că aţi fost ucis cu o lovitură învăţată de

la rege, ceea ce va fi cum nu se poate mai măgulitor pentru dumneavoastră.

— Sînteţi plin de duh, domnule! scrîşni Monsoreau, scos din fire şi fandînd puternic pentru a da o lovitură care ar fi străpuns şi un zid.

— De, face fiecare ce poate! zise Saint-Luc, modest, dar în acelaşi timp se şi zvîrli în lături, silindu-şi astfel adversarul să se răsucească pe loc şi să primească soarele drept în ochi.

— He, he! exclamă el. Iată-vă deocamdată unde am vrut să vă văd, şi aştept să vă văd unde vreau să vă aşez. Aşa-i că manevra a fost destul de dibace? Ce mai, sînt mulţumit, ba chiar foarte mulţumit! Adineauri aveaţi numai cincizeci la sută şansa ca să muriţi, acum aveţi nouăzeci şi nouă.

Şi, cu o supleţe, o vigoare şi o furie pe care Monsoreau nu i le bănuia şi pe care nimeni nu le-ar fi bănuit la acest tînăr înzestrat cu graţie feminină, Saint-Luc îi dădu fulgerător marelui maestru de vînătoare cinci lovituri una după alta; acesta le pară, dar năucit cu desăvîrşire de uraganul de şuiere şi de fulgere dezlănţuit asupră-i; cea de-a şasea fu o lovitură nemaipomenită, compusă dintr-o dublă fentă, o parare şi o ripostă, adversarul neputînd să vadă prima parte a loviturii din pricina soarelui care-l orbea, dar nici ultima, deoarece spada lui Saint-Luc îi străpunse pieptul, împlîntîndu-se adînc.

Contele mai rămase o clipă în picioare, însă aşa cum ar rămîne un stejar dezrădăcinat care nu aşteaptă decît o adiere spre a şti încotro trebuie să se prăbuşească.

— Iată, acum aveţi toate şansele sută la sută, domnule! zise Saint-Luc. Şi observaţi că o să cădeţi chiar peste florile pe care vi le-am arătat adineauri.

Contele se simţi vlăguit de puteri, mîinile îi căzură inerte, ochii i se înceţoşară, genunchii i se îndoiră şi el se prăbuşi peste maci, sîngele amestecîndu-i-se cu purpuriul florilor sălbatice. Calm, Saint-Luc îşi şterse tăişul spadei, privind chipul din ce în ce mai palid al adversarului său, paloare care, încetul cu încetul, preschimbă în mască mortuară obrazul unui om în agonie.

— Ah, m-aţi ucis, domnule... — bîigui Monsoreau.

— Am încercat — răspunse Saint-Luc — dar acum, cînd vă văd zăcînd colea, gata să vă luaţi adio de la viaţă, să fiu al naibii dacă lucrul acesta nu mă mîhneşte. Mă închin în faţa dumneavoastră: ce-i drept, eraţi cumplit de gelos, dar eraţi viteaz.

Şi, foarte mulţumit de acest discurs funebru, Saint-Luc îşi îndoi un genunchi, aplecîndu-se spre Monsoreau şi întrebîndu-l:

— Aveţi vreo ultimă dorinţă, domnule? Spuneţi-mi-o şi, pe cinstea mea de gentilom, vă va fi împlinită! De obicei, asta o ştiu şi eu: cînd eşti rănit, ţi-e sete. Dumneavoastră vă este sete? Dacă da, mă duc să vă caut ceva de băut.

Monsoreau nu răspunse. Zăcea cu faţa la pămînt, muşcînd iarba şi zbătîndu-se într-o băltoacă de sînge.

— Nenorocitul! exclamă Saint-Luc, ridicîndu-se. Ah, prietenie, prietenie, ce zeitate pretenţioasă eşti tu!

Monsoreau deschise o pleoapă îngreuiată, încercă să-şi înalţe capul şi căzu cu un geamăt lugubru.

— Ei, haide! A murit, să nu ne mai gîndim la el — rosti Saint-Luc. Uşor de zis: „Să nu ne mai gîndim la el"... Dar iată că am răpus un om. Nu se va putea spune că mi-am pierdut în zadar timpul la ţară.

Şi încălecînd pe muchia zidului, sări dincolo, o rupse la fugă prin parc şi ajunse la castel. Prima fiinţă pe care o zări fu Diane; tînăra femeie stătea de vorbă cu prietena sa. „Ce bine o să-i vină în negru" — îşi zise Saint-Luc. Apoi, apropiindu-se de încîntătorul cuplu alcătuit de cele două femei, el se adresă Dianei:

— Iertaţi-mă, scumpă doamnă, dar trebuie neapărat să-i spun două vorbe doamnei de Saint-Luc.

— Te rog, dragul meu oaspete, te rog — răspunse doamna de Monsoreau. Eu mă voi duce la bibliotecă să-l caut pe tata. După ce vei sfîrşi cu domnul de Saint-Luc — continuă ea, adresîndu-se de astă dată prietenei sale — vino acolo să mă iei.

— Da, negreşit — o asigură Jeanne.

Cei doi soţi rămaseră singuri.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Jeanne cu chipul rîzător. Pari sinistru, scumpul meu soţ.

— Da, da, de bună seamă — răspunse Saint-Luc.

— Dar ce s-a întîmplat?

— Ei, Doamne sfinte, un accident!

— Ţie? întrebă femeia, înspăimîntată.

— Nu chiar mie, dar unei persoane care era lîngă mine.

— Vorbeşte, cui anume?

— Aceluia cu care mă plimbam.

— Domnului de Monsoreau?

— Vai, da! Bietul om!

— Ce i s-a întîmplat ?
— Cred că a murit.
— A murit ? ţipă Jeanne, în prada unei nelinişti uşor de înţeles. A murit ?!
— Chiar aşa.
— El, care adineauri stătea aici, vorbea cu noi, privea...
— Ei, da, tocmai din cauza asta a murit : a privit prea mult şi, mai ales, a vorbit prea mult.
— Dragul meu Saint-Luc ! exclamă tînăra femeie, luînd mîinile soţului său într-ale ei.
— Ce este ?
— Mi-ascunzi ceva.
— Eu ? Nimic, îţi jur. Nici măcar nu tăinuiesc locul unde a murit.
— Şi unde a murit ?
— Acolo, în spatele zidului, chiar pe locul unde prietenul nostru Bussy obişnuia să-şi lege calul de copac.
— Tu l-ai ucis ?
— Drace, păi cine altul ?! Nu eram decît noi doi, eu mă înapoiez viu şi spun că el e mort. Nu-i greu de ghicit care dintre noi l-a ucis pe celălalt.
— Nenorocitule !
— Ei, draga mea soţie — răspunse Saint-Luc — m-a provocat şi m-a jignit. El a tras sabia din teacă.
— E înfiorător, înfiorător !... Bietul om !
— Fireşte ! Eram sigur de asta. Ai să vezi că nici nu vor trece opt zile şi i se va spune sfîntul Monsoreau.
— Nu mai poţi rămîne aici ! strigă Jeanne. Nu mai poţi locui sub acoperişul omului pe care l-ai ucis.
— Este ceea ce mi-am spus de îndată şi iată pentru ce am şi alergat să te rog, draga mea, să faci pregătirile de plecare.
— Nu cumva eşti rănit ?
— Slavă Domnului, în sfîrşit ! Cu toate că vine cam tîrziu, iată întrebarea care mă împacă cu tine. Nu, sînt viu şi nevătămat.
— Atunci, plecăm ?
— Cît mai repede cu putinţă, deoarece, îţi dai seama, accidentul poate fi descoperit în orice clipă.
— Care accident ? strigă doamna de Saint-Luc, reîntorcîndu-se cu gîndul aşa cum te întorci uneori pe urmele paşilor.

— Ah ! exclamă Saint-Luc.
— Da, mă gîndesc că doamna de Monsoreau e văduvă.
— Asta îmi spuneam şi eu adineauri.
— După ce l-ai ucis ?
— Nu, înainte.
— Atunci ascultă : în timp ce eu o s-o înştiinţez...
— Cu multă grijă însă, scumpa mea.
— Ce fire afurisită ! Aşadar, în vreme ce eu mă reped să-i dau de veste, înşeuează singur caii, ca pentru o plimbare.
— Straşnică idee ! Ar fi bine să ai cît mai multe idei dintr-astea, deoarece, îţi mărturisesc, în ceea ce mă priveşte, mintea mea începe să se cam tulbure.
— Şi unde plecăm ?
— La Paris.
— La Paris ? Şi regele ?
— Regele a uitat totul. S-au petrecut atîtea de cînd nu ne-am văzut ! Şi pe urmă, dacă o să fie război, ceea ce pare cu putinţă, locul meu este lîngă rege.
— Bine. Plecăm deci la Paris ?
— Da, aş vrea însă o pană şi un pic de cerneală.
— Ca să scrii cui ?
— Lui Bussy. Înţelegi că nu pot părăsi Anjou-ul, fără să-i spun de ce îl părăsesc.
— Ai dreptate. În camera mea vei găsi tot ce-ţi trebuie pentru scris.
Saint-Luc plecă fără a mai zăbovi o clipă şi, cu o mînă uşor tremurătoare, scrise în grabă următoarele rînduri :
„Dragă prietene,
Vei afla de accidentul întîmplat domnului de Monsoreau. Eu şi el am avut, în vecinătatea bătrînului crîng, o discuţie privitor la cauzele năruirii zidurilor, precum şi la neajunsurile de care-s pîndiţi caii ce umblă singuri de colo-colo.
În toiul aprinsei noastre convorbiri, domnul de Monsoreau s-a prăvălit peste un pîlc de maci şi păpădii, şi atît de straşnic a căzut, încît bietul om s-a şi prăpădit.
Prietenul dumitale pe veci,
Saint-Luc".
„P. S. Deoarece în primul moment faptul ţi s-ar putea părea de necrezut, mai adaug că, atunci cînd i s-a întîmplat accidentul, amîndoi eram cu săbiile în mînă.
Plec la Paris chiar în clipa aceasta spre a-mi prezenta omagiile regelui, considerînd că, după cele ce s-au petrecut, Anjou-ul nu este îndeajuns de sigur."

Zece minute mai tîrziu, un slujitor de-al baronului gonea spre Angers, ca să înmîneze această scrisoare, în timp ce printr-o poartă joasă ce ieşea la un drum de ocol, domnul şi doamna de Saint-Luc plecau singuri, lăsînd-o pe Diane plînsă şi, mai ales, încurcată, tînăra femeie neştiind cum să-i istorisească baronului epilogul tristei întîlniri a celor doi bărbaţi. În clipa cînd Saint-Luc trecu pe lîngă dînsa, ea întoarse capul.

— Poftim, să mai faci servicii prietenilor ! îi spuse el soţiei sale. Ce mai, toţi oamenii sînt nişte ingraţi, eu singur port sub soare floarea recunoştinţei.

V

ÎN CARE SE VEDE CUM REGINA-MAMĂ PĂTRUNDE NU PREA TRIUMFAL ÎN BLÎNDUL ORAŞ ANGERS

Chiar în clipa cînd domnul de Monsoreau se prăbuşea străpuns de ascuţişul sabiei lui Saint-Luc, glasul puternic a patru trompete răsuna la porţile Angers-ului, zăvorîte, precum ştim, cu cea mai mare grijă. Străjile, astfel prevenite, înălţară un drapel şi răspunseră prin graiul simfonic al unor instrumente asemănătoare.

Era Caterina de Medici, care voia să intre în Angers, urmată de o suită destul de impunătoare. Numaidecît fu înştiinţat Bussy, care îşi părăsi patul, şi Bussy plecă să-l caute pe prinţ, care se urcă într-al său.

Desigur, melodia intonată de trompetele angevine era foarte frumoasă, dar nu avea harul celor din sfînta scriptură, care făcuseră să se prăbuşească zidurile Ierihonului ; porţile Angers-ului rămaseră închise.

Caterina se plecă peste pervazul litierei, ca să fie văzută de santinelele din faţă, în speranţa că aerul maiestuos al unui obraz regesc se va bucura de mai multă trecere decît se bucurase sunetul trompetelor. Străjerii oraşului o văzură pe regină, ba chiar o salutară curtenitori, însă porţile nu se deschiseră. Caterina trimise un gentilom din suită la barieră. Acesta fu primit cu deosebită bună-cuviinţă, dar, la cererea

lui ca regina-mamă să fie lăsată să intre şi la stăruinţa de a se face maiestăţii sale o primire cu onoruri, i se răspunse că oraşul Angers, fiind o cetate întărită, nimeni nu poate pătrunde înăuntru fără îndeplinirea unor formalităţi obligatorii.

Gentilomul se întoarse foarte plouat la stăpîna lui şi Caterina rosti atunci, cu toată amărăciunea cuprinsă în el, acel cuvînt căruia Ludovic al XIV-lea avea să-i modifice sensul mai tîrziu, după importanţa pe care autoritatea regală a căpătat-o între timp.

— Aştept — murmură regina.

Şi gentilomii din preajma ei se înfiorară.

În sfîrşit, Bussy, căruia îi trebuise aproape o jumătate de oră ca să-l dădăcească pe duce şi să-i sugereze o sută de raţiuni de stat, una mai categorică decît alta, se hotărî să se urnească din loc. El îşi înşeuă calul, împodobindu-l în fel şi chip, alese cinci gentilomi dintre cei mai antipatici reginei-mame şi, aşezîndu-se în fruntea lor, o porni cu pas măsurat şi ferm în întîmpinarea maiestăţii sale.

Caterina începuse să obosească, dar nu de aşteptare, ci frămîntînd în minte tot soiul de răzbunări împotriva celor care-i jucau un astfel de renghi. Ea îşi aminti acel basm arab în care se povesteşte cum un duh răzvrătit, pomenindu-se închis într-un vas de aramă, făgăduieşte bogăţii celui ce îi va reda libertatea în decursul primelor zece veacuri de chin ale captivităţii sale ; apoi, furios de atîta aşteptare, jură să-l piardă pe nesocotitul care va sfărîma capacul vasului. Cam aici ajunsese Caterina. Mai întîi îşi zise să se arate foarte binevoitoare faţă de gentilomii care se vor grăbi să-i iasă înainte. Pe urmă făcu legămînt să-şi reverse mînia asupra celui dintîi om care i se va înfăţişa.

Bussy se ivi foarte înzorzonat la postul de strajă şi privi într-o doară, ca o santinelă de noapte care mai degrabă ciuleşte urechea decît scrutează bezna.

— Cine-i acolo ? întrebă el într-un tîrziu.

Caterina se aştepta măcar la plecăciuni. Gentilomul ei o privi, aşteptîndu-i ordinele.

— Duceţi-vă, duceţi-vă încă o dată la barieră — zise ea. Straja întreabă „Cine e ?" Răspundeţi-i, domnule. E o formalitate.

Gentilomul se apropie de podul de fier.

— Este maiestatea sa regina-mamă, care vine să viziteze oraşul Angers.

— Prea bine, domnule — răspunse Bussy. Binevoiţi să faceţi un ocol la stînga. Cam la vreo optzeci de paşi de aici veţi găsi poarta cea mică.

— Poarta cea mică ?! strigă gentilomul. Poarta cea mică pentru maiestatea sa ?!

Dar Bussy nu se mai afla acolo ca să audă. Împreună cu prietenii săi, care rîdeau pe înfundate, el pornise spre locul unde, după instrucţiunile lui, avea să coboare din litieră maiestatea sa regina-mamă.

— Maiestatea voastră a auzit ? întrebă gentilomul reginei. Zice să intrăm pe poarta cea mică !...

— Ei, da, domnule, am auzit. Să intrăm pe-acolo, dacă pe-acolo se intră.

Şi fulgerul privirii sale îl făcu să pălească pe neîndemînaticul care, cu atîta stîngăcie, scosese la iveală umilirea impusă suveranei lui.

Alaiul se îndreptă spre stînga şi poarta cea mică se deschise. Bussy, descălecat de pe cal şi cu sabia în mînă, înaintă cîţiva paşi dincolo de poartă şi se înclină respectuos în faţa Caterinei ; în jurul său, pene de pălării măturau pămîntul.

— Maiestatea voastră fie binevenită la Angers — i se adresă el.

În preajma lui, tobele rămaseră mute, iar halebardele nu se plecară. Regina coborî din litieră şi, sprijinindu-se de braţul unuia dintre gentilomii suitei sale, se îndreptă spre poarta cea mică, după ce rosti doar aceste cuvinte :

— Mulţumesc, domnule de Bussy.

Era singura concluzie la care ajunsese în răgazul ce-i fusese lăsat ca să mediteze.

Regina înainta cu capul sus. Bussy o preveni pe dată, apucînd-o chiar de braţ :

— Ah, luaţi seama, doamnă ! Poarta e joasă şi maiestatea voastră s-ar putea lovi.

— Deci trebuie să te-apleci pentru a intra ? zise regina. Cum se explică una ca asta ? E pentru prima oară că intru astfel într-un oraş.

Aceste vorbe, rostite în chip foarte firesc, ascundeau un tîlc pentru curtenii iscusiţi, aveau o profunzime şi o însemnătate care dădu de gîndit multora dintre cei de faţă, şi chiar Bussy îşi muşcă mustaţa, privind în altă parte.

— Ai întins prea mult coarda — îi şopti la ureche Livarot.

— Aş ! Las' pe mine, o să vadă ea şi altele...

Litiera maiestăţii sale fu anevoie ridicată peste zid, folosindu-se o macara, şi regina se putu sui din nou în caleaşcă spre a merge la palat. Bussy şi prietenii lui încălecară pe cai, escortînd trăsura de o parte şi de alta.

— Dar fiul meu ? întrebă deodată Caterina. Nu-l văd pe fiul meu, ducele de Anjou ?

Aceste cuvinte rostite fără să vrea îi fuseseră dictate de mînia ce-i clocotea în inimă. Lipsa lui François într-un asemenea moment era culmea insultei.

— Monseniorul este bolnav la pat, doamnă. Altminteri, maiestatea voastră cum s-ar putea îndoi că alteţa sa nu s-ar fi grăbit să facă personal onorurile oraşului *său ?*

Aici, Caterina împinse ipocrizia pînă la sublim.

— Bolnav ! Bietul meu copil, bolnav ! se nelinişti ea. Vai, domnilor, să ne grăbim... cel puţin este bine îngrijit ?

— Ne dăm toată osteneala — răspunse Bussy, privind-o mirat, ca şi cum ar fi vrut să descopere dacă într-adevăr în această femeie bătea şi o inimă de mamă.

— El ştie că sînt aici ? continuă să întrebe Caterina, după o pauză întrebuinţată cu folos spre a-şi întipări în minte numele tuturor gentilomilor prezenţi acolo.

— Da, desigur, doamnă, desigur.

Caterina strînse din buze.

— Atunci nu încape îndoială că suferă foarte tare — adăugă ea, cu o voce miloasă.

— Cumplit — o asigură Bussy. Cînd şi cînd, alteţa sa suferă de astfel de indispoziţii subite.

— Este o indispoziţie care a survenit subit, domnule de Bussy ?

— O, Dumnezeule, da, doamnă.

Tot vorbind astfel, ajunseră la palat. O mare mulţime se îngrămădea de o parte şi de alta a drumului pe unde trecea litiera.

Bussy alergă înainte pe trepte şi intră gîfîind la duce :

— A sosit — zise el. Păzea !...

— E furioasă ?

— Din cale afară.

— Se vaită ?

— O, nu, mai rău : zîmbeşte.

— Ce-a spus poporul ?

— Poporul nici n-a suflat. O priveşte amuţit de groază : chiar dacă n-o cunoaşte, ghiceşte ce zace în ea...

— Şi ea ?
— Împarte bezele din vîrful degetelor pe care şi le muşcă.
— Drace !
— Chiar aşa am gîndit şi eu, monseniore. Haide, jucaţi tare !
— Deci ne menţinem pe picior de război ?
— La naiba ! Cereţi o sută ca să căpătaţi zece, căci de la ea tot nu veţi primi mai mult de cinci.
— Ce spui, zău ! Prin urmare, tu mă crezi slab de tot ?... Sînteţi toţi aici ? Monsoreau de ce nu s-a întors ? întrebă ducele.
— Cred că e la Méridor... Eh, ne putem lipsi foarte bine de el.
— Maiestatea sa regina-mamă ! anunţă majordomul din pragul uşii.
Şi Caterina apăru îndată, lividă şi îmbrăcată în negru, după cum obişnuia. Ducele de Anjou schiţă un gest, vrînd să se ridice. Dar regina, cu o iuţeală pe care nu i-ai fi bănuit-o la vîrsta ei, se azvîrli în braţele fiului său şi-l acoperi de sărutări.
„O să-l înăbuşe — gîndi Bussy. Pe toţi dracii, sînt sărutări adevărate !"
Regina făcu şi mai mult : se porni pe plîns !
— Să nu ne încredem ; fiecare lacrimă va fi plătită cu un boloboc de sînge — îi şopti Antraguet lui Ribeirac.
Sfîrşind cu îmbrăţişările, ea se aşeză la căpătîiul ducelui. Bussy făcu un semn şi cei de faţă se îndepărtară. El, ca şi cum ar fi fost la el acasă, se rezemă cu spatele de coloanele palatului şi aşteptă în linişte.
— N-ai vrea să te îngrijeşti de bieţii mei oameni, dragă domnule de Bussy ? i se adresă brusc regina. După fiul meu, dumneata eşti prietenul nostru cel mai scump şi stăpînul casei, nu-i aşa ? Îţi cer această favoare.
Era cu neputinţă să nu te supui de îndată.
„Am picat în laţ" — reflectă Bussy.
— Doamnă — răspunse el — aş fi prea fericit să izbutesc să fiu pe placul maiestăţii voastre. Mă duc. „Aşteaptă — bombăni mai apoi. Aici tu nu cunoşti toate uşile, ca la Luvru. Aşa că mă voi întoarce."
Şi cavalerul ieşi, fără a-i fi putut face ducelui vreun semn : Caterina nu se încredea în el, de aceea nu-l pierdu o clipă din ochi.

Regina încercă să afle mai întîi dacă fiul ei era într-adevăr bolnav sau se prefăcea. De acest lucru depindeau urzelile-i diplomatice. Dar François, ca un vrednic fiu al mamei sale, îşi jucă rolul de minune. Ea plînsese, el avu febră. Înşelată, Caterina îl crezu bolnav ; deci nădăjdui să aibă şi mai multă înrîurire asupra unei minţi slăbite de suferinţele trupului. Îl copleşi pe duce cu dragostea ei, îl sărută din nou, plînse iar, ba într-atît, încît ducele, mirat, se întreba ce urmăreşte.
— Ai fost în mare primejdie, copilul meu — îi spuse ea.
— Fugind de la Luvru, mamă ?
— O, nu, după ce ai fugit.
— Cum aşa ?
— Cei care te-au ajutat în această nenorocită evadare...
— Ei bine ?
— Erau cei mai aprigi vrăjmaşi ai tăi...
„Nu ştie nimic — gîndi el — dar ar vrea să ştie."
— Regele Navarei ! rosti ea cu brutalitate. Blestemul neamului nostru... Îl cunosc eu bine.
„Ah ! ah ! se zvîrcoli François. Va să zică ştie."
— Ai putea să-ţi închipui — continuă ea — că se laudă şi socoteşte partida cîştigată de el ?
— Cu neputinţă, greşeşti, mamă — răspunse prinţul.
— De ce ?
— Pentru că bearnezul n-are nici un amestec în evadarea mea, şi chiar de-ar fi avut vreunul, după cum vezi, sînt viu şi nevătămat în faţa dumitale... Pe regele Navarei nu l-am văzut de doi ani.
— Nu mă refer numai la această primejdie, fiule — continuă Caterina, simţind că lovitura ei nimerise în gol.
— Dar la ce încă, mamă ? întrebă el, privind necontenit spre perdeaua alcovului ce se mişca în spatele reginei.
Caterina se apropie de François şi spuse cu o voce pe care se străduia s-o facă să pară înspăimîntată :
— La mînia regelui ! La această groaznică mînie care te ameninţă.
— Primejdia asta va fi ca şi cealaltă, doamnă. Că fratele meu, regele, este furios la culme, cred ; dar eu sînt liber.
— Eşti sigur ? zise ea cu un accent care ar fi intimidat şi pe cel mai îndrăzneţ om.
Perdeaua tremură.
— Foarte sigur, buna mea mamă — răspunse ducele — lucrul acesta este într-atît de adevărat, încît dumneata însuţi ai venit să mi-l aduci la cunoştinţă.

— Cum aşa ? întrebă regina, intrigată de calmul fiului ei.

— Pentru că — continuă el, aruncîndu-şi din nou ochii spre draperie — dacă ai fi fost trimisă să-mi aduci la cunoştinţă doar ameninţări, nu veneai, şi în cazul acesta, regele ar fi şovăit să-mi ofere drept ostatic o persoană ca maiestatea voastră.

Speriată, Caterina înălţă capul.

— Ostatic ?! Eu ?! spuse ea.

— Cel mai sfînt şi mai venerabil dintre ostatici — răspunse el, zîmbind şi sărutîndu-i mîna, privind totodată triumfător spre draperia cu pricina.

Zdrobită, Caterina îşi lăsă braţele de-a lungul trupului. Ea n-avea de unde să ştie că Bussy îşi supraveghea stăpînul printr-o uşă secretă şi că-l ţinea în şah sub privirea lui, de la începutul convorbirii, insuflîndu-i curaj şi spirit de fiecare dată cînd prinţul se codea.

— Fiul meu, ai perfectă dreptate, eu îţi aduc numai cuvinte de pace — spuse ea în cele din urmă.

— Te ascult, mamă, ştii bine cu cît respect. Sînt încredinţat că începem să ne înţelegem.

VI

CAUZE MICI, EFECTE MARI

În prima parte a convorbirii, Caterina avusese un dezavantaj vădit. A fi înfrîntă în felul acesta era pentru ea ceva atît de neprevăzut şi, mai ales, neobişnuit, încît se întreba dacă fiul ei este chiar atît de hotărît în refuzul său pe cît voia să pară, cînd un fapt foarte mărunt schimbă dintr-o dată faţa lucrurilor.

S-au văzut bătălii pe trei sferturi pierdute care, din pricina schimbării vîntului, au fost cîştigate, precum şi *viceversa* : Marengo şi Waterloo sînt două pilde grăitoare.

Un singur fir de nisip schimbă viteza celor mai puternice maşini.

După cum am văzut, Bussy, aşezat într-aşa fel încît să nu fie văzut decît de prinţ, se afla într-un coridor secret care da în iatacul domnului duce de Anjou. Din ascunzătoarea lui, el îşi scotea capul printr-o crăpătură a tapiţeriei în clipa cînd socotea că scopul său este mai primejduit.

Ceea ce urmărea Bussy, se înţelege de la sine, era declanşarea războiului cu orice preţ ; el trebuia să rămînă în Anjou atîta vreme cît rămînea acolo şi domnul de Monsoreau, ca să-l supravegheze pe soţ şi s-o poată vedea astfel pe Diane.

O atare tactică, nespus de simplă, complica totuşi în cea mai mare măsură politica Franţei : efectele mari sînt rezultatul unor cauze mici.

Iată de ce, făcînd nenumărate semne din ochi, schimonosindu-se ca un om scos din fire, gesticulînd furios, în sfîrşit, încruntîndu-şi straşnic sprîncenele, Bussy îşi îndemna stăpînul să fie crud şi neînduplecat. Ducele, care se temea de Bussy, se lăsa în voia acelor îndemnuri şi, într-adevăr, s-a arătat cum nu se poate mai feroce.

Caterina se pomeni, aşadar, învinsă în toate încercările ei şi nu se mai gîndea decît la o retragere onorabilă, cînd o mică întîmplare, ivită aproape la fel de brusc ca şi încăpăţînarea domnului duce de Anjou, îi veni în ajutor.

Deodată, tocmai cînd discuţia dintre mamă şi fiu devenise mai aprigă şi cînd ducele de Anjou se împotrivea mai crîncen, Bussy se simţi tras de poalele mantalei. Dorind să nu piardă nimic din ceea ce se vorbea acolo, el duse mîna, fără a se întoarce, spre poalele mantalei şi întîlni o mînă, apoi un braţ, un umăr şi, în sfîrşit, un om. Dîndu-şi seama că faptul merită osteneală, el se întoarse. Cel ce nu-i da pace era Remy. Bussy vru să deschidă gura, dar medicul, cu degetul pe buze, îi făcu semn să tacă şi, binişor, îşi momi stăpînul în camera vecină.

— Ce este, Remy, şi de ce mă tulburi într-un asemenea moment ? întrebă contele, foarte grăbit.

— O scrisoare — răspunse în şoaptă Remy.

— Naiba să te ia ! Pentru o scrisoare mă faci să pierd o conversaţie importantă ca aceea pe care o aveam cu monseniorul duce de Anjou ?

Remy nu păru de loc descumpănit auzind o asemenea izmoavă.

— Sînt scrisori și scrisori — răspunse el.
„Are dreptate" — își zise Bussy.
— Aceasta de unde vine ?
— De la Méridor.
— Ah, de la Méridor ! exclamă pripit Bussy. Îți mulțumesc, bunul meu Remy, îți mulțumesc !
— Prin urmare, n-am greșit ?
— Poți tu greși vreodată ? Unde-i scrisoarea ?
— Eh, iată ce m-a făcut să cred că este de cea mai mare însemnătate : omul care a adus-o nu vrea să v-o dea decît dumneavoastră în mînă.
— Are dreptate. E aici ?
— Da.
— Adu-l încoace.
Remy deschise o ușă, făcînd semn unui fel de rîndaș să se apropie.
— Iată-l pe domnul de Bussy — zise el după aceea, arătîndu-i-l pe conte.
— Dă-mi-o ! Eu sînt cel pe care-l cauți — i se adresă Bussy și-i strecură cîțiva gologani.
— O, vă cunosc prea bine — răspunse rîndașul, înmînîndu-i scrisoarea.
— Ea ți-a dat-o să mi-o aduci ?
— Nu, nu ea, el.
— Care el ? întrebă repede Bussy, uitîndu-se la scris.
— Domnul de Saint-Luc.
— Aha !
Bussy pălise ușor, căci la auzul cuvîntului „el" crezuse că e vorba de domnul de Monsoreau, nu de soția acestuia — cum de fapt ar fi dorit — și domnul de Monsoreau avea darul să-l facă să pălească ori de cîte ori se gîndea la el.
Bussy se întoarse ca să citească biletul și ca să-și ascundă acea emoție pe care orice om este dator să n-o dea în vileag cînd primește o scrisoare importantă și cînd nu este nici Cezar Borgia, nici Machiavelli, nici Caterina de Medici, nici diavolul.

Bietul Bussy avusese dreptate să se întoarcă cu spatele, căci nici n-apucă bine să se adîncească în cuprinsul scrisorii pe care o cunoaștem, cînd sîngele i se și urcă la cap, zvîcnindu-i în tîmple ca o mare înfuriată ; astfel că, din palid cum era, el se aprinse la față, rămase o clipă năucit și, simțind că e gata să se prăbușească, se așeză într-un fotoliu aflat lîngă fereastră.

— Du-te — îi zise Remy rîndașului uluit de efectul scrisorii pe care o adusese.
Și îl împinse de umeri. Rîndașul o rupse la fugă ca din pușcă ; în mintea lui, socotea că venise cu o veste proastă și se temea ca Bussy să nu-i ceară banii înapoi.
Remy se întoarse spre conte și-l apucă de braț :
— La naiba ! strigă el. Răspundeți-mi fără întîrziere sau, de nu, pe sfîntul Esculap că vă iau sînge din tuspatru mădularele trupului !
Bussy se ridică din fotoliu ; nu mai era roșu la față, nu mai era năucit : era mohorît.
— Iată ce-a făcut Saint-Luc pentru mine ! spuse el.
Și-i întinse lui Remy scrisoarea. Remy citi pe nerăsuflate.
— Ei bine, am impresia că toate astea sînt foarte frumoase și că domnul de Saint-Luc este un om neprețuit. Tare bine se pricep oamenii de duh să trimită un suflet în purgatoriu : nimeresc de la prima încercare.
— E de necrezut ! bolborosi Bussy.
— Sigur că e de necrezut, însă asta nu schimbă nimic. Acum avem tot ce ne mai lipsea. Peste nouă luni, printre clienții mei voi număra și o contesă de Bussy. Drace, să nu vă temeți cîtuși de puțin : sînt o moașă la fel de bună ca și Ambroise Paré.
— Da, Diane va fi soția mea — spuse Bussy.
— Pare-mi-se că n-o să aveți mare lucru de făcut în privința aceasta, deoarece era de fapt mai mult soția dumneavoastră decît a soțului său — răspunse Remy.
— Monsoreau mort !
— Mort ! repetă Remy. Scrie negru pe alb.
— Ah, mi se pare că visez, Remy ! Adică n-o să mai văd niciodată spectrul acela, oricînd gata să se ridice ca un zid între mine și fericire ? Remy, ne înșelăm.
— Nu ne înșelăm cîtuși de puțin. Păi ce naiba ! Recitiți : „...prăvălit peste maci", nu vedeți ? Ba încă atît de rău, că i s-a și tras moartea ! De altminteri, eu am băgat de seamă cît de primejdios este să aluneci pe un covor de maci, dar am crezut că-i primejdios numai pentru femei.
— În cazul acesta — zise Bussy, fără să ia aminte la glumele lui Haudouin și urmărindu-și firul gîndului său, care i se răsucea în fel și chip în minte — în cazul acesta Diane nu va putea rămîne la Méridor. Nu vreau eu. Trebuie să plece în altă parte, undeva unde să poată uita.

— Cred că Parisul ar fi un loc destul de nimerit — propuse Remy. La Paris, uitarea vine nespus de lesne.

— Ai dreptate, va locui iarăşi în căsuţa din strada Tournelles, şi cele zece luni de văduvie le vom petrece nebăgaţi în seamă, dacă totuşi fericirea poate să rămînă nebăgată în seamă ; iar căsătoria noastră nu va fi decît urmarea fericirii din ajun.

— Aşa este, însă ca să mergi la Paris... — spuse Remy.

— Ce vrei să zici ?

— Ne trebuie ceva.

— Ce anume ?

— Ne trebuie pace în Anjou.

— Asta-i adevărat, da, e adevărat — încuviinţă Bussy. Ah, Dumnezeule ! Cîtă vreme am pierdut, şi pierdută fără folos.

— Adică vreţi să spuneţi că veţi sări pe cal şi veţi alerga la Méridor ?

— Nu, nu eu, nu eu, ci tu. Eu sînt silit să rămîn aici. De altfel, prezenţa mea acolo într-un asemenea moment va fi aproape necuviincioasă.

— Atunci cum voi face ca s-o văd ? Să mă duc la castel ?

— Nu. Du-te mai întîi în crîngul cel bătrîn, poate că vei găsi-o plimbîndu-se pe-acolo în aşteptarea mea, apoi, dacă nu o zăreşti, du-te la castel.

— Şi ce să-i spun ?

— Că sînt pe jumătate nebun.

Şi strîngînd mîna tînărului, pe care ştia din experienţă că se poate bizui ca pe sine însuşi, alergă să-şi reia locul din coridor, în spatele perdelei.

În lipsa lui Bussy, Caterina încercă să recîştige terenul pierdut cîtă vreme cavalerul fusese sfetnicul de taină al prinţului.

— Fiul meu, nu mi-am închipuit vreodată că o mamă n-ar putea să se înţeleagă cu copilul său — zise ea.

— Totuşi, mamă, iată că se mai întîmplă uneori — răspunse ducele de Anjou.

— Niciodată, cînd ea vrea.

— Doamnă, vreţi să spuneţi cînd *ei vor* — preciză ducele, care, satisfăcut de această vorbă semeaţă, îl căută din ochi pe Bussy spre a fi răsplătit de gentilom printr-un gest de încuviinţare.

— Păi eu vreau ! strigă Caterina. Tu auzi ce-ţi spun, François ? *Eu* vreau.

Dar tonul vocii ei contrasta cu vorbele rostite, căci vorba îi era poruncitoare în vreme ce glasul suna aproape rugător.

— Vrei dumneata ? întrebă ducele de Anjou, zîmbind.

— Da, vreau, şi nici un sacrificu nu mi se va părea prea mare pentru atingerea acestui scop — zise regina.

— O ! O ! exclamă François. Drace !

— Da, da, copile dragă. Spune-mi ce pretinzi, ce vrei ? Vorbeşte, dă poruncă !

— Vai, mamă ! zise François, aproape stînjenit de o biruinţă atît de completă, care îi răpea bucuria de a fi un învingător aspru.

— Ascultă, fiul meu — rosti Caterina, cu cel mai mîngîietor glas al ei. Cred că nu vrei să îneci în sînge un regat, nu-i aşa ? E cu neputinţă. Nu eşti nici un rău francez, nici un frate rău.

— Fratele meu m-a insultat, doamnă, nu-i mai sînt cu nimic dator, nu, cu nimic ; nici ca unui frate, nici ca unui rege.

— Dar eu, François, eu ! Sper că n-ai de ce să te plîngi de mine ?

— Ba da, doamnă, căci m-aţi părăsit ! răspunse ducele, gîndind că Bussy este tot acolo şi că-l poate auzi ca şi mai înainte.

— Ah, îmi vrei moartea ? întrebă Caterina, cu voce stinsă. Ei bine, fie, voi muri cum trebuie să moară o femeie care îşi vede copiii ucigîndu-se între ei.

De prisos a spune că regina-mamă n-avea nici un chef să moară.

— Oh, nu rostiţi asemenea vorbe, doamnă, că-mi sfîşiaţi inima ! strigă François, a cărui inimă nu era cîtuşi de puţin sfîşiată.

Caterina izbucni în lacrimi. Ducele îi luă mîinile şi încercă s-o potolească, aruncînd mereu priviri neliniştite spre locul din spatele alcovului.

— Atunci ce vrei ? întrebă ea. Formulează-ţi măcar pretenţiile, ca să ştim despre ce este vorba.

— Dar dumneata ce vrei ? Hai, mamă, vorbeşte şi te-ascult.

— Doresc să te reîntorci la Paris, dragul meu copil, doresc să te înapoiezi la curtea fratelui tău, regele, care te-aşteaptă cu braţele deschise.

— Pe toţi dracii, doamnă, că văd limpede ! Nu el m-aşteaptă, ci porţile Bastiliei.

— Nu, întoarce-te, întoarce-te şi, pe cinstea mea, pe dragostea mea de mamă, pe sîngele Domnului nostru Isus Cristos (Caterina îşi făcu semnul crucii) că vei fi primit de rege ca şi cum regele ai fi tu, iar el ar fi duce de Anjou.

Ducele privea cu neclintită îndîrjire spre alcov.

— Primeşte — continuă Caterina — învoieşte-te, fiul meu. Vrei oare mai mult, spune-mi, vrei o gardă ?

— Ei, doamnă, fiul vostru m-a onorat cu una, ba chiar cu o gardă de onoare, deoarece a fost alcătuită din cei patru favoriţi ai săi.

— Lasă, nu-mi răspunde astfel. Garda pe care ţi-o va da ţi-o vei alege şi alcătui tu singur. Vei avea un căpitan, dacă trebuie, mai mult chiar, acest căpitan va fi domnul de Bussy.

Ducele, profund tulburat de această ultimă propunere, care, gîndea el, ar fi putut să-l bucure pe Bussy, aruncă din nou o privire înspre alcov, temîndu-se să nu întîlnească în umbră nişte ochi zvîrlind fulgere şi să n-audă scrîşnetul dinţilor albi. Dar, surpriză ! Dimpotrivă, îl văzu pe Bussy rîzînd vesel şi încuviinţînd grăbit din cap.

„Oare ce-o fi însemnînd asta ? se întrebă în sinea lui. Ce, Bussy nu voia război decît pentru a deveni căpitanul gărzilor mele ?"

— Aşadar, trebuie să accept ? rosti el cu glas tare, adresîndu-şi mai mult sieşi întrebarea.

„Da ! da ! da !" grăia Bussy, făcîndu-i semn cu mîinile, cu umerii, cu capul.

— Prin urmare, ar trebui să părăsesc Anjou-ul şi să mă întorc la Paris ? continuă ducele.

„Da ! da ! da !" încuviinţa de zor Bussy, gesticulînd cu tot mai multă rîvnă.

— Fără îndoială, scumpul meu copil — zise Caterina. Oare îţi este atît de greu să te înapoiezi la Paris ?

„Pe legea mea — îşi spuse ducele — nu mai pricep nimic. Ne înţeleseserăm să refuz totul, şi iată că acum mă îndeamnă la pace şi la îmbrăţişări."

— Ei bine, ce răspuns îmi dai ? întrebă Caterina cu nelinişte.

— Voi reflecta, mamă — răspunse ducele, care voia să stea de vorbă cu Bussy şi să se lămurească asupra acelei contradicţii — şi mîine...

„Se predă — gîndi Caterina. Gata, am cîştigat bătălia."

„De fapt — îşi spuse ducele — Bussy poate că are dreptate."

Şi amîndoi se despărţiră, după ce mai întîi se îmbrăţişară.

VII

CUM DOMNUL DE MONSOREAU DESCHISE, ÎNCHISE ŞI REDESCHISE OCHII, CEEA CE DOVEDEA CĂ NU ERA CHIAR MORT DE-A BINELEA

Un prieten bun e un lucru minunat, cu atît mai minunat cu cît este ceva rar.

Remy îşi mărturisea asta sieşi, alergînd peste cîmpuri, călare pe unul din cei mai buni cai din grajdurile prinţului. L-ar fi ales bucuros pe Roland, dar i-o luase înainte domnul de Monsoreau ; fusese deci silit să se mulţumească cu un altul.

„Mi-e tare drag domnul de Bussy — îşi spunea Haudouin. Şi cred că şi domnul de Bussy m-a îndrăgit la rîndu-i. Iată de ce sînt atît de vesel azi ; fiindcă azi sînt fericit pentru amîndoi." Apoi adăugă, respirînd din adîncul plămînilor : „Ce-i drept, am impresia că inima mea nu-i destul de largă. Să vedem — continuă el, punîndu-şi singur întrebări — să vedem cum vom saluta-o pe doamna Diane. Dacă e gravă, ceremonioasă, tristă — saluturi, reverenţe mute şi o mînă pe inimă. Dacă surîde — piruete, paşi de dans şi o polcă pe care voi dansa-o eu singur. Cît despre domnul de Saint-Luc, dacă se mai află la castel, lucru de care mă cam îndoiesc, un „vivat" şi mulţumiri în latineşte. El n-o să aibă o mutră jalnică, de-asta sînt sigur... Ah, iată că mă apropii."

Într-adevăr, calul, după ce o luase la stînga, apoi la dreapta, după ce străbătuse poteca înflorită, crîngul şi pădurea, intrase în desişul ce ducea la zid.

— O, ce maci frumoşi ! exclamă Remy. Asta îmi aminteşte de marele nostru maestru de vînătoare. Macii peste care s-a prăvălit nu puteau fi mai frumoşi, sărmanul de el !

Remy se apropia din ce în ce de zid. Deodată, calul se opri, cu nările fremătînd, cu ochii ţintă. Remy, care mergea în trap forţat şi care nu se aştepta la o asemenea oprire bruscă, era cît pe-aci să fie aruncat pe deasupra capului lui Mitridate. Aşa se numea calul pe care-l alesese în locul lui Roland.

Remy, care între timp devenise un călăreţ neînfricat, înfipse pintenii în pîntecele calului, dar Mitridate nu se urni din loc — fără îndoială că fusese botezat astfel din pricina firii sale îndărătnice, ca a regelui Mitridate, regele Pontului.

Mirat, Remy se uită în jos, să vadă ce obstacol stă în drumul animalului, însă nu zări altceva decît o băltoacă de sînge, pe care pămîntul şi florile o sorbeau încetul cu încetul şi care avea deasupra o uşoară spumă roz.

— Haiti, oare aici l-o fi străpuns domnul de Saint-Luc pe domnul de Monsoreau ? strigă el.

Remy ridică ochii din pămînt şi privi în jurul său. La zece paşi, sub un tufiş, zări două picioare ţepene şi un trup ce părea şi mai ţeapăn. Picioarele erau întinse, iar trupul sta rezemat cu spatele de zid.

— Vai de mine ! Monsoreau ! exclamă Remy. *Hic obiit Nemrod*[1]. Haida de, dacă văduva îl lasă astfel pradă corbilor şi vulturilor, e semn bun pentru noi, iar slujba de îngropăciune se va face cu piruete, paşi de dans şi polci.

Şi descălecînd, Remy făcu vreo cîţiva paşi, îndreptîndu-se spre trupul neînsufleţit.

— Ciudat ! zise. E mort, mort de-a binelea, totuşi balta de sînge se vede acolo. A, ba nu, iată o dîră. Să se fi tîrît de-acolo pînă aici sau, mai degrabă, acest caritabil domn de Saint-Luc, care e milostenia întruchipată, l-o fi rezemat cu spatele de zid, ca să nu-i vină sîngele în cap. Da, da, asta trebuie să fie. Pe legea mea, e mort, mort cu ochii deschişi şi cu faţa încremenită, ţeapăn, uite aşa, un', doi !

Şi Remy gesticulă ca şi cum s-ar fi pregătit să împungă cu spada. Deodată însă se dădu înapoi, rămînînd prostit şi cu gura căscată : cei doi ochi, pe care îi văzuse deschişi, se închiseseră, şi o paloare, mai lividă decît aceea care-l izbise la început, acoperi faţa răposatului. Remy se făcu aproape la fel de galben ca şi domnul de Monsoreau, dar cum era medic, adică materialist într-o oarecare măsură, mormăi scărpinîndu-şi vîrful nasului :

[1] Aici a murit Nemrod (în limba latină în text).

— *Credere portentis mediocre*[1]. Dacă a închis ochii înseamnă că nu e mort.

Şi cum, în ciuda materialismului său, poziţia în care sta nu era de fel dintre cele mai plăcute, şi cum genunchii i se îndoiseră mai mult decît se cuvenea, el se aşeză sau mai bine zis lunecă la rădăcina copacului de care se sprijinise, aflîndu-se deodată faţă în faţă cu cadavrul.

„Nu mai ştiu unde am citit — îşi zise el — că după moarte se produc anumite fenomene care nu vădesc altceva decît o prăbuşire a materiei, adică un început de descompunere. Ei, al dracului om ! Ne necăjeşte şi după moarte. Asta ne mai lipsea acum. Da, zău, nu numai că ochii îi sînt închişi de-a binelea, dar şi paloarea e mai intensă. În afară de asta există un mijloc de a afla dacă e mort au ba : să-l împung de-un lat de palmă cu sabia în burtă ; dacă nu mişcă, înseamnă că a trecut în lumea celor drepţi."

Şi Remy tocmai se pregătea să-l supună la această milostivă încercare ; chiar dusese mîna la spadă, cînd ochii lui Monsoreau se deschiseră din nou. Lucrul acesta avu un efect contrar celui dintîi : Remy sări în lături ca smucit de un resort, şi broboane de sudoare îngheţată îi scăldară fruntea.

De astă dată, ochii mortului rămaseră căscaţi.

— N-a murit — murmură Remy — nu e mort. Ei, bravo ! Iată-ne într-o încurcătură de toată frumuseţea.

Atunci, un gînd firesc îi trecu tînărului prin minte. „Trăieşte, e adevărat, dar dacă îl ucid, va fi mort de-a binelea." Şi se uită la Monsoreau, care îl privea cu nişte ochi atît de îngroziţi, încît s-ar fi zis că citea în sufletul acestui trecător, ghicindu-i intenţiile.

—Tiii ! strigă deodată Haudouin. Pfui, ce gînd scîrbos îmi trece prin cap. Martor mi-e Dumnezeu că, dac-ar sta drept, în picioare, ca toţi oamenii, ameninţîndu-mă cu spada, l-aş ucide cu inima uşoară ! Dar aşa cum e acuma, fără vlagă şi pe trei sferturi dus de pe lume, ar fi mai mult decît o crimă, ar fi o infamie.

— Ajutor — murmură Monsoreau — ajutor ! Mor !...

— Afurisită treabă ! zise Remy. Situaţia e critică. Eu sînt medic şi, prin urmare, ca medic, este de datoria mea să vin în ajutorul semenului meu care suferă. Ce-i drept, Monsoreau este atît de urît, că aproape aş avea dreptul să spun că nu-i

[1] Să crezi cu cumpătare în poveşti (în limba latină în text).

semenul meu, însă aparţine aceleiaşi specii ca şi mine: *Genus homo*. De aceea, să uităm că mă numesc Haudouin, să uităm că sînt prietenul domnului de Bussy şi să-mi fac datoria de medic.

— Ajutor! repetă rănitul.

— Iată-mă-s — răspunse Remy.

— Du-te şi caută-mi un preot, un doctor.

— Doctorul este prezent şi poate că o să vă scutească de serviciul unui preot.

— Haudouin! strigă domnul de Monsoreau, recunoscîndu-l pe Remy. Prin ce întîmplare aici?

După cum vedem, domnul de Monsoreau nu-şi dezminţea firea: chiar şi în agonie, se arăta bănuitor şi punea întrebări. Remy pricepu destul de bine rostul întrebării. Locul unde se găseau nu era un drum îndeobşte bătut şi nimeni nu trecea pe-acolo fără a avea o treabă. Deci întrebarea suna aproape firesc.

— Cum de te afli aici? întrebă din nou Monsoreau, căruia bănuielile îi insuflau un dram de putere.

— Doamne! răspunse Remy. Păi pentru că la o leghe de aici l-am întîlnit pe domnul de Saint-Luc.

— Ah, asasinul meu! bolborosi Monsoreau, veştejindu-se de durere şi de furie totodată.

— El mi-a spus: „Remy, aleargă în pădure şi, la locul căruia i se zice „Crîngul cel bătrîn", o să găseşti un om mort".

— Mort! repetă Monsoreau.

— Doamne, aşa credea el. Nu trebuie să-i purtaţi pică pentru asta — zise Remy. Atunci am venit, am văzut, eraţi învins.

— Şi acum, spune-mi drept, vorbeşti cu un bărbat, n-are de ce să-ţi fie teamă, spune-mi: rana pe care o am e mortală?

— Hm, drace, îmi cereţi prea mult; totuşi voi cerceta-o. Să vedem.

După cum am spus, conştiinţa medicului biruise devotamentul prietenului. Aşadar, Remy se apropie de Monsoreau şi, cu toate precauţiile ce se obişnuiesc în atare ocazii, îi scoase pelerina, haina şi cămaşa. Sabia pătrunsese sub mamela dreaptă între a şasea şi a şaptea coastă.

— Hm, vă doare tare? întrebă Remy.

— Nu în piept, ci spatele.

— Ei, hai să cercetăm puţin şi să vedem în care parte a spatelui?

— Dedesubtul omoplatului.

— Sabia o fi întîlnit în cale vreun os — zise Remy. De aceea vă doare. Şi privi locul indicat de conte ca fiind cel mai dureros. Nu — zise el apoi — nu, m-am înşelat: sabia n-a întîlnit nici un obstacol în drum, a ieşit aşa cum a intrat. La naiba! Frumoasă lovitură de spadă, domnule conte! Asta zic şi eu, îţi face plăcere să îngrijeşti răniţii domnului de Saint-Luc. Sînteţi perforat dintr-o parte în cealaltă, scumpul meu domn.

Monsoreau leşină, dar Remy nu-şi făcu griji din pricina acestei slăbiciuni.

— Asta e: o sincopă, pulsul slab. Sigur, asta trebuie să fie. Îi pipăi mîinile şi picioarele: extremităţile erau reci. Îşi lipi urechea de pieptul lui: nici un fel de zgomot respirator. Ciocăni uşor: sunet înăbuşit. Drace, drace, s-ar putea ca pentru doamna Diane văduvia să nu mai fie decît o chestiune de timp.

În clipa aceea o spumă roşiatică şi strălucitoare umezi buzele rănitului. Remy scoase repede din buzunar o trusă şi o lanţetă, apoi rupse o fîşie din cămaşa rănitului şi-i strînse braţul, zicînd:

— Voi vedea dacă curge sînge. Pe legea mea, poate că doamna Diane nu va fi văduvă. Şi dacă nu curge!... Ah, ah, curge, zău aşa! Iartă-mă, scumpul meu domn de Bussy, iartă-mă, dar să mă bată Dumnezeu, înainte de orice, sînt medic.

Într-adevăr, după ce — ca să spunem astfel — şovăise o clipă, sîngele începu să ţîşnească din vînă; aproape în aceeaşi clipă bolnavul respiră şi deschise ochii.

— Ah, am crezut că, într-adevăr, s-a sfîrşit cu mine — bolborosi el.

— Nu încă, scumpul meu domn, nu încă. Ba chiar e posibil....

— Ca să scap?

— O, Doamne, da. Să vedem. Mai întîi să închidem rana. Aşteptaţi fără a vă mişca. Uite, chiar în acest moment natura vă vindecă pe dinăuntru, aşa cum eu vă vindec pe dinafară. Eu lucrez cu un instrument, ea coagulează sîngele. Eu îl fac să curgă, ea îl opreşte. O, ce mare chi-

rurg e natura, scumpul meu domn! Aşa, aşteptaţi să vă şterg buzele.

Şi Remy plimbă o batistă peste buzele contelui.

— Mai întîi am vărsat valuri de sînge — spuse rănitul.

— Ei bine, priviţi: hemoragia s-a şi oprit. Bun, merge strună! Sau, dimpotrivă, cu atît mai rău!

— Cum, cu atît mai rău?

— Desigur, cu atît mai bine pentru dumneavoastră, dar cu atît mai rău! Ştiu eu ce vreau să spun. Scumpe domnule de Monsoreau, tare mă tem că am fericirea de a vă vindeca.

— Cum, te temi?

— Da, ştiu eu ce vorbesc.

— Deci crezi că mă voi însănătoşi?

— Vai!

— Eşti un doctor ciudat, domnule Remy.

— Ce vă pasă! Numai să vă pot salva... Acum să vedem mai departe.

Remy izbutise să oprească hemoragia; el se ridică în picioare.

— Ce, mă părăseşti? întrebă contele.

— A, vorbiţi prea mult, scumpul meu domn. Şi asta dăunează. Mai degrabă ar trebui să-l sfătuiesc să strige — adăugă Remy, adresîndu-se lui însuşi.

— Nu te înţeleg.

— Din fericire. Iată-vă pansat.

— Şi?

— Şi mă duc la castel să caut ajutoare.

— Iar eu ce trebuie să fac în timpul ăsta?

— Să staţi liniştit, să nu vă mişcaţi, respiraţi foarte încet, încercaţi să nu tuşiţi, să nu tulburăm cu ceva acest preţios cheag. Care a casa cea mai apropiată de aici?

— Castelul Méridor.

— Pe ce drum pot ajunge acolo? întrebă Remy, prefăcîndu-se că habar n-are.

— Sau sări zidul şi te vei găsi în parc, sau o iei pe lîngă zidul parcului şi vei da de poartă.

— Bine, alerg.

— Mulţumesc, om generos! strigă Monsoreau.

— Eh, dacă ai şti, într-adevăr, cît de generos sînt, mi-ai mulţumi şi mai mult — bolborosi Remy.

Şi încălecînd pe cal, o porni în galop în direcţia indicată. Peste cinci minute sosi la castel, unde toţi cei ce locuiau

acolo forfoteau de zor ca nişte furnici cărora le-a fost stricat muşuroiul, căutînd prin desişuri, scotocind acareturile, dependinţele, fără a descoperi însă locul unde zăcea trupul stăpînului lor, deoarece Saint-Luc, spre a cîştiga timp, îi pusese pe o urmă greşită. Remy pică în mijlocul lor ca un meteor şi-i luă cu el. Punea atîta căldură în recomandările sale, încît doamna de Monsoreau nu se putu abţine de a nu se uita la el cu surprindere. Un gînd ascuns, neştiut de nimeni, încolţi în mintea sa şi întunecă pentru o secundă curăţenia sufletească a acestei femei.

— Vai, îl credeam prietenul domnului de Bussy! murmură ea în timp ce Remy se îndepărta, ducînd cu sine targa, feşi, apă proaspătă, în sfîrşit, toate cele necesare pentru pansarea unui rănit.

Esculap, el însuşi, n-ar fi izbutit să facă mai mult cu aripile lui de zeu.

VIII

CUM DUCELE DE ANJOU SE DUSE LA MÉRIDOR SPRE A-I FACE DOAMNEI DE MONSOREAU O VIZITĂ DE CONDOLEANŢE PENTRU MOARTEA SOŢULUI ŞI CUM ACESTA II IEŞI ÎN ÎNTÎMPINARE

De îndată ce luă sfîrşit convorbirea dintre ducele de Anjou şi mama sa, cel dintîi se grăbi s-o pornească în căutarea lui Bussy spre a cunoaşte cauzele ciudatei schimbări petrecute în atitudinea acestuia. Întors acasă, Bussy citea pentru a cincea oară scrisoarea trimisă de Saint-Luc şi fiece rînd ascundea un tîlc din ce în ce mai plăcut. Cît despre Caterina, după ce se retrase în apartamentele sale, îşi chemă oamenii şi porunci pregătirea echipajelor în vederea unui drum lung, socotind că a doua sau cel mai tîrziu a treia zi vor putea pleca.

Bussy îl primi pe prinţ cu un zîmbet fermecător:

— Cum, monseniore, alteţa voastră binevoieşte a se osteni să treacă pragul casei mele?!

— Da, la dracu, şi vin să-ţi cer o explicaţie.
— Mie ?
— Da, ţie.
— Ascult, monseniore.
— Cum vine asta ?! se oţărî ducele. Mă povăţuieşti să mă înarmez din creştet pînă în tălpi spre a mă împotrivi sugestiilor mamei mele, mă îndemni să susţin cu înverşunare atacul, o fac, şi tocmai cînd lupta era mai aprigă, cînd îndurasem cu tărie toate loviturile, tocmai atunci vii şi-mi spui : „Scoateţi-vă platoşa, monseniore, scoateţi-o !"
— V-am dat toate aceste sfaturi, monseniore, deoarece nu ştiam în ce scop a venit doamna Caterina. Dar acum cînd văd că a sosit pentru a aduce alteţei voastre cea mai măreaţă dintre glorii şi cea mai mare fericire...
— Cum adică, cea mai măreaţă dintre glorii şi cea mai mare fericire a mea ? Ce înţelegi prin cuvintele astea ?
— Desigur — răspunse Bussy. Ia să vedem, ce vrea alteţa voastră ? Să triumfe asupra vrăjmaşilor săi, nu ? Căci nu cred, cum presupun unii, că aţi visa să deveniţi rege al Franţei.
Ducele îl privi pe Bussy cu viclenie.
— Unii, monseniore, vă vor sfătui, poate, şi la aşa ceva — zise tînărul — dar aceia, credeţi-mă, vă sînt cei mai aprigi duşmani. Şi, la urma urmei, dacă se dovedesc a fi încăpăţînaţi, dacă nu ştiţi cum să scăpaţi de ei, trimiteţi-i la mine : îi voi convinge eu că se înşală.
Ducele făcu o strîmbătură.
— De altminteri — continuă Bussy — examinaţi-vă bine, monseniore, cercetaţi-vă măruntaiele, cum spune sfînta scriptură : oare aveţi o sută de mii de oameni, zece milioane de livre, alianţe cu străinătatea şi, în sfîrşit, vreţi oare să vă ridicaţi împotriva suveranului vostru ?
— Suveranului meu nu i-a fost ruşine să se ridice împotriva mea — se îndîrji ducele.
— A, dacă o luaţi aşa, atunci aveţi dreptate : declaraţi-o deschis şi încoronaţi-vă rege al Franţei, asta vreau şi eu : să vă văd înălţîndu-vă, deoarece, dacă alteţa voastră se înalţă, mă voi înălţa şi eu o dată cu alteţa sa.
— Cine-ţi spune că vreau să fiu rege al Franţei ? rosti acru ducele. Vorbeşti despre un lucru pe care nu l-am propus nimănui vreodată să-l rezolve, nici chiar mie.
— Dacă-i aşa, atunci nu mai avem nimic de adăugat, întrucît sîntem de acord asupra problemei esenţiale.

— Sîntem de acord ?
— Cel puţin aşa mi se pare. Faceţi în aşa fel, ca să vi se dea o companie de gardă şi cinci sute de mii de livre. Cereţi, înainte ca pacea să fie semnată, un ajutor în bani pentru Anjou spre a putea purta războiul. O dată ce veţi avea banii, îi veţi păstra : faptul nu angajează la nimic. În felul acesta vom avea oameni, bani, putere şi vom merge... Dumnezeu ştie unde !
— Dar, o dată ce voi fi la Paris, o dată ce mă vor avea în mînă, or să-şi bată joc de mine — zise ducele.
— Haida de, monseniore, nici să nu vă gîndiţi ! Ei să-şi bată joc de dumneavoastră ! N-aţi auzit ce vă oferă regina-mamă ?
— Mi-a oferit ea multe lucruri.
— Înţeleg. Şi asta vă nelinişteşte ?
— Da.
— Între altele însă, v-a oferit o companie de gardă şi dreptul ca ea să fie comandată de domnul de Bussy.
— Într-adevăr, mi-a oferit şi acest lucru.
— Ei bine, primiţi, ascultaţi-mă pe mine ; numiţi-l pe Bussy căpitanul dumneavoastră, numiţi-i pe Antraguet şi pe Livarot locotenenţi, numiţi-l pe Ribeirac sublocotenent. Lăsaţi-ne pe noi patru să organizăm această companie cum ştim noi, apoi veţi vedea dacă, înconjurat de o atare escortă, o să-şi mai bată cineva joc de dumneavoastră, fie el chiar regele, şi dacă, dimpotrivă, n-o să vă salute pînă la pămînt cînd o să treceţi.
— Zău, cred că ai dreptate, Bussy. O să mă gîndesc.
— Gîndiţi-vă, monseniore.
— Da, da. Dar ce citeai atît de atent cînd am intrat ?
— Ah, iertaţi-mă, uitasem, o scrisoare.
— O scrisoare ?
— Care vă interesează chiar mai mult decît pe mine. Unde naiba mi-era capul de nu v-am arătat-o numaidecît ?!
— E deci o veste importantă ?
— O, Doamne, da, ba chiar o veste tristă : domnul de Monsoreau a murit.
— Poftim ?! strigă ducele, schiţînd un gest atît de surprins, că lui Bussy, care nu-l slăbea din ochi pe prinţ, i se păru că desluşeşte, pe lîngă surprindere, o bucurie cu totul neobişnuită.

— A murit, monseniore.
— A murit domnul de Monsoreau ?
— Ei, Doamne, sigur că da. Oare nu sîntem cu toţii muritori ?
— Bine, bine, dar nu se moare chiar aşa, deodată.
— Depinde. Dacă eşti ucis...
— Deci a fost ucis ?
— Se pare că da.
— De către cine ?
— De către Saint-Luc, cu care s-a luat la harţă.
— Ah, dragul de Saint-Luc ! exclamă prinţul.
— Iată, nu ştiam că vă este atît de bun prieten acest drag de Saint-Luc ! zise Bussy.
— Face parte dintre prietenii fratelui meu — spuse ducele — şi din moment ce ne împăcăm, prietenii fratelui meu sînt şi ai mei.
— Ah, monseniore, să fie într-un ceas bun şi sînt încîntat că vă văd într-o asemenea dispoziţie.
— Eşti sigur ?
— Păi atît de sigur cît poţi fi. Iată un bilet de la Saint-Luc, prin care îmi aduce la cunoştinţă această întîmplare, şi cum şi eu sînt la fel de neîncrezător ca şi dumneavoastră, cum şi eu mă îndoiam, monseniore, l-am trimis pe Remy, medicul meu, să constate faptul şi să prezinte bătrînului baron condoleanţele mele.
— A murit ! Monsoreau a murit ! repetă ducele de Anjou. A murit *de la sine*.
Cuvîntul îi scăpă, aşa cum îi scăpase şi „dragul de Saint-Luc". Amîndouă erau de o naivitate înspăimîntătoare.
— N-a murit de la sine, de vreme ce Saint-Luc l-a ucis — zise Bussy.
— O, ştiu eu ce spun — răspunse ducele.
— Monseniorul însărcinase cumva pe altcineva să-l ucidă ? întrebă Bussy.
— Nicidecum, pe legea mea. Dar tu ?
— Vai, monseniore, eu nu-s un prinţ atît de mare, încît să încredinţez altuia o atare sarcină, ci sînt nevoit s-o aduc la îndeplinire eu însumi.
— Ah, Monsoreau, Monsoreau ! exclamă prinţul, cu zîmbetul lui înfiorător.
— Zău, monseniore ! S-ar zice că i-aţi purtat pică bietului conte.

— Nu, tu îi purtai pică.
— Era firesc ca eu să-i port pică — încuviinţă Bussy, roşindu-se fără să vrea. Nu m-a făcut într-o zi să îndur din partea alteţei voastre o umilinţă groaznică ?
— Tot n-ai uitat ?
— Ah, Dumnezeule, nu, monseniore, vedeţi foarte bine, însă dumneavoastră, al cărui slujitor, prieten şi geniu rău era...
— Lasă, lasă ! zise prinţul, punînd capăt discuţiei care devenea neplăcută pentru el. Porunceşte să fie înşeuaţi caii, Bussy !
— Să fie înşeuaţi caii, de ce ?
— Ca să ne ducem la Méridor : vreau să prezint condoleanţe doamnei Diane. De altfel, vizita aceasta era proiectată mai de mult şi nu ştiu cum de n-am făcut-o încă, acuma însă n-o mai amîn. Ei, fir-ar să fie, nu ştiu pentru ce, dar azi sînt pornit pe complimente
„Zău aşa — îşi spuse Bussy — acum cînd Monsoreau a murit şi nu mă mai tem că el o să-şi vîndă nevasta ducelui, puţin îmi pasă că ducele o s-o revadă ; dacă o s-o atace, o voi apăra singur. Haidem, fiindcă se iveşte prilejul să o revedem, să profităm de acest prilej."
Şi ieşi spre a da poruncă să se pună şeile pe cai.
Un sfert de oră mai tîrziu, în timp ce Caterina dormea, ori se făcea că doarme, ca să se întremeze după oboseala drumului, prinţul, Bussy şi zece gentilomi călări pe cai falnici se îndreptau spre Méridor, cuprinşi de acea veselie pe care le-o inspiră întotdeauna, oamenilor ca şi cailor, timpul frumos, cîmpul smălţat de flori şi tinereţea.
La vederea mîndrului alai, portarul Méridorului veni pînă la marginea şanţului ce înconjura castelul, să întrebe de numele vizitatorilor.
— Ducele de Anjou ! strigă prinţul.
Numaidecît, portarul puse mîna pe corn şi suflă cu o putere de-i făcu pe toţi slujitorii să alerge la pod.
În curînd se stîrni o goană prin apartamente, pe coridoare şi pe scări ; ferestrele turnurilor se deschiseră, se auzi zornăit de lanţuri pe lespezi şi bătrînul baron răsări în prag, ţinînd în mînă cheile castelului.
— De necrezut cît de puţin regretat este Monsoreau — zise ducele. Priveşte, Bussy, ce feţe liniştite au toţi aceşti oameni !

O femeie se ivi în capul scării.

— Ah, iat-o pe frumoasa Diane ! exclamă ducele. O vezi, Bussy, o vezi ? !

— Desigur c-o văd, monseniore — răspunse tînărul — dar — adăugă el încet — nu-l zăresc pe Remy.

Într-adevăr, Diane ieşea din casă şi, imediat în spatele ei, se ivi o targă, pe care, culcat, cu ochii strălucitori de febră sau de gelozie, se lăsa purtat Monsoreau, care semăna mai degrabă cu un maharadjah din India întins în palanchinul său decît cu un mort pe catafalc.

— O ! O ! Dar ce-i asta ? strigă ducele, adresîndu-se însoţitorului său, care se făcuse mai alb decît batista cu ajutorul căreia încerca să-şi ascundă emoţia ce-l copleşise.

— Trăiască monseniorul duce de Anjou ! strigă Monsoreau, făcînd un violent efort de a ridica mîna.

— Încetişor ! şopti un glas în spatele lui. O să declanşaţi iar hemoragia.

Era Remy, care, credincios pînă la capăt îndatoririi sale de medic, dădea rănitului poveţe prevenitoare.

La curte, surprizele nu durează multă vreme, cel puţin aşa cum se întipăresc ele pe chipul oamenilor, astfel că ducele de Anjou îşi dădu silinţa să-şi preschimbe uimirea în zîmbet.

— Vai, scumpul meu conte, ce fericită surpriză ! Ai putea oare să-ţi închipui că ni s-a spus că ai murit ?

— Poftim, poftim, monseniore ! îl invită rănitul. Apropiaţi-vă, vreau să sărut mîna alteţei voastre. Mulţumesc lui Dumnezeu ! Nu numai că n-am murit, dar chiar voi scăpa, nădăjduiesc, spre a vă sluji cu mai multă ardoare şi credinţă decît oricînd.

Cît despre Bussy, care nu era nici prinţ, nici soţ — cele două poziţii sociale în care prefăcătoria este absolut necesară — simţea prelingîndu-i-se pe tîmple o sudoare rece şi nu îndrăznea s-o privească pe Diane. Îi făcea rău să se uite la comoara aceea, de două ori pierdută pentru el, stînd atît de aproape de cel ce-i era stăpîn.

— Iar dumneavoastră, domnule de Bussy — zise Monsoreau — dumneavoastră care veniţi împreună cu alteţa sa, primiţi toate mulţumirile mele, căci aproape vă datoresc viaţa.

— Cum, mie ? se bîlbîi tînărul, crezînd că Monsoreau îşi bate joc de el.

— Fără îndoială, indirect, într-adevăr, dar pentru asta recunoştinţa mea nu e cu nimic mai mică, deoarece iată-l pe salvatorul meu — adăugă arătîndu-l pe Remy, care îşi înălţa deznădăjduit braţele spre cer şi care ar fi vrut să intre în pămînt. Lui trebuie să-i fie recunoscători prietenii mei că mă mai aflu în viaţă.

Şi, în ciuda semnelor pe care i le făcea bietul doctor ca să tacă odată, care semne el le lua drept recomandări medicale, contele povesti cu emfază despre îngrijirile, îndemînarea şi graba lui Haudouin faţă de dînsul. Ceea ce-l făcu pe duce să încrunte din sprîncene, iar pe Bussy să-i arunce doctorului o privire înfiorătoare. Bietul băiat, ascuns în spatele lui Monsoreau, se mulţumi să răspundă printr-un gest care voia să însemne : „Vai, nu-i vina mea !"

— De altfel — continuă contele — am aflat că pe dumneavoastră Remy v-a găsit odată rănit de moarte, aşa cum m-a găsit şi pe mine. Asta face să se nască între noi doi o legătură de prietenie : în ce mă priveşte, vă puteţi bizui pe mine, domnule de Bussy ; cînd Monsoreau iubeşte, iubeşte din adîncul inimii, şi nu-i mai puţin adevărat că în clipa cînd începe să urască o face la fel ca atunci cînd iubeşte, adică din toată inima.

Lui Bussy i se păru că fulgerul care lucise o clipă în ochii aprinşi de febră ai contelui în vreme ce rostea cuvintele de mai sus se îndrepta spre ducele de Anjou. Însă ducele nu văzu nimic.

— Haidem, aşadar ! zise el, coborînd de pe cal şi întinzîndu-i Dianei mîna. Binevoieşte, frumoasă Diane, să ne faci onorurile acestei case, pe care noi am crezut că o vom găsi îndoliată şi care, dimpotrivă, continuă să fie un lăcaş de binecuvîntare şi de bucurie. Cît despre dumneata, Monsoreau, odihneşte-te : răniţilor le este prielnică odihna.

— Monseniore — răspunse contele — nu se va putea spune că aţi venit la Monsoreau cel în viaţă şi că, atîta timp cît Monsoreau n-a murit, altcineva va face pentru alteţa voastră onorurile casei sale. Oamenii mei mă vor duce pe sus, şi oriunde veţi merge, voi merge şi eu.

De astă dată s-ar fi zis că ducele desluşea adevăratele gînduri ale contelui, căci dădu drumul mîinii Dianei.

Atunci Monsoreau respiră.

— Apropiaţi-vă de ea — şopti încet Haudouin la urechea lui Bussy.

Cavalerul se apropie de Diane, şi Monsoreau le zîmbi. Cavalerul luă mîna Dianei, şi Monsoreau continua să zîmbească.

— Iată o mare schimbare, domnule conte — zise Diane, cu jumătate glas.

— Vai — murmură Bussy — de ce nu e una şi mai mare!

De la sine înţeles că baronul desfăşură, pentru prinţ şi pentru gentilomii care-l însoţeau, întreg fastul patriarhalei sale ospitalităţi.

IX

DESPRE NEAJUNSUL LITIERELOR PREA LATE ŞI AL UŞILOR PREA ÎNGUSTE

Bussy nu o părăsea de loc pe Diane. Zîmbetul binevoitor al lui Monsoreau îi dădea libertatea de a se comporta după voia inimii, libertate de care tînărul avu grijă să se folosească. E în firea geloşilor ca, după ce s-au războit aprig spre a-şi păstra avutul, să devină mărinimoşi cu braconierii care le încalcă pămînturile.

— Doamnă — se adresă Bussy Dianei — sînt cel mai nenorocit dintre oameni. Aflînd că domnul de Monsoreau a murit, l-am sfătuit pe prinţ să se întoarcă la Paris şi să se împace cu regina-mamă. El a fost de acord şi iată că dumneata rămîi acum în Anjou.

— Vai, Louis — răspunse tînăra femeie, strîngîndu-i mîna cu degetele ei subţiri — cum poţi să spui că sîntem nenorociţi? Uiţi oare zilele frumoase, bucuriile negrăite a căror amintire îmi înfioară inima?

— Nu uit nimic, doamnă, dimpotrivă, îmi aduc prea bine aminte, şi iată pentru ce, pierzînd această fericire, socotesc că-s de plîns. Îţi dai seama, doamnă, cît voi suferi dacă va fi nevoie să mă întorc la Paris, la o sută de leghe depărtare de dumneata! Diane, mi se frînge inima şi simt că n-am putere.

Diane îl privi pe tînăr, şi în ochii lui se citea atîta durere, că ea lăsă capul în piept şi căzu pe gînduri. Bussy aşteptă o clipă, privind-o rugător, cu mîinile împreunate.

— Ei bine, voi merge şi eu la Paris, Louis — zise ea deodată.

— Cum, îl vei părăsi pe domnul de Monsoreau?

— Chiar dacă l-aş părăsi eu, nu mă va părăsi el. Crede-mă, Louis, e mai bine să vină cu noi.

— Aşa rănit, bolnav cum este? Cu neputinţă!

— Va veni, ţi-o spun eu.

Şi numaidecît, lăsînd braţul lui Bussy, Diane se apropie de prinţ, care îi răspundea foarte posomorît lui Monsoreau, în jurul căruia făcuseră cerc Ribeirac, Antraguet şi Livarot. Văzînd-o pe Diane, fruntea prinţului se însenină, dar această clipă de linişte nu ţinu mult, ci pieri aşa cum piere o rază de soare între două furtuni. Tînăra femeie se apropie de duce şi contele încruntă sprîncenele.

— Monseniore — se adresă ea prinţului cu un surîs fermecător — se spune că alteţei voastre îi plac mult florile. De aceea îi voi arăta alteţei sale cele mai frumoase flori din Anjou.

Curtenitor, François îi oferi braţul.

— Unde îl conduceţi pe monsenior, doamnă? întrebă neliniştit Monsoreau.

— În seră, domnule.

— A! exclamă el. Atunci duceţi-mă şi pe mine în seră.

„Pe legea mea — îşi spuse Remy în sinea lui — ce bine am făcut că nu l-am omorît eu! Mulţumescu-ţi ţie, Doamne! O să se sinucidă el".

Diane îi zîmbi lui Bussy într-un fel care prevestea înfăptuirea unor minuni.

— Domnul de Monsoreau nu trebuie să bănuiască nici o clipă că părăseşti Anjou-ul; restul mă priveşte pe mine — îi şopti ea.

— Bine! încuviinţă Bussy şi se apropie de prinţ, în timp ce litiera lui Monsoreau ocolea un tufiş.

— Monseniore — i se adresă el prinţului — vă rog să nu comiteţi vreo indiscreţie. Monsoreau nu trebuie să afle că sîntem pe punctul de a ne împăca.

— Pentru ce?

— Pentru că s-ar putea s-o prevină pe regina-mamă asupra intenţiilor noastre, cu scopul de a-i cîştiga prietenia, iar doamna Caterina, cunoscînd hotărîrea pe care am luat-o,

ar putea prea bine să se arate mai puţin mărinimoasă în privinţa făgăduielilor.

— Ai dreptate — recunoscu ducele. Deci te fereşti de el ?

— De Monsoreau ? Ei, na !

— Foarte bine ! Şi eu. Cred că a făcut-o dinadins pe mortul.

— Nu, pe legea mea ! Spada i-a străpuns pieptul aşa cum scrie la carte. Nerodul ăsta de Remy, care l-a salvat, l-a crezut şi el o clipă mort. Nu încape îndoială că trebuie să fi fost la un pas de mormînt.

Ajunseră în faţa serei.

Diane îi zîmbea ducelui mai fermecător ca niciodată. Prinţul intră primul înăuntru, apoi Diane şi, după ei, vru să treacă pragul şi Monsoreau, dar cînd litiera ajunse la uşă, băgară de seamă că era cu neputinţă : pervazul îngust şi înalt avea lăţimea unei cutii ceva mai mari, în vreme ce litiera domnului de Monsoreau măsura şase picioare lărgime. Văzînd că uşa e prea îngustă şi litiera sa prea lată, Monsoreau scoase un răcnet. Diane intră în seră fără să dea atenţie gesturilor disperate ale soţului.

Bussy, care ştia să citească în inima tinerei femei uitîndu-i-se în ochi, ghici ce ascunde zîmbetul ei şi rămase lîngă Monsoreau, adresîndu-i-se cu o linişte deplină :

— Degeaba vă încăpăţînaţi, domnule conte. Uşa e prea strîmtă şi în nici un caz nu veţi putea trece pe-aici.

— Monseniore ! Monseniore ! strigă Monsoreau. Nu intraţi, în seră sînt miresme ucigătoare, sînt flori străine care răspîndesc parfumuri veninoase, monseniore !

Dar François nu plecă urechea la spusele lui : cu toată prudenţa-i binecunoscută, fericit de a simţi în mîinile sale mîna Dianei, el se afunda în cotloanele de verdeaţă. Bussy îl încurajă pe Monsoreau să îndure chinul, dar, în ciuda tuturor îndemnurile sale, ceea ce trebuia să se întîmple se întîmplă : Monsoreau nu putu răbda — nu atît durerea fizică, în privinţa aceasta părea de fier, ci chinul moral. El leşină.

Remy reintră în toate atribuţiile sale : el porunci ca rănitul să fie dus în camera sa.

— Şi acum, ce trebuie să fac ? se adresă apoi Remy tînărului său stăpîn.

— Ei, fir-ar dracu-al dracului ! răspunse Bussy. Sfîrşeşte ceea ce-ai început aşa de bine : rămîi lîngă el şi vindecă-l !

Apoi se duse să-i dea de veste Dianei despre cele întîmplate soţului ei. Numaidecît Diane îl părăsi pe ducele de Anjou şi porni spre castel.

— Ai izbutit ? o întrebă Bussy cînd tînăra femeie trecu pe lîngă el.

— Aşa cred. În orice caz, nu pleca înainte de a o vedea pe Gertrude.

Ducelui nu-i plăceau florile decît admirîndu-le în tovărăşia Dianei : de îndată ce ea se îndepărtă, îndemnurile şi poveţele contelui îi veniră numaidecît în minte şi el părăsi sera. Ribeirac, Livarot şi Antraguet îl urmară.

În acest timp, Diane ajunse lîngă soţul său, căruia Remy îi da să miroasă nişte săruri. Nu trecu mult şi contele deschise ochii. Vrînd să se ridice în capul oaselor, el făcu o mişcare violentă, însă Remy, care prevăzuse comportarea pacientului său, avusese grijă să-l lege de saltea. Contele scoase un al doilea răcnet, dar, privind în jur, o zări pe Diane la căpătîiul său.

— Ah, dumneata eşti, doamnă ? îi zise. Îmi pare bine că te văd spre a-ţi da de ştire că astă-seară plecăm la Paris.

Remy începu să strige furios, însă Monsoreau nu-l băgă în seamă, de parcă tînărul doctor nici nu s-ar fi aflat acolo.

— V-aţi gîndit bine, domnule ? întrebă Diane cu calmul său obişnuit. Cum stăm cu rana ?

— Doamnă, nu există rană care să mă ţină în loc, mai bine să mor, decît să sufăr, şi chiar de-ar fi să pier pe drum, astă-seară vom părăsi castelul Méridor.

— Prea bine, domnule, cum doriţi.

— Aceasta îmi este dorinţa. Vă rog să vă pregătiţi de drum.

— Pregătirile mele nu vor ţine mult, domnule. Aş putea să ştiu ce anume a determinat această neaşteptată hotărîre ?

— O să vă spun, doamnă, cînd nu veţi mai avea flori de arătat prinţului sau cînd eu voi fi construit uşi îndeajuns de largi spre a putea pătrunde cu litiera pretutindeni.

Diane se înclină.

— Dar, doamnă... — încercă Remy s-o convingă măcar pe ea.

— Este dorinţa domnului conte — răspunse Diane. Datoria mea e să mă supun.

Şi Remy avu impresia, după un semn pe care îl schiţă tînăra femeie, că trebuie să pună capăt observaţiilor sale. El încetă să mai stăruie, bodogănind totuşi pentru sine :

— Or să-l omoare şi pe urmă se va spune că medicina e de vină.

Între timp, ducele de Anjou se pregătea să părăsească Méridorul. El se arătă foarte recunoscător faţă de baron pentru primirea făcută, apoi încălecă pe cal.

Tocmai atunci se ivi Gertrude: venea să-i spună cu glas tare ducelui că stăpîna sa, fiind reţinută lîngă conte, nu poate avea onoarea de a-i prezenta omagiile cuvenite, iar lui Bussy să-i şoptească în taină că Diane pleca în seara aceea.

Vizitatorii se înapoiară la Angers. Hotărîrile ducelui sau mai curînd capriciile sale erau schimbătoare. Crudă cu el, Diane îl rănea şi-l îndepărta din Anjou; zîmbitoare, devenise pentru dînsul o momeală. Şi cum prinţul nu ştia nimic despre hotărîrea luată de marele maestru de vînătoare, tot drumul el nu se gîndi decît la primejdiile la care s-ar expune, cedînd prea lesne dorinţelor reginei-mame.

Bussy prevăzuse acest lucru şi se bizuia pe dorinţa prinţului de a mai rămîne în Anjou.

— Ascultă, Bussy, m-am gîndit — începu ducele.

— Şi la ce v-aţi gîndit, monseniore? îl întrebă tînărul.

— Că nu e bine să mă supun numaidecît raţionamentelor mamei mele.

— Aveţi dreptate. Şi aşa, se crede o politiciană neîntrecută!

— În timp ce, vezi tu, cerîndu-i un răgaz sau mai bine zis amînînd cu încă opt zile, dînd cîteva serbări la care să invităm nobilimea, îi vom dovedi reginei-mame cît sîntem de tari.

— Bine cumpănit, monseniore! Cu toate acestea, pare-mi-se...

— Voi rămîne aici încă opt zile — spuse ducele — şi în acest răstimp voi smulge noi condiţii mamei mele. Te-asigur.

Bussy păru că meditează adînc.

— Într-adevăr, monseniore — răspunse el — smulgeţi-i, smulgeţi-i noi condiţii, dar băgaţi de seamă ca nu cumva din pricina acestei întîrzieri interesele dumneavoastră, în loc să prospereze, să nu sufere. De pildă, regele...

— Ce vrei să spui? Ce e cu regele?

— Regele, ignorînd intenţiile dumneavoastră, poate să se mînie; regele este foarte supărăcios.

— Ai dreptate, ar fi bine să trimit din parte-mi pe cineva care să-l salute şi să-i anunţe întoarcerea mea; asta îmi va da răgazul celor opt zile de care am nevoie.

— Da, dar acest cineva riscă mult — observă Bussy.

Ducele de Anjou zîmbi cu zîmbetul lui răutăcios.

— În cazul cînd eu mi-aş schimba hotărîrea, nu-i aşa? completă el.

— De! Cu toate promisiunile făcute maiestăţii sale, fratele vostru, dacă interesele v-ar cere-o, v-aţi schimba-o, nu-i aşa?

— Drace, aşa-i! exclamă prinţul.

— Foarte bine! Şi atunci solul dumneavoastră ar fi trimis frumuşel la Bastilia.

— Habar n-o să aibă el ce mesaj duce; îi vom da o scrisoare.

— Dimpotrivă — zise Bussy — nu-i veţi da nici o scrisoare, ci îl veţi preveni asupra rolului său.

— Păi atunci nimeni n-o să vrea să se însărcineze cu o astfel de misiune.

— Haida de!

— Cunoşti tu vreun om care şi-ar asuma un atare risc?

— Da. Cunosc unul.

— Cine?

— Eu, monseniore.

— Tu?!

— Da, eu. Mă atrag soliile care nu-s lipsite de dificultăţi.

— Bussy, scumpul meu Bussy — strigă ducele — dacă faci una ca asta, te poţi bizui pe recunoştinţa mea nepieritoare!

Tînărul cavaler zîmbi: cunoştea el măsura acestei recunoştinţe despre care îi vorbea alteţa sa. Ducele crezu că şovăie.

— Şi vei avea din parte-mi, pentru călătorie, zece mii de scuzi — adăugă el.

— Zău, monseniore, fiţi mai generos. Oare se pot plăti asemenea lucruri?

— Aşadar, pleci?

— Plec.

— La Paris?

— La Paris.

— Cînd asta?

— Cînd veţi voi dumneavoastră.

— Cu cît mai devreme, cu atît mai bine.

— Prea bine; atunci să zicem...

— Atunci să zicem?...

— Astă-seară, monseniore, dacă dumneavoastră doriţi.

— Dragul meu, scumpul meu Bussy, va să zică primeşti într-adevăr ?

— Dacă primesc ? Ştiţi prea bine că pentru alteţa voastră aş trece şi prin foc. Prin urmare, ne-am înţeles : plec astă-seară. Dumneavoastră vedeţi-vă de petreceri şi faceţi-mi rost din partea reginei-mame de vreo mînăstire bună.

— Mă şi gîndesc la asta, prietene.

— Atunci, adio, monseniore.

— Adio, Bussy ! Ah, dar nu uita un lucru.

— Care ?

— Ia-ţi rămas bun de la mama.

— Voi avea această onoare.

Într-adevăr, Bussy, mai sprinten, mai vesel, mai vioi decît un şcolar pentru care clopoţelul vesteşte recreaţia, se prezentă la regină, apoi se pregăti s-o pornească de îndată ce va primi semnalul de la Méridor.

Semnalul se lăsă aşteptat pînă a doua zi dimineaţa : Monsoreau se simţise atît de slăbit după emoţia încercată, încît socotise că trebuie să se odihnească o noapte. Dar, spre orele şapte, acelaşi rîndaş care adusese scrisoarea lui Saint-Luc veni să-l anunţe pe Bussy că, în pofida lacrimilor bătrînului baron şi a împotrivirilor lui Remy, contele plecase către Paris, într-o litieră, escortată călare de Diane, de Remy şi de Gertrude. Litiera era dusă de opt oameni care, din leghe în leghe, urmau să se schimbe. Bussy nu aştepta decît această veste ; el sări în spatele unui cal înşeuat încă din ajun şi porni pe acelaşi drum.

X

ÎN CE DISPOZIŢIE SUFLETEASCĂ SE AFLA REGELE HENRIC AL III-LEA CÎND DOMNUL DE SAINT-LUC SE IVI DIN NOU LA CURTE

După plecarea Caterinei, regele, oricîtă încredere avea el în ambasadorul pe care-l trimisese în Anjou, nu se gîndea decît cum să se înarmeze împotriva uneltirilor fratelui său. El cunoştea din experienţă urzelile de care erau capabili

membrii familiei sale. Ştia tot ce poate un pretendent la coroană, adică omul nou ivit împotriva deţinătorului legitim, adică împotriva omului despre care se cam ştie totul şi de care lumea a început să se plictisească.

Se distra sau mai bine zis se plictisea, ca şi Tiberiu, tot întocmind, cu ajutorul lui Chicot, liste de proscripţii, unde erau trecuţi în ordine alfabetică toţi cei ce nu se arătau prea zeloşi de a fi de partea regelui.

Listele acestea deveneau din zi în zi mai lungi. Iar în dreptul literelor *S* şi *L*, adică mai curînd de două ori decît o singură dată, regele trecea în fiece zi numele domnului de Saint-Luc. De altfel, furia sa împotriva vechiului favorit era din plin întreţinută de comentariile de la curte, de insinuările perfide ale curtenilor şi de amarnicele învinuiri privind fuga în Anjou a soţului Jeannei de Cossé, fugă considerată ca o trădare din ziua cînd ducele, fugind el însuşi, se îndreptase în goană către această provincie.

Într-adevăr, pornind spre Méridor, Saint-Luc putea fi lesne socotit drept furier al domnului duce de Anjou, plecat la Angers ca să-i pregătească prinţului locuinţa.

În mijlocul tuturor acestor tulburări şi emoţii, Chicot era măreţ în zelul său de a-i încuraja pe favoriţi să-şi ascută pumnalele şi săbiile, ca ele să taie şi să străpungă pe vrăjmaşii maiestăţii sale preacreştine. Şi era cu atît mai măreţ, cu cît, avînd aerul că joacă rolul muştei la arat, în realitate el juca un rol mult mai serios. Încet-încet şi, ca să zicem aşa, om cu om, Chicot punea pe picioare o armată întreagă în serviciul stăpînului său.

Într-o după-amiază, pe cînd regele lua masa cu regina, a cărei tovărăşie, ori de cîte ori se ivea vreun pericol politic, o căuta mai des, şi pe care plecarea lui François o apropiase în chip firesc de Henric, Chicot dădu buzna peste ei şi se opri locului, cu picioarele larg răşchirate şi cu braţele în lături, întocmai ca acele paiaţe pe care le manevrezi cu ajutorul unui fir de aţă.

— Uf ! suspină el.

— Ce este ? întrebă regele.

— Domnul de Saint-Luc — răspunse Chicot.

— Domnul de Saint-Luc ?! exclamă maiestatea sa.

— Da.
— La Paris ?
— Da.
— La Luvru ?
— Da.

În urma acestei întreite afirmaţii, regele se sculă de la masă, roşu pînă-n vîrful urechilor şi tremurînd din creştet pînă-n tălpi. Ar fi fost greu de spus ce sentimente îl copleşeau.

— Iartă-mă — se scuză el faţă de regină, ştergîndu-şi mustăţile şi aruncînd şervetul pe fotoliu — dar sînt treburi de stat care nu privesc femeile.

— Da — încuviinţă Chicot, îngroşîndu-şi glasul — sînt treburi de stat !

Regina vru să se scoale de la masă spre a nu-şi stingheri soţul.

— Nu, doamnă — o opri Henric — rămîi, te rog, eu o să trec în cabinetul meu.

— O, sire — stărui regina, cu acel înduioşător interes pe care l-a manifestat necontenit faţă de nerecunoscătorul ei soţ — nu te mînia, te rog.

— Deie Domnul ! răspunse Henric, fără a băga de seamă aerul batjocoritor cu care Chicot îşi răsucea mustaţa. Henric ieşi grăbit din cameră, urmat de gascon. Ajuns afară, el întrebă emoţionat : Ce caută aici trădătorul ?

— Cine ştie ? făcu Chicot.

— Sînt sigur că vine ca deputat al statelor din Anjou. Vine ca trimis al fratelui meu, căci aşa se petrec rebeliunile : sînt ape tulburi, mîloase, în care răzvrătiţii pescuiesc tot soiul de avantaje, murdare, ce-i drept, însă mănoase şi care, din provizorii şi precare, devin încetul cu încetul statornice şi imuabile. Asta a mirosit rebeliunea şi şi-a făcut din ea un bilet de liberă trecere spre a veni să mă insulte.

— Cine ştie ? zise Chicot.

Regele privi către laconicul personaj din faţa sa.

— Sau poate — continuă Hernic pe cînd străbătea cu paşi grăbiţi sălile palatului, ceea ce da în vileag neliniştea ce-l cuprinsese — poate că vine să-mi ceară înapoi moşiile, de ale căror venituri mă bucur eu, ceea ce este, poate, niţel

cam abuziv, căci, la urma urmelor, după lege, el n-a comis nici o crimă, nu ?

— Cine ştie ? repetă Chicot.

— Ah ! îi sări ţandăra lui Henric. O ţii una şi bună ca papagalul meu ! Fir-ar să fie de treabă ! Mă scoţi din sărite cu acest veşnic „cine ştie“ al tău !

— Ei, pe naiba ! Şi tu crezi că eşti grozav de hazliu, cu veşnicele tale întrebări ?

— Cel puţin, răspunde ceva.

— Şi ce vrei să-ţi răspund ? Crezi că sînt vreun oracol, sau Iupiter, sau Apolon, sau Manto ? Tu, tu eşti ăla care mă scoţi pe mine din sărite, cu toate presupunerile tale neghioabe.

— Domnule Chicot !

— Ce doreşti, domnule Henric ?

— Chicot, prietene, eşti martor la durerea mea şi mă bruftuluieşti.

— Nu mai fi îndurerat, dă-o naibii !

— Dar toată lumea mă trădează.

— Cine ştie ? Drace ! Cine ştie ?

Pierzîndu-se în ipoteze, Henric coborî în cabinetul său, unde, la ciudata veste a întoarcerii lui Saint-Luc, se şi găseau adunaţi toţi curtenii Luvrului, printre care, sau mai bine zis în fruntea cărora strălucea Crillon, cu ochii scăpărînd, cu nasul roşu şi cu mustaţa zbîrlită ca un dulău gata de atac.

Saint-Luc era acolo, în picioare, împresurat de ameninţătoare chipuri, simţind cum clocotesc în juru-i toate mîniile şi rămînînd netulburat. Lucru curios ! El îşi adusese soţia şi o instalase pe un scăunel, rezemat de balustrada patului. Tînărul gentilom se plimba cu mîna în şold, privindu-i pe obraznici şi pe curioşi cu aceeaşi privire cu care îl priveau şi ei.

Din consideraţie pentru tînăra femeie, cîţiva seniori se îndepărtaseră, cu toată pofta pe care o aveau de a-l înghionti pe Saint-Luc, şi nu scoaseră nici un cuvînt, deşi ardeau de dorinţa de a-i spune cîteva vorbe usturătoare. În mijlocul acestei tăceri se plimba fostul favorit.

Înfăşurată în modesta ei mantie de călătorie, cu ochii plecaţi, Jeanne aştepta. Saint-Luc, semeţ învăluit în pelerina lui, aştepta şi el, dar avînd o atitudine care mai degrabă părea

să cheme decît să vădească teama de o provocare. În sfîrşit, cei de faţă aşteptau la rîndu-le să afle, mai înainte de a-l provoca, cu ce scop anume venise Saint-Luc la curte, unde fiecare, dornic să obţină o halcă din vechea favoare ce i se acordase cîndva lui, acum îl găsea cu totul de prisos.

Într-un cuvînt, după cum se vede, toată lumea aştepta cu nerăbdare cînd îşi făcu apariţia regele.

Henric intră foarte agitat, străduindu-se să se aţîţe pe sine însuşi: la prinţi, această gîfîială neîncetată constituie mai totdeauna ceea ce se cheamă demnitate. El intră urmat de Chicot, bufonul său, care îşi luă de îndată o înfăţişare calmă şi demnă, cum s-ar fi cuvenit să aibă regele Franţei, privindu-l ţintă pe Saint-Luc, aşa cum ar fi trebuit să facă Henric al III-lea.

— A, domnule, dumneata aici? strigă mai înainte de toate regele, fără a-i băga în seamă pe cei ce-l înconjurau, semănînd prin aceasta cu taurul din arenele spaniole care, din miile de oameni veniţi la spectacol, nu vede decît o ceaţă mişcătoare, şi din curcubeul steagurilor, nu desluşeşte decît culoarea roşie.

— Da, sire — răspunse simplu şi modest Saint-Luc, înclinîndu-se cu respect.

Acest răspuns izbi atît de puţin urechea regelui, această atitudine plină de calm şi de respect îl impresionă atît de puţin pe Henric, a cărui minte era orbită de furie, încît el continuă fără oprire:

— Într-adevăr, prezenţa dumitale la Luvru mă surprinde în modul cel mai ciudat.

La acest atac brutal, o tăcere de moarte se lăsă în jurul regele şi al favoritului său. Era tăcerea ce se lasă îndeobşte într-un loc închis, în jurul a doi adversari care sînt gata să lămurească între ei o chestiune de viaţă şi de moarte.

Saint-Luc fu acela care vorbi cel dintîi.

— Sire — începu el cu distincţia-i binecunoscută şi fără a părea de loc tulburat de apostrofa regelui — pe mine mă surprinde un singur lucru, şi anume că, dat fiind împrejurările în care se găseşte maiestatea voastră, nu m-aţi aşteptat.

— Ce înseamnă asta, domnule? întrebă Henric, trufaş.

— Sire, pe maiestatea voastră o pîndeşte o primejdie.

— O primejdie?! izbucniră curtenii.

— Da, domnilor, o mare primejdie, o primejdie adevărată, gravă, din care pricină regele are nevoie de toţi cei ce îi sînt devotaţi, de la cel mai mic pînă la cel mai mare. De aceea, convins fiind că, atunci cînd eşti ameninţat de o primejdie ca aceea de care vorbeam, nu există ajutor de dispreţuit, vin să depun la picioarele regelui ofranda preaumilelor mele servicii.

— Ah, ah! exclamă Chicot. Vezi, fiule, că aveam dreptate să zic: „cine ştie“?

La început, Henric al III-lea nu răspunse nimic: el privi adunarea aflată acolo; oamenii erau tulburaţi şi jigniţi, dar regele citi numaidecît în privirea celor de faţă gelozia care clocotea în adîncul celor mai multe inimi. De aici trase concluzia că Saint-Luc făcuse un lucru de care n-ar fi fost în stare majoritatea celor prezenţi, adică un lucru minunat.

— Domnule, nu ţi-ai făcut decît datoria, deoarece ne datorezi aceste servicii — răspunse el.

— Toţi supuşii sînt datori regelui, ştiu asta, sire — zise Saint-Luc — dar în timpurile de azi mulţi oameni uită să-şi plătească datoriile. Eu, sire, vin să mi le plătesc, fericit că maiestatea voastră binevoieşte să mă socotească mereu printre debitorii săi.

Dezarmat de această blîndeţe şi umilinţă de neclintit, Henric făcu un pas către Saint-Luc.

— Aşadar, te întorci fără a avea alt motiv decît acela pe care-l mărturiseşti, fără altă însărcinare sau solie? îl întrebă el.

— Sire — răspunse repede Saint-Luc, sesizînd, după tonul cu care îi vorbea regele, că stăpînul său nu mai era nici supărat, nici mînios — mă întorc, pur şi simplu, şi asta în mare grabă. Acum, maiestatea voastră mă poate trimite la Bastilia într-un ceas sau mă poate împuşca în două, eu însă mi-am făcut datoria. Sire, Anjou-ul fierbe, cei din Touraine se pregătesc de război, cei din Guyenne se ridică spre a le întinde mîna. Domnul duce de Anjou aţîţă Franţa la apus şi la miazăzi.

— Şi e bine ajutat, nu-i aşa? se interesă regele.

— Sire — spuse Saint-Luc, pricepînd tîlcul acelor vorbe — nici sfaturile, nici dojenile nu-l opresc pe duce, iar domnul de Bussy, oricît ar fi el de hotărît, nu-l poate lecui de spaima pe care maiestatea voastră a inspirat-o fratelui său.

— Ah! Ah! exclamă Henric. Va să zică tremură, răzvrătitul!

Şi zîmbi pe sub mustăţi.

— Pe Dumnezeul meu! mormăi Chicot, mîngîindu-şi barbia. Iată un om dibaci! Apoi adăugă, înghiontindu-l pe rege cu cotul: Dă-te la o parte, Henric, să-i strîng mîna domnului de Saint-Luc.

Gestul îl antrenă şi pe rege. El îi îngădui lui Chicot să-l salute pe noul sosit, apoi, îndreptîndu-se încet spre vechiul său prieten, îi puse mîna pe umăr:

— Fii bine venit, Saint-Luc!

— Ah, sire! exclamă Saint-Luc, sărutînd mîna care-l ierta. Îl regăsesc, în sfîrşit, pe preaiubitul meu stăpîn.

— Da, dar eu nu te regăsesc — zise regele — sau, cel puţin, te regăsesc aşa de slăbit, bietul meu Saint-Luc, încît nu te-aş fi recunoscut dacă te-aş fi văzut trecînd.

La aceste cuvinte, se auzi o voce de femeie:

— Sire, e slab din pricină că a fost foarte mîhnit de a fi displăcut maiestăţii voastre.

Cu toate că glasul acesta suna respectuos şi dulce, Henric se zbîrli. Glasul îi era la fel de antipatic, pe cît îi era lui August zgomotul tunetului.

— Doamna de Saint-Luc! murmură dînsul. Ah, într-adevăr, uitasem...

Jeanne se azvîrli la picioarele suveranului.

— Ridicaţi-vă, doamnă — rosti regele — mi-e drag tot ce poartă numele de Saint-Luc.

Jeanne apucă mîna regelui şi vru s-o ducă la gură. Dar Henric şi-o retrase repede.

— Haideţi — o îndemnă Chicot pe tînăra femeie — hai, convertiţi-l pe rege, ce naiba, sînteţi destul de frumoasă ca s-o puteţi face.

Henric însă îi întoarse Jeannei spatele şi, luîndu-l de gît pe Saint-Luc, intră cu el în apartamentele sale.

— Aşa, va să zică ne-am împăcat, Saint-Luc? se adresă el gentilomului.

— Spuneţi-mi, sire, că m-aţi iertat.

— Doamnă — interveni Chicot, îndreptîndu-se spre Jeanne, care rămăsese oarecum descumpănită — o bună soţie nu trebuie să-şi părăsească soţul... mai ales cînd soţul său se află în pericol.

Şi o împinse pe urmele regelui şi ale lui Saint-Luc.

XI

ÎN CARE ESTE VORBA DE DOUĂ PERSONAJE IMPORTANTE ALE ACESTEI POVESTIRI, PE CARE, DE CÎTVA TIMP, CITITORUL LE-A PIERDUT DIN VEDERE

În această istorisire există un personaj, de fapt sînt chiar două, despre ale cărui fapte şi isprăvi cititorul are tot dreptul să ne ceară socoteală.

Cu aceeaşi umilinţă dovedită odinioară de autorul antic al unei prefeţe, ne vom grăbi s-o luăm înaintea acestor întrebări, a căror însemnătate o înţelegem pe deplin.

În primul rînd e vorba de o namilă de călugăr, cu sprîncene dese ca peria, cu buzele roşii şi cărnoase, cu palmele zdravene, cu umerii largi şi cu un gît ce se scurtează din zi în zi, pe măsură ce pieptul şi fălcile i se lăţesc.

În al doilea rînd e vorba de un cogeamite asin, ale cărui coaste se rotunjesc şi se umflă cu graţie.

Cu fiecare zi, călugărul tinde tot mai mult să se asemene cu un boloboc înfipt pe două bîrne.

Măgarul a şi început să semene cu un fel de leagăn de copil proptit pe patru furci.

Unul îşi are sălaşul într-una din chiliile mînăstirii Sainte-Geneviève, unde toată mila Domnului se revarsă asupră-i.

Celălalt locuieşte în grajdul aceleiaşi mînăstiri, unde trăieşte aşijderea, cu o iesle mereu plină.

Unul răspunde la numele Gorenflot.

Celălalt ar trebui să tresară la numele de Panurge.

Amîndoi se bucură, cel puţin deocamdată, de soarta cea mai blagoslovită pe care ar fi putut-o visa cîndva un măgar şi un călugăr.

Ceilalţi călugări ai ordinului îl înconjoară cu atenţii pe ilustrul lor confrate, iar fraţii servitori, asemenea divinităţilor de rangul al treilea, care aveau în grija lor vulturul lui Jupiter, păunul Junonei şi porumbiţele Venerei, îl îngraşă pe Panurge în cinstea stăpînului său.

În bucătăria mînăstirii focul nu se stinge nicicînd; vinul celor mai vestite podgorii din Burgundia se revarsă în cupele cele mai încăpătoare. Dacă soseşte vreun misionar care a colindat pe meleaguri îndepărtate spre a propovădui, dacă

soseşte vreun legat, trimis în taină de papă, care aduce cu sine indulgenţe din partea sanctităţii sale, tuturor le este arătat fratele Gorenflot, această unică pildă a bisericii propovăduitoare şi militante totodată, care mînuieşte cuvîntul întocmai ca sfîntul Luca, şi sabia ca sfîntul Pavel; le este arătat Gorenflot în toată splendoarea lui, adică în toiul unui ospăţ: a fost făurită o masă anume pentru pîntecele sacru al lui Gorenflot, şi vezi cum fraţii înfloresc de un nobil orgoliu cînd vreunui drumeţ plin de har îi este înfăţişat Gorenflot înghiţind de unul singur porţiile a vreo opt dintre cei mai straşnici mîncăcioşi ai mînăstirii.

Şi după ce noul venit a contemplat pios o atare minune, numai ce-l auzi pe stareţ că zice, împreunîndu-şi mîinile şi ridicînd ochii spre cer:

— O, ce fericită fire! Fratelui Gorenflot îi place să mănînce şi cultivă artele. Vedeţi cum mănîncă! Ah, dacă aţi fi auzit predica pe care a ţinut-o într-o noapte, predică în care se arăta gata să se jertfească luptînd pentru triumful credinţei! Gura lui grăieşte întocmai ca aceea a sfîntului Ioan Crisostomul şi înghite întocmai ca aceea a lui Gargantua.

Şi totuşi, uneori, în mijlocul tuturor acestor desfătări, un nor întunecă fruntea lui Gorenflot, orătăniile grase de Mans aburesc în van sub nasul său cu nările dilatate, stridiile de Flandra, din care el poate înghiţi vreo mie aşa, în joacă, se cască zadarnic, zvîrcolindu-se în cochiliile lor sidefii, clondirele de forme felurite rămîn neîncepute, cu toate că-s destupate: Gorenflot e mahmur, Gorenflot n-are poftă de mîncare, Gorenflot visează.

În astfel de împrejurări se spune că vrednicul frate se află în extaz, aidoma sfîntului Francisc, sau în letargie, asemenea sfintei Tereza, şi admiraţia faţă de el sporeşte şi mai vîrtos. Nu mai e un călugăr, este un sfînt; ba nu numai un sfînt, ci un semizeu; unii merg pînă acolo, încît spun că este pe de-a-ntregul un Dumnezeu.

— Ssst! se aud murmure. Să nu tulburăm extazul fratelui Gorenflot.

Şi toţi se îndepărtează plini de veneraţie din preajma sa. Singur stareţul aşteaptă clipa cînd fratele Gorenflot dă semne de viaţă, singur el se apropie de călugăr, îi ia mîna cu blîndeţe şi, respectuos, îl cercetează. Gorenflot înalţă capul şi priveşte spre stareţ, cu ochii îndobitociţi. Parcă ar veni de pe altă lume.

— Ce făceaţi, vrednicul meu frate? întreabă stareţul.

— Eu? zice Gorenflot.

— Da, dumneavoastră, făceaţi ceva.

— Da, părinte, alcătuiam o predică.

— A, ca aceea pe care ne-aţi ţinut-o cu atîta curaj în noaptea Sfintei Ligi?

De fiece dată cînd i se pomeneşte de acest lucru, Gorenflot îşi deplînge infirmitatea.

— Da, ca aceea — răspunse el, oftînd din greu. Ah, ce păcat că n-am transcris-o.

— Parcă un om ca dumneavoastră are nevoie să scrie, scumpul meu frate? Nu, el vorbeşte inspirat, el deschide gura şi, cum cuvîntul Domnului sălăşluieşte în adîncul fiinţei sale, cuvîntul Domnului îi izvorăşte de pe buze.

— Crezi? întreabă Gorenflot.

— Fericit cel ce se îndoieşte — răspunde stareţul.

În sfîrşit, din cînd în cînd, Gorenflot, care îşi dă seama de situaţia sa şi căruia trecutul îi creează anumite obligaţii, meditează la o predică.

La naiba cu Marcus Tullius, cu Cezar, cu sfinţii Grigore, Augustin, Ieronim şi Tertulian: regenerarea elocvenţei religioase va începe de la Gorenflot. *Rerum novus ordo nascitur* [1].

De asemenea, din cînd în cînd, la sfîrşitul mesei sau în mijlocul vreunei stări extatice, Gorenflot se ridică şi, împins parcă de o mînă nevăzută, se duce drept la grajd; acolo, el îl priveşte drăgăstos pe Panurge, care zbiară de plăcere, apoi îşi trece palma grea prin părul des şi lung al dobitocului, păr în care degetele lui groase se îngroapă cu totul. Atunci simte mai mult decît o plăcere: este cu adevărat fericit. La rîndul său, Panurge nu se mulţumeşte doar să zbiere, ci se tăvăleşte pe jos.

De obicei, stareţul şi trei sau patru călugări cu rang în ierarhia mînăstirii îl însoţesc în aceste vizite şi-l răsfaţă pe Panurge într-o mie de chipuri: unul îi oferă prăjituri, altul pesmeţi, altul acadele, aşa cum odinioară cei ce voiau să intre în graţiile lui Pluton îi dădeau Cerberului prăjituri cu miere.

Panurge se lasă răsfăţat; are o fire îngăduitoare. De altminteri, el, care nu cade în extaz, el, care nu trebuie să mediteze la niscai predici, el, care n-are altă grijă decît să nu-şi dezmintă faima de îndărătnic, leneş şi desfrînat, el so-

[1] Se naşte o ordine nouă a lucrurilor (în limba latină în text).

cotește că nimic nu-și mai poate dori și că este cel mai fericit măgar din lume.

Stareţul îl privește cu duioșie.

— Naiv și blînd. Iată darul celor puternici! exclamă el.

Gorenflot știa că „da" în latinește se spune *ita*. Lucrul acesta îi servește de minune și, la orice, răspunde *ita*, cu o îngîmfare care nu-și pierde niciodată din efect.

Încurajat de această veșnică încuviințare, stareţul îi atrage uneori atenția:

— Lucrați prea mult, scumpul meu frate, asta vă face să fiți melancolic.

Și Gorenflot îi răspunde lui Joseph Foulon, așa cum răspunde cîteodată Chicot maiestății sale Henric al III-lea:

— Cine știe?!

— Poate că mesele noastre sînt alcătuite din bucate oarecum grosolane — adaugă stareţul. Poate doriți să-l schimbăm pe fratele bucătar? Dumneavoastră știți, scumpe frate: *Quaedam saturationes minus succedunt* [1].

— *Ita* — o ține una și bună Gorenflot, devenind tot mai duios cu măgarul.

— Îl mîngîiați cu vădită plăcere pe Panurge, frate — observă stareţul. Oare vă încearcă din nou dorul de a porni în călătorie?

— Oh! răspunde Gorenflot, cu un suspin.

De fapt, amintirile sînt acelea care îl frămîntă pe Gorenflot. El, care la început socotise că alungarea sa din mînăstire însemna cea mai cumplită dintre nenorociri, a descoperit în exil bucurii infinite și necunoscute pînă atunci, al căror izvor era libertatea.

Deși în culmea fericirii, parcă un vierme îi roade inima: este dorul de libertate — libertatea alături de Chicot, veselul său tovarăș, de Chicot, pe care-l iubește fără să știe prea bine de ce, poate pentru că, din cînd în cînd, Chicot îl bate.

— Vai, cred că aveți dreptate, preacucernice stareț, că îndelunga ședere în mînăstire îl obosește pe scumpul nostru părinte — zice cu sfială un tînăr frate, care a urmărit schimbările petrecute pe fața călugărului.

— Nu tocmai — răspunde Gorenflot — dar simt că sînt născut pentru o viață de luptă, sînt născut să țin cuvîntări la răspîntii, să predic în mijlocul străzii.

[1] Saturația are urmări rele (în limba latină în text).

Și, rostind aceste cuvinte, ochii lui se aprind: el se gîndește la omletele lui Chicot, la vinul de Anjou al jupînului Claude Bonhomet, la odăița joasă de la „Cornul Abundenței".

Din noaptea Sfintei Ligi sau mai bine zis din dimineața aceea cînd se întorsese la mînăstire nu mai fusese lăsat să iasă. Din clipa cînd regele se proclamase șef al Ligii, membrii ei deveniseră de două ori mai prudenți.

Gorenflot este însă atît de naiv, că nici prin cap nu i-a trecut să se folosească de situația sa pentru a i se deschide porțile. I s-a spus: „Frate, n-ai voie să ieși", și el n-a mai ieșit. Nimeni nu bănuia focul acela lăuntric, din pricina căruia fericirea monahală îl apăsa ca o povară.

Așadar, stareţul, văzînd că tristețea fratelui călugăr sporește din zi în zi, îi spuse într-o dimineață:

— Preascumpul nostru frate, nimeni nu trebuie să-și înăbușe vocația: a dumneavoastră este aceea de a milita pentru credința lui Cristos. Mergeți deci și vă împliniți menirea pe care Domnul v-a hărăzit-o. Aveți grijă însă de prețioasa dumneavoastră viață și înapoiați-vă la mînăstire cu prilejul zilei celei mari.

— Ce zi mare? întrebă Gorenflot, copleșit de fericire.

— Joia Verde.

— *Ita!* încuviință călugărul, cu un aer de adîncă înțelegere. Dar — adăugă Gorenflot — pînă să mă împărtășesc eu creștinește din milostenia unora și a altora, dați-mi ceva gologani.

Stareţul se grăbi să plece în căutarea unei pungi pîntecoase, pe care o deschise în fața lui Gorenflot. Vrednicul călugăr își înfundă înăuntru palma-i lată.

— Veți vedea ce de bănet o s-aduc la întoarcere — zise el, deșertînd în buzunarul încăpător al rasei sale ceea ce luase cu împrumut din punga stareţului.

— Aveți textul, nu-i așa, scumpul meu frate? întrebă Joseph Foulon.

— Da, sigur că da.

— Vă rog să mi-l spuneți și mie.

— Bucuros, dar numai dumitale.

Stareţul se apropie de Gorenflot și ciuli atent urechea.

— Asculți?

— Ascult.

— *Îmblăciul care bate grînele pe sine se bate* — rosti Gorenflot.

— Oh, nemaipomenit! Sublim! se exaltă stareţul.

Iar cei de faţă, împărtăşind cu încredere entuziasmul lui Joseph Foulon, maimarele lor, repetară după el: „Nemaipomenit! Sublim!"

— Şi acum, părinte, sînt liber? întrebă cu umilinţă Gorenflot.

— Da, fiule! încuviinţă stareţul. Mergi şi alege căile Domnului!

Gorenflot ceru să fie înşeuat Panurge, încălecă ajutat de doi călugări zdraveni şi părăsi mînăstirea cam pe la orele şapte seara.

Era chiar în ziua cînd Saint-Luc sosise de la Méridor. Veştile ce veneau din Anjou frămîntau Parisul.

După ce străbătu strada Saint-Etienne, Gorenflot o luă la dreapta şi tocmai se pregătea să traverseze o uliţă, cînd deodată Panurge tresări: o mînă puternică se lăsase grea pe crupa animalului.

— Cine-i acolo? întrebă înspăimîntat Gorenflot.

— Prieten — răspunse un glas ce i se păru cunoscut.

Gorenflot s-ar fi întors cu dragă inimă, dar, întocmai ca marinarii, care, ori de cîte ori se îmbarcă, sînt nevoiţi să se obişnuiască din nou cu tangajul corăbiei, şi lui Gorenflot, ori de cîte ori încăleca pe măgar, îi trebuia cîtva timp pînă să-şi afle echilibrul.

— Ce doriţi? îl întrebă el pe omul din spatele său.

— Preacinstite frate, n-aţi vrea să-mi arătaţi drumul către „Cornul Abundenţei"? continuă vocea.

— Ei, drace! strigă Gorenflot, în culmea fericirii. E chiar domnul Chicot în persoană.

— Da, chiar el — răspunse gasconul. Venisem să te iau de la mînăstire, preascumpul meu frate, cînd te-am văzut plecînd; aşa că te-am urmărit o bucată de vreme, de teamă să nu mă compromit vorbindu-ţi. Acum însă, cum sîntem singuri-singurei, iată-mă-s: bună ziua, părinţele! Ei, drăcie! Dar ştii că ai cam slăbit.

— Iar dumneata, domnule Chicot, pe cuvîntul meu de cinste, te-ai îngrăşat.

— Cred că ne măgulim unul pe celălalt.

— Dar ce ai, domnule Chicot? spuse călugărul. S-ar părea că duci niscai poveri.

— Iată, ăsta-i un sfert de căprioară pe care i l-am şterpelit maiestăţii sale — zise gasconul. O să-l frigem.

— Scumpe domnule Chicot! izbucni călugărul. Şi sub celălalt braţ ce ai?

— O sticlă cu vin de Cipru trimis de un alt rege regelui meu.

— Să-l vedem! ceru Gorenflot.

— E vinul meu preferat: îmi place foarte mult — vorbi Chicot, dînd în lături pulpanele pelerinei. Dar tu, frate călugăr?

— Ah! Ah! exclamă Gorenflot, holbîndu-se la neaşteptatul chilipir. Şi, cuprins de o nestăvilită bucurie, săltă atît de vîrtos în şa, că Panurge se îndoi sub el. Ah, ah!...

În veselia lui, călugărul ridică braţele spre cer şi, cu un glas care făcu să zornăie geamurile caselor, se porni să cînte în timp ce Panurge îi ţinea isonul zbierînd.

Muzica-i cu desfătare,
Dar ea doar atît: se-aude.
Floarea are arome crude,
Însă-aroma nu-i mîncare.
Făr' să-l pipăi nici c-o joardă,
Cerul ochii ni-i dezmiardă.
Însă vinu-i pişicher:
El se gustă, el te pişcă,
El se bea, iar eu-l prefer,
Decît muzici, flori şi cer,
Care nici măcar mă mişcă.

Era pentru prima oară, după aproape o lună, că Gorenflot cînta.

XII

CUM CELE TREI PERSONAJE PRINCIPALE ALE ACESTEI POVESTIRI CĂLĂTORIRĂ DE LA MÉRIDOR LA PARIS

Să-i lăsăm pe cei doi prieteni să intre la „Cornul Abundenţei", unde Chicot, vă amintiţi, nu-l ducea pe călugăr decît cu intenţii a căror gravitate călugărul era departe de a o bănui, iar noi să ne întoarcem la domnul de Monsoreau,

care străbate drumul de la Méridor la Paris în litieră, şi la Bussy, care plecase din Angers, cu gîndul de a urma aceeaşi cale.

Nu numai că unui călăreţ cu cal bun nu-i este de loc greu să ajungă din urmă nişte oameni care merg pe jos, dar mai degrabă el riscă să-i întreacă. Ceea ce i se întîmplă lui Bussy.

Era pe la sfîrşitul lui mai şi căldura devenise zăpuşitoare, mai ales către amiază. Aşa că domnul de Monsoreau porunci să se facă popas într-o pădurice care le ieşi în drum. Şi cum dorea ca plecarea lui să ajungă la urechile ducelui de Anjou cît mai tîrziu cu putinţă, avu grijă ca toate persoanele din suita sa să intre în desiş şi să aştepte acolo cu toţii pînă ce arşiţa se va potoli. Unul din cai ducea proviziile, astfel că prînziră fără a recurge la ajutorul cuiva.

Între timp, Bussy trecu pe lîngă ei. Însă el, cum de bună seamă vă puteţi singuri închipui, nu mergea fără să întrebe în dreapta şi în stînga dacă nu cumva fuseseră văzuţi nişte cai, cavaleri şi o litieră purtată de cîţiva ţărani. Pînă în satul Durtal, primise veştile cele mai îmbucurătoare, aşa încît, convins că Diane se află înaintea lui, îşi lăsă calul la pas, înălţîndu-se în şa ori de cîte ori ajungea pe culmea vreunui deluşor, ca să poată zări de departe micul grup în urmărirea căruia pornise. Dar, deodată, împotriva aşteptărilor lui, nu mai obţinu nici un fel de informaţii : drumeţii care îi ieşeau în cale nu întîlniseră pe nimeni, şi Bussy, ajungînd în dreptul primelor case din La Flèche, rămase încredinţat că, în loc să fie în întîrziere, sosise prea devreme, în loc să meargă în urma lor, le-o luase înainte.

Îşi aminti atunci de păduricea întîlnită în drum şi îşi explică nechezatul calului său, care adulmecase văzduhul cu nările înfierbîntate în clipa cînd păşise sub umbra primilor copaci. Hotărîrea fu luată în aceeaşi clipă : se opri la cel mai prăpădit han şi, după ce se asigură de hrana calului, mai puţin grijuliu de sine decît de cal, deoarece de vigoarea bidiviului putea să aibă nevoie oricînd, se postă lîngă o fereastră, ascunzîndu-se bine în spatele unei fîşii de pînză ce slujea drept perdea.

Ceea ce îl determinase îndeosebi pe Bussy să aleagă o atare vizuină era faptul că se afla aşezată vizavi de cel mai bun han din oraş, iar el nu se îndoia o clipă că Monsoreau va poposi acolo. Presupunerile lui se adeveriră întocmai : către orele patru după-amiază, tînărul zări ivindu-se o ştafetă, care se opri la poarta hanului de peste drum. Peste o jumătate de oră sosi din urmă şi cortegiul. Era alcătuit din următoarele personaje principale : contele, contesa, Remy şi Gertrude ; în urma lor veneau personajele secundare : opt oameni care se schimbau din cinci în cinci leghe.

Ştafeta sosită înainte avea sarcina să caute şi să angajeze ţărani, care să-i schimbe pe cei ce duseseră litiera pînă atunci. Or, cum Monsoreau era prea gelos ca să nu fie şi mărinimos, acest fel de a călători, oricît părea de neobişnuit, nu întîmpinase nici piedici, nici întîrzieri.

Personajele principale intrară unele după altele în han ; Diane rămase ultima, şi lui Bussy i se păru că tînăra femeie priveşte cu nelinişte în jur. Primul său gînd fu acela de a i se arăta, însă avu puterea să se stăpînească : cea mai mică imprudenţă i-ar fi pierdut pe amîndoi.

În sfîrşit se lăsă întunericul. Bussy spera că, în timpul nopţii, Haudouin va ieşi pe afară sau că Diane va apărea la vreo fereastră, de aceea se înfăşură bine în pelerina sa şi se duse să stea de veghe în stradă. Aşteptă astfel pînă către orele nouă seara, cînd se ivi ştafeta. Cinci minute mai tîrziu, opt oameni se apropiară de poartă, dintre care patru intrară în han.

„Oho, oare vor călători şi noaptea ? se întrebă Bussy. Ar fi o idee straşnică din partea domnului de Monsoreau."

Într-adevăr, totul venea în sprijinul acestei ipoteze ; noaptea era plăcută, cu cerul presărat de stele ; o adiere ce părea că urcă din măruntaiele pămîntului reavăn plutea în văzduh, mîngîietoare şi parfumată.

Litiera apăru cea dintîi, apoi se iviră Diane, Remy şi Gertrude, tustrei călări. Diane privi încă o dată cu atenţie jur împrejur, şi cum privea aşa, se auzi chemată de conte, astfel că fu silită să se apropie de litieră. Cei patru oameni de schimb aprinseră torţe şi trecură de o parte şi de alta a drumului.

„Bun — îşi zise Bussy — de-aş fi rînduit eu însumi plecarea, nu potriveam mai bine lucrurile."

Şi coborî în grajd, puse şaua pe cal şi porni în urmărirea convoiului. De data aceasta nu avea cum să se mai înşele asupra drumului sau să-i mai piardă din vedere : torţele indicau limpede calea pe care o străbăteau.

Monsoreau nu o lăsa pe Diane să se îndepărteze de el nici o clipă. Vorbea cu ea sau, mai bine zis, o mustra. Vizita aceea făcută în seră în tovărăşia prinţului servea drept cal de bătaie pentru o sumedenie de comentarii şi pentru infinite întrebări pline de venin. Remy şi Gertrude mergeau îmbufnaţi sau, ca să nu ne îndepărtăm prea mult de adevăr, Remy visa şi Gertrude era supărată pe el. Pricina îmbufnării ei este lesne de înţeles: Remy nu mai găsea necesar să fie îndrăgostit de Gertrude, de vreme ce Diane se îndrăgostise de Bussy.

Aşadar, convoiul înainta, unii certîndu-se, alţii făcînd pe supăraţii, cînd Bussy, care urma pîlcul de la distanţă spre a nu fi văzut, ca să-i dea de veste lui Remy că se află pe-aproape, fluieră din fluierul său de argint cu care avea obiceiul să-şi cheme slujitorii în palatul de pe strada Grenelle-Saint-Honoré. Sunetul fluierului era ascuţit şi vibrant. El răsuna de la un capăt la altul al casei şi, la auzul lui, oameni şi animale dădeau fuga. Spunem oameni şi animale, deoarece lui Bussy îi plăcea să dreseze cîini de luptă, cai neîmblînziţi şi şoimi sălbatici. Or, la acest semnal, cîinii tresăreau în cuştile lor, caii în grajduri, şoimii pe stinghiile coliviilor.

Remy îl recunoscu fără întîrziere. Diane tresări şi îi aruncă tînărului o privire; acesta făcu un semn afirmativ, apoi trecu în stînga contesei şi îi spuse foarte încet:

— El e.

— Ce este şi cu cine vorbiţi, doamnă? întrebă Monsoreau.

— Eu? Cu nimeni, domnule.

— Ba da; o umbră a trecut pe lîngă dumneavoastră şi am auzit o voce.

— Această voce este a domnului Remy — răspunse Diane. Sînteţi gelos şi pe domnul Remy?

— Nu, dar îmi place să aud vorbindu-se tare, lucrul acesta mă sustrage de la gîndurile şi durerile mele.

— Sînt totuşi lucruri care nu pot fi spuse în faţa domnului conte — sări Gertrude în ajutorul stăpînei sale.

— Şi de ce?

— Din două pricini.

— Care?

— În primul rînd, pentru că se pot rosti lucruri care nu-l interesează pe domnul conte sau lucruri care-l interesează prea mult.

— Şi ce fel erau lucrurile spuse de domnul Remy?

— Din cele care-l interesează prea mult pe domnul conte.

— Ce vă spunea Remy, doamnă? Vreau să ştiu.

— Spuneam, domnule conte — răspunse chiar medicul — că dacă veţi continua să nu aveţi astîmpăr, veţi înceta din viaţă mai înainte de a fi străbătut a treia parte din drum.

La lumina sinistră a torţelor puteai vedea chipul domnului de Monsoreau devenind palid ca al unui mort.

Diane, tremurînd toată şi gînditoare, tăcea.

— Vă aşteaptă în urmă — îi şopti Haudouin, cu o voce abia desluşită. Încetiniţi puţin pasul calului şi o să vă ajungă.

Remy vorbise atît de încet, încît Monsoreau nu auzi decît un murmur; el făcu o sforţare, îşi dădu capul pe spate şi o văzu pe Diane urmîndu-l îndeaproape.

— Încă o mişcare ca aceasta, domnule conte, şi eu nu răspund dacă veţi avea o hemoragie — zise Remy.

De o bucată de vreme, Diane devenise curajoasă; o dată cu dragostea, în ea se trezise şi îndrăzneala, astfel că întoarse calul şi aşteptă. În aceeaşi clipă, Remy coborî de pe cal, dădu frîul Gertrudei şi se apropie de litieră cu scopul de a distrage atenţia bolnavului.

— Ia să vedem pulsul — zise el. Pariez că avem temteperatură.

Cinci secunde mai tîrziu, Bussy era lîngă Diane. Cei doi tineri nu mai aveau nevoie să-şi vorbească pentru a se înţelege; timp de cîteva secunde ei rămaseră strîns îmbrăţişaţi.

— Vezi — spuse Bussy, rupînd tăcerea — tu pleci şi eu te urmez.

— Ah, Bussy, ce frumoase îmi vor părea zilele şi nopţile, ştiindu-te mereu atît de aproape de mine!

— Da, însă ziua el ne va vedea.

— Nu, o să ne urmezi de departe şi numai eu te voi vedea, dragul meu Louis. La cotitura drumurilor, în vîrf de dealuri, pana pălăriei tale, broderia hainei, batista ta fîlfîind, totul îmi va vorbi în locul tău, totul îmi va spune că mă iubeşti. Îmi va fi de ajuns să văd, în clipa cînd ziua moare sau cînd negura sinilie învăluie cîmpia, umbra ta dragă înclinîndu-se ca să-mi trimită dulcea sărutare de seară, şi mă voi simţi fericită, foarte fericită!

— Vorbeşte-mi, vorbeşte-mi, Diane, iubita mea, căci nici tu însăţi nu ştii cîtă armonie răzbate în glasul tău dulce.

— Şi cînd vom călători noaptea, iar lucrul acesta se va întîmpla adeseori, deoarece Remy i-a spus că răcoarea nopţii este prielnică rănii, cînd vom călători noaptea, atunci, ca şi acum, eu voi rămîne din cînd în cînd în urmă şi voi putea să te cuprind în braţe şi să-ţi spun, strîngîndu-ţi grăbită mîna, tot ce-am gîndit despre tine în cursul zilei.

— Ah, cît te iubesc, cît te iubesc! murmură Bussy.

— Vezi tu — spuse Diane — inimile noastre sînt atît de strîns unite, încît, chiar fiind departe unul de celălalt, chiar fără a ne vorbi şi fără a ne vedea, putem fi fericiţi cu ajutorul gîndului.

— Da, ai dreptate, dar să te pot vedea, să te pot strînge în braţe, o, Diane, Diane!...

Şi caii lor îşi atingeau coapsele şi se jucau, scuturîndu-şi frîurile argintate, iar cei doi îndrăgostiţi se îmbrăţişau şi uitau de lume. Deodată răsună o voce, care îi făcu pe amîndoi să tresară: Diane de teamă, Bussy de furie.

— Doamnă Diane, unde sînteţi? Doamnă Diane, răspundeţi-mi!

Acest strigăt spintecă văzduhul ca un bocet de moarte.

— Vai! E el! E el! Uitasem... — murmură Diane. E el şi eu visam! Ah, ce dulce vis şi ce groaznică deşteptare!...

— Ascultă, ascultă, Diane — zise Bussy — iată-ne împreună. Spune doar un singur cuvînt, şi nimic nu va putea să mi te răpească, Diane, hai să fugim! Cine ne împiedică să fugim? Priveşte: în faţa noastră stau zările deschise, stă fericirea, libertatea! Un singur cuvînt, şi plecăm! Un cuvînt, şi el te va pierde, iar tu vei fi a mea de-a pururi.

Şi tînărul o reţinea cu blîndeţe lîngă el.

— Dar tata? întrebă Diane.

— Cînd baronul va şti că te iubesc... — murmură el.

— Vai! exclamă Diane. Un tată, ce tot spui tu?

Acest singur cuvînt îl făcu pe Bussy să se închidă în sine.

— Nimic nu se va întîmpla cu de-a sila, scumpa mea Diane — zise el. Porunceşte şi mă voi supune.

— Ascultă — răspunse Diane, întinzîndu-i mîna — destinul nostru e acolo. Să fim mai tari decît demonul care ne persecută; nu te teme şi te vei convinge că ştiu să iubesc.

— Deci trebuie să ne despărţim, Dumnezeule! îngînă Bussy.

— Contesă, contesă! strigă glasul acela. Răspunde sau, de nu, sar jos din litiera asta infernală, chiar de-o fi să mor.

— Adio, adio! şopti Diane. E în stare să facă una ca asta şi să moară.

— Îl plîngi?

— Gelosule! îl dojeni Diane, cu un accent adorabil şi cu un surîs încîntător.

Bussy o lăsă să plece. În două secunde, tînăra femeie se afla lîngă litieră; îl găsi pe conte aproape leşinat.

— Opriţi! murmură contele. Opriţi!

— La dracu! zise Remy. Nu opriţi! E zurliu. Dacă vrea să se omoare, n-are decît.

Şi litiera îşi continuă drumul.

— Dar pe cine strigaţi? întrebă Gertrude. Stăpîna mea e aici, lîngă mine. Veniţi, doamnă, şi răspundeţi-i. De bună seamă că domnul conte aiurează.

Fără a rosti o vorbă, Diane se arătă la lumina torţelor.

— Ah, unde erai? întrebă Monsoreau, cu desăvîrşire istovit. Unde erai?

— Unde vreţi să fiu, domnule, dacă nu în urma dumneavoastră?

— Staţi lîngă mine, doamnă, lîngă mine. Nu mă părăsiţi.

Diane nu mai avea nici un motiv să încetinească pasul: ştia că Bussy o urmează. Dacă noaptea ar fi fost luminată de o rază de lună, ea ar fi putut să-l vadă.

Ajunseră la un nou popas. Monsoreau se odihni cîteva ceasuri şi vru să plece. Era tare grăbit, nu atît să ajungă la Paris, cît să se îndepărteze de Angers.

Din cînd în cînd, scena pe care am povestit-o mai adineauri se repeta.

Remy spunea în şoaptă:

— N-are decît să crape de furie, şi medicul va scăpa cu obrazul curat.

Dar Monsoreau nu muri; dimpotrivă, peste zece zile el ajunse la Paris şi începu să se simtă cu mult mai bine. Nici vorbă, Remy era un om tare priceput, mai priceput chiar decît ar fi vrut el însuşi să fie.

În timpul celor zece zile cît durase călătoria, Diane năruise, cu dragostea ei fierbinte, toată mîndria lui Bussy. Ea îl convinse să se înfăţişeze acasă la Monsoreau şi să se folosească de prietenia pe care acesta i-o arăta. Pretextul vizitei era din cale afară de simplu: se va interesa de sănătatea contelui.

Remy îl îngrijea pe soţ şi-i aducea soţiei bileţele.

— Iată-mă-s şi Esculap, şi Mercur — spunea el.

XIII

CUM A AJUNS LA PARIS TRIMISUL DOMNULUI DUCE DE ANJOU ŞI PRIMIREA CARE I S-A FĂCUT

Şi totuşi, nici Caterina, nici ducele de Anjou nu se vedeau reapărînd la Luvru, iar zvonul despre vrajba dintre cei doi fraţi se lăţea din zi în zi şi lua tot mai multă amploare. Regele nu primise nici o ştire de la mama sa şi, în loc să zică aşa cum zice proverbul: „Veşti de nu sînt, înseamnă că-s bune", el, dimpotrivă, spunea clătinînd din cap:

— Veşti de nu sînt, înseamnă că-s proaste!

Iar favoriţii adăugau:

— *François, rău sfătuit,* poate că a arestat-o pe mama maiestăţii voastre.

François, rău sfătuit. Într-adevăr, toată politica ăstei domnii ciudate şi a celor trei domnii anterioare se reducea la acest lucru.

Rău sfătuit fusese regele Carol al IX-lea cînd dăduse poruncă sau, cel puţin, încuviinţase masacrul din noaptea Sfîntului Bartolomeu.

Rău sfătuit fusese François al II-lea cînd ordonase masacrul de la Amboise [1].

Rău sfătuit fusese Henric al II-lea, părintele acestei stirpe corupte, cînd hotărîse să fie arşi de vii atîţia eretici şi conspiratori înainte de a fi ucis de Montgomery, care, la rîndu-i, şi el a fost rău sfătuit, zice-se, cînd lemnul lancei sale a pătruns atît de adînc în viziera căştii regelui.

Nimeni nu cutează a-i spune unui rege:

— În vinele fratelui vostru curge un sînge ticălos. El încearcă, aşa cum se obişnuieşte în familia maiestăţii voastre, să vă detroneze, să vă trimită la mînăstire sau să vă otrăvească. Vrea să procedeze cu dumneavoastră aşa cum aţi procedat şi dumneavoastră cu fratele mai mare, aşa cum fratele vostru mai mare a procedat cu fratele său, aşa cum mama voastră v-a învăţat pe toţi să procedaţi unii faţă de alţii.

[1] Castel feudal unde au fost masacraţi, în anul 1560, conducătorii hughenoţilor.

Nu, un rege, mai ales unul din vremea aceea, un rege din secolul al XVI-lea, ar fi considerat astfel de cuvinte drept o insultă, căci un rege, în acele vremi, nu era decît un om, şi numai civilizaţia a putut face dintr-un rege un fel de Dumnezeu, aşa cum s-a întîmplat cu Ludovic al XIV-lea, sau un mit iresponsabil, de soiul monarhului constituţional.

Favoriţii îi vorbeau deci lui Henric al III-lea în felul acesta:

— Sire, fratele vostru e *rău sfătuit.*

Şi cum un singur om avea în acelaşi timp forţa şi inteligenţa de a-i da poveţe lui François, mînia se îndrepta împotriva lui Bussy, devenind din zi în zi tot mai înverşunată şi gata-gata să izbucnească.

Tocmai se ajunsese ca în consiliile publice să fie găsite mijloacele de intimidare, iar în consiliile private să se caute mijloace de exterminare, cînd sosi vestea că monseniorul duce de Anjou trimite un ambasador la rege.

Cum a sosit această veste? Prin cine anume? Cine a adus-o? Cine a răspîndit-o?

Ar fi tot atît de lesne să spui cum se stîrnesc vîrtejurile de vînt în văzduh, vîrtejurile de pulbere pe cîmp, vîrtejul zgomotului în forfota oraşelor.

Cînd vestea despre care vorbeam ajunse la Luvru, se produse mare fierbere. Regele deveni galben de furie la faţă, iar curtenii, exagerînd ca întotdeauna patimile stăpînului, deveniră livizi. Ei făcură tot felul de legăminte. Ar fi greu de spus tot ce jurară, între altele însă jurară că: „Dacă ambasadorul va fi un moşneag, moşneagul va fi batjocorit, umilit, întemniţat. De va fi un tînăr, tînărul va fi spintecat, găurit, tăiat în bucăţele, iar bucăţelele expediate în toate provinciile Franţei, drept dovadă a ceea ce poate furia regească".

Şi, după cum le era obiceiul, favoriţii începură să-şi lustruiască săbiile, să ia lecţii de scrimă şi să azvîrle cu pumnalele în pereţi. Chicot nu-şi trase nici sabia, nici pumnalul din teacă, ci începu să-şi frămînte mintea. Văzîndu-l dus pe gînduri, regele îşi aminti că într-o zi anume, într-o problemă încurcată care se limpezise ulterior, Chicot fusese de aceeaşi părere cu regina-mamă, şi aceasta avusese dreptate. Aşa că îşi dădu seama că în Chicot stă înţelepciunea regatului, de aceea îl întrebă pe Chicot.

— Sire — răspunse gasconul, după ce chibzui îndelung — sau monseniorul duce de Anjou vă trimite un ambasador, sau nu vă trimite.

— La naiba ! izbucni regele. Chiar că merita să-ţi storci creierii, ca să găseşti această drăguţă dilemă !

— Răbdare, răbdare, cum spune, pe limba maestrului Machiavelli, augusta dumneavoastră mamă, Domnul s-o ţie sănătoasă ! Răbdare, sire !

— Vezi bine că am răbdare, de vreme ce încă te-ascult.

— Dacă vă trimite un ambasador, înseamnă că este de părere că o poate face, iar dacă este de părere că o poate face, el, care-i prudenţa personificată, înseamnă că se simte tare, iar dacă se simte tare, noi trebuie să ne purtăm cu grijă. Să-i respectăm pe cei tari, să-i înşelăm, dar să nu ne jucăm cu ei ; să-l primim pe ambasadorul lor şi să-i arătăm în fel şi chip plăcerea de a-l vedea. Asta nu angajează la nimic. Vă amintiţi cum l-a îmbrăţişat fratele maiestăţii voastre pe acel amiral Coligny, care venea ca ambasador din partea hughenoţilor, care şi ei se credeau foarte puternici ?

— Aşadar, tu încuviinţezi politica fratelui meu Carol al IX-lea ?

— Ba de loc, să ne înţelegem ; eu citez un fapt şi adaug : dacă mai tîrziu găsim un mijloc, nu ca să nimicim un biet sol neînsemnat sau un nenorocit de trimis oarecare, ci dacă mai tîrziu găsim mijlocul să-l înhăţăm de guler chiar pe stăpîn, motorul acestei acţiuni, şeful ei, preamăritul şi preacinstitul prinţ monsenior ducele de Anjou, adevăratul, singurul şi unicul vinovat, împreună cu cei trei fraţi de Guise, bineînţeles, şi să-l închidem într-un fort ceva mai sigur decît Luvrul, ei bine, sire, s-o facem !

— Îmi place foarte mult acest preludiu — spuse Henric al III-lea.

— Drace, va să zică nu-ţi sună rău, fiule ? întrebă Chicot. Deci pot continua.

— Dă-i înainte.

— Dar dacă nu trimite nici un ambasador, la ce bun să-i laşi pe toţi prietenii tăi să behăie ?

— Să behăie ?

— Pricepi doar. Aş zice să ragă, dacă ar fi cazul să fie consideraţi drept lei. Zic să behăie... pentru că... Uite ce-i, Henric, zău, ţi se face greaţă să vezi nişte vlăjgani, mai păroşi decît maimuţele din menajeria ta, jucîndu-se ca nişte copilandri de-a fantomele şi încercînd să semene groază printre oameni, zbierînd „Hu ! Hu !" Fără să mai punem la socoteală că, dacă ducele de Anjou nu trimite pe nimeni, ei or să-şi închipuie că din pricina lor şi se vor crede nişte personaje de seamă.

— Chicot, tu uiţi că oamenii despre care vorbeşti sînt prietenii mei, singurii mei prieteni.

— Vrei să rişti o mie de scuzi ? îl întrebă Chicot.

— Vorbeşte.

— Pune rămăşag cu mine că oamenii ăştia îţi vor rămîne credincioşi, oricît i-ar ispiti altcineva, şi eu mă prind că pînă mîine seară te las fără trei din patru, cîştigîndu-i cu trup şi suflet de partea mea.

Siguranţa cu care vorbea Chicot îl făcu pe rege să cadă pe gînduri. Nu mai răspunse nimic.

— Aha ! exclamă Chicot. Iată că şi tu ai început să te gîndeşti şi să-ţi storci creierii. Eşti mai grozav decît te credeam, fiule, căci uite cum adulmeci adevărul.

— Atunci, ce mă sfătuieşti ?

— Te sfătuiesc să aştepţi. Jumătate din înţelepciunea lui Solomon stă în acest cuvînt. Dacă-ţi soseşte ambasadorul, arată-te binevoitor ; dacă nu vine nimeni, fă ce vrei, dar fii cel puţin politicos cu fratele tău, pe care nu trebuie, crede-mă, să-l laşi pe mîna caraghioşilor tăi de favoriţi. La dracu, ştii prea bine că-i mare pungaş, totuşi este un Valois. Ucide-l, dacă e nevoie, dar, pentru a-ţi păstra onoarea numelui tău, nu-l înjosi. De asta se îngrijeşte el însuşi cu pricepere.

— Ai dreptate, Chicot.

— Ţi-am dat încă o lecţie pentru care trebuie să-mi fii recunoscător. Norocul tău că nu le mai ţinem socoteală. Şi acum, Henric, lasă-mă să dorm. Cu opt zile în urmă, am fost nevoit să îmbăt un călugăr şi, cînd fac asemenea isprăvi, o săptămînă mă simt mahmur.

— Un călugăr ?! Nu cumva pe acel cumsecade genovezin de care mi-ai mai vorbit ?

— Întocmai. Ştii că i-ai făgăduit o stăreţie ?

— Eu ?

— Zău aşa ! Măcar cu atîta îi eşti dator pentru tot ce-a făcut el pentru tine.

— Deci îmi este la fel de devotat?
— Te adoră. Fiindcă veni vorba, fiule...
— Ce este?
— Peste trei săptămîni cade Joia Verde.
— Ei, şi?
— Sper că pui la cale o drăgălaşă de procesiune.
— Sînt un rege preacreştin şi este de datoria mea să dau poporului meu pildă de credinţă.
— Şi o să te opreşti, ca de obicei, în cele patru mari mînăstiri din Paris?
— Ca de obicei.
— Mînăstirea Sainte-Geneviève se află şi ea printre acestea, nu?
— Fără îndoială, e a doua unde mă voi duce.
— Bun.
— De ce mă întrebi toate astea?
— Aşa, sînt şi eu curios. Acum ştiu ceea ce vreau să ştiu. Bună seara, Henric.

În clipa aceea, pe cînd Chicot tocmai se pregătea să se ducă şi să tragă un pui de somn, pe coridoarele Luvrului se stîrni o larmă neobişnuită.

— Ce-i zgomotul ăsta? întrebă regele.
— Fir-ar să fie — se necăji Chicot — mi-e scris să nu mai dorm vreodată, Henric!
— Şi ce propui?
— Fiule, închiriază-mi o odaie în oraş, sau îmi părăsesc slujba. Pe cinstea mea, Luvrul devine de nelocuit.

În acel moment intră comandantul gărzilor; avea un aer de-a dreptul speriat.

— Ce este? întrebă regele.
— Sire, trimisul domnului duce de Anjou a sosit la Luvru — răspunse comandantul.
— Cu o suită? întrebă regele.
— Nu, singur.
— Atunci, Henric, trebuie să-l primeşti şi mai bine, întrucît e vorba de un viteaz.
— Să mergem — rosti regele, încercînd să-şi ia un aer calm, pe care-l dezminţea paloarea obrazului său. Să se adune toată curtea în sala cea mare şi să mi se aducă haine negre. Cînd ai nenorocirea să tratezi cu un frate, prin intermediul unui ambasador, trebuie să fii îmbrăcat ca de înmormîntare!

XIV

CARE NU E ALTCEVA DECÎT URMAREA CELUI PRECEDENT, SCURTAT DE AUTOR DIN PRICINA SFÎRŞITULUI DE AN

Tronul lui Henric al III-lea se înălţa în sala cea mare. În jurul lui se înghesuia o mulţime agitată şi tumultuoasă. Regele se aşeză trist, cu fruntea încreţită. Toate privirile se îndreptau către sala pe a cărei uşă comandantul gărzii trebuia să-l introducă pe trimisul prinţului.

— Sire, cunoaşteţi numele acestui ambasador? întrebă Quélus, aplecîndu-se la urechea regelui.
— Nu, ce mă interesează?
— Sire, este domnul de Bussy. Asta nu înseamnă o triplă jignire?
— Nu văd ce poate fi jignitor — răspunse Henric, silindu-se să-şi păstreze sîngele rece.
— Poate că maiestatea voastră nu vede — interveni Schomberg — dar noi, noi vedem foarte bine.

Henric nu răspunse nimic, simţea cum în jurul tronului său dospeşte mînia şi ura şi se felicita în gînd că punea două stavile atît de puternice între el şi inamicii săi. Quélus, pălind şi înroşindu-se mereu, îşi încleştă mîinile pe mînerul sabiei. Schomberg îşi scoase mănuşile şi trase pe jumătate pumnalul afară din teacă. Maugiron luă sabia din mîna unui paj şi şi-o prinse la cingătoare. D'Épernon îşi răsuci mustăţile, că mai-mai să şi le bage în ochi, şi se aşeză în spatele prietenilor săi. Cît despre Henric, asemenea vînătorului care-şi aude cîinii cum latră înverşunat în goană după mistreţ, el îi lăsa pe favoriţi în voia lor şi zîmbea.

— Să intre! porunci.

La aceste cuvinte, o tăcere ca de moarte se făcu în sală şi din străfundul acestei tăceri s-ar fi zis că se aude mugind surd mînia regelui. Atunci un pas sigur, un picior al cărui pinten zornăia semeţ pe lespezi, se auzi răsunînd. Bussy intră cu fruntea sus şi cu privirea calmă, ţinîndu-şi pălăria în mînă. Nici unul din cei ce-l înconjurau pe rege nu atrase privirea mîndră a tînărului. El merse drept spre Henric, salută adînc şi aşteptă să fie întrebat, rămînînd mîndru dina-

intea tronului, o mîndrie foarte personală, o mîndrie de gentilom care n-avea nimic insultător la adresa maiestăţii sale.

— Dumneata aici, domnule de Bussy ? ! Te credeam tocmai în fundul Anjou-ului.

— Sire, am fost într-adevăr acolo, dar, după cum vedeţi, am părăsit Anjou-ul — răspunse Bussy.

— Şi ce te aduce în capitala noastră ?

— Dorinţa de a prezenta maiestăţii voastre preaumilele mele omagii.

Regele şi favoriţii se priviră între ei : era limpede că aşteptau altceva din partea impetuosului tînăr.

— Şi... altceva nimic ? întrebă destul de măreţ regele.

— Aş adăuga, sire, ordinul pe care l-am primit din partea monseniorului duce de Anjou, stăpînul meu, de a uni omagiile alteţei sale cu ale mele.

— Şi ducele nu ţi-a mai spus nimic ?

— Mi-a spus că, fiind pe punctul de a se înapoia la Paris împreună cu regina-mamă, dorea ca maiestatea voastră să afle despre întoarcerea unuia dintre cei mai credincioşi supuşi ai săi.

Aproape sufocat de mirare, regele nu putu să mai continue interogatoriul. Chicot profită de această întrerupere pentru a se apropia de ambasador.

— Bună ziua, domnule de Bussy — îi zise.

Bussy se întoarse, uimit că putea avea un prieten în mijlocul acelei adunări.

— A, domnule Chicot, vă salut şi chiar din toată inima — răspunse el. Cum îi merge domnului de Saint-Luc ?

— Păi cred că foarte bine. În acest moment se plimbă cu soţia sa printre coliviile cu păsări.

— Şi asta e tot ce aveai să-mi spui, domnule de Bussy ? reluă regele.

— Da, sire. Dacă e vreo altă ştire importantă, monseniorul duce de Anjou va avea onoarea să v-o aducă la cunoştinţă el însuşi.

— Foarte bine ! răspunse regele.

Şi ridicîndu-se tăcut de pe tron, coborî cele două trepte. Audienţa luase sfîrşit, grupurile se împrăştiară. Cu coada ochiului, Bussy băgă de seamă că era înconjurat de cei patru favoriţi şi că se afla închis într-un cerc viu, fremătător şi plin de ameninţări. În celălalt capăt al sălii, regele vorbea încet cu ministrul de justiţie. Bussy se prefăcu a nu observa nimic şi continuă să se întreţină cu Chicot.

În clipa aceea, ca şi cum s-ar fi hotărît să ia şi el parte la complot şi să-l izoleze pe Bussy, regele strigă :

— Vino aici, Chicot, avem să-ţi spunem ceva.

Gasconul îl salută pe Bussy cu o curtenie în care se vădea cît de colo gentilomul. Tînărul cavaler îi răspunse cu nu mai puţină eleganţă şi rămase singur în mijlocul cercului. Numaidecît el îşi schimbă atitudinea şi expresia feţei : din calm, cum fusese faţă de rege, devenise politicos cu Chicot ; din politicos, acum deveni curtenitor. Văzîndu-l pe Quélus apropiindu-se, îl întîmpină :

— A, bună ziua, domnule de Quélus. Pot să am onoarea de a afla ce mai fac ai dumneavoastră ?

— Destul de prost, domnule — zise Quélus.

— O, Doamne ! exclamă Bussy, ca şi cum ar fi fost îngrijorat de acest răspuns. Dar ce s-a întîmplat ?

— Ceva care ne supără îngrozitor — răspunse Quélus.

— Ceva ? făcu Bussy cu mirare. Cum asta ? Oare nu sînteţi destul de puternic, dumneavoastră şi ai dumneavoastră, şi mai ales dumneavoastră, domnule de Quélus, să înlăturaţi din drum acest ceva ? !

— Iertaţi-mă, domnule — interveni Maugiron, dîndu-l la o parte pe Schomberg, care tocmai înainta pentru a-şi spune cuvîntul în discuţia ce se arăta interesantă. Nu ceva, ci cineva ne supără, iată ce voia să spună domnul de Quélus.

— Păi dacă cineva îl supără pe domnul de Quélus — replică Bussy — să-l dea la o parte, aşa cum aţi făcut dumneavoastră acum cu domnul Schomberg.

— Este chiar sfatul pe care i l-am dat, domnule de Bussy — preciză Schomberg — şi sînt convins că domnul de Quélus e hotărît să-l urmeze.

— A, dumneavoastră sînteţi, domnule de Schomberg — zise Bussy. Nu aveam onoarea să vă recunosc.

— Poate din cauză că mai sînt încă mînjit cu vopsea albastră pe faţă — spuse Schomberg.

— O, nu, de loc. Dimpotrivă, sînteţi foarte palid. Oare nu vă simţiţi bine, domnule ?

— Domnule, dacă sînt palid, e din pricina mîniei.

— A, da ! Sînteţi şi dumneavoastră, ca şi domnul de Quélus, stînjenit de ceva sau de cineva ?

— Da, domnule.

— Ca şi mine — adăugă Maugiron. Şi pe mine mă stinghereşte cineva.

— Întotdeauna spiritual, scumpul meu domn de Maugiron! exclamă Bussy. Într-adevăr, domnilor, cu cît vă privesc mai mult, cu atît figurile dumneavoastră tulburate mă preocupă mai mult.

— Pe mine m-aţi uitat, domnule — zise d'Épernon, înfigîndu-se mîndru în faţa lui Bussy.

— Iertaţi-mă, domnule d'Épernon, eraţi în spatele celorlalţi, după obiceiul dumneavoastră, şi am atît de puţin plăcerea de a vă cunoaşte, încît nu se cădea să vă vorbesc eu cel dintîi.

Era un spectacol ciudat, să vezi zîmbetul şi nepăsarea lui Bussy, încolţit din patru părţi de cei patru furioşi, ai căror ochi vorbeau cu o elocvenţă înfiorătoare. Ca să nu pricepi unde voiau să ajungă, ar fi trebuit să fii orb sau netot. Ca să te prefaci însă că nu înţelegi, trebuia să fii Bussy. Acesta rămase tăcut, şi zîmbetul ivit pe buzele lui nu dispăru o clipă.

— În sfîrşit! izbucni brusc Quélus, care-şi pierdu cel dintîi răbdarea şi bătu din picior.

Bussy ridică ochii spre tavan şi privi în jur.

— Domnule — constată el — aţi băgat de seamă ce ecou are această sală? Nimic nu reflectă mai bine sunetul decît zidurile acestea de marmură, iar sub bolţile de stuc glasul e de două ori mai sonor; pe cînd, dimpotrivă, dacă te afli la cîmp deschis, sunetele se împrăştie, şi cred, pe cuvînt de cinste, că şi norii au o parte de vină. Formulez teoria aceasta, luîndu-mă după Aristofan. L-aţi citit pe Aristofan, domnii mei?

Maugiron crezu că a înţeles invitaţia lui Bussy şi se apropie de tînăr, vrînd să-i vorbească la ureche. Dar gentilomul îl opri:

— Fără confidenţe aici, domnule, vă conjur. Ştiţi cît este de bănuitor regele: ar crede că-l bîrfim.

Maugiron se îndepărtă, mai mînios ca oricînd. Schomberg îi luă locul şi, plin de sine, spuse:

— Eu sînt un german foarte greoi, foarte mărginit, dar foarte sincer. Vorbesc tare pentru ca celor ce m-ascultă să le fie cît se poate de uşor să m-audă, dar cînd vorba mea, pe care încerc s-o rostesc cum nu se poate mai limpede, nu este auzită, deoarece omul căruia mă adresez e surd, sau nu este pricepută, fiindcă omul cu care vorbesc nu vrea s-o priceapă, atunci eu...

— Atunci dumneavoastră?... întrebă Bussy, aţintind asupra tînărului, a cărui mînă nervoasă se depărta de cingătoare, o privire pe care numai tigrii o aruncă din uriaşele lor pupile, privire ce pare că ţîşneşte dintr-un abis şi zvîrle fără încetare torente de flăcări. Atunci dumneavoastră?...

Schomberg se opri. Bussy ridică din umeri, se răsuci pe călcîie şi-i întoarse spatele. El se găsi faţă în faţă cu d'Épernon. Acesta îşi făcuse vînt şi nu mai putea da înapoi.

— Priviţi, domnilor — zise el — cît de provincial a devenit domnul de Bussy de cînd a fugit cu domnul duce de Anjou: are barbă şi n-are nod la sabie, are cizme negre şi pălărie cenuşie.

— Este o remarcă pe care eu însumi eram pe cale să o fac, scumpul meu domn d'Épernon. Văzîndu-vă atît de bine îmbrăcat, îmi şi spuneam: „Iată ce consecinţe poate avea asupra unui om o absenţă de cîteva zile; iată-mă-s pe mine, Louis de Bussy, senior de Clermont, silit să-l iau drept model de bun gust pe un boiernaş gascon. Dar permiteţi-mi să trec, domnule, v-aţi aşezat atît de aproape de mine, că m-aţi călcat pe picior, şi domnul de Quélus de asemenea, fapt pe care l-am simţit chiar prin cizme — adăugă el, zîmbind fermecător.

În acel moment, strecurîndu-se printre d'Épernon şi Quélus, el îi întinse mîna lui Saint-Luc, care tocmai intra în sală. Saint-Luc îi simţi mîna leoarcă de năduşeală. Înţelese că se petrecea ceva neobişnuit şi mai întîi îl trase afară din mijlocul grupului, apoi din sală. Şoapte stranii circulau printre favoriţi, ajungînd pînă la urechile altor curteni.

— E de necrezut, l-am insultat şi nici n-a răspuns! spunea Quélus.

— Eu l-am provocat şi n-a răspuns — zise Maugiron.

— Eu am ridicat mîna pînă în dreptul obrajilor lui şi n-a răspuns — adăugă Schomberg.

— Eu l-am călcat pe picior, l-am călcat pe picior şi tot n-a răspuns — strigă d'Épernon.

Ai fi zis că creşte în înălţime, cel puţin cu grosimea tălpii piciorului lui Bussy.

— E limpede că n-a vrut să înţeleagă — zise Quélus. E ceva la mijloc.

— Ştiu eu ce este — răspunse Schomberg.

— Şi ce este?

— Este că-şi dă foarte bine seama că, dacă am tăbărî toţi patru pe el, l-am ucide şi el nu vrea să fie ucis.

În acel moment, regele se îndreptă spre tineri; Chicot îi şoptea ceva la ureche.

— Ei bine, ce mai spunea domnul de Bussy? se interesă Henric. Mi s-a părut că aud vorbindu-se cam tare în partea asta.

— Vreţi să ştiţi ce spunea domnul de Bussy, sire? întrebă d'Épernon.

— Da, ştiţi că sînt curios — răspunse Henric, zîmbind.

— Zău aşa, nimic bun, sire — spuse Quélus. Nu mai e parizian.

— Şi ce este, atunci?

— Un ţărănoi. Un om aşezat.

— O! O! exclamă regele. Ce înseamnă asta?

— Asta înseamnă că voi asmuţi un cîine să-l muşte de picior — zise Quélus — şi cine ştie dacă prin cizmă o să simtă muşcătura.

— Iar eu — se lăudă Schomberg — am o momîie acasă, pe care am s-o botez Bussy.

— Eu voi merge mai departe — vorbi d'Épernon. Azi l-am călcat pe picior, mîine îl voi pălmui. Nu-i de loc un om curajos, face totul din îngîmfare. Îşi zice în sinea lui: „M-am bătut îndeajuns pentru glorie, vreau să fiu prudent cu viaţa mea".

— Ei bine, domnilor — li se adresă Henric, prefăcîndu-se furios — aţi îndrăznit să vă purtaţi grosolan în casa mea, în palatul Luvru, cu un gentilom al fratelui meu?

— O, da! zise Maugiron, răspunzînd la furia simulată a regelui printr-o umilinţă simulată. Şi cu toate că l-am bruftuluit zdravăn, vă jur, sire, că nu ne-a răspuns un singur cuvînt.

Regele îl privi zîmbind pe Chicot şi se aplecă la urechea lui:

— Ei, Chicot, tot mai susţii că behăie? Eu cred că au răcnit, ce zici?!

— Poate c-au miorlăit — răspunse Chicot. Cunosc oameni cărora miorlăitul pisicii le calcă rău pe nervi. Poate că domnul de Bussy face parte din categoria acestor oameni. Iată de ce o fi ieşit fără să le răspundă.

— Crezi?

— Vom trăi şi vom vedea — replică printr-o zicală Chicot.

— Lasă, lasă! Cum e stăpînul, aşa-i şi sluga — zise regele.

— Sire, dacă prin aceste cuvinte vreţi să spuneţi că ussy ar fi sluga fratelui vostru, vă înşelaţi amarnic.

— Domnilor — vorbi Henric — eu mă duc la regină, u care voi lua masa. Pe curînd! Trupa Gelosi [1] va juca o arsă, vă invit să veniţi să vedeţi actorii.

Adunarea se înclină respectuoasă şi regele ieşi pe uşa cea mare. Chiar atunci domnul de Saint-Luc intră în aceeaşi sală pe uşa cea mică. El îi opri cu un gest pe cei patru gentilomi care se pregăteau să plece.

— Iartă-mă, domnule de Quélus — zise salutîndu-l — dumneata locuieşti tot în strada Saint-Honoré?

— Da, scumpe prietene, de ce?

— Am să-ţi spun două cuvinte.

— Ah! Ah!

— Iar de la dumneata, domnule de Schomberg, pot îndrăzni să aflu ce adresă ai?

— Eu locuiesc în strada Béthisy — zise Schomberg, mirat.

— Pe a dumitale, d'Épernon, o cunosc.

— Strada Grenelle.

— Eşti vecin cu mine. Şi dumneata, Maugiron?

— Eu stau în preajma Luvrului.

— Voi începe deci cu dumneata, dacă-mi îngădui; sau nu, mai curînd cu dumneata, Quélus.

— Minunat! Cred c-am înţeles. Vii din partea domnului de Bussy?

— Nu spun din partea cui vin, domnilor. Am de vorbit cu dumneavoastră, asta e tot.

— Cu toţi patru?

— Da.

— Ei bine, dacă nu vrei, după cum bănuiesc, să ne vorbeşti aici, la Luvru, întrucît locul e nepotrivit, am putea merge acasă la unul din noi. Putem auzi toţi patru, de pildă, ceea ce ai să ne spui fiecăruia în parte.

— Perfect.

— Să mergem atunci la Schomberg, în strada Béthisy, fiindcă e la doi paşi de aici.

— Da, să mergem la mine — încuviinţă tînărul.

— Prea bine, domnilor — spuse Saint-Luc şi se înclină.

— Arată-ne drumul, domnule de Schomberg.

— Cu plăcere.

---

[1] Comedianţi italieni care îşi dădeau reprezentaţiile la palatul Bourgogne.

Cei cinci gentilomi ieşiră din palatul Luvru, ţinîndu-se de braţ şi ocupînd astfel toată strada. În spate mergeau lacheii lor, înarmaţi pînă în dinţi. Ajunseră astfel în strada Béthisy şi Schomberg deschise uşile salonului cel mare al casei.

Saint-Luc se opri în anticameră.

XV

CUM A ÎNDEPLINIT DOMNUL DE SAINT-LUC MISIUNEA CE I-A FOST ÎNCREDINŢATĂ DE BUSSY

Să-l lăsăm o clipă pe Saint-Luc în anticamera lui Schomberg şi să vedem ce s-a întîmplat mai înainte între el şi Bussy.

După cum am văzut, Bussy împreună cu prietenul său părăsise sala de audienţe, răspunzînd la salutul celor pe care spiritul de linguşire nu-i copleşise pînă într-atîta, încît să nu dea atenţie unui om aşa de temut cum era el. Căci, în vremile acelea de domnie a forţei brutale, cînd puterea fizică a individului însemna totul, un om putea, dacă era viguros şi dibaci, să-şi croiască un mic imperiu geografic şi moral în sînul frumosului regat al Franţei. Aşa se făcea că Bussy domnea la curtea regelui Henric al III-lea. Dar în ziua aceea, după cum am văzut, el fusese destul de prost primit între hotarele regatului său. Cînd ieşi din sală, Saint-Luc se opri şi, privindu-l cu nelinişte, îl întrebă :

— Te simţi cumva rău, prietene ? Fiindcă eşti atît de palid, de parcă ai fi gata-gata să leşini.

— A, nu — răspunse Bussy — numai că mă înăbuşe mînia.

— Ei, lasă ! Ce iei în seamă vorbele tuturor ticăloşilor ?

— La dracu ! Dacă le iau sau nu în seamă, vei putea să judeci singur, dragul meu.

— Haide, haide, Bussy, fii calm.

— Eşti încîntător ! Îmi spui : „Fii calm“, dar dacă urechile dumitale ar fi auzit numai jumătate din cît au auzit ale mele, cu firea pe care ţi-o cunosc, s-ar fi întîmplat moarte de om.

— La urma urmei, ce doreşti ?

— Eşti prietenul meu, Saint-Luc, şi mi-ai dat o neuitată dovadă de prietenie.

— Ah, dragul meu — zise Saint-Luc, care îl credea mort şi îngropat pe Monsoreau — nu mai merită să vorbim, aşa că nu-mi mai pomeni de asta, nu-mi face plăcere. Desigur, lovitura a fost frumoasă şi, mai ales, a reuşit de minune, însă eu n-am nici un merit, mi-a arătat-o regele pe cînd mă ţinea închis la Luvru.

— Scumpul meu prieten...

— Să-l lăsăm deci pe Monsoreau unde este şi să vorbim despre Diane. A fost mai mulţumită, biata micuţă ? Mă iartă ? Pe cînd nunta ? Pe cînd botezul ?

— Ah, scumpul meu prieten, aşteaptă mai întîi să moară Monsoreau.

— Aud ? rosti Saint-Luc, sărind ca şi cum s-ar fi înţepat într-un cui.

— Ei, dragă prietene, macii nu-s nişte flori chiar atît de primejdioase cum ai crezut şi, prăvălindu-se peste ei, contele n-a murit cîtuşi de puţin ; dimpotrivă, trăieşte şi e mai furios ca oricînd.

— Ce tot spui ? ! Adevărat ?

— O, Doamne, da. Nu se gîndeşte decît la răzbunare şi a jurat că te va ucide cu primul prilej. Aşa stau lucrurile.

— Trăieşte ?

— Din păcate, da !

— Şi cine e măgarul de doctor care l-a îngrijit ?

— Doctorul meu, dragă prietene.

— Cum ? Nu înţeleg — răspunse Saint-Luc, zdrobit de vestea aflată. Vai, păi atunci m-am făcut de rîs ! Fir-ar dracu-al dracului ! Şi eu care am anunţat toată lumea de moartea lui ! O să-şi găsească moştenitorii înveşmîntaţi în doliu. A, dar nu voi fi dat de minciună. Am să-l prind din nou şi, la viitoarea întîlnire, în loc de-o lovitură de sabie, îi voi da patru, de va fi nevoie.

— E rîndul dumitale să te calmezi, dragă Saint-Luc — îl sfătui Bussy. Monsoreau îmi slujeşte mai mult decît ai putea crede : închipuieşte-ţi că-l bănuie pe duce că te-a trimis. Este gelos pe duce. Eu sînt un înger, un prieten nepreţuit, un Bayard, în sfîrşit, sînt scumpul lui Bussy. Şi e firesc să fie aşa, deoarece dobitocul de Remy l-a scăpat.

— Proastă idee a mai avut!
— Ce vrei? O idee de om cumsecade; el își închipuie că dacă e medic trebuie să vindece oamenii.
— Flăcăul ăsta e un vizionar.
— Pe scurt, Monsoreau pretinde că mie îmi datorează viața și mie mi-o încredințează pe nevastă-sa.
— A, înțeleg acum: asta te face să aștepți mai liniștit moartea lui, dar nu-i mai puțin adevărat că tot mă minunez.
— Scumpe prietene!
— Pe onoarea mea! Parcă am picat din cer.
— Deci vezi că pentru moment nu e vorba despre domnul de Monsoreau.
— Nu! Să ne bucurăm de viață cîtă vreme el stă încă lungit în pat. Însă cînd va intra în convalescență, te previn că îmi comand o platoșă de zale și voi pune să mi se căptușească obloanele casei cu fier. Dumneata caută și află de la ducele de Anjou dacă buna sa mamă nu i-a dat cumva vreo rețetă de contraotravă. Pînă atunci, să petrecem, dragul meu, să petrecem!
Bussy nu putu să nu zîmbească, luîndu-l de braț pe Saint-Luc.
— Așa că, scumpul meu Saint-Luc — zise el — vezi bine că nu mi-ai făcut decît o jumătate de serviciu!
Saint-Luc îl privi cu un aer mirat.
— Ai dreptate — recunoscu el. Deci ai vrea să ți-l fac pe de-a-ntregul? Nu-i ușor, dar, pe cinstea mea, pentru dumneata, scumpul meu Bussy, sînt gata să încerc imposibilul, mai ales dacă mă privește cu ochii lui ăia galbeni, puah!
— Nu, dragul meu, nu. Ți-am mai spus: să-l lăsăm în pace pe Monsoreau și, dacă te crezi dator cu ceva față de mine, să întrebuințăm altcum bunăvoința dumitale.
— Spune, te-ascult.
— Domnule de Saint-Luc, te ai bine cu acești domni favoriți?
— Pe legea mea, așa și așa! Ca mîța cu cîinele în bătaia soarelui: atîta timp cît soarele ne încălzește pe toți, n-avem să ne spunem nimic, însă dacă unul din noi le-ar lua celorlalți porția de lumină și de căldură, o, atunci nu mai răspund de nimic: ghearele și dinții ar intra numaidecît în joc.
— Ei, bravo, prietene, ceea ce-mi spui mă încîntă!
— Cu atît mai bine.
— Să zicem că razele soarelui au fost interceptate.

— Fie, să zicem!
— Atunci, arată-mi dinții dumitale albi și frumoși, scoate-ți ghearele formidabile din teacă și să începem partida.
— Nu te înțeleg.
Bussy surîse:
— Te vei duce, rogu-te, scumpul meu prieten, să stai de vorbă cu domnul de Quélus.
— Aha! exclamă Saint-Luc.
— Începi să pricepi, nu-i așa?
— Da.
— Minunat! Îl vei întreba în ce zi i-ar conveni să-mi taie beregata sau să i-o tai eu lui.
— Îl voi întreba, dragă prietene.
— Nu te deranjează?
— Nu, de loc. Mă duc oricînd vei dori, chiar acum, dacă asta îți face plăcere.
— Un moment. Ducîndu-te la domnul de Quélus, îmi vei face bucuria să treci, cu acest prilej, și pe la domnul de Schomberg, căruia îi vei face aceeași propunere, nu-i așa?
— Ohohoo! exclamă Saint-Luc. Și domnului de Schomberg! Drace, nu cumva te joci, Bussy?
Bussy schiță un gest care nu admitea replică.
— Fie, facă-se voia dumitale — se resemnă Saint-Luc.
— Atunci, dragul meu Saint-Luc — continuă Bussy — pentru că te văd atît de amabil, o să intri la Luvru, la domnul de Maugiron, pe care l-am văzut în uniformă, semn că este de gardă, și-o să-l anunți să se alăture celorlalți, da?
— Vai! vai! izbucni Saint-Luc. Trei?! Te-ai gîndit bine, Bussy? Măcar asta-i tot?
— Nu, nici gînd.
— Cum, nici gînd?
— De-acolo te vei abate pe la domnul d'Épernon. Nu-ți pierde prea mult vremea cu el, căci îl socotesc destul de neînsemnat, dar, în fine, el va rotunji numărul.
Saint-Luc își lăsă brațele să-i cadă de-a lungul trupului și se uită la Bussy.
— Patru! murmură el.
— Chiar așa, dragă prietene — zise Bussy, încuviințînd cu capul — patru! E de la sine înțeles că nu-i voi recomanda unui om cu mintea, curajul și curtoazia dumitale să procedeze față de acești domni cu toată delicatețea și cu toată politețea pe care dumneata le posezi din plin.

— O, dragul meu !
— Am încredere că vei proceda... cu eleganţă. Lucrurile să fie puse la cale într-un chip demn de un senior, nu ?
— O să fii mulţumit, prietene.
Zîmbind, Bussy îi întinse mîna lui Saint-Luc.
— Straşnic ! exclamă el. O, domnilor favoriţi ! O să rîdem şi noi la rîndul nostru.
— Acum, dragă prietene, condiţiile.
— Care condiţii ?
— Condiţiile dumitale.
— Eu nu pun nici una, le voi accepta pe cele ale domnilor ăstora.
— Cu ce arme ?
— Cu armele pe care le vor indica ei.
— Ziua, locul şi ora ?
— Ziua, locul şi ora pe care le vor dori aceşti domni.
— Dar, în sfîrşit...
— Să nu mai vorbim de aceste mărunţişuri : fă-o şi fă-o repede, scumpe prietene. Mă voi plimba prin grădina cea mică a Luvrului ; mă vei găsi pe alei cînd vei fi terminat.
— Atunci, mă aştepţi ?
— Da.
— Bine, aşteaptă-mă. Poate că va dura cam mult.
— Am timp.
Ştim cum i-a găsit Saint-Luc, stînd încă laolaltă, în sala de audienţe, pe cei patru tineri şi cum a intrat în vorbă cu ei.
Să mergem deci după el în anticamera casei lui Schomberg, unde l-am lăsat aşteptînd ceremonios şi după toate regulile etichetei la modă pe atunci, în timp ce favoriţii maiestăţii sale, bănuind motivul vizitei lui, intrară tuspatru în vastul salon şi se aşezară fiecare în cîte unul din cele patru puncte cardinale ale încăperii.
Cînd toate acestea fură îndeplinite, cele două canaturi ale uşii se deschiseră şi un uşier veni să se încline înaintea lui Saint-Luc, care aştepta, cu o mînă în şold ; ridicîndu-şi elegant mantia şi sabia pe al cărei mîner îşi ţinea sprijinită mîna stîngă, porni cu pălăria în mîna dreaptă pînă ajunse în pragul uşii, unde se opri drept la mijloc cu o precizie care ar fi făcut onoare chiar celui mai iscusit arhitect.
— Domnul d'Épinay de Saint-Luc ! anunţă uşierul.
Saint-Luc intră. În calitate de gazdă, Schomberg se ridică şi îşi întîmpină oaspetele, care, în loc să-l salute, îşi puse

pălăria pe cap. Formalitatea aceasta indica scopul în care era făcută vizita. Schomberg răspunse printr-un salut, apoi se întoarse arătînd spre Quélus :
— Am onoarea să vă prezint pe domnul Jacques de Lévis, conte de Quélus.
Saint-Luc făcu un pas către Quélus şi, la rîndul său, se înclină adînc.
— Îl căutam pe domnul — preciză el.
Quélus salută.
Schomberg îşi continuă îndatoririle de gazdă, întorcîndu-se de data aceasta spre un alt punct al sălii :
— Am onoarea să vă prezint pe domnul Louis de Maugiron.
Acelaşi salut din partea lui Saint-Luc, acelaşi răspuns din partea lui Maugiron.
— Îl căutam pe domnul — rosti din nou Saint-Luc.
Pentru d'Épernon urmă aceeaşi ceremonie, desfăşurată într-o răceală la fel de demnă şi cu aceeaşi încetineală. Apoi, Schomberg îşi spuse el însuşi numele şi primi acelaşi compliment, după care cei patru prieteni se aşezară. Numai Saint-Luc rămase în picioare.
— Domnule conte — se adresă el lui Quélus — l-aţi insultat pe domnul conte Louis de Clermont d'Amboise, senior de Bussy, care vă prezintă preaumilele sale urări şi vă invită la un duel în ziua şi la orele ce vă vor conveni, urmînd să vă alegeţi ca arme de luptă armele pe care le veţi voi dumneavoastră şi să vă măsuraţi unul cu altul pînă cînd moartea va decide... Primiţi ?
— Desigur că da — răspunse calm Quélus — domnul conte de Bussy îmi face mare cinste.
— Ce zi v-alegeţi, domnule conte ?
— Mi-e totuna. Numai că mi-ar conveni mai bine mîine decît poimîine, poimîine decît zilele următoare.
— La care oră ?
— Dimineaţa.
— Cu ce arme ?
— Spada şi pumnalul, dacă domnului de Bussy îi convin aceste două instrumente.
Saint-Luc se înclină.
— Tot ce veţi hotărî dumneavoastră va fi lege pentru domnul de Bussy — spuse el.
Apoi se adresă lui Maugiron, care răspunse acelaşi lucru, pe urmă îndeplini pe rînd aceeaşi formalitate cu ceilalţi doi.

— Însă nu ne-am gîndit la un lucru, domnule de Saint-Luc — zise Schomberg, care ca stăpîn al casei primi cel din urmă invitaţia.

— La care anume ?

— La faptul că, dacă nouă ne convine, hazardul are uneori fel de fel de ciudăţenii ; dacă nouă ne convine, spuneam, să ne alegem toţi aceeaşi zi şi aceeaşi oră, domnul de Bussy s-ar putea afla într-o foarte mare încurcătură.

Saint-Luc se înclină, cu cel mai amabil zîmbet pe buze.

— Desigur — răspunse el — domnul de Bussy s-ar afla în încurcătură, aşa cum s-ar afla orice gentilom în faţa a patru viteji ca dumneavoastră, dar domnul de Bussy mai spune că faptul n-ar fi prea nou pentru el, deoarece un asemenea lucru i s-a mai întîmplat în strada Tournelles, aproape de Bastilia.

— Şi va lupta cu toţi patru ? întrebă d'Épernon.

— Cu toţi patru — răspunse Saint-Luc.

— Cu fiecare pe rînd ? se interesă Schomberg.

— Pe rînd sau în acelaşi timp : provocarea este individuală şi colectivă totodată.

Cei patru tineri se priviră unul pe altul. Quélus rupse primul tăcerea.

— E foarte frumos din partea domnului de Bussy — vorbi el, roşu de mînie — dar, oricît de puţin am valora noi, putem, fiecare în parte, să ne facem treaba foarte bine. De aceea vom primi propunerea contelui pe rînd sau, ceea ce ar fi şi mai bine...

Quélus îşi privi prietenii, care, înţelegîndu-i gîndul, făcură un semn de încuviinţare.

— Sau, ceea ce ar fi şi mai bine — reluă el — cum noi nu căutăm să asasinăm un gentilom, să hotărască hazardul care dintre noi va fi cel hărăzit să se bată cu domnul de Bussy.

— Dar ceilalţi trei ? întrebă repede d'Épernon.

— Ceilalţi trei ?! Domnul de Bussy are desigur prea mulţi prieteni şi noi prea mulţi duşmani, pentru ca ceilalţi trei să rămînă cu braţele încrucişate.

— E şi părerea dumneavoastră, domnilor ? se întoarse iscoditor Quélus către prietenii săi.

— Da — răspunseră ei într-un glas.

— Mi-ar face o deosebită plăcere ca domnul de Bussy să-l invite la această sărbătoare pe domnul de Livarot — zise Schomberg.

— Dacă aş îndrăzni să-mi spun părerea — interveni Maugiron — dorinţa mea ar fi ca domnul de Balzac d'Entragues să fie prezent acolo.

— Şi partida ar fi completă — rosti Quélus — dacă domnul de Ribeirac ar binevoi să-şi însoţească prietenii.

— Domnilor — li se adresă Saint-Luc — voi transmite dorinţele dumneavoastră domnului conte de Bussy şi cred că vă pot răspunde dinainte, întrucît el este mult prea politicos ca să nu se conformeze acestor deziderate. Deci, domnilor, nu mai îmi rămîne decît să vă mulţumesc foarte sincer din partea sa.

Saint-Luc salută din nou şi cele patru capete ale gentilomilor provocaţi se plecară pînă în dreptul capului său. Cei patru tineri îl conduseră pe Saint-Luc pînă la uşa salonului. În ultima anticameră, oaspetele îi întîlni pe cei patru lachei. El îşi scoase punga plină cu aur şi o zvîrli în mijlocul lor, zicîndu-le :

— Iată, să beţi în sănătatea stăpînilor voştri !

XVI

PRIN CE ERA DOMNUL DE SAINT-LUC MAI CIVILIZAT DECÎT DOMNUL DE BUSSY, DESPRE LECŢIILE PE CARE I LE-A DAT ACESTUIA ŞI DESPRE FELUL ÎN CARE LE-A FOLOSIT IUBITUL FRUMOASEI DIANE

Saint-Luc se întoarse foarte mîndru că şi-a îndeplinit atît de bine misiunea. Bussy îl aştepta şi-i mulţumi. Dar Saint-Luc îl găsi foarte trist, ceea ce nu era cîtuşi de puţin firesc la un om atît de curajos cînd primeşte vestea unui duel grozav de strălucit.

— N-am aranjat bine lucrurile ? întrebă Saint-Luc. Ian te uită cum te-ai zbîrlit !

— Pe legea mea, dragă prietene, singurul meu regret e că, în loc să obţii din partea lor un termen, nu le-ai spus : „Numaidecît".

— Ei, răbdare, angevinii n-au sosit încă. Ce naiba, dă-le şi lor răgazul să ajungă. Şi pe urmă, de ce te grăbeşti să

oferi ochilor şi inimii dumitale o privelişte cu morţi şi muribunzi ?
— Pentru că aş vrea să mor cît mai curînd.
Saint-Luc se uită uimit la Bussy.
— Să mori cînd eşti tînăr, cînd ai o iubită ca a ta şi porţi un nume atît de vestit ? !
— Da. Sînt sigur că aş ucide patru, dar aş primi şi eu o lovitură care m-ar linişti pentru vecie.
— Gînduri negre, Bussy !
— Tare aş vrea să te văd în locul meu. Un soţ pe care-l credeai mort şi care învie, o soţie care nu se mai poate dezlipi de căpătîiul acestui pretins muribund, niciodată să nu vă puteţi zîmbi, niciodată să nu vă puteţi vorbi, niciodată să nu vă puteţi strînge mîinile. La dracu ! Grozavă poftă am să sfîşii pe careva...
La această izbucnire, Saint-Luc răspunse cu hohote de rîs ce speriară un stol de vrăbii care ciuguleau măceşele din mica grădină a Luvrului, făcîndu-le să-şi ia zborul.
— Ah, cîtă naivitate ! exclamă el. Şi cînd te gîndeşti că femeile se dau în vînt după acest Bussy, care nu-i decît un şcolar ! Ascultă, scumpul meu domn, nu ştii ce spui, deoarece nu se află pe lume un îndrăgostit mai fericit ca dumneata.
— Foarte bine ! Dar ia să te văd cum mi-o dovedeşti dumneata, om însurat !
— *Nihil facilius*[1], cum zicea iezuitul Triquet, pedagogul meu. Eşti prietenul domnului de Monsoreau, da ?
— Pe cinstea mea ! Mi-e ruşine pentru inteligenţa umană, dar mitocanul ăsta mă consideră aşa cum spui.
— Ei bine, n-ai decît să fii prieten cu el.
— Cum, şi să abuzez de acest titlu ?
— *Prorsus absurdum*[2] ! spunea tot Triquet. Păi ce, este într-adevăr prietenul dumitale ?
— El o spune.
— Deci nu este, pentru că te face nenorocit. Or, scopul prieteniei este ca oamenii să se facă fericiţi unii pe alţii. Cel puţin aşa defineşte prietenia maiestatea sa, şi regele este om cu carte.
Bussy începu să rîdă.
— Merg mai departe — continuă Saint-Luc. Dacă te face nenorocit, nu sînteţi prieteni, deci poţi să-l tratezi fie ca pe un om care ţi-e indiferent, şi atunci să-i iei nevasta, fie ca

[1] Nimic mai uşor (în limba latină în text).
[2] Cu desăvîrşire absurd (în limba latină în text).

un duşman, şi atunci să-l mai ucizi o dată dacă n-a fost mulţumit.
— De fapt, îl urăsc — spuse Bussy.
— Iar el se teme de dumneata.
— Crezi că nu mă iubeşte ?
— Ei, Doamne ! Încearcă, numai. Ia-i nevasta şi o să vezi.
— Asta-i tot logica părintelui Triquet ?
— Nu, asta e logica mea.
— Te felicit.
— Te satisface ?
— Nu. Prefer să fiu un om de onoare.
— Şi s-o laşi pe doamna de Monsoreau să-l tămăduiască moraliceşte şi fiziceşte pe soţul ei ? Căci, în sfîrşit, dacă te laşi ucis, nu încape îndoială că ea se va alipi de singurul bărbat care-i rămîne...
Bussy încruntă din sprîncene.
— A, dar iat-o pe doamna de Saint-Luc — adăugă gentilomul. Ea se pricepe să dea poveţe bune. Acum, după ce şi-a cules un buchet de flori din grădina reginei-mame, cred că trebuie să fie bine dispusă. Ascult-o şi pe dînsa, are o gură de aur.
Într-adevăr, Jeanne se ivi răspîndind în juru-i lumină, strălucind de fericire şi, totodată, scăpărător de ironică.
Există firi fericite, care, aidoma ciocîrliei ce se înalţă în văzduh, fac ca totul din jurul lor să se asemene cu o dimineaţă veselă, cu o prevestire bună.
Bussy o salută prieteneşte. Ea îi întinse mîna, dovadă că nu plenipotenţiarul Dubois a adus această modă din Anglia, o dată cu tratatul cvadruplei alianţe.
— Cum merge cu dragostea ? îl întrebă ea, legîndu-şi buchetul de flori cu o panglică de aur.
— Dragostea e pe moarte — zise Bussy.
— Ce mai ! se amestecă Saint-Luc. Dragostea domnului Bussy este rănită şi piere. Pun rămăşag însă că tu o vei face să-şi vină în fire, Jeanne.
— Să vedem, vreau să mi se arate rana — glumi ea.
— Iată, în două cuvinte, despre ce este vorba — interveni Saint-Luc : domnului de Bussy nu-i place să-i zîmbească domnului de Monsoreau şi şi-a făcut planul să iasă din joc.
— Şi să i-o lase lui Monsoreau pe Diane ?! exclamă Jeanne, îngrozită.

Neliniştit de această reacţie, Bussy ţinu să adauge :
— Vai, doamnă, dar Saint-Luc nu vă spune că dorinţa mea e să mor.
Jeanne îl privi o clipă cu un fel de milă, care numai creştinească nu era.
— Biata Diane ! murmură dînsa. Şi să mai iubeşti ! Hotărît lucru, toţi bărbaţii sînt nişte ingraţi.
— Straşnic ! izbucni Saint-Luc. Iată, dragul meu, morala nevesti-mi.
— Eu, ingrat, fiindcă mă tem să nu-mi înjosesc iubirea, supunînd-o practicilor murdare ale ipocriziei ?
— Ei, domnul meu, ăsta nu-i decît un pretext rău ales — răspunse Jeanne. Dacă ai iubi cu adevărat, nu te-ai teme decît de un singur fel de înjosire : acela de a nu mai fi iubit.
— Ah ! Ah ! făcu Saint-Luc. Deschide-ţi inima, scumpul meu.
— Dar, doamnă, există sacrificii... — zise afectuos Bussy.
— Nu vreau să mai aud nici un cuvînt. Mărturiseşte că n-o mai iubeşti pe Diane, e mai demn pentru un gentilom.
Bussy păli auzind aceste vorbe.
— N-o mai iubeşti şi nu îndrăzneşti să i-o spui. Ei bine, îi voi spune eu.
— Doamnă, doamnă !
— Sînteţi plini de haz, voi, cu sacrificiile voastre... Şi noi, noi nu facem sacrificii ? Cum ?! Să te expui să fii sfîşiată de tigrul ăla de Monsoreau, să păstrezi neatinse toate drepturile unui bărbat, desfăşurînd o strădanie, o voinţă de care n-ar fi fost în stare nici Samson sau Hanibal, să îmblînzeşti fiara sălbatică a lui Marte, ca s-o înhami la carul unui domn triumfător, ăsta nu este eroism ? Ah, ţi-o jur, Diane e sublimă şi, în locul ei, eu n-aş fi făcut nici pe sfert din ce face ea zi de zi.
— Mulţumesc ! răspunse Saint-Luc, însoţindu-şi vorbele de un salut reverenţios, care o făcu pe Jeanne să izbucnească în rîs.
Bussy şovăia.
— Uită-te la el că mai stă pe gînduri ! strigă Jeanne. Uite-l că nu cade în genunchi şi nu face *mea culpa !*
— Ai dreptate — răspunse Bussy — nu-s altceva decît un bărbat, adică o făptură imperfectă şi inferioară celei mai vulgare dintre femei.

— Slavă Domnului, în sfîrşit bine că te-ai convins !
— Ce-mi porunceşti ?
— Du-te numaidecît şi fă-i o vizită.
— Domnului de Monsoreau ?
— Cine-ţi spune asta ?... Dianei.
— Păi contele şi contesa sînt toată vremea împreună, după cît mi se pare.
— Cînd te duceai atît de des s-o vezi pe doamna de Barbezieux, nu era întotdeauna însoţită de maimuţoiul ăla mare, care te muşca pentru că era gelos ?
Bussy începu să rîdă, Saint-Luc îi urmă pilda, Jeanne rîse şi ea : acest trio vesel aduse la ferestre pe toţi curtenii care se plimbau la ceasurile acelea sub bolţile Luvrului.
— Doamnă, mă duc la domnul de Monsoreau — făgădui în cele din urmă Bussy. Adio !
Şi cu aceste cuvinte se despărţiră, după ce mai întîi Bussy îl rugă pe Saint-Luc să nu sufle o vorbă despre provocarea adresată favoriţilor. Apoi gentilomul se îndreptă spre casa domnului de Monsoreau, pe care-l găsi în pat. Văzîndu-l, contele scoase un strigăt de bucurie. Remy tocmai îi spusese că rana i se va închide în mai puţin de trei săptămîni. Diane îşi duse un deget la buze : era felul ei de a saluta.
Bussy fu nevoit să-i povestească pe larg contelui despre solia cu care ducele de Anjou îl însărcinase, vizita făcută la curte, indispoziţia regelui, primirea rece a favoriţilor. Primire rece fu cuvîntul folosit de Bussy. Diane rîse tot timpul. Monsoreau rămase pe gînduri la auzul acestor veşti ; îl rugă pe Bussy să se aplece spre el şi-l întrebă la ureche :
— Mai sînt şi alte proiecte ascunse, nu-i aşa ?
— Aşa cred — răspunse acesta.
— Ascultă-mă pe mine — zise Monsoreau — nu te compromite pentru omul ăsta mîrşav, eu îl cunosc, e un perfid. Îţi garantez că nu se dă înapoi niciodată cînd e vorba de o trădare.
— Ştiu — răspunse Bussy, cu un surîs care-i amintea contelui de împrejurarea în care el, Bussy, fusese trădat de duce.
— Pentru că, vezi dumneata — vorbi din nou Monsoreau — îmi eşti prieten şi vreau să te pun în gardă. Afară de asta, ori de cîte ori te vei găsi într-o situaţie dificilă, cere-mi sfatul.
— Domnule, domnule ! se alarmă Remy. Trebuie să dormiţi după ce v-am făcut pansamentul.

— Da, da, dragă doctore. Prietene — se adresă contele, întorcîndu-se spre Bussy — fă o mică plimbare cu doamna de Monsoreau. Se spune că anul acesta grădina noastră e fermecătoare.

— La ordinele dumneavoastră! răspunse Bussy.

XVII

PRECAUŢIILE DOMNULUI DE MONSOREAU

Saint-Luc avea dreptate, Jeanne avea dreptate; opt zile mai tîrziu, Bussy era încredinţat de acest lucru şi, la rîndul său, le dădea perfectă dreptate.

Trecuseră cincisprezece zile de cînd domnului de Monsoreau i se întîmplase accidentul şi el se simţea din ce în ce mai bine. Izbutise să scape de friguri, mulţumită prişniţelor cu apă rece, acest nou remediu pe care hazardul i-l descoperise lui Ambroise Paré, cînd contele încercă deodată o mare zguduire sufletească: el află că domnul duce de Anjou sosise la Paris împreună cu regina-mamă şi cu angevinii săi.

Contele era îndreptăţit să fie tulburat, deoarece, a doua zi după sosirea sa, prinţul, sub pretext că vine să afle cum îi mai merge bolnavului, se înfăţişă în casa din strada Petits-Pères: nu poţi să-i închizi uşa în nas unei alteţe regale care manifestă asemenea interes pentru persoana ta. Deci domnul de Monsoreau îl primi pe prinţ, iar acesta fu fermecător cu marele maestru de vînătoare şi, mai ales, cu soţia lui. De îndată ce prinţul plecă, domnul de Monsoreau o chemă pe Diane, se sprijini de braţul ei şi, în ciuda strigătelor lui Remy, făcu de trei ori înconjurul jilţului în care obişnuia să stea. După care efort, se aşeză din nou în acel jilţ, avînd un aer foarte satisfăcut: văzîndu-i zîmbetul, Diane ghici că urzeşte o nouă viclenie. Dar asta intră în istoria privată a casei Monsoreau.

Să ne întoarcem la sosirea domnului duce de Anjou, fapt care ţine de partea epică a acestei cărţi. După cum prea

bine vă închipuiţi şi dumneavoastră, ziua cînd monseniorul François de Valois s-a întors din nou la Luvru nu a fost o zi oarecare pentru observatori. Iată ce au băgat ei de seamă.

Multă trufie din partea regelui.

O răceală de gheaţă din partea reginei-mame.

Şi o umilă insolenţă din partea domnului duce de Anjou, care părea că spune: „La ce dracu mă chemaţi înapoi, dacă-mi faceţi mutrele astea acre?"

Această primire avea ca decor auxiliar privirile aprinse, înflăcărate, mistuitoare ale domnilor de Livarot, de Ribeirac şi d'Entragues, care, înştiinţaţi de Bussy asupra celor petrecute mai înainte, erau foarte mulţumiţi să dea de înţeles viitorilor lor adversari că, dacă s-ar ivi vreo piedică în calea duelului, acea piedică, desigur, nu va veni din partea lor.

În ziua aceea, Chicot făcu mai multe drumuri decît a făcut Cezar în ajunul bătăliei de la Farsala. Apoi totul reintră într-o linişte desăvîrşită.

A treia zi după înapoierea sa la Luvru, ducele de Anjou se duse în vizită pentru a doua oară la rănit. Monsoreau, informat asupra celor mai mici amănunte ale întrevederii dintre rege şi fratele său, îl mîngîie cu gestul şi cu vorba pe domnul duce de Anjou, în aşa fel încît să-i întreţină sentimentele ostile. Apoi, deoarece cu sănătatea îi mergea din ce în ce mai bine, după plecarea ducelui, contele luă din nou braţul soţiei sale şi, în loc să se învîrtească de trei ori în jurul jilţului, dădu ocol încăperii o singură dată; pe urmă se aşeză jos, cu un aer şi mai satisfăcut decît prima oară. În aceeaşi seară, Diane îl preveni pe Bussy că domnul de Monsoreau pune cu siguranţă ceva la cale. O clipă mai tîrziu, Monsoreau şi Bussy rămaseră singuri.

— Cînd mă gîndesc că prinţul acesta, care-mi arată atîta prietenie, este duşmanul meu de moarte şi că el l-a pus pe domnul de Saint-Luc să mă asasineze... — începu Monsoreau.

— Să vă asasineze ?! exclamă Bussy. Luaţi seama, domnule conte, Saint-Luc este un adevărat gentilom şi dumneavoastră singur recunoaşteţi că l-aţi provocat, că aţi scos cel dintîi sabia şi că aţi fost lovit în luptă.

— De acord, însă nu-i mai puţin adevărat că domnul de Saint-Luc pleca urechea la aţîţările ducelui de Anjou.

— Ascultaţi — zise Bussy — eu îl cunosc pe duce şi, mai ales, îl cunosc pe domnul de Saint-Luc. Trebuie să vă spun

că domnul de Saint-Luc este cu trup şi suflet devotat regelui şi cîtuşi de puţin prinţului. A, dacă lovitura de sabie v-ar fi venit din partea lui Antraguet, lui Livarot sau Ribeirac, nu zic ba... dar din partea lui Saint-Luc...

— Dumneavoastră nu cunoaşteţi istoria Franţei aşa cum o cunosc eu, scumpul meu domn de Bussy — îl întrerupse Monsoreau, încăpăţînîndu-se să rămînă la părerea lui.

Bussy i-ar fi putut răspunde că, deşi era un slab cunoscător al istoriei Franţei, în schimb cunoştea foarte bine istoria Anjou-ului, mai cu seamă a acelei părţi din provincia Anjou unde se afla Méridorul.

În sfîrşit, în următoarele zile Monsoreau putu să se scoale şi să coboare în grădină.

— Atît îmi e de ajuns — zise el, înapoindu-se în casă. Astă-seară ne vom muta.

— De ce ? întrebă Remy. Nu vă place aerul din strada Petits-Pères, sau vă lipsesc distracţiile ?

— Dimpotrivă, am prea multe distracţii : domnul de Anjou mă oboseşte cu vizitele lui ; întotdeauna vine însoţit de vreo treizeci de gentilomi, şi zgomotul pintenilor mă scoate din sărite.

— Şi unde plecaţi ?

— Am dat ordin să se deretice mica mea locuinţă din strada Tournelles.

Bussy şi Diane — căci Bussy era tot acolo — schimbară între ei o privire drăgăstoasă şi plină de amintiri.

— Cum ? În cocioaba aia ?! exclamă prosteşte Remy.

— Aha, care va să zică o cunoşti ? făcu Monsoreau.

— La dracu ! Păi cine nu cunoaşte locuinţele marelui maestru de vînătoare al Franţei, mai ales cînd ai locuit pe strada Beautreillis ? spuse tînărul.

Din obişnuinţă, lui Monsoreau îi trecură prin cap unele vagi bănuieli.

— Da, da, voi merge acolo — hotărî el — şi mă voi simţi bine. Acolo nu poţi primi decît cel mult patru persoane. Este o fortăreaţă şi, de la fereastră, vezi la trei sute de paşi jur împrejur pe cei care vin să te viziteze.

— În aşa fel, încît... — spuse Remy.

— În aşa fel, încît poţi să-i eviţi cînd vrei — completă Monsoreau. Îndeosebi cînd eşti sănătos.

Bussy îşi muşcă buzele : se temea să nu vină o vreme cînd Monsoreau îi va închide şi lui uşa în nas. Diane oftă : ea îşi aminti că în acea căsuţă îl văzuse pe Bussy rănit, zăcînd fără cunoştinţă pe patul ei. Haudouin chibzui în sinea lui şi fu primul dintre ei trei care rupse tăcerea.

— Nu se poate — zise el.

— Şi pentru ce, mă rog, domnule doctor ?

— Pentru că un mare maestru de vînătoare al Franţei trebuie să dea recepţii, să întreţină slujitori, să posede echipaje. Să aibă un palat pentru cîinii săi, asta se înţelege, dar să aibă o cuşcă pentru el însuşi, este cu neputinţă.

— Hm ! mormăi Monsoreau pe un ton ce vroia să însemne : „E adevărat".

— Şi-apoi — adăugă Remy — fiindcă eu vă îngrijesc inima ca şi trupul, cred că nu şederea dumneavoastră aici vă preocupă.

— Dar ce ?

— Aceea a doamnei.

— Ei bine ?

— Ei bine, mutaţi-o numai pe contesă.

— Să mă despart de ea ?! strigă Monsoreau, aţintind spre Diane o privire în care clocotea neîndoios mai mult furia decît dragostea.

— Atunci despărţiţi-vă de funcţia dumneavoastră, daţi-vă demisia din slujba de mare maestru de vînătoare. Cred că ar fi un lucru înţelept, căci, într-adevăr, sau vă faceţi, sau nu vă faceţi slujba ; şi dacă nu v-o faceţi, îl veţi nemulţumi pe rege, iar dacă v-o faceţi...

— Voi face tot ceea ce trebuie făcut, dar pe contesă n-o voi părăsi — zise Monsoreau, strîngînd din dinţi.

Tocmai isprăvea de rostit aceste cuvinte, cînd în curte răsună mare larmă : tropot de cai şi zgomot de glasuri.

Monsoreau fremătă din creştet pînă-n tălpi.

— Iar ducele ! mormăi el.

— Da, chiar el — constată Remy, uitîndu-se pe fereastră.

Nici nu apucă tînărul să-şi sfîrşească bine vorba, că ducele, graţie privilegiului pe care-l au prinţii de a intra fără să fie anunţaţi, şi păşi pragul camerei. Monsoreau sta la pîndă ; el văzu că François îşi îndreptă mai întîi privirea spre Diane. Curînd, galanteriile neîncetate ale ducelui îl lămuriră pe deplin : el venea să-i aducă Dianei unul din acele rare giuvaeruri, cum făureau, trei sau patru de-a lungul în-

tregii lor vieţi, acei răbdători şi generoşi artişti care au ilustrat o epocă în care, cu toată încetineala dovedită în desăvîrşirea acestor lucruri de preţ, capodoperele erau mai numeroase decît sînt astăzi. Era un splendid pumnal cu mînerul de aur cizelat ; mînerul era un flacon ; pe lamă se desfăşura goana unei vînători, gravată cu un minunat dar : cîini, cai, vînători, vînat, arbori şi cer, toate se amestecau într-un iureş armonios, care silea ochiul să rămînă îndelung aţintit asupra acelei lame de azur şi de aur.

— Ia să-l vedem — zise Monsoreau, care se temea să nu fie ascuns vreun bileţel înlăuntrul mînerului.

Prinţul o luă înaintea temerilor sale, desfăcînd pumnalul în două părţi.

— Dumitale, care eşti vînător, lama — spuse el — iar contesei mînerul. Bună ziua, Bussy, iată-te deci acum prieten intim cu contele !

Diane se înroşi. Bussy, dimpotrivă, rămase destul de stăpîn pe sine.

— Monseniore — răspunse el — uitaţi că alteţa voastră m-a însărcinat azi de dimineaţă să vin să aflu veşti despre domnul de Monsoreau ? M-am supus, ca întotdeauna, ordinelor alteţei voastre.

— E adevărat — recunoscu ducele. Apoi se duse lîngă Diane şi îi şopti ceva la ureche. După o clipă însă, i se adresă soţului : Conte, este groaznic de cald în această cameră de bolnav. După cîte văd, contesa se înăbuşe, aşa că îi voi oferi braţul, să facă o plimbare prin grădină.

Soţul şi iubitul schimbară între ei o privire plină de furie. Diane, invitată să iasă, se ridică şi îşi trecu braţul pe sub braţul prinţului.

— Ajută-mă — îl rugă Monsoreau pe Bussy. Şi sprijinit de tînărul gentilom, Monsoreau coborî scările, urmîndu-şi soţia.

— Aaa ! exclamă ducele. Păi se pare că te simţi admirabil !

— Da, monseniore, şi sper să fiu în curînd în stare s-o întovărăşesc pe doamna de Monsoreau oriunde va merge.

— Foarte bine, dar pînă atunci nu trebuie să te oboseşti.

Monsoreau însuşi îşi dădea seama cît de întemeiat era sfatul prinţului. El se aşeză într-un loc de unde putea să îmbrăţişeze totul cu privirea.

— Uite ce este, conte — i se adresă el lui Bussy — vă rog să fiţi atît de amabil şi să o conduceţi pe doamna de Monsoreau pînă la mica mea locuinţă de lîngă Bastilia. Îmi place mai mult s-o ştiu acolo decît aici. Smulsă la Méridor din ghearele acestui vultur, nu-l voi lăsa s-o sfîşie la Paris.

— Nu, domnule Bussy — se amestecă Haudouin, vorbindu-i stăpînului său — nu, dumneavoastră nu puteţi accepta.

— Şi pentru ce ? întrebă Bussy.

— Pentru că aparţineţi domnului de Anjou şi pentru că domnul duce de Anjou nu v-ar ierta niciodată că l-aţi ajutat pe conte să-i joace o asemenea festă.

„Ce-mi pasă !“ era cît pe ce să strige înflăcăratul tînăr, cînd o privire a lui Remy îl făcu să priceapă că e bine să tacă.

Monsoreau se gîndea.

— Remy are dreptate — zise el, resemnat — nu de la dumneavoastră trebuie să cer un asemenea serviciu. O voi conduce eu însumi, fiindcă de mîine sau de poimîine voi putea locui în acea casă.

— Este o nebunie ! exclamă Bussy. Vă veţi pierde slujba.

— Se prea poate, dar îmi voi păstra soţia — răspunse contele, încruntîndu-şi sprîncenele, ceea ce îl făcu pe Bussy să suspine.

Într-adevăr, chiar în aceeaşi seară contele îşi duse soţia în casa pe care o avea în strada Tournelles, casă binecunoscută cititorilor noştri. Remy îl ajută pe convalescent să se instaleze, apoi, cum devotamentul lui nu cunoştea margini, dîndu-şi seama că în locuinţa aceea mică Bussy va avea mare nevoie de el pentru a-i ocroti dragostea ameninţată, căută să se apropie din nou de Gertrude, care la început îl plesni, dar pînă la urmă îl iertă.

Diane îşi reluă camera situată în faţă, acea încăpere cu portal şi avînd un pat cu baldachinul din damasc alb-auriu. Numai un coridor despărţea această cameră de aceea a contelui Monsoreau. De durere, Bussy îşi smulgea smocuri de păr din cap. Dar Saint-Luc pretindea că scările de frînghie, atingînd perfecţiunea, puteau înlocui de minune scările de lemn. Monsoreau îşi freca mîinile şi zîmbea, gîndindu-se la necazul pricinuit astfel domnului duce de Anjou.

XVIII

O VIZITĂ LA CASA DIN STRADA TOURNELLES

Enervarea peste măsură ţine loc la unii oameni de pasiune adevărată, aşa cum foamea dă lupului şi hienei o aparenţă de curaj.

Sub imperiul unui sentiment asemănător se întorsese la Paris domnul de Anjou, a cărui ciudă, cînd n-o mai găsi pe Diane la Méridor, n-ar putea fi zugrăvită : în felul său, el mai-mai că se îndrăgostise de această femeie, şi tocmai din pricină că ea îi fusese răpită. Drept consecinţă, ura lui faţă de Monsoreau, ură ce se născuse în ziua cînd aflase că era trădat de conte, se preschimbă într-un soi de furie, cu atît mai primejdioasă, cu cît, ştiind ce fire iute are contele, prinţul voia să fie gata să lovească fără a risca nimic. Pe de altă parte, el nu renunţase la speranţele lui tainice, ba dimpotrivă ; iar siguranţa căpătată asupra propriei sale importanţe îl înălţase în propriii săi ochi. Abia întors la Paris, el reîncepu, aşadar, tenebroasele şi subteranele sale maşinaţii.

Momentul era favorabil : un număr destul de mare de conspiratori şovăielnici, care se arată devotaţi numai cînd le surîde norocul, liniştiţi de aşa-zisul triumf pe care slăbiciunea regelui şi viclenia Caterinei îl dase angevinilor, se îngrămădeau în jurul ducelui de Anjou, legînd prin fire imperceptibile, dar puternice, cauza prinţului de aceea a familiei de Guise, care rămînea prudentă în umbră şi care păstra o tăcere ce-l alarma din cale afară pe Chicot.

În rest, ducele nu-i mai încredinţă lui Bussy nici un secret : o ipocrizie amicală, la asta se reducea totul. Prinţul era oarecum tulburat că-l văzuse pe tînăr în casa lui Monsoreau şi-i purta pică din pricina încrederii pe care Monsoreau, îndeobşte atît de bănuitor, i-o arăta. De asemenea, nu-i da pace bucuria care înflorea pe chipul Dianei, împodobindu-i-l cu acele proaspete culori ce o făceau acum atît de ademenitoare, din încîntătoare cum fusese mai înainte.

Prinţul ştia că soarele este acela care dăruieşte florilor culorile şi miresmele, iar femeilor, dragostea le hărăzeşte atare daruri. Din înfăţişarea ei, Diane se vedea că e fericită,

iar pentru prinţ, om veşnic răuvoitor, fericirea altuia îi părea o duşmănie.

Prinţ prin naştere, el devenise puternic folosindu-se de căi întunecoase şi întortocheate ; hotărîse să se folosească de forţă, fie în dragoste, fie pentru a se răzbuna, de cînd, utilizînd forţa, izbutise de minune. De altfel, bine sfătuit de Aurilly, ducele socoti că ar fi ruşinos pentru el să nu-şi împlinească dorinţele, datorită unor piedici atît de ridicole cum sînt gelozia unui soţ şi dezgustul unei femei.

Într-o zi, după ce dormise prost şi se gîndise toată noaptea să-şi realizeze acele visuri chinuitoare, visuri care tulbură un somn agitat, prinţul simţi că dorinţele sale atinseseră culmea, de aceea se sculă şi dădu poruncă să i se pregătească echipajele spre a merge să-l vadă pe Monsoreau. Dar, după cum ştim, contele plecase la casa lui din strada Tournelles. Prinţul zîmbi aflînd vestea. Era prologul comediei de la Méridor.

El se interesă, însă numai de formă, de locul unde era situată această casă şi i se răspunse că ea se afla în Piaţa Saint-Antoine. Întorcîndu-se spre Bussy, care-l însoţise, spuse :

— Pentru că e la Tournelles, să mergem la Tournelles.

Escorta se puse din nou în mişcare şi nu peste multă vreme tot cartierul se trezi la ivirea celor douăzeci şi patru de falnici gentilomi, care alcătuiau de obicei suita prinţului, fiecare avînd doi lachei şi trei cai.

Prinţul cunoştea bine casa şi poarta ; nici Bussy n-o cunoştea mai puţin bine. Amîndoi se opriră în faţa porţii, o luară pe alee şi urcară împreună treptele ; numai că prinţul intră înăuntru în vreme ce Bussy rămase la intrare. Rezultatul acestui procedeu fu că prinţul, care părea cel privilegiat, nu-l văzu decît pe Monsoreau, care-l primi stînd culcat pe o canapea, pe cînd Bussy fu primit cu braţele deschise de Diane, care-l îmbrăţişă drăgăstoasă în timp ce Gertrude sta de pază.

Palid de felul lui, Monsoreau deveni alb ca varul, zărindu-l pe prinţ. Era stafia care-i dădea tîrcoale.

— Monseniore — zise el, tremurînd de supărare — monseniore, dumneavoastră în această biată locuinţă ! Într-adevăr, acordaţi prea multă onoare umilei mele persoane.

Ironia era vădită, deoarece contele aproape că nu se ostenea s-o ascundă. Cu toate acestea, domnul de Anjou păru că nici nu bagă de seamă şi, apropiindu-se surîzînd de convalescent, îi spuse :

— Oriunde se duce vreunul din prietenii mei suferinzi, îl voi urma şi eu spre a afla veşti despre el.
— Într-adevăr, prinţe, alteţa voastră a rostit, cred, cuvîntul prieten.
— Da, l-am rostit, dragă conte. Cum te simţi ?
— Mult mai bine, monseniore. Mă ridic, umblu de colo-colo şi, în opt zile, nici urmă de boală nu va mai rămîne.
— Doctorul dumitale ţi-a prescris aerul Bastiliei ? întrebă ducele, cu tonul cel mai candid din lume.
— Da, monseniore.
— Nu te simţeai bine în strada Petits-Pères ?
— Nu, monseniore, fiindcă mă vizita prea multă lume şi lumea aceea făcea prea mult zgomot.
Contele rosti aceste cuvinte pe un ton hotărît, care nu scăpă cîtuşi de puţin prinţului ; şi totuşi prinţul nu păru de loc să-l ia în seamă.
— Pare-mi-se că aici n-ai grădină — zise el.
— Tocmai grădina îmi făcea rău acolo, monseniore — răspunse Monsoreau.
— Dar unde te plimbai, scumpul meu ?
— Păi asta-i, monseniore : că nu mă plimbam.
Prinţul îşi muşcă buzele şi se lăsă pe speteaza scaunului.
— Ştii, conte — reluă el după o clipă de tăcere — că slujba dumitale de mare maestru de vînătoare e mult rîvnită şi vînată ?
— Zău ?! Şi din ce cauză, monseniore ?
— Mulţi pretind că ai murit.
— O, monseniore, sînt sigur că le spuneţi că n-am murit.
— Eu ?! Eu nu le spun nimic. Aici te îngropi, scumpul meu ; prin urmare, eşti mort.
— Ei, ce vreţi, monseniore ? se resemnă el. Voi pierde slujba şi gata.
— Da ?
— Da, sînt lucruri pe care le prefer în locul slujbei.
— Ehe ! exclamă prinţul. Arăţi foarte dezinteresat.
— Aşa mi-e firea, monseniore.
— În cazul acesta, pentru că aşa ţi-este firea, nu vei avea nimic împotrivă s-o afle şi regele, da ?
— Cine i-o va spune ?
— Ei, asta-i ! Păi dacă mă întreabă, va trebui să-i repet discuţia noastră.
— Pe cinstea mea, monseniore, dacă i s-ar repeta regelui tot ce se spune la Paris, cele două urechi nu i-ar fi de ajuns maiestăţii sale ca să asculte.

— Şi ce se spune la Paris, domnule ? întrebă prinţul, întorcîndu-se spre conte atît de repede, de parcă l-ar fi muşcat un şarpe.
Monsoreau băgă de seamă că, pe nesimţite, conversaţia luase un ton oarecum cam prea grav pentru un convalescent ca el, care nu avea încă voie să se obosească. Îşi stăpîni deci furia ce-i clocotea în adîncul inimii şi, luîndu-şi un aer indiferent, răspunse :
— Cum pot eu să ştiu, un biet paralitic ? Evenimentele se succed şi eu abia le zăresc umbra. Dacă regele se supără că mă vede făcîndu-mi prost serviciul, greşeşte.
— Cum aşa ?
— Fără îndoială, deoarece este...
— Ei ?!
— Deoarece este întrucîtva vinovat de accidentul meu.
— Ce vrei să spui ?
— Păi sigur ! Domnul de Saint-Luc, care mi-a dat această lovitură de spadă, nu este unul dintre cei mai buni prieteni ai regelui ? Regele l-a învăţat această lovitură, cu ajutorul căreia Saint-Luc mi-a găurit pieptul, şi nu sînt de loc convins că n-ar fi însuşi regele cel ce mi l-a trimis pe furiş.
Ducele de Anjou schiţă un semn de încuviinţare.
— Ai dreptate — rosti el — dar, în sfîrşit, regele e regele.
— Pînă în clipa cînd n-o să mai fie, nu-i aşa ? zise Monsoreau.
Ducele tresări.
— Voiam să te-ntreb — schimbă el vorba — doamna de Monsoreau nu locuieşte aici ?
— Monseniore, doamna e bolnavă în clipa de faţă, altfel ar fi venit să vă prezinte preaumilele sale omagii.
— Bolnavă ? Biata de ea !
— Da, monseniore.
— Din pricina supărării de a te fi văzut bolnav ?
— În primul rînd, apoi, oboseala acestei mutări...
— Să sperăm că boala va fi de scurtă durată, scumpul meu conte. Ai un doctor atît de iscusit !
Şi se ridică, vrînd să plece.
— Adevărul este că acest preţios Remy m-a îngrijit admirabil — zise Monsoreau.
— Cel de care-mi vorbeşti este medicul lui Bussy, nu-i aşa ?
— De fapt, contele mi l-a pus la dispoziţie, monseniore.
— Va să zică eşti bun prieten cu Bussy ?

— Îl consider cel mai bun, s-ar cuveni chiar să spun singurul meu prieten — răspunse cu răceală Monsoreau.

— Adio, conte ! zise prinţul, ridicînd draperia de damasc.

În aceeaşi clipă, cum tocmai ieşea din odaie pe sub faldurile draperiei, i se păru că zăreşte un crîmpei de rochie dispărînd în camera vecină şi îndată după aceea Bussy apăru la postul său în mijlocul coridorului.

Bănuielile ducelui sporiră şi mai vîrtos.

— Plecăm — i se adresă el lui Bussy.

Fără să răspundă, acesta coborî numaidecît pentru a da ordin escortei să se pregătească, dar şi pentru a-şi ascunde, poate, de ochii prinţului roşeaţa care-i învăpăia obrajii. Rămas singur, ducele încercă să se îndrepte către acea parte a coridorului unde zărise pierind rochia de mătase. Dar, întorcînd capul, văzu că Monsoreau îl urmase : contele sta în picioare, palid şi sprijinit de canatul uşii.

— Alteţa voastră a greşit drumul — observă contele cu răceală.

— Într-adevăr... — bolborosi ducele — mulţumesc.

Şi coborî, fierbînd de furie. Cît ţinu drumul, care era totuşi lung, Bussy şi cu el nu schimbară o vorbă. La poarta palatului, tînărul gentilom îl părăsi pe duce. Ducele intră în palat şi, pe cînd se afla singur în cabinetul de lucru, se strecură misterios Aurilly.

— Ei bine, află că sînt luat în derîdere de soţ — i se jelui ducele, zărindu-l.

— Şi poate şi de iubit, monseniore — adăugă muzicantul.

— Ce tot îndrugi ?

— Adevărul, alteţă.

— Atunci sfîrşeşte-ţi vorba.

— Ascultaţi, monseniore, nădăjduiesc că mă veţi ierta, întrucît ceea ce am făcut era în folosul alteţei voastre.

— Vorbeşte, te iert dinainte.

— Ei bine, după ce dumneavoastră aţi intrat în casă, eu m-am aşezat la pîndă sub un şopron din curte.

— Aha, şi ce-ai văzut ?

— Am văzut ivindu-se o rochie de femeie, am văzut-o pe acea femeie aplecîndu-se, am văzut două braţe încolăcindu-se în jurul unui gît. Şi cum urechea mea e deprinsă, am auzit foarte bine zgomotul unei lungi şi drăgăstoase sărutări.

— Şi cine era bărbatul ? întrebă ducele. L-ai recunoscut ?

— Nu pot recunoaşte nişte braţe — zise Aurilly. Mănuşile n-au chip de om, monseniore.

— Da, n-au, dar mănuşile pot fi recunoscute.

— Ce-i drept, mi s-a părut... — începu Aurilly.

— Că le recunoşti, aşa e ? Hai, spune.

— Însă nu e decît o bănuială, monseniore.

— N-are importanţă, să auzim.

— Bine, fie, monseniore. Mi s-a părut că erau mănuşile domnului de Bussy.

— Nişte mănuşi din piele de bivol brodate cu aur, aşa e ? strigă ducele, din ochii căruia dispăru dintr-o dată norul care acoperea adevărul.

— Din piele de bivol brodate cu aur, da, monseniore, chiar aşa — repetă Aurilly.

— Ah, Bussy ! Da, Bussy ! E Bussy ! strigă din nou ducele. Orb ce eram ! Ba nu, nu eram orb, numai că nu puteam să cred că va merge cu îndrăzneala atît de departe.

— Luaţi seama — spuse Aurilly — pare-mi-se că alteţa voastră vorbeşte cam prea tare.

— Bussy ! repetă încă o dată ducele, aducîndu-şi aminte de o mie de împrejurări cărora nu le dăduse atenţie şi care acum îi apăreau limpezi înaintea ochilor.

— Cu toate astea, monseniore — interveni muzicantul — n-ar trebui să vă lăsaţi prea uşor în voia convingerii dumneavoastră. Oare n-ar fi putut fi un bărbat ascuns în camera doamnei de Monsoreau ?

— Da, fără îndoială, însă Bussy, Bussy, care era pe coridor, l-ar fi văzut pe bărbatul acela.

— Aveţi dreptate, monseniore.

— Şi-apoi mănuşile, mănuşile.

— Da, şi asta e adevărat. Şi-apoi, pe lîngă zgomotul sărutului, am mai auzit...

— Ce ?

— Trei cuvinte.

— Care ?

— Iată-le : „Pe mîine seară".

— O, Doamne !

— Aşa că, dacă vrem, monseniore, să ne întoarcem niţel la acel obicei pe care-l aveam altădată de a colinda prin partea locului, o să fim siguri.

— Da, Aurilly, mîine seară o s-o facem.

— Alteţa voastră ştie că mă aflu totdeauna la ordinele sale.

— Bine. Ah, Bussy ! repetă ducele, scrîşnind din dinţi. Bussy, care şi-a trădat stăpînul ! Bussy, spaima tuturor ! Bussy, omul cinstit, Bussy, cel care nu vrea ca eu să fiu rege al Franţei !

Şi ducele, zîmbind cu o bucurie drăcească, îi spuse lui Aurilly să plece spre a se putea gîndi în voie.

XIX

LA PÎNDĂ

Aurilly şi ducele de Anjou îşi ţinură fiecare cuvîntul ; în timpul zilei, ducele îl ţinu pe lîngă el pe Bussy cît mai mult cu putinţă, aşa încît să nu-i scape nimic din ceea ce făcea gentilomul. Bussy nici nu dorea altceva, decît să şadă ziua în preajma prinţului, ca seara să poată fi liber. Aceasta era metoda lui pe care-o utiliza aproape fără să se mai gîndească.

La zece seara, el se înfăşură în mantie şi, cu scara de frînghie sub braţ, o apucă spre Bastilia.

Ducele, care nu ştia că Bussy are o scară în anticamera lui, el, căruia nu-i venea să creadă că cineva poate să se încumete a merge singur pe străzile Parisului, el, care socotea că Bussy va trece mai întîi pe-acasă pentru a-şi lua un cal şi un slujitor, ducele deci, spuneam, irosi zece minute cu pregătirile.

În aceste zece minute, sprinten şi îndrăgostit, Bussy străbătuse trei părţi din drum. El avu noroc, aşa cum au de obicei oamenii îndrăzneţi : nu întîlni pe nimeni în cale şi, apropiindu-se, văzu lumină la ferestre. Era semnalul stabilit între el şi Diane. Aruncă scara spre balcon. Această scară, prevăzută cu şase crampoane, fiecare cu ghearele în altă direcţie, se putea oricînd agăţa de undeva şi de ceva. Auzind zgomotul, Diane stinse lampa şi deschise fereastra, ca să

prindă şi să fixeze cum trebuie scara. Treaba fu gata într-o clipă.

Ea aruncă o privire asupra pieţei şi scrută toate colţurile şi colţişoarele : piaţa i se păru pustie. Atunci îi făcu semn lui Bussy să urce. La acel semn, el sui treptele două cîte două ; erau zece : deci nu fu nevoit să facă decît cinci paşi, adică nu-i trebuiră decît cinci secunde. Momentul fusese bine ales, căci, în timp ce Bussy se căţăra pe fereastră, domnul de Monsoreau, după ce ascultase cu răbdare mai mult de zece minute la uşa soţiei sale, acum scobora anevoie treptele, sprijinit de braţul unui servitor de încredere, care îl înlocuia cu succes pe Remy ori de cîte ori nu era vorba nici de instrumente, nici de alifii.

Această dublă manevră, care s-ar fi zis că e opera unui îndemînatic strateg, se petrecu în aşa fel, încît Monsoreau deschise poarta din stradă chiar în clipa cînd Bussy îşi trăgea scara, iar Diane închidea fereastra.

Iată-l pe Monsoreau în stradă, dar, după cum am spus, strada era pustie şi contele nu zări ţipenie de om.

— Nu cumva ai fost prost informat ? îl descusu Monsoreau pe servitor.

— Nu, monseniore — răspunse omul. Plec de la palatul de Anjou, iar şeful grăjdar, care mi-e prieten, mi-a spus sigur că monseniorul a poruncit doi cai pentu astă-seară. Acum, de, poate că s-o fi dus altundeva decît aici.

— Unde vrei să se ducă altundeva ? vorbi Monsoreau, posomorîndu-se la faţă.

Contele, ca toţi geloşii, nu-şi putea închipui că oamenii mai pot avea altă preocupare decît aceea de a-l chinui veşnic pe el.

Monsoreau mai privi o dată jur împrejur.

— Poate c-ar fi fost mai bine să rămîn în camera Dianei — murmură el. Dar cine ştie dacă nu se înţeleg prin semne, şi atunci Diane l-ar fi prevenit de prezenţa mea şi eu n-aş mai fi aflat nimic. Dar poate că şi mai bine ar fi să pîndim de afară, aşa cum, de altfel, ne-am şi înţeles. Hai, du-mă la ascunzătoarea de unde spui că se poate vedea totul.

— Veniţi, monseniore — zise valetul.

Monsoreau înaintă, sprijinindu-se cu o mînă de braţul servitorului său, iar cu cealaltă ţinîndu-se de zid. Într-adevăr, la vreo douăzeci sau douăzeci şi cinci de paşi mai încolo de poartă, spre Bastilia, se înălţa un morman uriaş de pietre

rămase de la casele dărîmate, pe care copiii din cartier le foloseau drept fortificaţii în jocurile lor. În mijlocul acelei grămezi, valetul făcuse o scobitură în care puteau lesne încăpea două persoane. El aşternu o manta peste bolovani şi Monsoreau se ghemui deasupra. Valetul se aşeză la picioarele contelui. O muschetă gata încărcată aştepta alături pentru orice eventualitate. Valetul vru să pregătească fitilul, însă Monsoreau îl opri.

— O clipă — zise el — avem destulă vreme şi mai tîrziu. Cel căruia trebuie să-i luăm urma e vînat regesc, şi pe cel ce se atinge de atare vînat îl aşteaptă ştreangul.

Iar ochii lui, scînteietori ca ai lupului ascuns în vecinătatea stînei, se plimbau iscodind de la fereastra Dianei pînă-n inima mahalalei, iar de acolo spre străzile învecinate, căci contele dorea să surprindă şi se temea să nu fie el surprins.

Diane trăsese grijulie perdelele groase în aşa fel, încît numai pe la margini se străvedea un firicel de lumină care trăda viaţa dincolo de zidurile acelei case cufundate în întuneric.

Abia se scurseră zece minute de cînd Monsoreau stătea ascuns, şi iată că la capătul străzii Saint-Antoine se iviră doi cai. Fără a scoate o vorbă, valetul întinse mîna, arătînd spre cele două animale.

— Da, îi văd — zise Monsoreau.

Cei doi călăreţi descălecară la colţul casei din strada Tournelles şi îşi legară caii de inelele de fier înfipte anume în zid.

— Monseniore — vorbi Aurilly — cred că ajungem prea tîrziu. El o fi plecat direct de la palatul dumneavoastră şi, cum avea zece minute cîştigate înaintea alteţei voastre, probabil că s-o fi şi strecurat înăuntru.

— Fie şi-aşa — răspunse prinţul. Chiar dacă nu l-am văzut intrînd, îl vom vedea ieşind.

— Da, însă cînd ? întrebă Aurilly.

— Cînd o să vrem — spuse prinţul.

— Monseniore, oare aţi socoti că sînt prea curios dacă v-aş întreba cum aveţi de gînd să procedaţi ?

— Nimic mai simplu. N-avem decît să batem la poartă, unul din noi, de pildă tu, bunăoară, sub pretext că vii să afli veşti despre domnul de Monsoreau. Orice îndrăgostit se sperie auzind zgomot. Tu intri în casă, musafirul iese pe fereastră, iar eu, care voi rămîne aici afară, îl voi vedea luîndu-şi tălpăşiţa.

— Şi Monsoreau ?

— Ce naiba vrei să zică ? Este prietenul meu, sînt neliniştit din pricina lui şi trimit să aflu veşti despre dînsul, deoarece am constatat că nu arăta prea bine în timpul zilei ; nimic mai simplu.

— E un plan cum nu se poate mai iscusit, monseniore — spuse Aurilly.

— Tu auzi ce vorbesc ? îl întrebă Monsoreau pe valetul său.

— Nu, monseniore, însă dacă vor continua, nu se poate să nu-i auzim, căci vin înspre noi.

— Monseniore — zise Aurilly — iată un morman de pietre ce pare făcut anume să ascundă pe alteţa voastră.

— Da, dar aşteaptă, poate că putem să zărim ceva prin despicătura perdelelor.

Aşa cum am spus, Diane aprinsese din nou lampa sau o apropiase de geam : o lumină firavă se strecura afară. Ducele şi Aurilly se plimbară de colo-colo mai bine de zece minute, ca să găsească un loc de unde privirile lor să răzbată în interiorul camerei. În tot acest timp, Monsoreau ardea de nerăbdare şi ducea mereu mîna la ţeava puştii, care era mai puţin rece decît mîna lui.

— Ah, am să pot îndura una ca asta ? murmură el. Voi înghiţi oare şi această jignire ? Nu, nu ; cu atît mai rău, am ajuns la capătul răbdărilor. La dracu ! Să nu poţi dormi, să nu poţi veghea, să nu poţi nici măcar suferi în linişte, din pricină că o toană neruşinată s-a cuibărit în mintea trîndavă a acestui prinţ ticălos ! Nu, eu nu-s un valet slugarnic, eu sînt contele de Monsoreau şi, de-l văd venind încoace, îi zbor creierii, zău aşa ! Aprinde fitilul, René, aprinde-l...

Chiar în clipa aceea, prinţul, văzînd că nu poate cu nici un chip să străbată cu privirea dincolo de perdelele ce-i stăteau în cale, se întoarse la planul său de mai nainte şi tocmai se pregătea să se ascundă între pietrele dărîmăturilor, în vreme ce Aurilly se ducea întins să bată la poartă, cînd, deodată, uitînd deosebirea de rang social dintre el şi prinţ, Aurilly îl apucă repede de braţ pe ducele de Anjou.

— Ei, ce este, domnule ? întrebă mirat prinţul. Ce este ?

— Veniţi, monseniore, veniţi încoace — spuse Aurilly.

— De ce ?

— Nu vedeţi nimic strălucind la stînga ? Haideţi, monseniore, veniţi.

— Văd într-adevăr parcă un fel de scînteie în mijlocul acelor pietre.

— Este fitilul unei muschete sau al unei archebuze, monseniore.

— Aha! exclamă ducele. Şi cine dracu poate fi ascuns acolo?

- Vreun prieten sau vreun servitor de-al lui Bussy. Să ne depărtăm, să facem un ocol şi să ne apropiem venind din altă parte. Servitorul său va da alarma şi-l vom vedea pe Bussy tulind-o pe fereastră.

— Ai dreptate, haidem!

Amîndoi traversară strada spre a ajunge din nou în piaţă, acolo unde îşi legaseră caii.

— Pleacă — zise valetul contelui.

— Da — răspunse Monsoreanu. I-ai recunoscut?

— Tare îmi vine a crede că e prinţul împreună cu Aurilly.

— Chiar ei sînt. În curînd însă voi fi şi mai sigur.

— Ce-are de gînd să facă monseniorul?

— Urmează-mă!

Între timp, ducele şi Aurilly ocoleau strada Sainte-Catherine, cu gîndul de a o lua de-a lungul grădinii şi de a se întoarce apoi, mergînd pe Bulevardul Bastiliei.

Monsoreau intră în casă şi porunci să i se pregătească litiera. Ceea ce prevăzuse ducele se întîmplă întocmai. La zgomotul stîrnit de Monsoreau, Bussy se alarmă. Lumina din camera Dianei se stinse iarăşi, fereastra odăii sale se deschise din nou, scara de frînghie fu fixată de balcon şi, spre marele său regret, Bussy fu silit să fugă, ca şi Romeo, fără însă a vedea răsărind prima rază a zilei şi fără să audă cîntecul ciocîrliei. În clipa în care el atingea pămîntul şi Diane îi zvîrlea scara, ducele şi Aurilly ajunseseră la colţul fortăreţei. Ei zăriră chiar sub fereastra frumoasei Diane o umbră suspendată între cer şi pămînt, dar umbra dispăru numaidecît după colţul străzii Saint-Paul.

— Domnule — spuse valetul lui Monsoreau — o să trezim toată casa.

— Ce importanţă are? răspunse contele, furios. Pare-mi-se eu sînt stăpîn aici şi am dreptul să fac la mine acasă ceea ce voia să facă domnul duce de Anjou.

Litiera era gata. Monsoreau trimise după doi dintre oamenii săi, care locuiau pe strada Tournelles şi care îl însoţeau întotdeauna de cînd fusese rănit; aceştia sosiră de îndată şi se aşezară în dreptul celor două portiere. Litiera porni în

trapul a doi cai robuşti şi, în mai puţin de un sfert de oră, fu la poarta palatului Anjou.

Ducele şi Aurilly abia se întorseseră acasă, încît caii lor nici nu fuseseră încă deshămaţi.

Monsoreau, care putea să intre oricînd la prinţ, se ivi în prag exact în clipa cînd ducele, după ce-şi aruncase pălăria pe un jilţ, întindea unui valet picioarele, ca să-i scoată cizmele. Între timp, un alt valet, luîndu-i-o înainte contelui cu cîţiva paşi, îl anunţă pe marele maestru de vînătoare.

Trăznetul să fi căzut din cer şi să fi spart toate geamurile de la camera ducelui nu l-ar fi mirat mai mult pe acesta decît auzind numele lui Monsoreau.

— Domnul de Monsoreau! strigă el, cu o spaimă trădată şi de paloarea obrazului şi de emoţia glasului său.

— Da, monseniore, eu însumi — răspunse contele, stăpînindu-se sau mai bine zis încercînd să-şi potolească sîngele care-i fierbea în vine.

Efortul făcut fu însă atît de violent, încît domnului de Monsoreau i se tăiară picioarele şi el căzu pe un scaun aşezat la intrarea în cameră.

— Ah, ah, te sinucizi, scumpul meu prieten! exclamă ducele. Eşti atît de palid, încît pari gata să leşini.

— O, de loc, monseniore. Pentru moment trebuie să încredinţez alteţei voastre lucruri extrem de importante. Poate voi leşina după aceea, e posibil.

— Te ascult, vorbeşte, dragă conte — îl invită François, tulburat peste măsură.

— Dar nu în faţa slujitorilor dumneavoastră — zise Monsoreau.

Prinţul le spuse tuturor să plece, chiar şi lui Aurilly. Cei doi bărbaţi rămaseră singuri.

— Alteţa voastră s-a întors acum, nu? întrebă Monsoreau.

— După cum vezi, conte.

— E foarte imprudent pentru alteţa voastră să cutreiere noaptea pe străzi.

— De unde ştii că am cutreierat pe străzi?

— Ei, Doamne! Pulberea aceasta de pe haine, monseniore...

— Domnule de Monsoreau — i se adresă prinţul pe un ton care nu putea să înşele — dumneata ai şi altă meserie pe lîngă aceea de mare maestru de vînătoare?

— Meseria de spion, vreţi să ziceţi ? Da, monseniore. Mai mult sau mai puţin, toată lumea o face astăzi, deci şi eu ca şi ceilalţi.
— Şi la ce-ţi foloseşte o astfel de meserie, domnule ?
— Ca să ştiu ce se petrece.
— Ciudat ! rosti prinţul, apropiindu-se de clopoţelul pe care-l avea în cameră spre a fi gata să-şi cheme oamenii la nevoie.
— Foarte ciudat ! întări Monsoreau.
— Ei bine, spune-mi ce ai să-mi spui.
— Chiar de asta am şi venit.
— Îmi permiţi să mă aşez ?
— Monseniore, nu fiţi ironic cu un umil şi credincios prieten ca mine, care nu vine la această oră şi în starea în care se află decît pentru a vă face serviciul de care v-am vorbit. Dacă m-am aşezat jos, monseniore, n-am făcut-o decît pentru faptul că nu pot sta în picioare, vă dau cuvîntul meu de cinste.
— Un serviciu, un serviciu zici ?
— Da.
— Vorbeşte odată.
— Monseniore, vin la alteţa voastră din partea unui prinţ puternic.
— Din partea regelui ?
— Nu, din partea monseniorului duce de Guise.
— Ah ! exclamă François. Din partea ducelui de Guise. Asta e altceva. Apropie-te şi vorbeşte încet.

XX

CUM DOMNUL DUCE DE ANJOU SEMNĂ ŞI CUM, DUPĂ CE SEMNĂ, VORBI

Între ducele de Anjou şi contele de Monsoreau, o clipă se lăsă tăcerea. Apoi ducele puse capăt acestei tăceri, întrebînd :
— Ei bine, domnule conte, ce ai să-mi spui din partea domnilor de Guise ?

— Multe lucruri, monseniore.
— Prin urmare, ţi-au scris ?
— De loc. Domnii de Guise nu mai scriu de cînd cu ciudata dispariţie a maestrului Nicolas David.
— Atunci, ai fost cumva la ei în tabără ?
— Nu, monseniore. Ei sînt aceia care au venit la Paris.
— Domnii de Guise sînt la Paris ? ! strigă ducele.
— Da, monseniore.
— Şi eu nu i-am văzut !...
— Fiindcă sînt prea prudenţi pentru a se expune şi pentru a o expune în acelaşi timp pe alteţa voastră.
— Cum, şi nu mi s-a spus nimic ?
— Ba da, monseniore, căci iată : vin să vă spun eu.
— Şi ce caută ei la Paris ?
— Au venit, monseniore, la întîlnirea pe care dumneavoastră le-aţi dat-o.
— Eu ? ! Le-am dat eu întîlnire ?
— Da, fără îndoială. Chiar în ziua cînd alteţa voastră a fost arestată, aţi primit o scrisoare de la domnii de Guise şi le-aţi trimis vorbă prin mine să caute să fie la Paris între 31 mai şi 2 iunie. Sîntem în 31 mai. Dacă dumneavoastră i-aţi uitat pe domnii de Guise, ei, după cum vedeţi, nu v-au uitat pe dumneavoastră, monseniore.
François păli. Se petrecuseră atîtea evenimente din ziua aceea, că el şi uitase de această întîlnire, oricît de importantă ar fi fost.
— Este adevărat — răspunse ducele — dar relaţiile care existau la acea dată între mine şi domnii de Guise nu mai există astăzi.
— Dacă-i aşa, monseniore, aţi face bine să-i încunoştinţaţi, deoarece, după părerea mea, ei consideră că lucrurile stau cu totul altfel — zise contele.
— Cum adică ?
— Da, poate că dumneavoastră vă credeţi dezlegat faţă de dînşii, ei însă, monseniore, continuă să se creadă legaţi de dumneavoastră.
— Capcană, scumpul meu conte, înşelătorie în care un om ca mine nu se lasă prins de două ori.
— Şi unde a fost prins prima dată monseniorul ?
— Cum unde am fost prins ? La Luvru ! Na-ţi-o drace !
— Din vina domnilor de Guise ?
— Nu spun asta, nu, Doamne fereşte ! murmură ducele. Spun numai că ei nu m-au ajutat cu nimic să fug !

— Ar fi fost şi greu, ţinînd seamă că ei înşişi erau fugari.
— Da, e adevărat — mormăi ducele.
— Dar, o dată ce aţi sosit în Anjou, n-am fost eu însărcinat să vă spun din partea lor că puteţi oricînd să vă bizuiţi pe dînşii, aşa cum şi ei se puteau bizui pe dumneavoastră, şi că, în ziua cînd veţi porni împotriva Parisului, vor porni şi ei ?
— Şi asta e adevărat — răspunse ducele — însă eu n-am pornit împotriva Parisului.
— Ba da, monseniore, de vreme ce vă aflaţi aici.
— Da, însă am venit la Paris ca aliat al fratelui meu.
— Monseniorul îmi va permite să-i arăt că domnilor de Guise le este mai mult decît aliat.
— Şi ce le sînt deci ?
— Monseniorul este complicele lor.
Ducele de Anjou îşi muşcă buzele.
— Şi zici că te-au însărcinat să mă anunţi că au sosit ?
— Da, alteţă, domnii de Guise mi-au făcut această cinste.
— Dar nu ţi-au comunicat şi motivele întoarcerii lor ?
— Mi-au comunicat tot, monseniore, ştiind că sînt omul de încredere al alteţei voastre. Mi-au comunicat şi motivele, şi proiectele.
— Aşadar, au proiecte ? Care anume ?
— Tot aceleaşi.
— Şi mai cred în înfăptuirea lor ?
— Ei le socotesc sigure.
— Iar proiectele lor au drept scop... ?
Ducele se opri, neîndrăznind să rostească cuvintele care, în chip firesc, trebuiau să urmeze celor deja spuse.
Monsoreau sfîrşi gîndul ducelui :
— ...au drept scop să vă facă rege al Franţei, da, monseniore.
De bucurie, ducele se aprinse la faţă.
— Dar momentul e favorabil ? întrebă el.
— Înţelepciunea voastră va hotărî.
— Înţelepciunea mea ?
— Desigur ; iată faptele, fapte neîndoielnice, de netăgăduit.
— Să vedem.
— Numirea regelui ca şef al Ligii n-a fost decît o comedie, repede cîntărită şi apreciată numaidecît la justa ei valoare. Or, acum urmează reacţia şi întreg statul se ridică împotriva tiraniei regelui şi a clicii lui. Predicile sînt chemări la arme, în biserică regele e blestemat în loc să se înalţe rugi pentru el.

Armata freamătă de nerăbdare, burghezii i se alătură, emisarii noştri nu ne raportează decît despre noi semnături şi noi adeziuni la Ligă ; aşa că domnia lui Valois se apropie de sfîrşit. Într-o asemenea împrejurare, domnii de Guise trebuie să aleagă un pretendent serios la tron, şi alegerea lor s-a oprit, cum era şi firesc, asupra dumneavoastră. Acum renunţaţi la ideile dumneavoastră de odinioară ?
Ducele nu răspunse.
— Ei bine ! Ce gîndeşte monseniorul ? întrebă Monsoreau.
— Păi... mă gîndesc... — răspunse prinţul.
— Monseniorul ştie bine că-mi poate vorbi cu toată sinceritatea.
— Mă gîndesc — continuă ducele — că fratele meu n-are copii, că eu sînt urmaş direct la tron, că sănătatea lui e şubredă. Şi-atunci, de ce m-aş amesteca eu cu toţi oamenii aceştia, de ce mi-aş compromite numele, demnitatea, afecţiunea, de ce aş declanşa o rivalitate inutilă, de ce, în sfîrşit, aş încerca să smulg, expunîndu-mă la primejdii, ceea ce îmi va reveni fără nici un risc ?
— Iată, neîndoielnic, unde este greşeala alteţei sale : tronul fratelui dumneavoastră nu vă va aparţine decît dacă îl veţi lua. Domnii de Guise nu pot fi ei înşişi regi, dar ei nu vor îngădui să se urce pe tron decît un rege pe placul lor. Acest rege, pe care ei trebuie să-l pună în locul celui ce domneşte în prezent, socotiseră că ar fi alteţa voastră, însă la refuzul alteţei voastre, vă previn că vor căuta un altul.
— Pe cine anume ? întrebă ducele de Anjou, încruntînd din sprîncene. Cine va îndrăzni să se aşeze pe tronul lui Carol cel Mare ?
— Un Bourbon în loc de un Valois. Asta-i tot, monseniore : urmaşul lui Ludovic cel Sfînt în locul urmaşului lui Ludovic cel Sfînt.
— Te referi la regele Navarei, nu ? strigă François.
— De ce nu ? E tînăr, e curajos... Ce-i drept, n-are copii, dar e lucru sigur că poate să aibă.
— Henric de Navara este hughenot.
— El ?! Păi nu s-a convertit în noaptea Sfîntului Bartolomeu ?
— Da, dar de-atunci s-a lepădat iar de credinţă.
— Ei, monseniore, ceea ce a făcut pentru a scăpa cu viaţă, va face şi pentru a se urca pe tron.
— Aşadar, domnii de Guise consideră că eu voi ceda drepturile mele fără să le apăr ?

— Cred că ei au prevăzut această eventualitate.
— Mă voi lupta cu străşnicie împotriva lor.
— Sînt nişte războinici încercaţi.
— Voi porni în fruntea Ligii.
— Da, dar sufletul Ligii sînt ei.
— Mă voi uni cu fratele meu.
— Fratele vostru va fi mort.
— Voi chema regii Europei într-ajutor.
— Regii Europei se vor război bucuros cu regii, dar ei se vor gîndi de două ori înainte de a se război cu un popor.
— Cum, cu un popor ?
— Desigur, fiindcă domnii de Guise sînt hotărîţi să facă orice, chiar să constituie state, chiar să înfiinţeze o republică.
François îşi împreună mîinile, copleşit de îngrijorare. Monsoreau era înspăimîntător cu răspunsurile lui, care izbeau atît de bine.
— O republică ? îngăimă ducele.
— O, Doamne ! Desigur, ca în Elveţia, ca la Genova, ca la Veneţia.
— Dar partidul meu nu va îngădui ca Franţa să devină republică.
— Partidul dumneavoastră ? se amuză Monsoreau. Ei, monseniore, aţi fost atît de dezinteresat, atît de mărinimos, că, pe cinstea mea, partidul dumneavoastră nu se mai compune decît din domnul de Bussy şi din mine.
Ducele nu-şi putu stăpîni un zîmbet sinistru.
— În cazul ăsta sînt legat de mîini şi de picioare — zise el.
— Cam aşa, monseniore.
— Atunci, ce nevoie au ei ca să recurgă la mine, dacă eu, după cum spui, sînt fără nici o putere ?
— Monseniore, trebuie să înţelegeţi că nu puteţi nimic fără domnii de Guise, dar că puteţi totul împreună cu ei.
— Pot totul împreună cu ei ?
— Da, rostiţi doar un cuvînt şi sînteţi rege.
Ducele se ridică foarte agitat şi începu să se plimbe prin cameră, mototolind tot ce-i cădea în mînă : perdele, draperia de la uşă, faţa de masă. În cele din urmă se opri dinaintea lui Monsoreau :
— Ai spus adevărul, conte, zicînd că nu mai am decît doi prieteni : pe tine şi pe Bussy.
Şi pronunţă aceste cuvinte, cu un surîs binevoitor, sub care avusese timpul să-şi ascundă furia ce-l făcea livid.

— Aşadar ?... întrebă Monsoreau, cu ochii strălucitori de bucurie.
— Aşadar, credinciosul meu curtean, vorbeşte-mi, te-ascult.
— Este o poruncă, monseniore ?
— Da.
— Ei bine, în două cuvinte, iată planul.
Ducele păli, dar încercă să se stăpînească spre a putea asculta.
Contele continuă :
— De azi în opt zile este Joia Verde, nu-i aşa, monseniore ?
— Da.
— Regele plănuieşte de mult să organizeze în această zi sfîntă o mare procesiune la principalele mînăstiri din Paris.
— În toţi anii obişnuieşte să facă asemenea procesiune în ziua respectivă.
— Atunci, după cum alteţa voastră îşi aminteşte, regele nu este însoţit de gardă sau, cel puţin, garda rămîne afară. Regele se opreşte în faţa fiecărui altar, îngenunchează, spune de cinci ori *Pater* şi de cinci ori *Ave*, ba mai rosteşte şi cei şapte psalmi ai pocăinţei.
— Ştiu toate astea.
— El se va duce la mînăstirea Sainte-Geneviève ca şi la celelalte.
— Negreşit.
— Numai că, deoarece un accident se va întîmpla în faţa mînăstirii...
— Un accident ?
— Da, un canal se va prăbuşi în timpul nopţii.
— Şi ?
— Ei, şi altarul nu se va afla în nartex, ci chiar în curte, sub bolta cerului.
— Te-ascult.
— Fiţi atent deci : regele va intra, patru sau cinci persoane vor intra o dată cu el, dar în spatele regelui şi al acestor patru sau cinci persoane porţile se vor închide.
— Şi pe urmă ?
— Pe urmă, alteţa voastră îi cunoaşte pe călugării care vor face onorurile mînăstirii cînd va sosi maiestatea sa.
— Vor fi aceiaşi ?
— Da, aceiaşi care se aflau acolo cînd a fost uns rege alteţa voastră.

— Vor îndrăzni să se atingă de alesul Domnului ?
— O, numai ca să-i tundă pletele, doar atît. Cunoaşteţi acest catren :

Ingrat, fugar, din trei coroane, cea
Dintîi pierdută-i ; labele, nu roua
Hazardului se plimbă printr-a doua ;
Va făuri-o foarfeca pe-a treia.

— Vor îndrăzni să facă una ca asta ?! strigă uimit ducele, cu ochii aprinşi de dorinţă. Se vor atinge ei de capul unui rege ?
— Hei, păi atunci nu va mai fi rege.
— Cum aşa ?
— N-aţi auzit vorbindu-se de un anume călugăr al ordinului Sainte-Geneviève, un om sfînt, care ţine cuvîntări, aşteptînd clipa cînd să poată săvîrşi minuni ?
— De fratele Gorenflot ?
— Chiar de el.
— Călugărul acela care voia să propovăduiască în numele Ligii, cu archebuza pe umăr ?
— Chiar el.
— Ei bine, regele va fi condus în chilia lui şi, odată vîrît acolo, fratele îşi ia asupră-şi sarcina de a-l face să semneze abdicarea ; apoi, după ce va fi abdicat, doamna de Montpensier va intra la el, cu foarfeca în mînă. Foarfeca a şi fost cumpărată, iar doamna de Montpensier o poartă la cingătoare. Este o foarfecă splendidă, de aur masiv, minunat cizelat : obrazul subţire cu cheltuială se ţine.

François rămase mut ; ochii săi ce priveau pieziş se dilataseră întocmai ca la o pisică şireată care îşi pîndeşte prada în întuneric.

— Ceea ce va urma, înţelegeţi şi singur, monseniore — continuă contele. Se dă de veste poporului că regele, cuprins de remuşcări pentru greşelile sale, şi-a exprimat dorinţa de a nu mai ieşi dintre zidurile mînăstirii. Dacă cineva s-ar îndoi că dorinţa regelui este reală, domnul duce de Guise are în mînă armata, domnul cardinal dispune de biserică, domnul de Mayenne conduce burghezia. Cu aceste trei forţe poţi convinge poporul aproape despre tot ce-ţi pofteşte inima.
— Dar am să fiu acuzat de violenţă — ripostă ducele după o clipă.

— Nu-i nevoie ca dumneavoastră să vă aflaţi acolo.
— Voi fi privit ca un uzurpator.
— Monseniorul uită abdicarea.
— Regele va refuza să abdice.
— Se pare că fratele Gorenflot este nu numai un om tare iscusit, dar şi un om foarte puternic.
— Aşadar, planul este întocmit ?
— În întregime.
— Şi nu se tem că aş putea să-i denunţ ?
— Nu, monseniore, căci se află şi un alt plan, tot atît de sigur, întocmit împotriva dumneavoastră în cazul cînd aţi trăda.
— Ah, ah ! exclamă François.
— Da, monseniore, şi pe acela eu nu-l cunosc. Fraţii de Guise ştiu că vă sînt prea bun prieten, ca să mi-l fi încredinţat. Însă ştiu că există, asta e tot.
— Atunci mă predau, conte. Ce trebuie să fac ?
— Să aprobaţi.
— Ei bine, aprob.
— Da, dar nu-i de ajuns să aprobaţi doar cu vorba.
— Păi cum trebuie să aprob ?
— În scris, cu semnătură.
— E o nebunie să se creadă că voi consimţi la aşa ceva.
— Şi de ce ?
— Păi dacă dă greş conjuraţia ?
— Tocmai pentru eventualitatea că ar da greş se cere semnătura monseniorului.
— Deci vor să-şi facă o pavăză din numele meu ?
— Nimic altceva.
— Atunci refuz de o mie de ori mai mult.
— Nu mai puteţi.
— Nu mai pot refuza ?
— Nu.
— Eşti nebun ?
— A refuza înseamnă a trăda.
— A trăda prin ce ?
— Prin faptul că eu nu ceream altceva decît să tac şi că alteţa voastră mi-a poruncit să vorbesc.
— Fie şi-aşa ! Domnii ăştia n-au decît s-o ia cum vor voi. Cel puţin ştiu că mi-am ales eu însumi pericolul la care mă expun.

— Monseniore, luaţi seama ca un cumva să faceţi o proastă alegere.
— Voi risca — răspunse François, oarecum emoţionat, dar încercînd totuşi să rămînă ferm.
— În interesul dumneavoastră, monseniore, nu vă sfătuiesc s-o faceţi — zise contele.
— Dar, semnînd, mă compromit.
— Refuzînd să iscăliţi, faceţi şi mai rău : vă asasinaţi !
François se cutremură tot.
— Ar îndrăzni ? întrebă el.
— Monseniore, îndrăzneala lor nu va cunoaşte margini. Conspiratorii au împins lucrurile prea departe. Ei trebuie să reuşească negreşit, cu orice preţ.
Ducele fu cuprins de o nehotărîre uşor de înţeles.
— Voi semna — spuse el.
— Cînd ?
— Mîine.
— Nu mîine, monseniore. Dacă semnaţi, trebuie s-o faceţi numaidecît.
— Păi e nevoie ca domnii de Guise să redacteze textul angajamentului pe care mi-l iau faţă de ei.
— Textul este gata redactat, monseniore, l-am adus eu.
Monsoreau scoase o hîrtie din buzunar : era o adeziune în toată puterea cuvîntului la planul pe care-l cunoaştem. Ducele o citi de la un capăt la celălalt şi, pe măsură ce citea, contele îl vedea cum păleşte ; cînd sfîrşi, prinţului i se muiară picioarele şi el se aşeză sau mai bine zis căzu în faţa mesei.
— Poftiţi, monseniore — zise Monsoreau, întinzîndu-i pana.
— Prin urmare, trebuie să semnez ? îngăimă François, apăsîndu-şi mîna pe frunte, căci simţea cum i se învîrteşte capul.
— Numai dacă vreţi, nimeni nu vă sileşte.
— Ba da, sînt silit fiindcă mă ameninţi cu un asasinat.
— Nu vă ameninţ, monseniore, Doamne păzeşte ! Eu vă previn, şi asta e cu totul altceva.
— Dă-mi pana ! ceru ducele.
Şi parcă făcînd o sforţare, luă sau mai degrabă smulse pana din mîna contelui şi semnă. Monsoreau îl urmărea cu ochi arzători de ură şi de nădejde. Cînd îl văzu punînd pana pe hîrtie, fu nevoit să se sprijine de masă. S-ar fi zis că pupilele i se dilată pe măsură ce mîna ducelui desena literele care-i alcătuiau numele.

— Ah ! răsuflă el cînd ducele sfîrşi.
Înşfăcînd hîrtia cu un gest nu mai puţin violent decît înşfăcase ducele pana, o împături şi o ascunse între cămaşă şi veşmîntul ţesut din şuviţe de mătase, care înlocuia vesta pe vremea aceea, îşi încheie haina, apoi se înfăşură în pelerină. Ducele îl privea cu mirare, neînţelegînd nimic din expresia obrazului său livid peste care trecu parcă un fulger de bucurie feroce.
— Din clipa aceasta, monseniore, fiţi prudent — rosti Monsoreau pe alt ton.
— Cum adică ? întrebă ducele.
— Da, nu mai bateţi noaptea străzile cu Aurilly, cum aţi făcut chiar acum cîteva minute.
— Ce înseamnă asta ?
— Asta înseamnă doar atît : că astă-seară aţi umblat după o femeie pe care soţul său o adoră, iar acest soţ este atît de gelos, încît ar fi în stare... pe legea mea, da, să ucidă pe oricine s-ar apropia de dînsa, fără voia lui.
— Întîmplător să fie oare vorba despre dumneata şi despre soţia dumitale ?
— Da, monseniore, şi pentru că aţi ghicit atît de bine dintr-o dată, nu voi încerca să neg. M-am căsătorit cu Diane de Méridor, este a mea şi nimeni nu o va avea, cel puţin atîta vreme cît sînt eu în viaţă, nici chiar un prinţ. Şi ca să fiţi sigur, monseniore, de tot ceea ce v-am spus, v-o jur pe numele meu şi pe lama acestui pumnal.
Şi Monsoreau aproape că atinse cu pumnalul pieptul prinţului, care se trase iute înapoi.
— Domnule, mă ameninţi — zise François, galben de furie şi de turbare.
— Nu, monseniore, ci, ca mai adineauri, vă avertizez doar.
— Şi anume de ce mă avertizezi ?
— Ca să ştiţi că nimeni nu o va avea pe soţia mea.
— Iar eu, prostănacule — strigă scos din fire ducele de Anjou — îţi răspund că prea tîrziu mă avertizezi şi că există cineva care o şi are pe soţia dumitale.
Monsoreau scoase un răcnet înfiorător, înfigîndu-şi mîinile în păr.
— Cum, nu sînteţi dumneavoastră, nu sînteţi dumneavoastră, monseniore ? bolborosi el.

Ar fi fost de ajuns să-şi întindă braţul înarmat spre a străpunge pieptul prinţului. François se trase îndărăt.

— Eşti nebun de-a binelea, conte — zise el, pregătindu-se să sune clopoţelul.

— Nu, eu văd limpede, vorbesc cum trebuie şi înţeleg foarte bine. Aţi spus adineauri că există cineva care o are pe soţia mea ; aţi spus-o, nu ?

— Da, şi o repet.

— Numiţi-l pe acela şi dovediţi-mi faptul.

— Cine stătea ascuns astă-seară, la douăzeci de paşi de poarta dumitale, cu o muschetă ?

— Eu.

— Ei bine, conte, în timp ce dumneata erai acolo...

— În timp ce eu eram acolo...

— Un bărbat se afla în casa dumitale sau mai bine zis în odaia soţiei dumitale.

— L-aţi văzut intrînd ?

— L-am văzut ieşind.

— Pe poartă ?

— Pe fereastră.

— L-aţi recunoscut pe bărbatul acesta ?

— Da — zise ducele.

— Spuneţi-mi numele lui, spuneţi-mi numele, monseniore, sau altfel nu răspund de nimic ! strigă Monsoreau.

Ducele îşi trecu mîna peste frunte şi ceva asemănător cu un zîmbet îi flutură pe buze.

— Domnule conte — zise el — jur pe cinstea mea de prinţ de sînge regal, pe Dumnezeu şi pe sufletul meu, că pînă-n opt zile îl vei cunoaşte pe omul care este iubitul soţiei dumitale.

— Juraţi ? strigă Monsoreau.

— Jur.

— Ei bine, monseniore, peste opt zile... sau, de nu, înţelegeţi ce vreau să zic... — vorbi contele, lovindu-se peste piept, acolo unde pusese hîrtia cu semnătura prinţului.

— Vino peste opt zile. Asta-i tot ce pot să-ţi spun.

— De fapt, e chiar mai bine aşa. În răstimp de opt zile îmi voi recăpăta forţele, fiindcă cel ce vrea să se răzbune are nevoie de toată vlaga.

Şi ieşi făcînd un gest de adio, care putea fi lesne luat drept un gest de ameninţare.

XXI

O PLIMBARE PE STRADA TOURNELLES

În vremea aceasta, încetul cu încetul, gentilomii angevini se întorceau la Paris. Dacă am spune că se înapoiau plini de încredere, nimeni nu ne-ar da crezare. Îi cunoşteau ei prea bine pe rege, pe fratele regelui şi pe mama lui, ca să tragă nădejde că revederea va fi emoţionantă, cu îmbrăţişări ca între rubedenii. Lor nu le ieşea din minte felul în care îi hăituiseră prietenii regelui, aşa că nu puteau să-şi închipuie că li se va face o primire triumfală pentru a-i despăgubi de acea comportare destul de nelalocul ei.

Aşadar, ei se întorceau cu teamă şi se strecurau în oraş înarmaţi pînă în dinţi, gata la cel mai mic gest suspect să scoată sabia din teacă, şi chiar înainte de a ajunge la palatul Anjou o scoseseră de cincizeci de ori împotriva unor cetăţeni care nu săvîrşiseră altă crimă decît aceea de a-i fi privit trecînd. Îndeosebi Antraguet era fioros şi punea toate aceste necazuri pe socoteala domnilor favoriţi ai regelui ; în sinea lui, el îşi făgăduia să le spună, cînd s-o ivi prilejul, două cuvinte foarte lămurite. Gentilomul împărtăşi lui Ribeirac, om priceput la sfaturi, intenţia sa, şi acesta îi răspunse că, mai înainte de a-şi îngădui o atare plăcere, trebuie să se afle în apropierea uneia sau chiar a două frontiere.

— Asta se poate aranja — zise Antraguet.

Prinţul le făcu o bună primire. Erau oamenii lui, după cum domnii Maugiron, Quélus, Schomberg şi d'Épernon erau oamenii regelui.

El începu prin a le spune :

— Prieteni, după cum s-ar părea, cei de pe-aici se gîndesc să vă cam omoare. Aşa obişnuiesc ei să-şi primească oaspeţii. Păziţi-vă cu străşnicie.

— S-a făcut, monseniore — răspunse Antraguet. Dar oare nu s-ar cădea să mergem să prezentăm maiestăţii sale preaumilele noastre omagii ? Căci, dacă ne ascundem, acest lucru nu va fi spre cinstea Anjou-ului. Ce părere aveţi ?

— Aveţi dreptate — răspunse ducele. Duceţi-vă şi, dacă vreţi, vă voi însoţi.

Cei trei tineri se sfătuiră din ochi. Chiar în clipa aceea intră Bussy, care se grăbi să-şi îmbrăţişeze prietenii.

— He, sînteţi în mare întîrziere! zise el. Dar ce aud? Alteţa sa vrea să meargă la Luvru spre a fi ucis ca Cezar în senatul Romei? Gîndiţi-vă că fiecare dintre domnii favoriţi ar ascunde cu plăcere sub pelerină o bucăţică din trupul monseniorului.

— Dar, scumpe prietene, noi vrem să-i scărmănăm niţeluş pe domnii ăştia.

Bussy începu să rîdă:

— Ei! ei! Vom vedea, vom vedea...

Ducele îl privi foarte atent.

— Să mergem la Luvru — spuse Bussy — dar numai noi, monseniorul să rămînă în grădină la dînsul să reteze maci.

François se prefăcu a rîde foarte vesel. De fapt, în sinea lui se simţea tare mulţumit că scăpase de corvoadă. Gentilomii angevini se împodobiră straşnic. Cum ei erau mari seniori, risipeau cu plăcere venitul moşiilor părinteşti pe mătăsuri, catifele şi fireturi.

Grupul lor, un amestec de aur, de pietre preţioase şi de brocart, smulse pe drum aclamaţiile mulţimii, al cărei instinct fără greş ghicea sub frumoasele găteli nişte inimi clocotind de ură împotriva favoriţilor regelui. Henric al III-lea nu voi să-i primească pe aceşti domni din Anjou şi ei aşteptară zadarnic. Domnii Quélus, Maugiron, Schomberg şi d'Épernon fură aceia care, salutînd politicos şi exprimînd toate regretele din lume, veniră să aducă la cunoştinţă angevinilor această veste.

— Ah, domnule — vorbi Antraguet, deoarece Bussy nu voia să se arate — vestea-i tristă, dar, rostită de buzele dumneavoastră, ea nu mai este atît de neplăcută.

— Domnilor, dumneavoastră sînteţi floarea cea mai aleasă a graţiei şi a curtoaziei — li se adresă Schomberg. Nu v-ar plăcea ca, în loc de această primire care a dat greş, să facem împreună o mică plimbare?

— Ah, domnilor, tocmai aceasta voiam şi noi să vă întrebăm — răspunse iute Antraguet, căruia Bussy îi atinse uşor braţul, şoptindu-i:

— Taci din gură şi lasă-i pe ei!

— Unde ar fi mai bine să mergem? întrebă Quélus, consultîndu-şi prietenii.

— Cunosc eu un loc încîntător în apropiere de Bastilia — sugeră Schomberg.

— Domnilor, vă urmăm — răspunse Ribeirac. Luaţi-o înainte.

Cei patru favoriţi ai regelui părăsiră Luvrul urmaţi de cei patru angevini, şi o apucară pe chei, îndreptîndu-se spre un loc împrejmuit de pe strada Tournelles, un fel de teren viran numit pe atunci Marché-aux-Chevaux, plantat cu cîţiva copaci subţiratici şi presărat ici-colo cu stănoage şi bariere menite să împiedice intrarea cailor sau să-i ţină priponiţi de ele.

De-a lungul drumului, cei opt gentilomi se luară de braţ şi, făcîndu-şi reciproc fel de fel de amabilităţi, vorbiră despre lucruri vesele şi hazlii, spre marea uimire a burghezilor, care regretau uralele de mai adineauri, spunîndu-şi că angevinii mănîncă acum din aceeaşi troacă cu purceii lui Irod.

Dar iată-i că au ajuns. Quélus luă cuvîntul:

— Priviţi ce frumos teren, ce loc singuratic şi ce uşor calcă piciorul pe acest pămînt!

— Pe cinstea mea, chiar aşa e — încuviinţă Antraguet, bătînd de cîteva ori pămîntul cu piciorul.

— Ei bine — continuă Quélus — noi ne-am gîndit, aceşti domni şi cu mine, că poate aţi binevoi într-una din zilele următoare să ne însoţiţi pînă aici pentru a-l seconda pe domnul de Bussy, prietenul dumneavoastră, care ne-a făcut cinstea de a ne chema şi a ne provoca pe toţi patru.

— E adevărat — confirmă Bussy, adresîndu-se prietenilor săi, uluiţi.

— Nouă nu ne-a spus nimic! exclamă Antraguet.

— O, dar domnul de Bussy este un om care cunoaşte preţul lucrurilor — răspunse Maugiron. Veţi accepta, domnilor din Anjou?

— Sigur că da — răspunseră cei trei angevini într-un singur glas. Cinstea este atît de mare, încît ne bucurăm.

— Minunat! zise Schomberg, frecîndu-şi mîinile. V-ar conveni să stabilim acum cine cu cine se va bate?

— Îmi place metoda asta — spuse Ribeirac cu ochii înflăcăraţi. Atunci...

— Nu — îi curmă vorba Bussy — aşa ceva nu este drept. Nutrim cu toţii aceleaşi sentimente, deci sîntem inspiraţi de Dumnezeu. Dumnezeu este acela, domnilor, care inspiră oamenilor ideile, vă asigur. Ei bine, să-i lăsăm lui grija de a ne împerechea. De altfel, în cazul cînd vom cădea cu toţi de

acord, ştiţi că primul dintre noi care devine liber îi va ataca pe ceilalţi.

— Aşa şi trebuie ! Aşa şi trebuie ! strigară favoriţii.

— Atunci cu atît mai mult. Să procedăm aşa cum au procedat odinioară Horaţii : să tragem la sorţi.

— Oare ei or fi tras la sorţi ? rosti Quélus, chibzuind.

— Am toate motivele s-o cred — răspunse Bussy.

— Atunci să le urmăm pilda.

— Încă o clipă — interveni Bussy. Înainte de a ne cunoaşte adversarii, să ne înţelegem asupra regulilor de luptă. Ar fi nepotrivit să stabilim condiţiile de luptă după ce ne vom cunoaşte adversarul.

— E foarte simplu — zise Schomberg. Ne vom bate pînă la ultima suflare, după cum s-a exprimat domnul de Saint-Luc.

— Nu încape îndoială, însă cum ne vom bate ?

— Cu sabia şi cu pumnalul — răspunse Bussy. Ne pricepem cu toţii.

— Călare sau pe jos ? întrebă Quélus.

— Eh, ce naiba vrei să faci călare ? N-ai libertate în mişcări.

— Atunci... pe jos, fie !

— În ce zi ?

— Păi cît mai curînd.

— Nu — zise d'Épernon. Am o mie de lucruri de pus la punct, am de făcut testamentul... scuzaţi-mă, dar prefer să mai aştept... Un răgaz de trei sau şase zile de-abia ne va aţîţa pofta.

— Vorbiţi ca un viteaz — răspunse destul de ironic Bussy.

— Ne-am înţeles ?

— Da. Ne vom înţelege întotdeauna de minune.

— Atunci să tragem la sorţi — spuse Bussy.

— Un moment — se amestecă Antraguet. Propun următorul lucru : să împărţim terenul, ca nişte adevăraţi oameni nepărtinitori. Cum numele vor fi trase la sorţi două cîte două, să tăiem patru porţiuni de teren pentru cele patru perechi.

— Bine zis.

— Pentru prima pereche eu propun careul cel lung dintre cei doi tei... E un loc frumos.

— Se acceptă.

— Dar soarele ?

— Cu atît mai rău pentru cel de-al doilea adversar : va sta cu faţa spre răsărit.

— Nu, domnilor, asta n-ar fi drept — zise Bussy. Să ne ucidem, dar să nu ne asasinăm. Vom descrie un semicerc şi fiecare va sta cu spatele spre soare, astfel încît lumina îi va cădea din profil.

Bussy arătă poziţia şi toţi fură de acord, apoi traseră la sorţi. Schomberg ieşi primul, Ribeirac al doilea. Ei alcătuiră prima pereche. Quélus şi Antraguet pe a doua. Livarot şi Maugiron pe cea de a treia. Cînd fu tras numele lui Quélus, Bussy, care credea că-l va avea de adversar, încruntă din sprîncene. D'Épernon, văzîndu-se nevoit să facă pereche cu Bussy, păli şi fu silit să se tragă vîrtos de mustaţă, ca să dea un pic de culoare obrajilor săi, din care sîngele parcă pierise.

— Acum, domnilor — li se adresă Bussy — pînă în ziua luptei ne aparţinem unii altora. Pe veci ! Sîntem prieteni ! Binevoiţi a accepta să luaţi masa la palatul Bussy ?

Toţi primiră invitaţia, salutînd, şi se duseră la Bussy acasă, unde un îmbelşugat şi măreţ ospăţ îi ţinu laolaltă pînă dimineaţa.

XXII

IN CARE CHICOT DOARME

Toate aceste pregătiri ale angevinilor atraseră mai întîi atenţia regelui, apoi a lui Chicot. Henric se frămînta în palat, aşteptînd cu nerăbdare întoarcerea prietenilor săi, plecaţi la plimbare cu domnii din Anjou.

Chicot urmărise de departe plimbarea gentilomilor, cercetase ca un adevărat cunoscător ceea ce nimeni nu putea înţelege atît de bine ca el şi, după ce se încredinţă asupra intenţiilor lui Bussy şi ale lui Quélus, se întoarse din drum, pornind spre locuinţa lui Monsoreau.

Monsoreau era un om şiret, dar nu atît de şiret, încît să-l înşele pe Chicot : gasconul venea din partea regelui să se intereseze cum îi merge cu sănătatea. Cum oare să nu-i facă o bună primire ?

Chicot îl găsi pe conte culcat. Vizita din ajun făcută prinţului secătuise de vlagă acest organism abia înfiripat, şi

Remy, cu bărbia sprijinită în palmă, pîndea înciudat evoluţia primelor simptome ale febrei care ameninţa să-şi înşface din nou victima. Totuşi Monsoreau putu să discute în voie şi reuşi să-şi ascundă destul de bine furia împotriva ducelui de Anjou, furie pe care nimeni altul în afară de Chicot n-ar fi bănuit-o. Dar, cu cît contele era mai rezervat şi mai discret, cu atît mai abitir gasconul îi citea gîndurile.

„De fapt — îşi zicea el — un om nu poate să manifeste atîta înflăcărare pentru domnul de Anjou, fără să aibă un interes."

Cum Chicot se pricepea la bolnavi, vru să se încredinţeze dacă febra contelui nu era cumva o comedie, aşa cum jucase odinioară maestrul Nicolas David. Dar Remy nu umbla cu înşelăciuni şi, pipăind pulsul contelui, gasconul se lămuri pe deplin: „Este într-adevăr bolnav şi nu-i în stare de nimic. Rămîne domnul de Bussy. Ia să vedem noi cam ce gînduri îl pasc". Şi porni degrabă la palatul lui Bussy; aici, toată casa strălucea de lumini şi pretutindeni pluteau mirosuri care l-ar fi făcut pe Gorenflot să chiuie de veselie.

— Se însoară domnul de Bussy? întrebă el pe unul dintre lachei.

— Nu, domnule — îi răspunse omul — domnul de Bussy se împacă azi cu mai mulţi seniori de la curte şi sărbătoresc această împăcare printr-un ospăţ, grozav ospăţ, zău aşa!

„Numai de nu i-ar otrăvi, lucru de care nu-l ştiu capabil — gîndi Chicot — că, încolo, maiestatea sa este în siguranţă şi dinspre partea asta."

Gasconul se înapoie la Luvru şi-l zări pe Henric plimbîndu-se printr-o sală de arme şi afurisind de zor. Trimisese trei curieri după Quélus, dar aceştia, cum nu pricepeau de ce maiestatea sa se nelinişteşte, se opriseră la domnul de Birague fiul, unde orice om în livreaua regelui găsea oricînd un pahar plin, o porţie de şuncă începută şi cîteva fructe zaharisite. Era metoda lui Birague ca să-şi păstreze anumite avantaje din partea regelui.

Cînd Chicot se ivi în pragul încăperii, Henric scoase un strigăt:

— Oh, scumpul meu prieten, nu ştii cumva ce li s-a întîmplat?

— Cui? Favoriţilor tăi?

— Da, da, ah, sărmanii mei prieteni!

— În clipa asta trebuie că au căzut pe jos — răspunse Chicot.

— Mi i-au ucis! strigă Henric, întorcîndu-se, cu ochi ameninţători. Or fi morţi...

— Morţi, da, tare mi-e frică şi mie...

— Tu ştii şi rîzi, păgînule!

— Aşteaptă, fiule, aşteaptă. Am spus „morţi", da, însă morţi de beţi.

— Ah, bufonule... ce spaimă mi-ai tras! Da' de ce cleveteşti pe seama acestor gentilomi?

— Ba, dimpotrivă, îi slăvesc.

— Îţi baţi joc mereu... Hai, te rog fii serios. Ştii sau nu că ei au plecat cu angevinii?

— Drace, mă-ntrebi dacă ştiu!

— Ei bine, ce s-a întîmplat?

— Ei bine, s-a întîmplat ceea ce ţi-am spus eu: sînt beţi morţi sau, în orice caz, nu mai au mult pînă să fie aşa.

— Dar Bussy, Bussy?

— Bussy îi îmbată, este un om foarte primejdios.

— Chicot, fie-ţi milă de mine!

— Da, da, află că Bussy dă un ospăţ în cinstea prietenilor tăi. Crezi că e un lucru bun, hai?

— Bussy dă un ospăţ în cinstea lor?! A, dar e cu neputinţă! Doar sînt duşmani pe viaţă şi pe moarte.

— Tocmai de-aia. Dacă ar fi fost prieteni, n-ar fi simţit nevoia să se îmbete împreună. Ascultă, Henric, tu ai picioare bune?

— Ce vrei să spui?

— Ai putea să mergi pînă la rîu?

— Aş merge pînă la capătul lumii, ca să văd cu ochii mei o asemenea scenă.

— Atunci du-te numai pînă la palatul Bussy şi vei vedea minunea.

— Mă însoţeşti?

— Mulţumesc, de-acolo sosesc.

— Ascultă, Chicot...

— A, nu, îţi dai seama că eu, care am văzut, n-am nevoie să mă conving; mi s-au scurtat picioarele cu trei degete de atîta du-te-vino. Dacă ar fi s-o pornesc din nou într-acolo, mi s-ar scurta pînă la genunchi. Aşa că du-te, fiule, du-te singur.

Regele îi aruncă o privire furioasă.

— Eşti prea bun ca să-ţi faci inimă rea din pricina lor — zise Chicot. Ei rîd, petrec şi cîrtesc împotriva oblăduirii tale. Răspunde la toate astea ca un filozof: rîd ei, să rîdem şi noi; mănîncă ei, dă poruncă să ni se servească şi nouă ceva

cald şi bun ; clevetesc. hai şi noi să ne culcăm după ce vom cina.
Regele nu se putu stăpîni să nu zîmbească.
— Poţi să te lauzi că eşti un adevărat înţelept — continuă Chicot. Au fost în Franţa regi pletoşi, un rege neruşinat, un rege mare, regi leneşi. Sînt sigur că ţie îţi vor spune Henric cel Răbdător... Ah, fiule, răbdarea este o virtute atît de frumoasă... cînd nu ai alta !
— Trădat — murmură regele — trădat !... Oamenii ăştia nici măcar nu ştiu să se poarte ca nişte gentilomi.
— Ei, asta-i acum ! Te nelinişteşti din pricina prietenilor tăi — strigă Chicot, împingîndu-l pe rege spre sala în care tocmai se servea cina. Îi boceşti ca şi cum ar fi morţi, iar cînd îţi spune omul că nu-s morţi, plîngi şi te îngrijorezi... Henric, prea scînceşti mult...
— Mă plictiseşti, domnule Chicot.
— Ascultă, ţi-ar plăcea mai degrabă să ştii că fiecare a primit şapte sau opt lovituri de spadă în burtă ? Fii, te rog, consecvent.
— Mi-ar plăcea să mă pot bizui pe nişte prieteni ca lumea — vorbi Henric cu o voce sumbră.
— Ei, drăcie ! exclamă Chicot. Bizuie-te pe mine, fiindcă, iată-mă-s, sînt aici, fiule, dar fă bine şi mă hrăneşte ! Vreau fazan... şi trufe — adăugă el, întinzînd farfuria.
Henric şi unicul său prieten se culcară devreme în seara aceea, regele suspinînd că simte un gol imens în inimă, Chicot gîfîind că îşi simte stomacul prea plin.
A doua zi, cînd regele se deşteptă, domnii Quélus, Schomberg, Maugiron şi d'Épernon se înfăţişară înaintea sa. Uşierul, obişnuit să le deschidă gentilomilor, şi de data aceasta făcu la fel.
Chicot dormea încă, regele nu putuse închide ochii. El sări furios din pat şi, smulgîndu-şi prişniţele aromate care-i acopereau obrajii şi mîinile, zbieră la ei :
— Afară ! Să iasă afară !
Uşierul, înmărmurit, le spuse tinerilor că regele îi poftea afară. Ei se priviră la fel de înmărmuriţi.
— Sire, voiam să spunem maiestăţii voastre... — bîigui Quélus.
— Că nu mai sînteţi beţi, nu-i aşa ? strigă Henric.
Chicot deschise un ochi.

— Iertaţi-mă, sire, maiestatea voastră se înşală... — răspunse Quélus cu gravitate.
— Totuşi nu eu am chefuit cu vin de Anjou !
— Aha ! Foarte bine, foarte bine !... zise Quélus, zîmbind. Acum pricep. Ei, da !
— Ce „ei, da !" ?
— Rog pe maiestatea voastră să rămînă singură cu noi şi atunci vom sta de vorbă, dacă vrea.
— Urăsc beţivii şi trădătorii.
— Sire ! strigară într-un singur glas ceilalţi trei gentilomi.
— Răbdare, domnilor — li se adresă Quélus, curmîndu-le vorba. Maiestatea sa a dormit prost şi pesemne că a visat urît. Dar deşteptarea îi va fi plăcută preaveneratului nostru prinţ cînd va auzi un anume cuvînt.
Această scuză obraznică, adusă regelui de către un supus al său, îl impresionă pe Henric. El ghici că nişte oameni atît de îndrăzneţi, încît să cuteze a rosti asemenea vorbe, nu putuseră săvîrşi decît o faptă vrednică de cinste.
— Vorbiţi, dar scurt ! le porunci el.
— Nu-i imposibil, sire, dar e greu.
— Da... ne învîrtim mereu în jurul unor acuzaţii.
— Nu, sire, noi mergem drept la ţintă — răspunse Quélus, uitîndu-se la Chicot şi la uşier ca şi cum i-ar fi repetat lui Henric rugămintea de a le acorda o audienţă particulară.
Regele schiţă un gest şi uşierul se retrase. Chicot deschise celălalt ochi şi zise :
— Pe mine nu mă luaţi în seamă, eu dorm buştean.
Şi închizînd amîndoi ochii, începu să sforăie din străfundul bojocilor.

XXIII

ÎN CARE CHICOT SE TREZEŞTE

Văzînd că Chicot doarme atît de conştiincios, nimeni nu se mai ocupă de el. De altfel, se obişnuiseră să-l considere o mobilă din dormitorul regelui.

— Maiestatea voastră — zise Quélus, înclinîndu-se — nu cunoaşte lucrurile decît pe jumătate şi, îndrăznesc s-o spun, cunoaşte jumătatea cea mai puţin interesantă. Desigur, şi nimeni dintre noi n-are intenţia să tăgăduiască, desigur că am luat masa cu toţii la domnul de Bussy şi mă simt chiar dator să spun, spre lauda bucătarului său, că ne-am ospătat împărăteşte.

— Avea mai ales un vin adus din Austria sau din Ungaria, care mi s-a părut într-adevăr minunat! interveni Schomberg.

— Oh, neamţ scîrbos! îl apostrofă regele. Îţi place vinul, hai? Am bănuit întotdeauna.

— Eu eram sigur, fiindcă l-am văzut beat de douăzeci de ori — se amestecă Chicot.

Schomberg se întoarse spre el.

— Nu da atenţie, fiule — îl sfătui gasconul. Regele îţi va spune că eu visez cu ochii deschişi.

Schomberg se uită din nou la Henric.

— Pe cuvîntul meu de cinste, sire, nu-mi tăinuiesc nici prietenii, nici vrăjmaşii — zise el. Vinul bun e bun.

— Să nu numim bun un lucru care ne face să-l uităm pe Dumnezeu — rosti regele pe un ton rezervat.

Schomberg era gata să răspundă, voind fără îndoială să apere o cauză atît de frumoasă, dar Quélus îi făcu un semn.

— Aşa este — încuviinţă Schomberg. Zi mai departe.

— Spuneam deci, sire — reluă Quélus — că în timpul mesei şi, mai ales, înainte de masă, am avut o discuţie dintre cele mai serioase şi mai interesante privind interesele maiestăţii voastre.

— Prea lungă introducere — zise Henric. Semn rău.

— Ei, drăcia dracului, da' limbut mai e Valois ăsta! exclamă Chicot.

— O, o, jupîne gascon, dacă nu dormi, ieşi afară! îl pofti Henric, vorbindu-i de sus.

— La naiba! Păi dacă nu dorm, e din pricină că tu nu mă laşi să-nchid ochii: îţi umblă limba ca toaca în vinerea mare.

Quélus, văzînd că în acel lăcaş regesc nu se poate aborda cu seriozitate un subiect, oricît de grav ar fi fost el, într-atît de uşuratici deveniseră cu toţii, suspină, ridică din umeri şi se sculă amărît în picioare.

— Sire — zise d'Épernon, legănîndu-se — e vorba de lucruri grave.

— De lucruri grave? repetă Henric.

— Fără îndoială, dacă totuşi viaţa a opt gentilomi curajoşi merită în ochii maiestăţii voastre osteneala de a vă ocupa de ea.

— Ce înseamnă asta? se alarmă regele.

— Asta înseamnă că aştept ca regele să binevoiască să m-asculte.

— Te-ascult, fiule, te-ascult — zise Henric, punînd mîna pe umărul lui Quélus.

— Ei bine, sire, vă spuneam că noi am stat de vorbă serios, şi iată acum rezultatul discuţiei noastre: regalitatea este ameninţată, este slăbită.

— Adică toată lumea pare să conspire împotriva ei! strigă Henric.

— Ea seamănă — continuă Quélus — cu acei zei ciudaţi care, întocmai ca zeii lui Tiberiu şi Caligula, îmbătrîneau fără să poată muri şi continuau să meargă, în nemurirea lor, pe drumul racilelor muritoare. Aceşti zei, ajunşi aici, nu se opresc din decăderea lor decît dacă minunata putere de dăruire a vreunui credincios pătimaş îi întinereşte şi-i reînvie. Atunci, regeneraţi în urma transfuziei cu sînge tînăr, înflăcărat şi generos, ei încep din nou să trăiască şi devin iarăşi tari, puternici. Ei bine, sire, regalitatea voastră seamănă ca două picături de apă cu aceşti zei: ea nu mai poate supravieţui decît printr-un sacrificiu.

— Ce vorbe de aur îi ies din gură! zise Chicot. Quélus, fiule, du-te şi propovăduieşte pe străzile Parisului, şi pun rămăşag pe-un bou contra unui ou că-i laşi în urmă pe Lincestre, Cahier, Cotton, ba chiar şi pe acel zeu al elocinţei care se numeşte Gorenflot.

Henric nu răspunse nimic. Era limpede că în el se petrecea o mare schimbare: la început îi înfruntase pe favoriţi cu priviri trufaşe, apoi, încetul cu încetul, copleşit de adevărul celor auzite, redevenea chibzuit, întunecat, cuprins de nelinişte.

— Vorbeşte — zise el — vezi că te-ascult, Quélus.

— Sire — continuă acesta — sînteţi un mare rege, dar nu mai aveţi dinainte un orizont larg: nobilimea ridică în faţa ochilor voştri bariere dincolo de care privirile maiestăţii voastre nu mai zăresc nimic, în afară poate de celelalte bariere, din ce în ce mai mari, pe care, la rîndul său,

vi le înalţă în cale poporul. Ei bine, sire, spuneţi dumneavoastră, care sînteţi un viteaz, ce se întîmplă la război cînd un batalion vine şi se aşază, zid ameninţător, la treizeci de paşi de un alt batalion ? Laşii privesc în urma lor şi, văzînd cîmp liber, o tulesc ; vitejii însă îşi încordează grumazul şi se năpustesc înainte.

— Da, înainte ! izbucni regele. La naiba ! Nu-s eu cel dintîi gentilom al regatului meu ? S-a dat vreodată, vă întreb, bătălie mai frumoasă decît aceea din tinereţea mea ? Şi are secolul, de sfîrşitul căruia ne apropiem, multe nume mai răsunătoare decît acelea de Jarnac şi Moncontour[1] ? Aşadar, înainte, domnilor, şi, după cum îmi este obiceiul, pe cîte ştiu, mă voi avînta primul în luptă.

— Da, sire, înainte ! strigară tinerii, electrizaţi de această pornire războinică a regelui.

Chicot se ridică în capul oaselor, vociferînd :

— Hei, linişte, voi ăia de-acolo ! Lăsaţi-l pe oratorul meu să continue. Hai Quélus, hai fiule ! Ai spus lucruri bune şi frumoase şi mai ai încă şi altele. Vorbeşte, prietene, vorbeşte !

— Da, Chicot, şi tu ai dreptate, cum de altfel ţi se întîmplă adeseori. De altminteri, voi continua pentru a-i aduce maiestăţii sale la cunoştinţă că a sosit momentul ca regalitatea să primească una din acele jertfe de care pomeneam mai adineauri. Împotriva tuturor acestor metereze care o împresoară pe nesimţite pe maiestatea voastră vor porni patru oameni, încredinţaţi că vor fi încurajaţi de maiestatea voastră şi slăviţi de posteritate.

— Ce spui tu, Quélus ? întrebă regele, cu ochii strălucitori de o bucurie pe care o domolea îngrijorarea. Şi cine sînt cei patru ?

— Eu şi aceşti domni — răspunse tînărul, cu acel sentiment de mîndrie care înalţă pe orice om ce-şi pune viaţa în joc pentru un principiu sau pentru o pasiune. Eu şi aceşti domni ne jertfim, sire.

— În ce scop ?

— Întru salvarea maiestăţii voastre.

— Din ghearele cui ?

— Din ghearele duşmanilor.

— Vrajbe de-ale tinereţii ! strigă Henric.

— Vai ! Iată expresia prejudecăţii vulgare, sire, iar dragostea maiestăţii voastre pentru noi este atît de generoasă,

[1] Localităţi unde ducele de Anjou (ulterior Henric al III-lea) şi ducele de Guise repurtează victorii asupra amiralului Coligny.

încît consimte să se ascundă sub acest trivial veşmînt. Noi însă o recunoaştem. Vorbiţi-ne ca un rege, sire, nu ca un burghez din strada Saint-Denis ! Nu vă prefaceţi a crede că Maugiron nu-l poate suferi pe Antraguet, că Schomberg se simte stînjenit de Livarot, că d'Épernon este gelos pe Bussy şi că Quélus îi poartă pică lui Ribeirac. Nicidecum. Sînt cu toţii tineri, buni şi frumoşi. Prieteni şi duşmani, ar putea cu toţii să se iubească aşa cum se iubesc fraţii. Nu vrajba dintre un om şi celălalt ne pune sabia în mînă, ci discordia dintre Franţa şi Anjou. În această arenă unde coboară apărătorii Ligii, noi ne înfăţişăm ca luptători pentru regalitate şi venim să vă spunem : „Binecuvîntaţi-ne, stăpîne, zîmbiţi acelora care se duc să-şi dea viaţa pentru rege". Binecuvîntarea maiestăţii voastre îi va face, poate, să învingă, zîmbetul maiestăţii voastre îi va ajuta să moară.

Înăbuşindu-se de plîns, Henric întinse braţele spre Quélus şi spre ceilalţi şi îi strînse la pieptul său ; şi nu era o privelişte lipsită de interes, nu era un tablou inexpresiv scena aceasta în care curajul bărbătesc se unea cu emoţiile unei profunde iubiri, sfinţită în clipa aceea de un devotament fără margini.

Chicot, serios şi posomorît, cu fruntea sprijinită în palmă, privea din fundul patului, iar chipul său, îndeobşte rece şi nepăsător sau contractat de spasmele unui rîs sarcastic, nu era mai puţin nobil sau mai puţin elocvent decît chipurile celorlalţi cinci bărbaţi.

— Ah, vitejii mei — reuşi, în sfîrşit, să rostească regele — pilda voastră este o pildă de minunat devotament. V-aţi asumat o misiune nobilă, şi dacă azi sînt mîndru, mă mîndresc nu că sînt regele Franţei, ci că vă sînt prieten. Cu toate astea, întrucît îmi cunosc interesele mai bine decît oricine, nu voi primi un sacrificiu al cărui rezultat, în cazul cînd voi aţi da greş, m-ar arunca în mîinile duşmanilor mei. Franţa este îndeajuns de puternică pentru a se război cu Anjou-ul, credeţi-mă. Îmi cunosc fratele, cunosc familia de Guise şi Liga. Adeseori, în viaţa mea, am îmblînzit cai mai sălbatici şi mai nărăvaşi decît ei toţi la un loc.

— Sire, soldaţii nu judecă astfel ! exclamă Maugiron. Cînd se află în faţa unei astfel de situaţii, ei nu stau pe gînduri, zicîndu-şi că s-ar putea să aibă ghinion. Este o chestiune de onoare, de conştiinţă, pe care omul o rezolvă potrivit convingerii sale, fără să-şi mai facă griji, fără să mai cumpănească.

— Iartă-mă, Maugiron — răspunse regele. Un soldat poate merge orbeşte, dar căpitanul trebuie să chibzuiască.

— Atunci, sire, chibzuiţi şi lăsaţi-ne pe noi, care sîntem oşteni, să trecem la fapte — interveni Schomberg. De altfel, în ceea ce mă priveşte, nu ştiu ce este ghinionul, eu am întotdeauna noroc.

— Prietene, prietene ! îl întrerupse cu tristeţe regele. Cît despre mine, eu nu pot spune la fel. Ce-i drept, tu nu ai decît douăzeci de ani.

— Sire — se amestecă Quélus — vorbele îndatoritoare ale maiestăţii voastre nu fac decît să ne înflăcăreze şi mai mult. În ce zi hotărîţi că trebuie să fixăm duelul cu domnii de Bussy, Livarot, Antraguet şi Ribeirac ?

— Niciodată, vă interzic cu desăvîrşire, niciodată ! Aţi auzit ce-am spus ?

— Iertare, sire, iertaţi-ne — reluă Quélus. Întîlnirea a fost hotărîtă ieri, înainte de cină. Ne-am dat cuvîntul şi nu ni-l putem lua înapoi.

— Scuză-mă, domnule — răspunse Henric — dar regele poate dezlega jurăminte făcute şi cuvîntul dat, spunînd doar : „Vreau sau nu vreau“, căci regele este atotputernic. Trimiteţi-le vorbă acestor domni că eu v-am ameninţat cu toată străşnicia în cazul cînd vă veţi bate şi, spre a nu avea nici voi înşivă vreo îndoială, vă jur că, dacă veţi ajunge la duel, vă voi exila...

— Opriţi-vă, sire — sări Quélus — căci, dacă pe noi ne puteţi dezlega de cuvîntul dat, pe dumneavoastră doar Dumnezeu vă mai poate dezlega. Aşadar, nu juraţi, deoarece, dacă pentru o atare pricină am meritat furia maiestăţii voastre şi dacă furia aceasta înseamnă pentru noi exilul, bucuroşi vom merge în exil, întrucît, nemaiaflîndu-ne pe pămînturile maiestăţii voastre, vom putea să ne ţinem cuvîntul şi să ne întîlnim adversarii undeva, într-o ţară străină.

— Dacă aceşti domni se apropie de voi fie şi la o bătaie de archebuză, voi porunci să-i arunce pe toţi patru în Bastilia — izbucni Henric.

— Sire — glăsui Quélus — în ziua în care maiestatea voastră s-ar purta astfel, noi am merge desculţi şi cu funia de gît la jupînul Laurent Testu, guvernatorul Bastiliei, rugîndu-l să ne închidă împreună cu aceşti gentilomi.

— Ei bine, atunci voi porunci să li se taie capetele ! Eu sînt regele, sper.

— Dacă vrăjmaşilor noştri li s-ar întîmpla un asemenea lucru, noi ne-am tăia beregăţile la picioarele eşafodului lor.

Henric tăcu un răstimp îndelungat, apoi, ridicîndu-şi ochii lui negri, zise :

— Cu atît mai bine, iată o faptă de nobleţe cutezătoare şi desăvîrşită ! ...Cum n-ar binecuvînta Dumnezeu o cauză apărată de asemenea oameni !

— Nu fi nelegiuit... nu lua numele Domnului în deşert ! rosti solemn Chicot, dîndu-se jos din pat şi înaintînd spre rege. Da, iată nişte inimi nobile. Doamne, facă-se voia lor ! Auzi, stăpîne ? Hai, fixează ziua în care aceşti tineri se vor bate, fiindcă asta este treaba ta, iar nu să-i impui celui atotputernic anumite îndatoriri.

— Ah, Dumnezeule, Dumnezeule ! murmură Henric.

— Sire, vă implorăm — rostiră într-un glas cei patru gentilomi, plecîndu-şi frunţile şi îndoindu-şi genunchii.

— Ei bine, fie ! Într-adevăr, Dumnezeu este nepărtinitor, ne datorează biruinţa, dar, în afară de asta, vom şti şi noi s-o pregătim pe căi drepte şi creştineşti. Scumpii mei prieteni, amintiţi-vă că Jarnac şi-a îndeplinit întru totul îndatoririle sale creştineşti înainte de a se bate cu La Chateigneraie, care era un spadasin grozav, dar care s-a dedat desfrîului la serbări, la ospeţe, mergînd la femei, ceea ce e un păcat de moarte ! Pe scurt, l-a ispitit pe Dumnezeu, care poate că zîmbea, uitîndu-se la frumuseţea şi la vigoarea lui, şi voia să-i salveze viaţa. Cu toate acestea, Jarnac i-a tăiat vinele de la picior. Ascultaţi-mă, vom posti şi ne vom ruga, ba, dacă aş avea timp, aş trimite săbiile voastre la Roma, ca sfîntul părinte să le binecuvînteze. Însă avem la îndemînă lacra sfintei Genoveva, care preţuieşte mai mult decît cele mai sfinte moaşte. Să ajunăm, să ne mucenicim trupul şi să slăvim marea sărbătoare a Joii Verzi, apoi, a doua zi...

— O, sire, vă mulţumim, vă mulţumim ! strigară cei patru tineri... Aşadar, peste opt zile.

Şi se repeziră să sărute mîna regelui, care îi îmbrăţişă pe toţi încă o dată, apoi, izbucnind în lacrimi, intră în paraclisul său.

— Provocarea noastră la duel e gata întocmită — zise Quélus. Noi trebuie să trecem doar ziua şi ora. Scrie, Maugiron, pe masa asta... cu pana regelui. Scrie : a doua zi după Joia Verde !

— S-a făcut — răspunse Maugiron. Cine e cel ce va duce această veste ?

— Dacă vreţi, voi fi eu — zise Chicot, apropiindu-se de ei. Numai că vreau să vă dau un sfat, micuţilor. Maiestatea sa vorbeşte de posturi negre, de muceniciri şi lacre... Nimic de zis, în chip de jurămînt în faţa lui Dumnezeu, după victorie, este un lucru minunat, dar, înainte de luptă, eu cred că mai de folos îţi este o hrană bună, un vin tare, somnul de unul singur cîte opt ore pe zi sau pe noapte. Nimic nu dă braţului mai multă mlădiere şi iuţeală, decît o zăbavă de trei ceasuri în jurul mesei, însă fără a te deda la beţie. Cît despre dragoste, sînt întru totul de părerea regelui : astea-s chestii prea înduioşătoare, aţi face bine să vă înţărcaţi.

— Bravo, Chicot ! strigară într-un glas tinerii.

— Adio, puii mei de lei ! le răspunse gasconul. Mă duc la Bussy acasă. Făcu trei paşi şi se întoarse : Ascultaţi ce vă spun : să nu-l părăsiţi pe rege în preafrumoasa zi a Joii Verzi. Nu plecaţi la ţară nici unii, nici alţii, rămîneţi la Luvru ca un mănunchi de palatini. Ne-am înţeles, da ? Eu mă duc să vă îndeplinesc dorinţa.

Şi, cu scrisoarea în mînă, Chicot deschise compasul picioarelor sale lungi, făcîndu-se nevăzut.

XXIV

JOIA VERDE

În răstimpul celor opt zile, evenimentele se pregătiră aşa cum se pregăteşte o furtună într-o zi caldă şi apăsătoare de vară.

Pus pe picioare după patruzeci şi opt de ore de febră, Monsoreau începu să pîndească el însuşi pe hoţul care-i fura cinstea căminului, dar cum nu descoperi nimic, rămase mai încredinţat ca oricînd de ipocrizia ducelui de Anjou şi de relele sale intenţii privitor la Diane.

Bussy nu renunţă la vizitele lui din timpul zilei în casa marelui maestru de vînătoare. Numai că Remy îl înştiinţă

despre repetatele pînde ale convalescentului, aşa încît gentilomul se abţinu de a mai intra noaptea pe fereastră.

Chicot îşi împărţea timpul în două : o parte şi-l închina stăpînului său preaiubit, Henric de Valois, pe care-l părăsea cît mai puţin cu putinţă, păzindu-l aşa cum îşi păzeşte o mamă pruncul, cealaltă parte şi-o petrecea în tovărăşia inimosului său amic Gorenflot, pe care-l hotărîse cu mare cazná, după opt zile, să se întoarcă la chilia lui de la mînăstire, unde îl şi condusese şi unde stareţul Joseph Foulon îi făcuse gasconului o caldă primire.

La această primă vizită a lui Chicot se vorbise mult de pioşenia regelui, şi stareţul părea cum nu se poate mai recunoscător maiestăţii sale pentru cinstea ce o făcea mînăstirii, avînd de gînd s-o viziteze. Această cinste era chiar mai mare decît s-ar fi aşteptat la început. La cererea venerabilului stareţ, Henric consimţise să-şi petreacă ziua şi noaptea, în reculegere, la mînăstire. Chicot întări speranţele stareţului, în care acesta nu îndrăznea a crede, şi cum se ştia că Chicot avea trecere pe lîngă rege, fu stăruitor poftit să mai vină pe la mînăstire, ceea ce gasconul făgădui.

Cît despre Gorenflot, el crescu astfel cu zece coţi în ochii călugărilor. Era, ce-i drept, o izbîndă personală a sa faptul că ştiuse să cîştige pe deplin încrederea lui Chicot : Machiavelli, rămas de pomină în politică, n-ar fi reuşit mai bine.

Poftit, aşadar, să mai treacă pe la mînăstire, Chicot mai trecu, şi cum prin buzunare, sub pelerină, în cizmele lui largi aducea cu sine sticle de vin din soiurile cele mai rare şi mai căutate, fratele Gorenflot îl primea chiar mai bine decît preacucernicul Joseph Foulon. El se închidea ceasuri întregi în chilia călugărului, împărtăşindu-se, după spusa tuturora, din studiile şi extazele fratelui monah. Iar în ajunul Joii Verzi, Chicot îşi petrecu chiar toată noaptea în mînăstire, din care pricină, a doua zi, umblă zvonul prin stăreţie că Gorenflot îl hotărîse pe Chicot să îmbrace rasa monahală.

Cît despre rege, el da în acest timp preţioase lecţii de scrimă prietenilor săi, căutînd împreună cu ei lovituri noi şi încercînd să-l exerseze mai ales pe d'Épernon, căruia soarta îi hărăzise un adversar atît de puternic şi pe care, vădit lucru, aşteptarea zilei decisive îl preocupa foarte mult.

Cel care ar fi străbătut oraşul la anumite ore din noapte i-ar fi întîlnit, în cartierul Sainte-Geneviève, pe acei călugări

ciudaţi, descrişi în primele noastre capitole, care mai mult semănau a ostaşi decît a călugări.

În sfîrşit, am putea adăuga, pentru completarea tabloului pe care am început să-l schiţăm, că palatul de Guise devenise vizuina cea mai misterioasă şi totodată cea mai gălăgioasă, cea mai populată pe dinăuntru şi mai pustie pe dinafară din cîte se pot vedea ; de asemenea, că se ţineau în fiecare seară conciliabule în sala cea mare, după ce gazdele avuseseră grijă să închidă bine obloanele, şi că toate aceste conciliabule erau precedate de mese la care nu erau poftiţi decît bărbaţi şi pe care, totuşi, le prezida doamna de Montpensier.

Sîntem siliţi să aducem la cunoştinţa cititorilor noştri aceste amănunte pe care le descoperim în memoriile timpului, deoarece ei n-ar putea să le găsească în arhivele poliţiei.

Într-adevăr, poliţia din vremea acelei domnii care da dovadă de atîtea slăbiciuni nici nu bănuia măcar cele ce se urzeau, deşi complotul, după cum se va vedea, a fost de proporţii întinse. Iar vrednicii burghezi care făceau paza de noapte, cu coiful în cap şi cu halebarda în mînă, mai abitir nu bănuiau nimic, ei nefiind cîtuşi de puţin oameni în stare să prevadă altfel de primejdii decît acelea iscate de foc, de hoţi, de cîini turbaţi şi de beţivi arţăgoşi.

Din cînd în cînd, cîte o patrulă se oprea în faţa hanului *Sub cerul liber* de pe strada Arbre-Sec, dar jupînul La Hurière era cunoscut ca un catolic atît de zelos, încît nimeni nu se îndoia că larma nemaipomenită ce răzbătea din hanul lui n-ar fi fost spre slava lui Dumnezeu.

Iată, aşadar, împrejurările în care oraşul Paris ajunse, încetul cu încetul, în dimineaţa marii sărbători, desfiinţată o dată cu instalarea regimului constituţional şi care poartă numele de Joia Verde.

În dimineaţa aceea era o vreme minunată, florile care împodobeau străzile îşi trimiteau pînă departe miresmele lor ameţitoare.

În dimineaţa aceea, Chicot, care de cincisprezece nopţi dormea în aceeaşi cameră cu regele, îl trezi devreme pe Henric. Nimeni nu apucase încă să intre în dormitorul maiestăţii sale.

— Ah, Chicot, du-te naibii ! exclamă Henric. N-am văzut niciodată un om s-o brodească mai anapoda decît tine. Mă trezeşti din cel mai dulce vis pe care l-am avut vreodată în viaţa mea.

— Şi ce visai, fiule ? întrebă gasconul.

— Visam că Quélus l-a străpuns cu sabia pe Antraguet dintr-o lovitură secundă şi că scumpul meu prieten înota în sîngele adversarului său. Dar iată că s-a făcut ziuă. Să mergem să ne rugăm Domnului, ca să se îndeplinească visul. Cheamă valeţii, Chicot, cheamă-i !

— Ce doreşti ?

— Rasa şi vergile.

— Nu ţi-ar plăcea mai degrabă un dejun copios ? îl întrebă Chicot.

— Păgînule, vrei să te duci să asculţi slujba din Joia Verde, cu burta plină ? !

— Ai dreptate.

— Cheamă valeţii, Chicot, cheamă-i.

— Răbdare, este abia opt şi ai destulă vreme să te biciuieşti pînă diseară. Mai întîi să stăm de vorbă. Vrei să stai de vorbă cu prietenul tău ? N-o să-ţi pară rău, Valois, pe cinstea lui Chicot !

— Fie ! Atunci să stăm de vorbă, dar grăbeşte-te.

— Cum ne împărţim ziua de azi, fiule ?

— În trei părţi.

— În cinstea Sfintei Treimi, adică. Foarte bine ! Ia să vedem care sînt aceste trei părţi.

— Mai întîi, liturghia la Saint-Germain-l'Auxerrois.

— Bine.

— După întoarcerea la Luvru, gustarea.

— Foarte bine !

— Apoi procesiuni de penitenţi pe străzi, popasuri la mînăstirile cele mai de seamă din Paris, începînd cu iacobinii şi sfîrşind cu Sainte-Geneviève, unde i-am făgăduit stareţului să mă retrag pînă a doua zi în chilia unui fel de sfînt, care îşi va petrece noaptea rugîndu-se spre a asigura succesul cauzei noastre.

— Îl cunosc.

— Pe sfînt ?

— Da, de minune.

— Cu atît mai bine ; mă vei însoţi, Chicot, şi ne vom ruga împreună.

— Da, fii liniştit.

— Atunci îmbracă-te şi vino.

— Aşteaptă puţin !

— Ce ?

— Mai am să te întreb cîte ceva.
— Nu poţi să mă întrebi în timp ce valeţii mă vor îmbrăca ?
— E mai bine să te întreb cîtă vreme sîntem singuri.
— Hai, repede, că trece timpul !
— Curtenii tăi ce vor face ?
— Ei mă urmează.
— Dar fratele tău ?
— Ducele mă însoţeşte.
— Şi garda ?
— Gărzile franceze mă aşteaptă cu Crillon la Luvru. Elveţienii mă aşteaptă la poarta mînăstirii.
— Minunat ! exclamă Chicot. Iată că ştiu totul !
— Pot să chem valeţii ?
— Cheamă-i.
Henric bătu într-un gong.
— Ceremonia va fi desăvîrşită — urmă Chicot.
— Nădăjduiesc că Dumnezeu va fi mulţumit de noi.
— Asta vom vedea-o mîine. Dar ia spune-mi, Henric, pînă nu vine nimeni : n-ai nimic altceva să-mi încredinţezi ?
— Nu. Am uitat cumva vreun amănunt din ceremonial ?
— Nu despre ceremonial te întreb eu.
— Dar despre ce ?
— Despre nimic.
— Totuşi mă întrebi...
— Dacă e lucru hotărît ca să mergi la mînăstirea Sainte-Geneviève.
— Fără îndoială.
— Şi că o să petreci noaptea acolo ?
— Am făgăduit.
— Ei bine, fiule, dacă tu n-ai nimic altceva să-mi spui, eu îţi voi spune că mie nu-mi place acest ceremonial.
— Ei, cum aşa ?
— Uite aşa ! Prin urmare, după ce vom mînca...
— După ce vom mînca ?
— Te voi pune la curent cu un alt plan, la care m-am gîndit.
— Fie, consimt.
— Chiar dacă n-ai consimţi, fiule, tot aia ar fi.
— Ce vrei să spui ?
— Ssst ! Uite că intră în anticameră slujitorii tăi.
Într-adevăr, uşierii traseră portierele şi în prag se iviră bărbierul, cel ce aducea parfumurile şi valetul maiestăţii sale, care, luîndu-l în primire pe rege, se apucară cu toţii să supună augusta persoană a monarhului unui ritual de felul aceluia zugrăvit de noi la începutul acestei cărţi. Cînd toaleta maiestăţii sale era gata pe trei sferturi, fu anunţată sosirea monseniorului duce de Anjou.

Henric se întoarse, pregătindu-se să-l primească cu cel mai dulce zîmbet. Ducele venea însoţit de domnul de Monsoreau, de d'Épernon şi de Aurilly. D'Épernon şi Aurilly rămaseră mai în urmă. La vederea contelui, încă palid şi cu o înfăţişare mai cumplită ca oricînd, Henric nu-şi putu stăpîni un gest de surpriză. Ducele băgă de seamă gestul, care, de altminteri, nu-i scăpă nici contelui.
— Sire — zise ducele — domnul de Monsoreau vine să prezinte maiestăţii voastre omagiile sale.
— Mulţumesc, domnule — răspunse Henric — şi sînt cu atît mai mişcat de vizita dumitale, cu cît ai fost foarte grav rănit, nu-i aşa ?
— Da, sire.
— La vînătoare, mi s-a spus.
— La vînătoare, sire.
— Dar vă simţiţi bine acum, da ?
— M-am însănătoşit.
— Sire — interveni ducele de Anjou — nu v-ar plăcea ca după ce vom îndeplini ceremonialul penitenţei, domnul conte de Monsoreau să ne pregătească o vînătoare straşnică în pădurea de la Compiègne ?
— Dar nu ştii că mîine... — începu Henric.
Era să spună că : „...patru dintre prietenii mei se bat în duel cu patru dintre prietenii dumitale", însă îşi aduse aminte că trebuie să păstreze secretul şi se opri.
— Nu ştiu nimic, sire, şi dacă maiestatea voastră vrea să mă informeze... — răspunse ducele de Anjou.
— Voiam să spun — reluă Henric — că eu, trebuind să-mi petrec noaptea în rugăciuni la mînăstirea Sainte-Geneviève, nu voi fi poate pregătit pentru vînătoarea de mîine. Dar, oricum, domnul conte să plece ; dacă vînătoarea n-o să fie mîine, va fi poimîine.
— Aţi auzit ? i se adresă ducele lui Monsoreau, care se înclină.
— Da, monseniore — răspunse contele.
În acel moment intrară Schomberg şi Quélus ; regele îi primi cu braţele deschise.

— Încă o zi — rosti Quélus, salutîndu-l pe rege.
— Din fericire, mai mult decît o zi — adăugă Schomberg.
Între timp, Monsoreau îi spunea ducelui :
— După cît se pare, monseniore, mă trimiteţi în exil ?
— Datoria unui mare maestru de vînătoare nu este oare aceea de a pregăti vînătorile regelui ? zise rîzînd ducele.
— Pricep eu şi cam văd ce este — răspunse Monsoreau. Astă-seară se încheie cea de a opta zi a răgazului pe care mi l-a cerut alteţa voastră, iar alteţa voastră preferă să mă trimită la Compiègne decît să-şi ţină făgăduiala. Însă domnul duce să ia seama că, pînă diseară, pot, cu un singur cuvînt...
François îl apucă strîns de încheietura mîinii.
— Taci ! şuieră el. Dimpotrivă, îmi ţin promisiunea de care vorbeşti.
— Lămuriţi-mă !
— Plecarea dumitale spre a pregăti vînătoarea va fi cunoscută de toată lumea, deoarece ordinul este oficial.
— Ei, şi ?
— Ei, şi, nu vei pleca, ci te vei ascunde în apropierea casei dumitale. Crezîndu-te plecat, omul pe care vrei să-l cunoşti va veni. Restul te priveşte, căci la altceva, pare-mi-se, nu m-am angajat.
— Aha ! Păi dacă aşa stau lucrurile... — zise Monsoreau.
— Ai cuvîntul meu — răspunse ducele.
— Am ceva mai bun decît cuvîntul, monseniore, am semnătura dumneavoastră.
— Ei, da, la dracu, ştiu foarte bine !
Ducele se îndepărtă de Monsoreau spre a se apropia din nou de fratele său. Aurilly atinse braţul lui d'Epernon.
— S-a făcut — zise el.
— Ce ? Ce s-a făcut ?
— Domnul de Bussy nu se va bate mîine cu dumneavoastră.
— Domnul de Bussy nu se va bate mîine ?
— Răspund eu de asta.
— Şi cine îl va împiedica ?
— Ce importanţă are ? Numai să nu se bată.
— Dacă se întîmplă ceea ce spui, scumpul meu vrăjitor, am o mie de scuzi puşi deoparte pentru dumneata.
— Domnilor — vorbi Henric, care tocmai îşi terminase toaleta — să pornim spre Saint-Germain-l'Auxerrois.
— Şi-apoi, de-acolo, la mînăstirea Sainte-Geneviève ? întrebă ducele.

— Sigur că da ! răspunse regele.
— N-aveţi decît s-o credeţi voi ! mormăi Chicot, încheindu-şi cingătoarea sabiei.
Şi Henric trecu în sala cea mare, unde îl aştepta toată curtea.

XXV

CARE VA ADUCE ŞI ALTE LĂMURIRI CAPITOLULUI PRECEDENT

Seara, în ajun, cînd totul fusese hotărît între familia de Guise şi angevini, domnul de Monsoreau se întoarse acasă şi îl găsi acolo pe Bussy. Gîndindu-se că acest gentilom cumsecade, faţă de care el nutrea aceeaşi caldă prietenie, nefiind prevenit, se putea compromite grav a doua zi, îl luă deoparte.
— Scumpul meu conte, îmi îngăduiţi să vă dau un sfat ? i se adresă el.
— Cum să nu ! răspunse Bussy. Vă rog, vorbiţi.
— În locul dumneavoastră, eu aş pleca mîine din Paris.
— Eu ? ! Şi pentru ce ?
— Tot ce vă pot spune este că absenţa dumneavoastră v-ar scăpa, după toate probabilităţile, dintr-o mare încurcătură.
— Dintr-o mare încurcătură ? întrebă Bussy, ţintindu-l pe conte în adîncul ochilor. Şi care anume ?
— Chiar n-aveţi habar de ceea ce trebuie să se petreacă mîine ?
— Absolut de loc.
— Pe cuvîntul dumneavoastră ?
— Pe cuvîntul meu de gentilom.
— Domnul de Anjou nu v-a spus nimic ?
— Nimic. Domnul de Anjou nu-mi încredinţează decît lucrurile pe care le poate rosti cu glas tare şi mai că aş adăuga : pe care le poate spune la toată lumea.
— Ei bine, eu care nu sînt ducele de Anjou, eu care îmi iubesc prietenii, pentru ei şi nu pentru mine, vă voi spune,

scumpul meu conte, că se pregătesc pentru mîine evenimente grave, iar partidul de Anjou şi de Guise pun la cale o lovitură al cărei rezultat ar putea fi înlăturarea de pe tron a regelui.

Bussy îl privi pe domnul de Monsoreau cu oarecare neîncredere, dar pe faţa lui se oglindea cea mai deplină sinceritate, şi expresia lui nu putea de loc să te înşele.

— Conte — îi răspunse — sînt omul ducelui de Anjou, o ştiţi prea bine, adică viaţa şi sabia mea îi aparţin lui. Regele, împotriva căruia n-am întreprins niciodată nimic făţiş, îmi poartă pică şi n-a scăpat niciodată prilejul de a-mi spune ceva umilitor sau de a-mi aduce o jignire. Chiar mîine — şi Bussy coborî glasul — vă spun acest lucru şi vi-l spun numai dumneavoastră, înţelegeţi ? chiar mîine îmi voi risca viaţa spre a-l umili pe Henric de Valois, în persoana favoriţilor săi.

— Deci sînteţi hotărît să vă supuneţi tuturor consecinţelor, rămînînd credincios ducelui de Anjou ?

— Da.

— Ştiţi cumva unde vă va duce asta ?

— Ştiu unde trebuie să mă opresc : orice motiv aş avea să mă plîng de rege, niciodată nu voi ridica mîna asupra unsului lui Dumnezeu. Îi voi lăsa pe ceilalţi s-o facă şi-l voi urma, pe domnul duce de Anjou, ca să-l apăr în caz de primejdie, fără să lovesc şi fără să provoc pe nimeni.

Domnul de Monsoreau chibzui o clipă şi, punînd mîna pe umărul lui Bussy, îi spuse :

— Dragă conte, ducele de Anjou este un perfid, un laş, un trădător, capabil, din gelozie sau de teamă, să sacrifice pe cel mai credincios dintre slujitorii săi, pe prietenul cel mai devotat. Dragă conte, părăsiţi-l, ascultaţi sfatul unui prieten, duceţi-vă şi petreceţi ziua de mîine în mica dumneavoastră locuinţă de la Vincennes, plecaţi unde doriţi, dar nu luaţi parte la procesiune.

Bussy îl privi fix.

— Dar dumneavoastră de ce îl urmaţi pe ducele de Anjou ? întrebă el.

— Mai am nevoie de el cîtva timp pentru a rezolva nişte chestiuni care privesc onoarea mea — răspunse Monsoreau.

— Ei bine, şi eu am aceleaşi motive : îl voi urma pe duce din pricina unor chestiuni care privesc onoarea mea — răspunse tînărul gentilom.

Contele de Monsoreau îi strînse mîna lui Bussy şi amîndoi se despărţiră.

Am arătat în capitolul precedent ce s-a petrecut a doua zi, la ceasul cînd regele s-a trezit.

Monsoreau se întoarse acasă şi îşi înştiinţă soţia despre plecarea lui la Compiègne. În acelaşi timp el dădu ordine să se facă toate pregătirile de plecare. Diane primi cu bucurie vestea. Ea aflase de la soţul său despre apropiatul duel al lui Bussy cu d'Épernon, dar dintre favoriţii regelui d'Épernon era cel mai puţin renumit pentru curajul şi iscusinţa lui, aşa că Diane nu simţea decît o teamă amestecată cu orgoliu, gîndindu-se la lupta de a doua zi.

Dis-de-dimineaţă, Bussy se prezentă la ducele de Anjou şi-l însoţi la Luvru, rămînînd să aştepte afară. Întorcîndu-se de la fratele său, ducele îl luă cu sine şi tot cortegiul o apucă spre Saint-Germaine-l'Auxerrois. Văzîndu-l pe Bussy atît de curat la cuget, atît de cinstit, atît de devotat, prinţul avu oarecari remuşcări, dar două lucruri biruiră într-însul bunele-i intenţii : imensa influenţă pe care Bussy o avea asupra lui, ca orice caracter viguros asupra unuia slab, fapt care îi inspira teama că, tot stînd de veghe în apropierea tronului său, la un moment dat, nu cumva Bussy să devină adevăratul rege ; apoi dragostea lui Bussy pentru doamna de Monsoreau, dragoste care trezea în adîncul inimii prinţului toate chinurile geloziei.

Dar deoarece Monsoreau îi stîrnea, la rîndu-i, o nelinişte aproape tot atît de mare ca şi Bussy, el îşi spuse : „Dacă Bussy mă va urma şi, luptîndu-se curajos, va aduce izbînda cauzei mele, întrucît voi fi biruitor, puţin îmi pasă de ceea ce va spune şi va face Monsoreau. Dacă însă Bussy mă va părăsi, în acest caz nu-i mai datorez nimic şi, la rîndul meu, îl părăsesc şi eu fără nici o remuşcare".

Concluzia acestei îndelungi chibzuiri care îi indica două căi şi al cărei obiect era Bussy îl făcu pe prinţ să nu-şi ia o clipă ochii de la tînărul gentilom. Privi chipul lui calm şi zîmbitor cînd cavalerul intră în biserică, după ce, politicos, îl lăsase să treacă pe domnul d'Épernon, adversarul său, şi-l văzu îngenunchind la cîţiva paşi în spatele acestuia. Prinţul îi făcu semn lui Bussy să se apropie. Aşa cum stătea mai înainte, ca să-l vadă pe Bussy, ducele era silit a întoarce capul cu totul, în timp ce, chemîndu-l pe tînăr să se aşeze în stînga lui, nu trebuia decît să-şi întoarcă ochii.

Liturghia începuse aproape de un sfert de oră cînd Remy intră în biserică şi se duse să îngenuncheze în apropierea stăpînului său. Ducele tresări la ivirea tînărului medic, pe

care-l ştia confidentul gîndurilor tainice ale lui Bussy. Într-adevăr, o clipă mai tîrziu, după cîteva cuvinte schimbate în şoaptă, Remy îi strecură contelui un bilet. Prinţul simţi un fior prin vine: un scris mic, fin şi fermecător alcătuia rîndurile biletului. „E de la ea — îşi zise prinţul. Îl anunţă că soţul ei părăseşte Parisul."

Bussy lăsă biletul să lunece în fundul pălăriei, îl deschise şi citi. Prinţul nu mai putea vedea biletul, dar se uita la chipul lui Bussy, luminat de o rază de bucurie şi de dragoste. „Ah, dacă nu mă însoţeşti — îl ameninţă el în gînd — va fi rău de tine!" Bussy duse biletul la buze, apoi îl strecură lîngă inima sa.

Ducele privi în jur. Dacă Monsoreau ar fi fost acolo, poate că François n-ar mai fi avut răbdare să aştepte pînă seara ca să i-l numească pe Bussy.

După ce se sfîrşi slujba, se înapoiară la Luvru pentru a-şi lua gustarea: regele în apartamentele sale, gentilomii în sală.

Începînd de la poarta palatului, elveţienii erau înşiraţi pe două rînduri. Crillon şi gărzile franceze stăteau aliniate în curte. Chicot nu-l pierdea o clipă din ochi pe rege, după cum ducele de Anjou nu-l pierdea pe Bussy. Pe cînd intrau la Luvru, tînărul gentilom se apropie de prinţ.

— Iertaţi-mă, monseniore — rosti el, înclinîndu-se. Aş dori să spun alteţei voastre două vorbe.

— E grabă mare? întrebă ducele.

— Foarte mare, monseniore.

— Nu mi le-ai putea spune în timpul procesiunii? Vom merge alături unul de celălalt.

— Monseniorul mă va ierta, dar tocmai de aceea l-am oprit: spre a-i cere îngăduinţa de a nu-l însoţi.

— Cum aşa? întrebă ducele, neputînd să-şi ascundă pe deplin tulburarea ce i se simţea în glas.

— Monseniore, mîine este o zi mare, alteţa voastră ştie, deoarece ziua de mîine trebuie să soluţioneze cearta dintre provincia Anjou şi Franţa. Aş dori să mă retrag în mica mea locuinţă de la Vincennes şi să rămîn singur tot restul zilei.

— Deci nu vii la procesiunea la care vine toată curtea, la care vine regele?

— Nu, monseniore, desigur cu îngăduinţa alteţei voastre.

— Nu vei veni nici măcar la mînăstirea Sainte-Geneviève?

— Monseniore, doresc să fiu liber toată ziua.

— Totuşi, dacă în cursul zilei voi avea nevoie de prietenii mei?...

— Întrucît monseniorul n-ar avea nevoie de braţul meu decît dacă ar trage spada împotriva regelui său, îi cer de două ori îngăduinţa să mă elibereze — răspunse Bussy. Sabia mea este angajată împotriva domnului d'Épernon.

Monsoreau îi spusese în ajun prinţului că putea să se bizuie pe Bussy. Deci totul se schimbase de cum fusese hotărît în ajun şi această schimbare venea în urma biletului adus de Remy în biserică.

— Aşadar, îl părăseşti pe domnul şi stăpînul tău, Bussy? rosti ducele printre dinţi.

— Monseniore, omul care îşi pune a doua zi viaţa în joc într-un duel înverşunat, sîngeros, pe viaţă şi pe moarte, aşa cum va fi al nostru, omul acela, vă răspund, nu are decît un singur stăpîn, şi acestui stăpîn îi voi dărui ultima mea rugăciune.

— Ştii că e vorba să pun mîna pe tron şi mă părăseşti.

— Monseniore, am luptat îndeajuns pentru dumneavoastră şi o voi face şi mîine. Nu-mi cereţi mai mult decît propria-mi viaţă.

— Prea bine! Eşti liber, poţi să pleci, domnule de Bussy — spuse ducele cu o voce surdă.

Fără a se nelinişti de această răceală bruscă, Bussy îl salută pe prinţ, coborî scările Luvrului şi, odată ajuns afară din palat, porni repede spre casă.

Ducele îl chemă pe Aurilly. Aurilly se înfăţişă.

— Ei bine, monseniore? întrebă cîntăreţul din lăută.

— Ei bine, s-a osîndit el însuşi.

— Nu vă urmează?

— Nu.

— Se duce la întîlnirea fixată în bilet?

— Da.

— Atunci... totul va fi astă-seară?

— Da, astă-seară.

— Domnul de Monsoreau e prevenit?

— De întîlnire, da; asupra omului peste care va da la întîlnire, încă nu.

— Deci sînteţi hotărît să-l sacrificaţi pe conte?

— Sînt hotărît să mă răzbun — răspunse prinţul. Nu mai mi-e teamă decît de un singur lucru.

— Care anume?

— Ca Monsoreau să nu se încreadă prea mult în puterea şi în iscusinţa lui, şi Bussy să-i scape.

— Monseniorul să fie liniştit în privinţa asta.
— Ce vrei să zici ?
— Aşadar, domnul de Bussy e condamnat ?
— Da, la naiba ! Un om care mă ţine sub tutelă, care-mi striveşte voinţa mea, care îşi impune voinţa lui, care îmi ia iubita şi o face iubita lui, un leu în faţa căruia eu sînt mai degrabă paznic decît stăpîn, da, da, Aurilly, un astfel de om este condamnat fără milă, fără drept de apel.
— Dacă aşa stau lucrurile, atunci, cum spuneam, monseniorul să n-aibă nici o grijă. Dacă Bussy îi scapă lui Monsoreau, el nu va scăpa altcuiva.
— Şi cine este acest altcineva ?
— Monseniorul îmi porunceşte să-l numesc ?
— Da, îţi poruncesc.
— Acest altcineva este domnul d' Épernon.
— D' Épernon ? D' Épernon care trebuie să se bată mîine cu el ?!
— Da, monseniore.
— Povesteşte-mi cum vine asta.
Aurilly era gata să înceapă istorisirea cerută cînd ducele fu chemat. Regele se aşezase la masă şi se mira că nu-l vede pe ducele de Anjou sau, mai bine zis, Chicot îi atrăsese atenţia asupra acestei absenţe şi regele trimisese după fratele său.
— Îmi vei povesti totul în timpul procesiunii — zise ducele şi-l urmă pe valetul care venise să-l cheme.
Întrucît noi vom fi preocupaţi să urmărim un personaj mai important şi deci nu vom avea timp să ne ţinem după duce şi după Aurilly pe străzile Parisului, să le destăinuim cititorilor noştri cele ce s-au petrecut între d' Épernon şi cîntăreţul din lăută.
Dimineaţa, spre revărsatul zorilor, d' Épernon se înfăţişase la palatul Anjou şi ceruse să stea de vorbă cu Aurilly. Gentilomul îl cunoştea de multă vreme pe muzicant. Acesta din urmă fusese chemat să-l înveţe să cînte din lăută ; elevul şi profesorul se întîlniseră adesea ca să scîrţîie din contrabas sau să ciupească viola de coarde, după cum era moda pe vremea aceea nu numai în Spania, dar şi în Franţa. În felul acesta, între cei doi iubitori de muzică s-a născut o prietenie destul de afectuoasă, temperată de etichetă.
De altminteri, domnul d' Épernon, gascon şiret, folosea metoda insinuării, care constă în a ajunge la stăpîni prin slujitori ; şi puţine erau secretele din casa ducelui de Anjou pe care prietenul său Aurilly să nu le cunoască.

Să mai adăugăm că, drept consecinţă a iscusinţii sale diplomatice, d' Épernon îl menaja şi pe rege, şi pe duce, plutind de la unul la celălalt, de teamă ca nu cumva să şi-l facă vrăjmaş pe viitorul rege şi din prudenţa de a păstra bune raporturi cu regele domnitor.
Scopul vizitei sale la Aurilly era de a sta de vorbă cu cîntăreţul prinţului asupra apropiatului său duel cu Bussy. Acest duel nu-i dădea pace şi-l neliniştea grozav.
În tot cursul lungii sale vieţi, trăsătura cea mai de seamă a caracterului lui d' Épernon nu a fost niciodată vitejia ; or, ar fi trebuit să fii mai mult decît curajos, ar fi trebuit să fii de-a dreptul cutezător, ca să întîmpini cu sînge rece lupta cu Bussy : a te bate cu el însemna să înfrunţi o moarte sigură. Cei care s-au încumetat s-o facă au măsurat pămîntul în luptă şi nu s-au mai sculat de jos.
La prima vorbă pe care d' Épernon o spuse muzicantului privitor la subiectul ce-l preocupa, acesta, care cunoştea ura surdă a stăpînului său împotriva lui Bussy, îi cîntă în strună, deplîngîndu-l cu multă afecţiune pe învăţăcelul său şi destăinuindu-i că de opt zile domnul de Bussy făcea exerciţii de scrimă, cîte două ceasuri în fiecare dimineaţă, cu un gornist din gardă, cel mai perfid spadasin pe care l-ai fi putut întîlni la Paris, un soi de artist în lovituri de spadă, un călător şi un filozof care împrumutase de la italieni jocul lor prudent şi strîns, de la spanioli loviturile simulate, subtile şi strălucite, de la germani siguranţa încheieturii mîinii şi logica ripostei, în sfîrşit, de la polonezi, cărora li se spunea pe-atunci sarmaţi, voltele, săriturile, neaşteptatele lor opriri în loc şi lupta corp la corp. În timpul acestei lungi înşiruiri de sorţi potrivnici, d' Épernon îşi roase de spaimă tot lacul roşu care îi acoperea unghiile.
— Ah, Dumnezeule, păi în cazul ăsta sînt mort ! zise el pe jumătate rîzînd, jumătate îngălbenindu-se.
— Doamne ! exclamă Aurilly.
— Păi e absurd să ieşi pe teren cu un om care negreşit te va ucide ! strigă d' Épernon. E ca şi cum ai juca zaruri cu unul care ar fi sigur că zvîrle de fiecare dată şase-şase.
— Trebuia să vă fi gîndit la asta înainte de a vă angaja, domnule duce.
— Drace, o să mă las păgubaş — zise d' Épernon. Nu degeaba-s gascon .E nebun de legat cel ce părăseşte viaţa cu voia lui, şi mai ales la douăzeci şi cinci de ani. Dar mă

gîndesc... ei, fir-ar a dracului de treabă !... Da, asta înseamnă logică. Aşteaptă !...
— Spuneţi.
— Domnul de Bussy e sigur că mă va ucide, zici tu ?
— De asta nu mă îndoiesc nici o clipă.
— Atunci, dacă e sigur, ăsta nu mai e un duel, e un asasinat.
— La drept vorbind...
— Şi dacă este un asasinat, ce dracu !...
— Ei ?
— Atunci este îngăduit să previi un asasinat prin...
— Prin... ?
— Printr-un... omor.
— Fără îndoială.
— Cine mă împiedică, dacă el vrea să mă ucidă, să-l ucid eu mai înainte ?
— O, Doamne, absolut nimeni, eu chiar mă gîndeam la aşa ceva.
— Nu judec oare limpede ?
— Limpede ca lumina zilei.
— Nu e firesc aşa ?
— Ba e foarte firesc !
— Numai că, în loc să-l ucid fără milă, cu mîinile mele, cum vrea să facă el în ceea ce mă priveşte, ei bine, eu care urăsc sîngele voi lăsa această sarcină pe seama altuia.
— Vreţi să spuneţi că veţi plăti nişte zbiri ?
— Pe cinstea mea că da ! Ca şi domnul de Guise şi domnul de Mayenne pentru Saint-Mégrin.
— O să vă coste scump.
— Voi pune la bătaie trei mii de scuzi.
— Cînd zbirii dumneavoastră vor şti cu cine au de-a face, nu veţi putea angaja decît şase oameni pentru trei mii de scuzi.
— Şi nu-i de ajuns ?
— Şase oameni ?! Domnul de Bussy va omorî patru, înainte ca el să fie măcar atins. Amintiţi-vă de hărţuiala din strada Saint-Antoine, cînd l-a rănit pe Schomberg în coapsă, pe dumneavoastră la braţ şi mai-mai că l-a omorît pe Quélus.
— Voi da şase mii de scuzi, dacă trebuie — zise d'Épernon. La dracu ! Dacă fac treaba, vreau s-o fac bine şi să nu mai scape cu zile.

— Aveţi oamenii ? îl întrebă Aurilly.
— Păi, ici şi colo am cîţiva oameni fără nici o treabă, soldaţi lăsaţi la vatră, nişte viteji în felul lor, la urma urmei, care nu preţuiesc mai puţin decît cei din Veneţia şi din Florenţa.
— Foarte bine ! Foarte bine ! Dar luaţi seama.
— La ce ?
— Că, dacă nu izbutesc, ei or să vă denunţe.
— Îl am pe rege de partea mea.
— Ce-i drept, e ceva, dar regele nu-l poate împiedica pe domnul de Bussy să vă ucidă.
— Iată un lucru adevărat, cum nu se poate mai adevărat ! exclamă d'Épernon, visător.
— V-aş sugera eu o combinaţie — zise Aurilly.
— Vorbeşte, prietene, vorbeşte.
— Dar poate că n-aţi vrea să faceţi cauză comună ?
— Nu mă voi da înapoi de la nimic care ar spori şansele mele de a scăpa de acest cîine turbat.
— Atunci ascultaţi : un oarecare inamic al inamicului dumneavoastră este gelos.
— Ah ! Ah !
— Aşa încît, chiar la această oră...
— Ei bine, chiar la această oră... sfîrşeşte odată !
— Omul acela îi întinde o cursă.
— Şi ?
— Dar îi lipsesc banii ; cu cei şase mii de scuzi, ar scoate-o la capăt, mulţumindu-vă şi pe dumneavoastră, mulţumindu-se şi pe sine totodată. Cred că nu ţineţi ca onoarea loviturii să vă revină dumneavoastră, nu-i aşa ?
— Dumnezeule, nu ! Nici că doresc altceva decît să rămîn în umbră.
— Atunci trimiteţi oamenii dumneavoastră la întîlnire, fără să vă daţi în vileag, şi el îi va folosi.
— Dar dacă oamenii mei nu mă cunosc, ar trebui ca eu, cel puţin, să-l cunosc pe acest om.
— O să vi-l arăt în dimineaţa aceasta.
— Unde ?
— La Luvru.
— Va să zică e gentilom ?
— Da.
— Aurilly, odată treaba isprăvită, cei şase mii de scuzi vor fi imediat la dispoziţia ta.

— Rămîne deci hotărît ?
— Fără îndoială.
— Aşadar, la Luvru ?
— La Luvru.
Am văzut în capitolul precedent cum Aurilly i-a spus lui d'Épernon: „Fiţi liniştit, domnul de Bussy nu se va bate mîine cu dumneavoastră !"

XXVI

PROCESIUNEA

Îndată ce isprăvi de mîncat, regele intră în apartamentele sale împreună cu Chicot pentru a-şi îmbrăca straiele de penitent şi, o clipă mai tîrziu, el se ivi în picioarele goale, încins cu o funie peste mijloc şi cu gluga trasă pe ochi. Între timp, curtenii se îmbrăcaseră şi ei la fel.

Timpul era minunat, caldarîmul presărat cu flori ; se vorbea despre altare ridicate de-a lungul drumului, unul mai splendid ca altul, şi mai ales despre altarul pe care călugării de la Sainte-Geneviève îl ridicaseră în cripta capelei.

Un furnicar de oameni stătea pe marginea drumului ce ducea spre cele patru popasuri pe care trebuia să le facă regele : la iacobini, la carmelite, la capucini şi la genovezini.

Clerul de la Saint-Germain-l'Auxerrois păşea în frunte. Arhiepiscopul Parisului ducea ostensoriul cu sfînta cuminecătură. Între cler şi arhiepiscop mergeau de-a-ndăratelea băieţi care cădelniţau şi fete care împrăştiau petale de trandafiri. Apoi venea regele, desculţ, după cum am spus, şi însoţit de cei patru prieteni ai săi, cu picioarele goale, ca şi el, şi îmbrăcaţi în rase călugăreşti, tot ca şi el. Urma ducele de Anjou, în veşmintele sale obişnuite, înconjurat de toţi angevinii care alcătuiau curtea sa ; acestora li se alăturaseră marii demnitari ai coroanei, care mergeau în spatele prinţului, fiecare păstrîndu-şi rangul pe care i-l hărăzea eticheta. Cortegiul îl încheiau burghezii şi poporul.

Trecuse de ora unu cînd părăsiră Luvrul.

Crillon şi gărzile franceze voiră să-l urmeze pe suveran, dar acesta le făcu semn că nu-i nevoie, şi Crillon rămase împreună cu soldaţii să păzească palatul.

Era aproape ora şase seara cînd, după ce poposise pe la diferite altare, cei din fruntea cortegiului zăriră porticul dantelat al vechii mînăstiri şi pe fraţii genovezini înşiruiţi pe cele trei trepte ale pragului, în frunte cu stareţul, pentru a primi pe maiestatea sa.

În timp ce se îndreptau spre ultimul popas care îi mai despărţea de mînăstire, adică de popasul la mînăstirea capucinilor, ducelui de Anjou, care se sculase încă din zori, i se făcuse rău de oboseală şi ceruse încuviinţarea regelui să se retragă în palatul său, încuviinţare pe care regele i-o acordase.

Gentilomii ducelui părăsiseră cortegiul şi se retrăseseră o dată cu el, voind parcă să arate limpede că ei îl urmau pe duce, şi nu pe rege. De fapt, cum trei dintre dînşii trebuiau să se bată în duel a doua zi, ei nu doreau să se obosească din cale afară.

La poarta mînăstirii, regele, sub pretext că Maugiron, Quélus şi d'Épernon aveau şi ei tot atîta nevoie de odihnă cît Livarot, Ribeirac şi Antraguet, regele, ziceam, le îngădui şi favoriţilor săi să plece.

Arhiepiscopul, care slujea din zori şi care nu pusese nimic în gură, ca şi ceilalţi prelaţi, de altfel, pica de oboseală. Regelui îi fu milă de aceşti sfinţi martiri şi, ajungînd la poarta mînăstirii, le dădu tuturor drumul. Apoi, vorbind pe nas şi întorcîndu-se spre stareţul Joseph Foulon, zise :

— Iată-mă-s, părinte, vin ca un păcătos ce sînt, să caut odihnă în singurătatea voastră.

Stareţul se înclină.

Pe urmă, adresîndu-se celor care rezistaseră acestei zile grele şi care îl urmaseră pînă acolo, continuă :

— Domnilor, vă mulţumesc, mergeţi în pace !

Fiecare salută respectuos, iar regescul penitent, bătîndu-se cu pumnii în piept, urcă una cîte una treptele mînăstirii. Abia trecu pragul sfîntului lăcaş, că porţile fură închise în urma lui. Regele era atît de cufundat în meditaţiile sale, că nici nu păru să bage de seamă acest lucru, care, de altfel, după ce îşi concediase suita, n-avea nimic extraordinar în sine.

— Vom conduce mai întîi pe maiestatea voastră în criptă, pe care am împodobit-o cum ne-am priceput mai bine, în cinstea regelui din cer şi de pe pămînt — zise stareţul.

Regele se mulţumi să răspundă printr-un gest de încuviinţare şi porni în urma superiorului mînăstirii. Dar îndată ce el păşi sub arcada întunecoasă, în dreapta şi în stînga căreia stăteau două rînduri neclintite de călugări, îndată ce aceştia îl văzură dispărînd în curtea care ducea spre capelă, douăzeci de glugi zburară în aer şi, în semiîntunericul de acolo, se zăriră ochi strălucitori de bucurie şi de mîndria izbînzii.

Cu siguranţă că aceste chipuri nu semănau de loc cu ale unor călugări trîndavi şi fricoşi : mustaţa lor deasă şi obrazul ars de soare le trăda vigoarea, forţa activă. Mulţi dintre ei aveau faţa brăzdată de cicatrice şi, alături de cel mai semeţ dintre toţi, alături de bărbatul[1] cu cea mai ilustră şi mai faimoasă cicatrice, puteai vedea chipul triumfător şi exaltat al unei femei învăluite în rasă monahală. Femeia aceasta, vînturînd prin aer o pereche de foarfece de aur ce-i spînzura de un lanţ prins la cingătoare, strigă :

— Eh, fraţii mei, în sfîrşit, l-am prins pe Valois !

— Pe cinstea mea, surioară, o cred şi eu ca şi tine — răspunse ducele de Guise.

— Nu încă, nu încă — murmură cardinalul.

— Cum adică ?

— Da, căci mă întreb dacă vom avea noi destule trupe de burghezi, ca să-l ţinem în loc pe Crillon şi gărzile lui.

— Avem ceva mai mult decît trupe de burghezi — răspunse ducele de Mayenne — şi credeţi-mă că nu se va trage nici măcar un singur foc de muschetă.

— Ia să vedem ce înţelegi prin asta ! se interesă ducesa de Montpensier. Mie tare mi-ar fi plăcut totuşi puţină gălăgie.

— Ei bine, surioară, cu părere de rău îţi spun că vei fi lipsită de această plăcere. Cînd regele va fi prins, el va ţipa, dar nimeni nu va răspunde la ţipetele lui. Atunci, fie că-l vom convinge, fie că vom utiliza forţa, îl vom sili să semneze o abdicare, însă fără a ne arăta la faţă. Ştirea despre abdicare se va răspîndi numaidecît prin oraş şi-i va hotărî pe burghezi şi pe soldaţi să ni se alăture.

— Planul e bun şi nu poate da greş — zise ducesa.

[1] Este vorba de ducele Henric de Guise, poreclit *le Balafré* (de la *balafre* — cicatrice).

— E puţin cam brutal — rosti cardinalul de Guise, clătinînd din cap.

— Regele va refuza să semneze abdicarea — adăugă ducele de Guise. El va prefera să moară.

— Atunci să moară ! strigară într-un glas Mayenne şi ducesa.

— Nu — se împotrivi cu tărie ducele de Guise — nu ! Vreau să urmez pe tron unui prinţ care abdică şi care este dispreţuit, nu vreau să iau locul unui om asasinat, care va fi plîns de popor. De altminteri, în planurile noastre, îl uitaţi pe domnul duce de Anjou, care, dacă regele este omorît, va ridica pretenţii la tron.

— N-are decît să ridice, ducă-se naibii, n-are decît ! exclamă Mayenne. Iată, fratele nostru cardinalul a avut grijă să prevadă acest lucru : domnul duce de Anjou va fi cuprins în actul de abdicare al fratelui său. El a avut legături cu hughenoţii, deci este nevrednic să domnească.

— Cu hughenoţii ? Eşti sigur de asta ?

— La dracu ! Păi doar cu ajutorul regelui de Navara a fugit.

— Bine.

— Apoi o altă clauză în favoarea familiei noastre urmează clauzei care prevede detronarea : datorită ei vei deveni regent al regatului, frate, iar de la regenţă la tron nu mai e decît un pas.

— Da, da — rosti cardinalul — ce-i drept, toate acestea au fost prevăzute de mine, dar s-ar putea ca gărzile franceze să pătrundă cu forţa în mînăstire pentru a se convinge că abdicarea e pe de-a-ntregul reală şi, mai ales, nesilită. Crillon nu admite batjocura, el ar fi în stare să-i spună regelui : „Sire, viaţa vă este în pericol, dar, înainte de toate, să salvăm onoarea".

— Chestiunea asta îl priveşte pe general — răspunse Mayenne — şi generalul şi-a luat măsuri de precauţie. Pentru a susţine asediul, avem aici optzeci de gentilomi şi am împărţit arme la o sută de călugări. Putem rezista o lună împotriva unei armate. Fără a mai pune la socoteală că, de-or fi ei mai tari, ne rămîne subterana ca să fugim, luînd cu noi prada.

— Dar ce face ducele de Anjou în acest moment ?

— Ca de obicei, a dat înapoi în clipa primejdiei. Ducele s-a dus acasă, unde, flancat de Bussy şi de Monsoreau, aşteaptă, fără îndoială, veşti de la noi.

— Ei, Doamne ! Ar fi trebuit să fie aici, nu acasă.

— Cred că te înşeli, frate — zise cardinalul. Dacă amîndoi fraţii s-ar fi aflat aici, poporul ar fi văzut într-asta o cursă întinsă familiei. Noi, cum spuneam şi adineauri, trebuie, înainte de orice, să ne ferim de a juca rolul de uzurpatori. Sîntem moştenitori, iată principalul. Lăsîndu-l liber pe ducele de Anjou şi pe regina-mamă, toţi ne vor binecuvînta în cor, partizanii noştri ne vor admira şi nimeni nu va avea nici cel mai mic cuvînt de spus. Altminteri, îl vom avea împotriva noastră pe Bussy şi alte o sută de săbii foarte primejdioase.

— Aş ! Bussy se bate mîine în duel cu favoriţii.

— Ei, şi ! Îi va ucide. Mare lucru ! Iar apoi va fi de-ai noştri — zise ducele de Guise. Cît despre mine, eu îl fac general de armată în Italia, unde, fără doar şi poate, va izbucni războiul. Seniorul de Bussy este un om superior, pe care îl stimez mult.

— Şi eu, ca dovadă că nu-l stimez mai puţin decît tine, frate, dacă rămîn văduvă, îl voi lua de bărbat — spuse ducesa de Montpensier.

— Să-l iei de bărbat, soră ?! exclamă Mayenne.

— Ia te uită ! Păi sînt doamne de rang şi mai mare decît mine care au făcut chiar mai mult pentru el, iar pe atunci nu era general de armată — răspunse ducesa.

— Hai să lăsăm asta — zise Mayenne. Vom vedea mai tîrziu, acum, la lucru !

— Cine-s însoţitorii regelui ? întrebă ducele de Guise.

— Stareţul şi fratele Gorenflot, aşa cred — răspunse cardinalul. El nu trebuie să vadă în juru-i decît chipuri cunoscute, altfel s-ar înspăimînta chiar de la început.

— Da, să ne ospătăm cu roadele conspiraţiei, dar să nu le culegem noi înşine — spuse Mayenne.

— O fi ajuns oare în chilie ? întrebă doamna de Montpensier, nerăbdătoare de a-l investi pe rege cu cea de a treia coroană, pe care de atîta vreme i-o făgăduia.

— A, nu. Va vedea mai întîi marele altar din criptă şi se va ruga la sfintele moaşte.

— Apoi ?

— Apoi stareţul îi va adresa cîteva cuvinte sonore privitor la deşertăciunea bunurilor pămînteşti, iar pe urmă fratele Gorenflot... ştiţi care, ăla de a rostit predica aceea minunată în seara Ligii...

— Da. Ei, şi mai departe ?

— Fratele Gorenflot va încerca să obţină, convingîndu-l, ceea ce nouă ne repugnă să-i smulgem slăbiciunii lui.

— Ce-i drept, ar fi mult mai bine aşa — recunoscu ducele, dus pe gînduri.

— Henric este superstiţios şi slăbit — interveni Mayenne. Pe răspunderea mea că el o să cedeze de frica iadului.

— În ceea ce mă priveşte, sînt mai puţin convins decît voi — zise ducele — dar nu mai putem da îndărăt. După încercarea stareţului, după cuvîntarea lui Gorenflot, dacă şi unul şi celălalt dau greş, vom încerca ultimul dintre mijloace : intimidarea.

— Şi atunci îl voi tunde pe Valois ! exclamă ducesa, întorcîndu-se iar la ideea sa preferată.

În clipa aceea, un clopoţel răsună sub bolţile întunecate de primele umbre ale nopţii.

— E semnalul că regele coboară în criptă — spuse ducele de Guise. Să mergem, Mayenne, cheamă-ţi prietenii şi să ne preschimbăm din nou în călugări.

Îndată glugile acoperiră iarăşi frunţile îndrăzneţe, ochii arzători şi cicatricele grăitoare, apoi treizeci sau patruzeci de călugări, conduşi de cei trei fraţi, se îndreptară spre uşa criptei.

XXVII

CHICOT ÎNTÎI

Regele era adîncit într-o pioasă reculegere, ceea ce făgăduia domnilor de Guise un succes lesne de obţinut. El vizită cripta împreună cu tot soborul monahal, sărută lacra şi duse la bun sfîrşit toate ritualurile, lovindu-se din ce în ce mai tare cu pumnii în piept şi mormăind psalmii cei mai înfricoşători.

Stareţul îşi începu predica, pe care regele o ascultă, vădind aceleaşi semne de aprigă căinţă. În sfîrşit, la un gest al ducelui de Guise, Joseph Foulon se înclină înaintea lui Henric şi-i spuse :

— Sire, aţi vrea să veniţi acum să depuneţi coroana voastră pămîntească la picioarele stăpînului etern ?

— Să mergem — răspunse cu simplitate regele.

Şi numaidecît, străjuit pe două rînduri de întregul sobor, regele se îndreptă spre chiliile al căror coridor principal se vedea la stînga. Henric părea foarte înduioşat. El nu înceta să se bată cu pumnii în piept, iar boabele de fildeş ale şiragului de mătănii pe care-l învîrtea cu repeziciune răsunau necontenit, lovindu-se între ele.

În cele din urmă ajunseră la chilie. Acolo, cu faţa îmbujorată, cu ochii strălucitori ca nişte nestemate, se lăfăia în prag fratele Gorenflot.

— Aici ? întrebă regele.

— Chiar aici — răspunse pîntecosul călugăr.

Regele putea, vezi bine, să şovăie, deoarece la capătul acelui coridor se vedea o uşă sau mai degrabă un grilaj cu aspect destul de enigmatic, dincolo de care ochiul desluşea o pantă povîrnită şi beznă adîncă.

Henric intră în chilie.

— *Hic portus salutis* [1] ? murmură el, cu vocea gîtuită de emoţii.

— Da — răspunse Foulon — aici e limanul.

— Lăsaţi-ne — rosti Gorenflot, cu un gest maiestuos.

Şi numaidecît uşa se închise ; paşii însoţitorilor se îndepărtară.

Zărind un scăunel în fundul chiliei, regele se aşeză pe el, cu amîndouă mîinile pe genunchi.

— Aha ! Iată-te, Irod, iată-te, păgînule, iată-te, Nabucodonosor ! izbucni Gorenflot, fără nici un fel de introducere, punîndu-şi mîinile groase în şold.

Regele păru surprins :

— Cu mine vorbeşti, frate ?

— Da, cu tine vorbesc, cu cine altcineva vrei ? Există oare vreo ocară care să nu ţi se potrivească ?

— Frate ! murmură regele.

— Aş ! N-ai nici un frate aici. De mult tot chibzuiesc la o cuvîntare pentru tine... O vei auzi... O împart în trei, ca orice predicator priceput. Mai întîi eşti un tiran, apoi eşti un satir, în sfîrşit, eşti detronat : iată despre cei voi vorbi.

— Detronat ?! Frate... — izbucni regele, pierdut în umbră.

— Nici mai mult, nici mai puţin. Aici nu e ca-n Polonia şi nu vei mai fugi.

[1] Aici e limanul salvării ? (în limba latină în text)

— O capcană !

— Ah, Valois, învaţă şi tu că un rege nu e decît un om, atîta vreme cît mai este om.

— Mă supui la chinuri, frate !

— Pe dracu ! Păi crezi că te închideam doar aşa... ca să te scutim de ele ?

— E un abuz săvîrşit în numele religiei, frate.

— Există oare religie ? strigă Gorenflot.

— Vai ! exclamă regele. Un sfînt să rostească asemenea vorbe ?

— Cu atît mai rău, am zis.

— Te vei osîndi la iad.

— Te poţi osîndi la iad ?

— Vorbeşti ca un necredincios, frate.

— Hai, de ajuns, nu face pe sfîntul ! Eşti gata, Valois ?

— Gata la ce ?

— Gata să renunţi la coroană. Am fost însărcinat a te pofti s-o faci şi te poftesc.

— Săvîrşeşti un păcat de moarte.

— Vai ! Vai ! se tîngui Gorenflot, cu un zîmbet cinic. Am dreptul de a ierta păcatele, aşa că mă dezleg dinainte. Hai, renunţă, frate Valois !

— La ce ?

— La tronul Franţei.

— Mai bine moartea decît asta.

— Prea bine, atunci vei muri... Iată-l pe stareţ care se întoarce... hotărăşte-te.

— Am gărzile mele, am prietenii mei, mă voi apăra.

— Se poate, dar mai întîi vei fi ucis.

— Lasă-mi cel puţin o clipă de gîndire.

— Nici o clipă, nici o secundă.

— Zelul te mînă prea departe, frate — se auzi atunci glasul stareţului. Şi-i făcu regelui un semn cu mîna, semn care voia să spună : „Sire, cererea vă este îndeplinită".

Apoi stareţul închise din nou uşa. Henric căzu pe gînduri.

— Fie ! grăi el. Să ne supunem sacrificiului !

Se scurseră zece minute de cînd Henric chibzuia ; deodată răsunară bătăi în ferestruia din uşa chiliei.

— S-a făcut — răspunse Gorenflot — acceptă.

Regele auzi afară, pe coridor, un fel de murmur de bucurie şi de surpriză.

— Citeşte-i actul ! rosti o voce, care într-atîta îl făcu pe monarh să tresară, încît el privi printre zăbrelele uşii.
Un pergament făcut sul trecu din mîna unui călugăr într-a lui Gorenflot. Gorenflot îi citi anevoie acel act regelui, care simţea în inimă o durere copleşitoare şi îşi ţinea faţa ascunsă în mîini.
— Şi dacă refuz să semnez ? strigă el, lăcrimînd.
— Înseamnă că te pierzi de două ori — răspunse surd de sub glugă vocea ducelui de Guise. Socoteşte-te ca şi mort pe această lume şi nu sili nişte supuşi să verse sîngele unui om care a fost regele lor.
— Nimeni nu mă poate sili — zise Henric.
— Am prevăzut asta — murmură ducele către sora sa, care se încruntă în vreme ce în ochi i se putea citi un plan sinistru. Du-te, frate — continuă el, adresîndu-i-se lui Mayenne — dă ordin ca toată lumea să se înarmeze şi să fie pregătită.
— La ce să fie pregătită ? întrebă regele cu o voce jalnică.
— La orice — răspunse Joseph Foulon.
Disperarea regelui spori.
— Bestie ! urlă Gorenflot. Te-am urît, Valois, dar acum te dispreţuiesc ! Hai, semnează ori, de nu, vei pieri de mîna mea.
— Aveţi răbdare, aveţi răbdare — se văicări regele — îngăduiţi-mi să cer sprijinul stăpînului atotputernic, să m-ajute să mă resemnez.
— Vrea să se mai gîndească ! strigă Gorenflot.
— Să-i lăsăm timp pînă la miezul nopţii — propuse cardinalul.
— Mulţumescu-ţi ţie, creştin milostiv — rosti regele, copleşit de deznădejde. Dumnezeu să-ţi răsplătească !
— A fost într-adevăr o minte bolnavă — constată ducele de Guise. Facem un serviciu Franţei, detronîndu-l.
— N-are importanţă — zise ducesa. Aşa bolnav cum e, tot îmi va face plăcere să-i tai pletele.
În acest timp, Gorenflot, cu braţele încrucişate la piept, îl împroşca pe Henric cu ocările cele mai neruşinate şi îi amintea de toate destrăbălările lui. Deodată, un zgomot surd răzbătu de dincolo de zidurile mînăstirii.
— Tăcere ! porunci ducele de Guise.
O tăcere adîncă se lăsă îndată. În curînd, bătăi puternice se auziră la intervale egale răsunînd în poarta mînăstirii.

Mayenne alergă repede, atît cît îi îngăduia burta.
— Fraţilor, o ceată de oameni înarmaţi s-a ivit în faţa portalului — zise el.
— Au venit să-l caute — spuse ducesa.
— Un motiv în plus ca să semnez iute — adăugă cardinalul.
— Semnează, Valois, semnează ! strigă la el Gorenflot, cu o voce tunătoare.
— Mi-aţi dat răgaz pînă la miezul nopţii — se smiorcăi regele.
— A, va să zică te răzgîndeşti, deoarece crezi că ţi-a venit cineva într-ajutor...
— Fără îndoială, am o şansă.
— Să moară, dacă nu semnează numaidecît ! hotărî vocea acră şi poruncitoare a ducesei.
Gorenflot apucă mîna regelui şi-i întinse o pană. Afară, zgomotul se înteţea.
— O altă ceată a sosit ! zise un călugăr care veni s-aducă ştirea. Înconjoară piaţa din faţa mînăstirii şi-o împresoară prin stînga.
— Hai ! strigară plini de nerăbdare Mayenne şi ducesa.
Regele muie pana în cerneală.
— Elveţienii ! strigă Foulon, sosit în goana mare. Năvălesc în cimitir prin partea dreaptă. Mînăstirea este acum complet împresurată.
— Ei bine, ne vom apăra — răspunse hotărît Mayenne. Cu un asemenea ostatic, o poziţie nu e niciodată cucerită fără condiţii.
— A semnat ! urlă Gorenflot, smulgînd hîrtia din mîinile lui Henric, care, abătut, îşi ascunse capul în glugă şi gluga între cele două braţe.
— Atunci sîntem rege — zise cardinalul, adresîndu-se ducelui. Înşfacă repede hîrtia asta de preţ.
Regele, în durerea sa, răsturnă lampa mică, singura care lumina această scenă, dar ducele de Guise şi pusese mîna pe pergament.
— Ce-i de făcut ? Ce-i de făcut ? veni să întrebe un călugăr, sub rasa căruia se ghicea un gentilom sadea, bine înarmat. Crillon soseşte cu gărzile franceze şi ameninţă să spargă porţile. Ascultaţi !...

— În numele regelui! tună vocea puternică a lui Crillon.

— Bun! Dar nu mai există rege — răspunse Gorenflot de la o fereastră.

— Cine spune asta, ticălosule? întrebă Crillon.

— Eu! Eu! Eu! rosti Gorenflot din întuneric, cu un orgoliu dintre cele mai provocatoare.

— Ia căzniţi-vă să desluşiţi în beznă mutra caraghiosului ăstuia şi trimiteţi-i cîteva gloanţe în burtă — zise Crillon.

Văzînd că soldaţii îşi încarcă armele, Gorenflot se grăbi să sară şi căzu drept în mijlocul chiliei, cu şezutul pe podea.

— Sparge poarta, domnule Crillon! răsună o voce în mijlocul tăcerii generale, voce la auzul căreia li se ridică părul măciucă tuturor călugărilor deghizaţi sau adevăraţi care aşteptau afară în coridor.

Vocea poruncitoare era a unui bărbat care, ieşind din rînduri, înaintase pînă la treptele mînăstirii.

— Iată, sire! fu răspunsul lui Crillon, care lovi din răsputeri cu toporul în poarta cea mare a mînăstirii.

Zidurile gemură.

— Ce vreţi de la noi?... întrebă stareţul, tremurînd din toate mădularele şi ivindu-se la fereastră.

— A, dumneata eşti, preacucernice Foulon! rosti aceeaşi voce semeaţă şi calmă de mai înainte. Daţi-mi-l pe măscăriciul meu, care a venit să petreacă noaptea într-una din chiliile lăcaşului dumneavoastră. Am nevoie de Chicot, mă plictisesc la Luvru.

— Şi eu mă distrez de nu mai pot, fiule — răspunse Chicot, răsărind de sub glugă şi croindu-şi drum prin mulţimea de monahi ce se traseră la o parte, cu urlete de groază.

În acel moment, ducele de Guise, care ceruse să i se aducă o lampă, desluşea în josul actului semnătura, încă umedă de cerneală, obţinută cu atîta trudă:

CHICOT ÎNTÎI

— „Eu, Chicot întîi"!... strigă el. Lua-te-ar dracu de o mie de ori, afurisitule!...

— Haideţi, sîntem pierduţi, să fugim! zise cardinalul.

— Aşa, zău! exclamă Chicot, trăgîndu-i de zor lui Gorenflot, aproape leşinat, nişte sfinte lovituri cu funia cu care călugărul îşi încinsese mijlocul. Aşa, zău!...

XXVIII

CAPITALUL ŞI DOBÎNZILE

Pe măsură ce regele vorbea, pe măsură ce conjuraţii îl recunoscură, uimirea li se preschimbă în groază. Abdicarea semnată „Chicot Întîi" preschimbă groaza lor în furie.

Chicot îşi aruncă rasa de pe umeri, încrucişă braţele pe piept şi, în timp ce Gorenflot fugea de-i sfîrîiau călcîiele, înfruntă, nemişcat şi zîmbitor, primul val de patimi dezlănţuite.

A fost un moment greu de trecut. Furioşi, gentilomii se azvîrliră asupra gasconului, ferm hotărîţi să se răzbune pentru cruda mistificare ale cărei victime fuseseră. Dar acest om fără nici o armă asupra lui, care îşi acoperea pieptul doar cu cele două braţe, acest chip batjocoritor ce părea că sfidează atîta forţă gata să atace atîta slăbiciune îi sili să se oprească, mai mult chiar decît mustrările cardinalului: acesta le atrăgea atenţia, spunîndu-le că moartea lui Chicot n-ar sluji la nimic, ci dimpotrivă, ea ar fi răzbunată necruţător de către rege, complice cu măscăriciul său la această scenă nemaipomenit de caraghioasă.

Rezultatul fu că pumnalele şi spadele se plecară în faţa lui Chicot, care nu înceta să le rîdă în nas. Între timp, regele ameninţa tot mai vîrtos, iar loviturile de topor ale lui Crillon se înteţeau din ce în ce. Era limpede că poarta nu mai putea să reziste multă vreme unui asemenea atac, pe care cei dinăuntru nici nu încercau să-l respingă.

Astfel că, după o scurtă deliberare, ducele de Guise dădu ordin de retragere. Acest ordin îl făcu pe Chicot să zîmbească. În nopţile de adîncă reculegere petrecute împreună cu Gorenflot el cercetase subterana, descoperise ieşirea şi semnalase regelui existenţa acestei uşi, drept care Henric plasase acolo pe Tocquenot, locotenentul gărzilor elveţiene. Aşadar, fără doar şi poate că cei din Ligă aveau să se azvîrle, unii după alţii, în gura lupului.

Cardinalul dispăru primul, urmat de vreo douzeci de gentilomi. Chicot îl văzu apoi pe duce, însoţit de un număr aproape egal de călugări, pe urmă pe Mayenne, căruia, fiindcă nu putea fugi din pricina uriaşei sale burţi şi a gru-

mazului de taur, i se încredinţase sarcina de a asigura retragerea. Cînd domnul de Mayenne trecu ultimul prin faţa chiliei lui Gorenflot, Chicot, văzînd cum îşi tîrăşte trupul greoi, încetă să mai zîmbească şi izbucni în hohote de rîs.

Se scurseră zece minute, în care vreme Chicot tot trase cu urechea, părîndu-i-se necontenit că aude zgomotul pe care-l făceau conjuraţii, înghesuiţi în subterană; dar spre marea lui uimire, zgomotul în loc să se apropie, se depărta mereu. Deodată o idee îi fulgeră gasconului prin cap, şi lucrul acesta fu de ajuns ca să prefacă hohotele lui de rîs în scrîşnet din dinţi.

Timpul se scurgea, iar cei din Ligă nu se vedeau întorcîndu-se: să-şi fi dat oare seama că uşa e păzită şi să fi descoperit ei altă ieşire? Chicot era gata să se repeadă afară din chilie, cînd deodată golul uşii fu astupat de un trup mătăhălos care prinse să se tăvălească la picioarele lui, smulgîndu-şi smocuri întregi de păr din cap.

— Ah, păcătosul de mine! se tîngui călugărul. Vai, bunul meu senior Chicot, iartă-mă! iartă-mă!

De ce Gorenflot, care plecase primul, se înapoia singur, cînd de mult el ar fi trebuit să se afle departe?

Iată întrebarea ce se ivi în chip firesc în mintea lui Chicot.

— Ah, bunul meu domn Chicot, scumpul meu senior, ajută-mă! continuă să se văicărească în gura mare Gorenflot. Iartă-l pe nevrednicul dumitale prieten, care se căieşte şi îţi cere iertare stînd la picioarele dumitale.

— Dar cum de nu ai fugit împreună cu ceilalţi, ticăloşule? întrebă Chicot.

— Pentru că eu n-am putut să mă strecor pe unde s-au strecurat ceilalţi, bunul meu senior, pentru că Domnul, în mînia lui, m-a pedepsit să fiu obez. Oh, nenorocit pîntece, ah, mizerabil bărdăhan! striga călugărul, izbindu-se cu pumnii peste partea pe care şi-o dojenea aşa de amarnic. Ah, de ce nu mi-s subţire ca dumneata, domnule Chicot! Ce frumos e şi, mai ales, cît e de folositor să fii subţire!

Chicot nu pricepea nici o iotă din tînguirile călugărului.

— Deci ceilalţi se strecoară afară pe undeva? întrebă cu o voce de tunet Chicot. Aşadar, ceilalţi fug?

— Drace! exclamă călugărul. Păi ce vrei să facă? Să aştepte ştreangul? Vai, pîntece nenorocit!

— Tăcere! strigă la el Chicot. Răspunde-mi la ce te întreb eu.

Gorenflot se ridică în genunchi:

— Întreabă-mă, domnule Chicot, ai tot dreptul s-o faci.

— În ce fel fug ceilalţi?

— Fug de le sfîrîie călcîiele.

— Înţeleg... dar pe unde?

— Prin răsuflătoare.

— La naiba, prin care răsuflătoare?

— Prin răsuflătoarea care dă în cavoul cimitirului.

— Este cumva drumul acela căruia-i zici subterana? Răspunde-mi repede!

— Nu, scumpe domnule Chicot. Uşa subteranei era păzită pe dinafară. Marele cardinal de Guise, în clipa cînd a vrut s-o deschidă, a auzit un elveţian spunînd: *Mich durstèt,* ceea ce vrea să zică, pe cît se pare: *Mi-e sete.*

— Ei, fir-ar al dracului! exclamă Chicot. Ştiu eu ce vrea să zică... Aşa încît fugarii au apucat pe alt drum?

— Da, scumpe domnule Chicot, ei fug prin cavoul cimitirului.

— Care dă unde?

— Într-o parte dă în criptă, iar în cealaltă, sub poarta Saint-Jacques.

— Minţi.

— Eu, scumpe senior?

— Dacă s-ar fi salvat prin cavoul care dă în criptă, i-aş fi văzut trecînd din nou prin faţa chiliei tale.

— E adevărat, scumpe domnule Chicot, dar ei s-au gîndit că nu au vreme să mai ocolească atît şi au trecut prin răsuflătoare.

— Despre ce fel de răsuflătoare vorbeşti?

— Despre răsuflătoarea care dă în grădină şi care serveşte spre a lumina trecerea.

— Astfel că tu?...

— Astfel că eu, care sînt prea gras...

— Ei?

— Nu m-am putut strecura nicicum, iar ei s-au căznit să mă tragă de picioare, văzînd că le încurc drumul celorlalţi.

— Păi dacă tu n-ai putut trece... — zise Chicot, cu chipul luminat brusc de o ciudată veselie.

— Nu, n-am putut şi totuşi am încercat din răsputeri. Uită-te la umerii mei, uită-te la pieptul meu.

— ... atunci el, care e şi mai gras decît tine..

— Care el?

— Ah, Dumnezeule — zise Chicot — dacă m-ajuți în treaba asta, făgăduiesc să-ți fiu recunoscător. Așadar, nici el nu va putea să treacă.

— Domnule Chicot...

— Ridică-te, călugăr afurisit!

Gorenflot se sculă de jos cît putu de repede.

— Așa! Acum condu-mă la răsuflătoare.

— Unde vei voi dumneata, scumpul meu senior.

— Hai, ia-o înainte, nenorocitule, înainte!

Gorenflot o luă degrabă la trap, înălțînd cînd și cînd brațele spre cer, însă fără a încetini cîtuși de puțin viteza cu care pornise, deoarece Chicot îl croia neîncetat cu funia. Amîndoi străbătură în goană coridorul și coborîră în grădină.

— Pe aici, pe aici! zise Gorenflot.

— Ține-ți gura și mergi înainte, ticălosule!

Gorenflot făcu un ultim efort și ajunse în apropierea unui pîlc de arbori, de unde păreau să iasă niște văicăreli.

— Acolo, acolo! zise călugărul.

Și, ajuns la capătul puterilor, se prăbuși pe spate în iarbă. Chicot făcu trei pași înainte și zări ceva care se zvîrcolea aproape de suprafața pămîntului. Alături de mogîldeața aceea, semănînd în partea de dindărăt cu animalul pe care Diogene îl numea un cocoș cu două picioare și fără pene, zăcea o sabie și o rasă de călugăr. Vădit lucru că insul aflat într-o situație atît de nenorocită lepădase, rînd pe rînd, toate lucrurile și lucrușoarele ce l-ar fi putut îngroșa; astfel că, deocamdată, fără sabie și despuiat de rasă, se găsea redus la cea mai simplă expresie a lui. Și cu toate acestea, ca și Gorenflot, el se căznea zadarnic, vrînd să dispară cu desăvîrșire.

— Fir-ar dracu al dracului! Pe toți încornorații din iad! strigă vocea înfundată a fugarului. Aș prefera să trec prin mijlocul tuturor gărzilor regale. Văleu, nu trageți așa de tare, prieteni, o să alunec încetișor; simt că înaintez, ce-i drept, nu prea iute, dar înaintez.

— Maică Precistă! Domnul de Mayenne! murmură Chicot în extaz. Dumnezeule milostiv, ți-ai cîștigat răsplata pe care ți-am făgăduit-o.

— Nu degeaba am fost eu supranumit Hercule — continuă vocea înfundată de mai înainte. Am să ridic piatra asta. Ha!

Și într-atît se opinti, că-ntr-adevăr piatra se clătină din loc.

— Așteaptă, așteaptă — mormăi încet de tot Chicot. Și începu să tropăie din picioare, ca și cînd ar fi alergat cineva într-acolo cu mare zgomot.

— Sosesc — rostiră mai multe glasuri din subterană.

— Aha — strigă Chicot în clipa aceea, ca și cum într-adevăr de-abia atunci sosise gîfîind — aha, va să zică tu ești, călugăr ticălos!

— Nu răspundeți nimic, monseniore — șoptiră povățuitor glasurile din adînc — vă ia drept Gorenflot.

— Tu ești deci, huidumă, *pondus immobile*[1]! Ține! Na! Așadar, tu ești, *indigesta moles*,[2] na! Și, la fiecare vorbă de năduf, Chicot, văzînd că, în sfîrșit, se poate răzbuna, plesnea din răsputeri părțile cărnoase ce i se ofereau, cu frînghia cu care mai înainte îl biciuise pe Gorenflot.

— Tăceți! îl sfătuiau mereu glasurile complicilor. Vă ia drept călugărul acela.

Și Mayenne nu scotea decît gemete surde, în vreme ce înzecea sforțările, ca să ridice piatra.

— A, conspiratorule, a, călugăr netrebnic! continuă să-l ocărască Chicot. Na, uite, pentru beție! Na, uite, pentru lene! Na, uite, pentru mînie! Ține, na, pentru desfrînare! Ține, na, pentru lăcomie! Regret că nu-s decît șapte păcate capitale! Na, na, na, ține pentru viciile pe care le ai!

— Domnule Chicot — bodogănea adevăratul Gorenflot, lac de nădușeală — domnule Chicot, fie-vă milă de mine.

— A, trădătorule — continuă Chicot, lovind într-una. Ține, na, ține pentru trădarea ta, nemernicule!

— Îndurare! murmură Gorenflot, căruia i se părea că simte usturimea tuturor loviturilor ce plouau de fapt asupra lui Mayenne. Îndurare, scumpe domnule Chicot!

Dar Chicot, în loc să se oprească, îmbătat de răzbunare, lovea și mai cu foc. Oricîtă putere de stăpînire avea Mayenne, el nu-și putea înăbuși gemetele.

— Ah! exclamă Chicot. De ce nu vrea Dumnezeu să înlocuiască trupul tău josnic, hoitul tău necioplit, cu umerii largi și puternici ai ducelui de Mayenne, care de mult trebuie să primească din parte-mi o ciomăgeală strașnică, a

[1] Greutate încremenită (în limba latină în text).
[2] Morman inform (în limba latină în text).

cărei dobîndă tot creşte şi tot creşte de şapte ani încoace... Na, ţine, ţine !

Gorenflot scoase un vaiet şi se prăbuşi.

— Chicot ! vociferă ducele.

— Da, eu sînt, da, Chicot în persoană, nevrednicul servitor al regelui. Chicot, mînă slăbănoagă, dar care în această ocazie ar vrea să aibă cele o sută de braţe ale lui Briareu [1].

Şi gasconul, din ce în ce mai turbat, îşi înteţi atît de vîrtos loviturile cu funia, că răbdătorul duce, adunîndu-şi toate puterile, urni piatra din loc, covîrşit de durere şi, cu coastele rupte, cu şalele însîngerate, se prăvăli în braţele prietenilor săi.

Ultima lovitură a lui Chicot izbi în gol. Atunci gasconul se întoarse : adevăratul Gorenflot zăcea leşinat, dacă nu de durere, cel puţin de spaimă.

XXIX

CE SE PETRECEA LÎNGĂ BASTILIA ÎN TIMP CE CHICOT ÎŞI PLĂTEA DATORIILE LA MÎNĂSTIREA SAINTE-GENEVIÈVE

Erau ceasurile unsprezece seara. Ducele de Anjou aştepta nerăbdător în cabinetul unde se retrăsese în urma slăbiciunii de care se simţise cuprins pe cînd alaiul străbătea strada Saint-Jacques ca un sol al ducelui de Guise să vină să-i anunţe abdicarea regelui, fratele său.

Plimbîndu-se de colo-colo, de la fereastră la uşa cabinetului şi de la uşa cabinetului la ferestrele anticamerei, el privea orologiul cel mare, al cărui tictac răsuna lugubru în cutia de lemn aurit. Deodată auzi sforăitul unui cal în curte ; îşi închipui că nu putea fi decît calul solului pe care-l aştepta şi alergă pe balcon ; dar, ţinut în frîu de un rîndaş, calul din curte îşi aştepta stăpînul. Stăpînul său ieşi din apartamentele interioare : era Bussy. Bussy, care, în calitatea lui de comandant al gărzii, înainte de a se duce la întîlnire, venise să dea parola pentru noapte.

[1] Uriaş mitologic, care avea cincizeci de capete şi o sută de braţe. Revoltîndu-se împotriva zeilor, Neptun l-a azvîrlit în mare, iar Jupiter l-a înlănţuit sub vulcanul Etna.

Zărindu-l pe acest tînăr frumos şi viteaz, de care niciodată nu avusese a se plînge, ducele încercă o clipă un simţămînt de remuşcare, însă, pe măsură ce-l văzu apropiindu-se de torţa pe care-o ţinea în mînă valetul, chipul gentilomului se lumina, şi pe acest chip ducele citi atîta bucurie, atîta speranţă şi fericire, că toată vechea-i gelozie îl năpădi.

În acest timp, Bussy, habar neavînd că ducele îl priveşte pîndindu-i emoţiile întipărite pe faţă, după ce dăduse parola, îşi aruncă pelerina pe umeri, sări în şa şi, îmboldindu-şi calul, se avîntă zgomotos pe sub bolta răsunătoare.

O clipă, îngrijorat de a nu vedea pe nimeni sosind, ducele se gîndi să trimită degrabă pe cineva după el, deoarece bănuia că, înainte de a se îndrepta spre Bastilia, Bussy va face un popas la propriu-i palat ; însă şi-l închipui pe tînăr rîzînd împreună cu Diane de iubirea lui dispreţuită, punîndu-l pe el, un prinţ, în aceeaşi oală cu soţul batjocorit, drept care şi de astă dată birui răutatea din el.

Plecînd, Bussy zîmbise fericit : zîmbetul acela era o insultă la adresa prinţului. Şi prinţul îl lăsă să plece. Dacă tînărul ar fi avut privirea abătută şi fruntea întunecată, poate că François l-ar fi reţinut.

Cu toate acestea, abia ieşit din palatul Anjou, Bussy încetini mersul zorit al calului, ca şi cum el însuşi s-ar fi temut de zgomotul pe care-l făcea şi, trecînd pe la palatul său, aşa cum prevăzuse ducele, îşi încredinţă calul unui rîndaş care asculta cu respect o lecţie despre arta de a tămădui caii, predată de Remy.

— A, tu eşti, Remy ? zise Bussy, recunoscîndu-l pe tînărul doctor.

— Da, monseniore, eu în persoană.

— Nu te-ai culcat încă ?

— Peste zece minute, monseniore. Tocmai am sosit acasă sau, mai bine zis, la dumneavoastră acasă. De cînd nu mai trebuie să îngrijesc de rănitul meu, mi se pare că zilele au cîte patruzeci şi opt de ore.

— Te plictiseşti ? întrebă Bussy.

— Mi-e teamă că da.

— Şi cu dragostea ?

— A, v-am mai spus şi altă dată : n-am încredere în dragoste şi, în genere, nu fac decît nişte studii folositoare asupra ei.

— Atunci Gertrude e părăsită ?
— Cu desăvîrşire.
— Te-ai plictisit ?
— Plictisit... să fiu bătut, căci în felul acesta se manifesta amorul amazoanei mele, fată cumsecade altminteri.
— Şi inima ta nu-ţi spune nimic pentru ea în seara asta ?
— Şi de ce tocmai în seara asta, monseniore ?
— Pentru că te-aş fi luat cu mine.
— La Bastilia ?
— Da.
— Vă duceţi acolo ?
— Desigur.
— Şi Monsoreau ?
— El este la Compiègne, dragul meu, unde pregăteşte o vînătoare pentru maiestatea sa.
— Sînteţi sigur, monseniore ?
— A primit ordin azi-dimineaţă, de faţă cu toată lumea.
— Aha ! Remy rămase o clipă pe gînduri. Şi-atunci ?... întrebă el.
— Atunci — răspunse Bussy — mi-am petrecut ziua mulţumind Domnului pentru fericirea pe care mi-o hărăzea în noaptea asta, iar noaptea mi-o voi petrece ca să mă bucur de această fericire.
— Bine. Jourdain, adu-mi sabia — porunci Haudouin.
Rîndaşul dispăru înlăuntrul casei.
— Ţi-ai schimbat părerea ? întrebă Bussy.
— De ce ?
— Păi văd că-ţi iei sabia.
— Da, vă însoţesc pînă la poartă, din două motive.
— Care ?
— Primul, de teamă ca nu cumva să vă iasă în cale vreun răufăcător.
Bussy surîse.
— Ei, da, rîdeţi, monseniore ! Ştiu prea bine că nu vă temeţi de răufăcători şi, de asemenea, că doctorul Remy nu este un însoţitor de nădejde. Totuşi, doi oameni sînt atacaţi mai greu decît unul singur. Cel de al doilea motiv ce mă determină să vă însoţesc este că am o mulţime de sfaturi bune să vă dau.
— Haide, dragul meu Remy, vino ! Vom vorbi despre Diane. După plăcerea de a o vedea pe femeia mult iubită, nu cunosc altă plăcere mai mare decît aceea de a vorbi despre ea.

— Ba există oameni care socotesc că plăcerea de a vorbi despre femeia iubită este mai mare decît aceea de a o vedea — replică Remy.
— Pare-mi-se că vremea e cam schimbătoare — zise Bussy.
— Cu atît mai bine : cerul e cînd înnorat, cînd senin. Mie îmi place varietatea. Mulţumesc, Jourdain — spuse el, adresîndu-se rîndaşului care îi adusese sabia. Apoi se întoarse spre conte : Iată-mă-s la ordinele dumneavoastră, monseniore ! Să mergem !
Bussy îl luă de braţ pe tînărul doctor şi amîndoi se îndreptară către Bastilia.
Remy îi spusese contelui că are o sumedenie de sfaturi bune să-i dea. Într-adevăr, abia porniră la drum, că doctorul începu să-i înşire o mie de citate latineşti de prestigiu, cu ajutorul cărora dorea să-i dovedească lui Bussy că greşeşte ducîndu-se în seara aceea la Diane, în loc să stea cuminte în patul său, şi e lucru ştiut că, de obicei, un om se bate prost dacă a dormit prost ; apoi de la maximele care se adresau raţiunii, trecu la mitologie şi istorisi în chip galant că îndeobşte Venus era aceea care-l dezarma pe Marte.
Bussy zîmbea. Remy insista.
— Vezi tu, Remy — zise contele — cînd ţin o sabie în mînă, braţul mi se contopeşte cu sabia în aşa fel, încît fibrele cărnii mele împrumută duritatea şi supleţea oţelului, iar pe de altă parte oţelul pare că prinde viaţă şi se înfierbîntă aidoma unui trup viu. Din clipa aceea, sabia mea este un braţ şi braţul meu este o sabie. Aşa că, înţelegi ? Nu e vorba nici de forţă, nici de dispoziţie. Lama unei săbii nu oboseşte.
— Nu, dar se toceşte.
— Nu-ţi fie teamă.
— Ah, scumpul meu senior — continuă Remy — vedeţi dumneavoastră, mîine va avea loc o luptă asemenea luptei lui Hercule împotriva lui Anteu, o luptă ca aceea dată de Teseu împotriva Minotaurului, o luptă ca a celor Treizeci de cavaleri[1]

[1] Lupta celor Treizeci de cavaleri a constituit unul din episoadele cele mai strălucite ale războiului din anii 1341—1365 din Bretania ; lupta a avut loc între treizeci de cavaleri francezi, partizani ai lui Charles de Blois, sub comanda lui Beaumanoir, şi treizeci de cavaleri englezi, partizani ai lui Jean de Montfort, sub comanda lui Richard Benborough. Aceştia din urmă au fost învinşi.

sau ca a lui Bayard[1], ceva homeric, uriaş, imposibil, despre care se va spune în viitor lupta lui Bussy, ceea ce va fi echivalent cu lupta prin excelenţă. Ei bine, în această luptă, eu nu vreau, vedeţi dumneavoastră, nu vreau să fiţi nici măcar zgîriat.

— Fii liniştit, dragul meu Remy. Vei vedea minuni. În dimineaţa asta am pus patru săbii în mîinile a patru duelişti de meserie, care, timp de opt minute în cap, n-au putut, toţi patru, nici măcar să mă atingă o singură dată, în vreme ce eu le-am făcut ferfeniţă tunicile. Săream ca un tigru.

— Nu zic ba, stăpîne, dar gleznele dumneavoastră de mîine vor fi gleznele dumneavoastră de azi ?

Aici, Bussy şi chirurgul său începură un dialog în latineşte, adesea întrerupt de hohotele lor de rîs.

Astfel ajunseră la capătul străzii Saint-Antoine.

— Adio — zise Bussy — am ajuns.

— Dacă v-aş aştepta ? întrebă Remy.

— De ce ?

— Ca să fiu sigur că vă veţi întoarce acasă înainte de ora două şi că veţi dormi cel puţin cinci sau şase ore încheiate înainte de duel.

— Dacă-ţi dau cuvîntul meu ?

— O, atunci asta mi-ajunge. Cuvîntul lui Bussy, drace !Frumos mi-ar sta să-l pun la îndoială !

— Ei bine, poftim, îl ai : în două ore, Remy, voi fi acasă.

— Fie ! Adio, monseniore !

— Adio, Remy !

Cei doi tineri se despărţiră, dar Remy nu plecă numaidecît. El rămase locului, uitîndu-se după conte, care se îndrepta spre casă, şi întrucît absenţa lui Monsoreau din Paris îi dădea gentilomului deplină siguranţă, Haudouin îl văzu intrînd pe uşa deschisă de Gertrude, iar nu sărind pe fereastră ca altă dată. Apoi Remy, luînd-o ca un filozof de-a lungul străzilor pustii la ora aceea, o porni spre palatul stăpînului său. Dar îndată ce părăsi Piaţa Beaudoyer, el văzu venind spre dînsul cinci bărbaţi înfăşuraţi în pelerine, care, sub acele pelerine, păreau a fi înarmaţi pînă-n dinţi.

Cinci oameni la o atare oră era un eveniment. Medicul se ascunse după colţul unei case mai dosnice. Cînd ajunseră

[1] Gentilomul Pierre du Terrail Bayard s-a acoperit de glorie în timpul războaielor lui Carol al VIII-lea, Ludovic al XII şi Francisc I. Datorită vitejiei sale a fost supranumit „Cavalerul fără teamă şi fără prihană“ (Le chevalier sans peur et sans reproche).

la zece paşi de el, cei cinci bărbaţi se opriră şi după un „bună seara“ amical, patru o porniră în două direcţii diferite, în timp ce al cincilea rămase locului, nemişcat şi gînditor. În acel moment, luna ieşi dintr-un nor şi lumină cu o rază obrazul trecătorului nocturn.

— Domnul de Saint-Luc ! exclamă Remy.

Auzindu-şi numele, Saint-Luc ridică iute capul şi văzu un om îndreptîndu-se spre el.

— Remy ! strigă la rîndul său.

— Da, Remy în persoană, şi sînt fericit că nu trebuie să vă răspund „la dispoziţia dumneavoastră“, dat fiind că-mi păreţi sănătos tun. Comit o indiscreţie dacă v-aş întreba ce face senioria voastră la această oră, atît de departe de Luvru ?

— Zău, scumpul meu, trec în revistă, din ordinul regelui, fizionomia oraşului. Mi-a poruncit : „Saint-Luc, plimbă-te pe străzile Parisului, şi dacă auzi din întîmplare spunîndu-se că am abdicat, răspunde sus şi tare că este o minciună“.

— Şi aţi auzit spunîndu-se aşa ceva ?

— Nimeni nu mi-a suflat un singur cuvînt. Or, cum în curînd va fi miezul nopţii, cum peste tot e linişte şi cum nu l-am întîlnit decît pe domnul de Monsoreau, m-am despărţit de prietenii mei şi tocmai mă pregăteam să mă întorc cînd m-ai văzut stînd pe gînduri.

— Cum aţi spus ? Domnul de Monsoreau ? !

— Da.

— L-aţi întîlnit pe domnul de Monsoreau ?

— Cu o ceată de oameni înarmaţi, vreo zece sau doisprezece, pe puţin.

— Domnul de Monsoreau ? Imposibil !

— Şi de ce este imposibil ?

— Pentru că el trebuie să fie la Compiègne.

— Trebuia să fie, dar nu este.

— Păi ordinul regelui ?

— Aş ! Cine îl ascultă pe rege ?

— L-aţi întîlnit dumneavoastră pe domnul de Monsoreau cu zece sau doisprezece oameni ?

— Desigur.

— V-a recunoscut ?

— Cred că da.

— Dumneavoastră nu eraţi decît cinci ?

— Cei patru prieteni ai mei şi cu mine, doar atît.

— Şi el nu s-a azvîrlit asupra dumneavoastră ?

— Dimpotrivă, m-a ocolit, iar lucrul acesta mă miră. Cînd l-am recunoscut, m-am aşteptat că va urma o groaznică încăierare.

— Încotro se ducea ?

— Spre strada Tixeranderie..

— Ah, Dumnezeule ! strigă Remy.

— Ce este ? întrebă Saint-Luc, speriat de glasul tînărului.

— Domnule Saint-Luc, fără îndoială că se va întîmpla o mare nenorocire.

— O mare nenorocire ? ! Cui !

— Domnului de Bussy !

— Lui Bussy ? ! Dumnezeule, vorbeşte odată, Remy ! Sînt unul din prietenii lui, o ştii doar.

— Vai, ce nenorocire ! Domnul de Bussy îl credea la Compiègne.

— Ei, şi ?

— Ei, şi a presupus că poate să profite de lipsa lui...

— Aşa încît este ?...

— La doamna Diane.

— Ah ! exclamă Saint-Luc. Se încurcă lucrurile.

— Da. Şi Monsoreau, înţelegeţi, o fi avut niscai bănuieli... i-o fi băgat cineva ceva în cap, iar el nu s-o fi făcut că pleacă decît ca să vină pe neaşteptate înapoi.

— Aşteaptă puţin ! zise Saint-Luc, lovindu-se cu palma peste frunte.

— V-a venit vreo idee ? întrebă Remy.

— Aici este mîna ducelui de Anjou.

— Dar chiar ducele de Anjou este acela care a provocat azi-dimineaţă plecarea domnului de Monsoreau.

— Un motiv în plus. Ai plămîni buni, bravul meu Remy ?

— La naiba, ca nişte foale.

— În cazul ăsta să alergăm, să alergăm fără a pierde o clipă. Cunoşti casa ?

— Da.

— Ia-o înainte.

Şi cei doi tineri o rupseră la fugă pe străzi, cu o iuţeală ce ar fi făcut cinste unor căprioare hăituite.

— Ne-a luat-o cu mult înainte ? întrebă Remy, alergînd.

— Cine, Monsoreau ?

— Da.

— Aproape cu un sfert de oră — răspunse Saint-Luc, căţărîndu-se pe o grămadă de pietre înaltă de cinci picioare.

— Numai de-am ajunge la timp — zise Remy, trăgîndu-şi sabia din teacă în vederea oricărei eventualităţi.

XXX

ASASINATUL

Fără grijă şi fără şovăire, Bussy fu primit de Diane, care nu se temea de nimic, fiind sigură de absenţa soţului ei. Niciodată tînăra şi frumoasa femeie nu fusese atît de veselă ; niciodată Bussy nu fusese atît de fericit. În anumite clipe, cînd spiritul sau mai degrabă instinctul de conservare simte toată gravitatea momentului, omul îşi uneşte facultăţile morale cu toate resursele fizice pe care simţurile i le pot da ; el se concentrează şi se întrece pe sine. Atunci el se-mbată din toate puterile de viaţa care l-ar putea părăsi dintr-o clipă în alta, fără ca să ghicească prin ce catastrofă viaţa îl va părăsi.

Diane, tulburată, şi cu atît mai mult cu cît încerca să-şi ascundă tulburarea, Diane, tulburată de temerile acelui „mîine“ ameninţător, părea mai drăgăstoasă, deoarece tristeţea, învăluind iubirea, dădea acestei iubiri parfumul de poezie care îi lipsea. Adevărata pasiune nu este de loc zglobie, şi ochiul unei femei cu-adevărat îndrăgostită cunoaşte mai adesea umezeala lacrimei decît strălucirea bucuriei.

Aşa că ea începu prin a-l stăvili pe tînărul nostru îndrăgostit. Ceea ce voia să-i spună în seara aceea era că viaţa lui însemna însăşi viaţa ei ; ceea ce avea de vorbit cu el se referea la găsirea celor mai sigure mijloace pentru a fugi. Căci nu era vorba numai ca Bussy să învingă, ci, după aceea, el trebuia să fugă de mînia regelui. Şi se prea putea ca Henric să nu-i ierte niciodată învingătorului înfrîngerea sau moartea favoriţilor săi.

— Şi apoi — spunea Diane, cu braţul petrecut după gîtul lui Bussy şi sorbind din ochi chipul dragului ei — nu eşti tu

cel mai viteaz bărbat din Franţa ? Atunci, la ce bun să cauţi să-ţi sporeşti faima, făcîndu-ţi din asta un punct de onoare ? Tu, şi aşa, eşti cu mult deasupra celorlalţi oameni, deci n-ar fi frumos din parte-ţi să vrei să fii şi mai presus. Tu nu vrei să placi altor femei, fiindcă mă iubeşti pe mine şi ţi-ar fi teamă că mă pierzi pe vecie, nu-i aşa, Louis ? Louis, apără-ţi viaţa. Nu-ţi spun : „Gîndeşte-te la moarte", căci mi se pare că nu există pe lume un om atît de tare, atît de puternic, încît să-l ucidă, altfel decît prin trădare, pe Louis al meu ; dar gîndeşte-te la răni : poţi fi rănit, o ştii bine, pentru că tot datorită unei răni primite pe cînd te băteai împotriva aceloraşi oameni te-am cunoscut.

— Fii liniştită, îmi voi păzi obrazul ; nu vreau să-i las să mi-l sluţească — răspunse Bussy, rîzînd.

— Ah, păzeşte-ţi făptura întreagă. Să-ţi fie sfîntă, dragul meu, ca şi cum am fi unul în locul celuilalt. Gîndeşte-te la durerea pe care ai simţit-o dacă m-ai vedea pe mine întorcîndu-mă rănită şi plină de sînge. Ei bine, aceeaşi durere care te-ar încerca pe tine aş simţi-o şi eu, văzînd sîngele tău curgînd. Fii prudent, leul meu curajos, iată singurul meu sfat. Fă ca acel roman, a cărui istorie mi-o citai zilele trecute, ca să mă linişteşti. Da, imită-l întocmai. Lasă-i pe cei trei prieteni ai tăi să se bată, sări în ajutorul celui mai ameninţat, dar dacă doi, dacă trei oameni te atacă deodată, fugi. Te vei întoarce asemenea lui Horaţiu şi-i vei ucide pe rînd unul după altul.

— Da, scumpa mea Diane — zise Bussy.

— Vai, îmi răspunzi fără să m-auzi, Louis, mă priveşti şi nu m-asculţi.

— Da, dar te văd şi eşti foarte frumoasă.

— Nu despre frumuseţea mea este vorba în acest moment, Dumnezeule ! E vorba de tine, de viaţa ta, de viaţa noastră. Iată, e groaznic ceea ce îţi voi spune, dar vreau s-o ştii, asta o să te facă nu mai puternic, dar mai prudent. Ei bine, voi avea curajul să privesc la duelul acesta.

— Tu ?

— Am să fiu de faţă.

— Cum asta ? Nu se poate, Diane.

— Ba da ! Ascultă : ştii că în camera de alături se află o fereastră care dă într-o curte mică şi că de-acolo se vede pieziş grădina Tournelles ?

— Da, mi-aduc aminte de fereastra asta, cam la vreo douăzeci de picioare înălţime, dedesubtul căreia este un grilaj. Zilele trecute aruncam firimituri de pîine în curticică şi păsărelele veneau să le ciugulească.

— De-acolo, înţelegi, Bussy, te voi vedea. Mai ales, ai grijă să te aşezi aşa ca să te văd. Vei şti că sînt acolo şi chiar vei putea să mă vezi. Ba nu, smintită ce sînt, să nu te uiţi la mine. Adversarul tău ar profita de această neatenţie.

— Şi m-ar putea ucide, nu-i aşa, în vreme ce eu aş sta cu privirile aţintite asupră-ţi. Diane, dacă aş fi osîndit la moarte şi mi s-ar îngădui să-mi aleg felul în care să mor, apoi pe acesta l-aş alege.

— Da, dar nu eşti osîndit şi nu-i vorba să mori, ci, dimpotrivă, să trăieşti.

— Şi voi trăi, fii liniştită. De altminteri, spatele mi-e bine apărat, crede-mă. Tu nu-i cunoşti pe prietenii mei, dar eu îi cunosc : Antraguet mînuieşte spada ca şi mine ; Ribeirac dă dovadă de sînge rece pe teren şi s-ar zice că n-are viu în el decît ochii, cu care îşi sfredeleşte adversarul, şi braţul, cu care îl izbeşte ; Livarot posedă agilitate de tigru. Partida e frumoasă, crede-mă, frumoasa mea Diane. Aş vrea să trec printr-o primejdie şi mai mare pentru a avea şi mai mari merite.

— Fie, te cred, dragul meu, şi surîd deoarece nădăjduiesc ; dar uită-te la mine şi făgăduieşte-mi că ai să-mi dai ascultare.

— Da, numai să nu-mi porunceşti să te părăsesc.

— Ei bine, tocmai de aceea fac apel la raţiunea ta.

— Atunci nu trebuia să mă înnebuneşti.

— Fără complimente, frumosul meu gentilom, îţi cer supunere ; supunîndu-te, dovedeşti dragoste.

— Porunceşte.

— Dragul meu, ţi-s ochii obosiţi şi ai nevoie de o noapte de odihnă. Pleacă.

— Ah, atît de repede ?

— Îmi voi face rugăciunea şi mă vei îmbrăţişa.

— Ţie ar trebui să ţi se înalţe rugăciuni, aşa cum li se înalţă îngerilor.

— Tu crezi că îngerii nu se roagă şi ei lui Dumnezeu ? întrebă Diane, îngenunchind.

Şi din străfundul inimii sale, cu o privire ce voia să străpungă tavanul spre a-l căuta pe Dumnezeu sub bolţile sinilii ale cerului, ea începu să rostească :

— Stăpîne ceresc, dacă vrei ca roaba ta să trăiască fericită şi să nu piară în deznădejde, ocroteşte-l pe cel pe care l-ai

trimis în drumul meu, ca să-l iubesc şi să nu-l iubesc decît pe el.

Ea tocmai sfîrşea aceste cuvinte şi Bussy se aplecă spre a o cuprinde în braţe şi a-i apropia obrazul de buzele lui, cînd deodată un geam de la fereastră zbură în ţăndări, apoi fereastra însăşi zbură cît colo şi trei oameni înarmaţi se iviră pe balcon, în timp ce al patrulea încăleca peste balustradă. Acesta avea obrazul acoperit cu o mască şi ţinea în mîna stîngă un pistol, iar în dreapta o sabie scoasă din teacă.

Bussy rămase o clipă înmărmurit şi îngheţat de strigătul înfricoşător pe care-l scoase Diane, aruncîndu-se la pieptul lui. Omul cu masca făcu un semn şi cei trei însoţitori ai săi înaintară un pas ; unul dintre ei era înarmat cu o archebuză.

Dintr-o singură mişcare, Bussy o dădu la o parte pe Diane cu stînga, în timp ce cu dreapta îşi scotea sabia. Apoi, retrăgîndu-se, o lăsă în jos încet, fără a-şi slăbi din ochi adversarii.

— Înainte, înainte, vitejii mei — răsună o voce ca din mormînt ce ieşea de sub masca de catifea. E pe jumătate mort, frica l-a ucis.

— Te înşeli — răspunse Bussy — nu ştiu ce este frica...

Diane încercă să se apropie de el.

— Dă-te la o parte, Diane — zise gentilomul cu hotărîre.

Dar, în loc să-i dea ascultare, Diane se aruncă a doua oară la pieptul lui.

— Doamnă, în felul acesta o să fiu ucis — o preveni el.

Diane se îndepărtă, lăsîndu-l descoperit în faţa adversarilor. Înţelegea că nu-i putea veni în ajutor iubitului ei decît într-un singur chip : supunîndu-se.

— Ah, ah ! se auzi din nou vocea sumbră. E domnul de Bussy, şi eu nu voiam s-o cred, neghiob ce sînt ! Într-adevăr, ce mai prieten, ce bun şi minunat prieten !

Bussy tăcea, muşcîndu-şi buzele şi uitîndu-se jur împrejur pentru a cerceta care ar fi mijloacele de apărare în clipa cînd va trebui să încrucişeze spada.

— El află că marele maestru de vînătoare a plecat de acasă — continuă aceeaşi voce, cu o intonaţie batjocoritoare, pe care vibraţia sa profundă şi sumbră o făcea şi mai cumplită — află că şi-a lăsat soţia singură, că soţiei i-ar putea fi teamă, şi vine să-i ţină de urît. Şi asta cînd ? În ajunul unui duel. Repet : ce bun şi minunat prieten este seniorul de Bussy !

— A, dumneata eşti, domnule de Monsoreau ?! exclamă Bussy. Bun, jos masca ! Acuma ştiu cu cine am de-a face.

— Prea bine — răspunse marele maestru de vînătoare, zvîrlindu-şi cît colo masca de catifea neagră.

Diane scoase un strigăt slab. Contele era galben ca un mort, în vreme ce zîmbetul său era al unui osîndit la caznele iadului.

— Hai să sfîrşim, domnule — spuse Bussy — nu-mi place larma. A sta de vorbă înainte de a se bate, lucrul acesta se potrivea numai eroilor lui Homer, care erau nişte semizei. Eu sînt un om, numai că sînt un om căruia nu-i e frică. Atacă-mă sau lasă-mă să trec.

Un hohot strident, care o făcu pe Diane să tresară speriată, dar care pe Bussy îl înfurie din cale afară, fu răspunsul lui Monsoreau.

— Dă-te la o parte ! repetă tînărul, al cărui sînge, ce îi năvălise o clipă în inimă, acum i se urca la cap.

— Oho ! Şi zi aşa, domnule de Bussy, „Dă-te la o parte“, hai ? ripostă Monsoreau.

— Atunci, scoate sabia şi s-o sfîrşim ! replică tînărul. Trebuie să mă întorc acasă şi locuiesc departe.

— Ai venit să te culci aici, domnule, şi aici te vei culca — răspunse marele maestru de vînătoare.

Între timp, capetele altor doi oameni apărură printre zăbrelele balconului şi, încălecînd balustrada, cei doi veniră să se alăture celorlalţi.

— Patru şi cu doi fac şase — socoti cu glas tare Bussy. Unde-s ceilalţi ?

— Sînt la poartă şi aşteaptă — răspunse contele.

Diane căzu în genunchi şi, în ciuda sforţărilor ei, Bussy îi auzi hohotele de plîns. El îi aruncă repede o privire, apoi se uită spre conte. După o clipă de gîndire, zise :

— Ştiţi, scumpul meu domn, că sînt un om de onoare ?

— Da — răspunse Monsoreau — eşti un om de onoare, aşa cum şi doamna este o femeie cinstită.

— Prea bine, domnule — răspunse Bussy, încuviinţînd abia perceptibil din cap. E usturător, dar o merit. Toate acestea vor fi plătite. Însă cum mîine trebuie să susţin un duel cu patru gentilomi pe care dumneata îi cunoşti şi care au prioritate asupra dumitale, îngăduie-mi să mă retrag şi îţi dau cuvîntul meu de cinste că mă vei găsi unde şi cînd vei voi dumneata.

Monsoreau ridică din umeri.

— Ascultă — continuă Bussy — jur pe bunul Dumnezeu, domnule, că, după ce le voi fi dat satisfacţie domnilor Schom-

berg, d'Épernon, Quélus şi Maugiron, voi fi al dumitale, cu totul şi cu totul al dumitale. Dacă mă vor ucide, vei primi satisfacţie datorită braţului lor. Dacă, dimpotrivă, vor fi ucişi, am să fiu în măsură să-ţi dau satisfacţie eu însumi...

Monsoreau se întoarse către oamenii lui.

— Hai, daţi-i drumul, vitejii mei ! le porunci el.

— Oho ! exclamă Bussy. M-am înşelat, domnule : nu mai e un duel, este un asasinat.

— Fireşte ! zise Monsoreau.

— Da, văd. Ne-am înşelat amîndoi unul în privinţa celuilalt, dar, gîndiţi-vă bine, domnule : ducelui de Anjou nu-i va fi de loc pe plac întîmplarea aceasta.

— El este acela care mă trimite — răspunse Monsoreau.

Bussy se înfioră. Diane înălţă mîinile spre cer şi gemu.

— În cazul acesta, mă las doar în seama lui Bussy. Vitejilor, ţineţi-vă bine ! rosti tînărul.

Şi rotindu-şi braţul o singură dată, răsturnă iconostasul, trase spre el o masă, iar deasupra acestui calabalîc azvîrli un scaun, astfel că, într-o secundă, improviză între el şi inamicii săi un meterez. Săvîrşise totul cu atîta repeziciune, încît glonţul pornit din archebuză nu lovi decît iconostasul, în care se şi înfipse. Între timp, Bussy răsturnă un impunător bufet de pe vremea lui Francisc I, întărindu-şi astfel meterezul.

Diane se găsea ascunsă în spatele acestei ultime mobile. Dîndu-şi seama că nu-l poate ajuta pe Bussy decît prin rugăciunile sale, tînăra femeie se ruga. Bussy aruncă o privire spre dînsa, apoi spre agresorii săi, pe urmă către meterezul improvizat.

— Ei, haideţi acum, vitejilor ! zise el. Dar băgaţi de seamă că sabia mea împunge.

Vitejii împinşi de Monsoreau porniră spre mistreţul care îi aştepta încordat, cu ochii scăpărători. Unul dintre ei întinse chiar mîna spre iconostas, vrînd să-l tragă spre sine, dar mai înainte ca mîna îndrăzneţului să atingă mobila ce slujea drept baricadă, sabia lui Bussy, pătrunzînd printr-o deschizătură, îi prinse braţul, străpungîndu-i-l de la cot pînă la umăr. Omul scoase un strigăt şi se năpusti spre fereastră.

În clipa aceea, Bussy auzi paşi grăbiţi pe coridor şi se crezu prins între două focuri. El se repezi spre uşă, ca să tragă zăvorul, dar înainte de a ajunge acolo uşa se deschise.

Tînărul făcu un pas înapoi, căutînd o poziţie de apărare faţă de vechii şi faţă de noii săi inamici.

Doi bărbaţi năvăliră în cameră.

— Ah, scumpul meu stăpîn ! se auzi un glas binecunoscut. Am ajuns oare la vreme ?

— Remy ! exclamă contele.

— Şi eu ! strigă al doilea glas. Pare-se că aici are loc un asasinat ?

Bussy recunoscu acel glas şi scoase un urlet de bucurie :

— Saint-Luc !

— Eu însumi.

— Ah, scumpe domnule de Monsoreau, acum cred că ai face bine să ne laşi să trecem, căci, dacă nu te dai la o parte, de data aceasta o să trecem peste dumneata — zise Bussy.

— Trei oameni la mine ! strigă Monsoreau.

Şi alţi trei agresori răsăriră deasupra balustradei.

— Ei, zău aşa ! Oare sînt o armată ? întrebă Saint-Luc.

— Sfinte Dumnezeule, ocroteşte-l ! se ruga Diane.

— Ticăloaso ! strigă Monsoreau şi se îndreptă spre ea ca s-o lovească.

Bussy prinse de veste. Sprinten ca un tigru, dintr-o săritură el trecu peste barieră şi sabia lui o întîlni pe aceea a lui Monsoreau, se aplecă şi-l atinse pe conte la gît, dar distanţa era prea mare şi Monsoreau se alese doar cu o zgîrietură.

Cinci sau şase oameni se năpustiră în acelaşi timp asupra lui Bussy. Unul dintre ei fu străpuns de sabia lui Saint-Luc.

— Înainte ! strigă Remy.

— Nu, nu înainte ! zise gentilomul. Dimpotrivă, Remy, ia-o şi du-o de-aici pe Diane.

Monsoreau scoase un urlet şi smulse o sabie din mîinile unuia dintre noii veniţi. Remy şovăia.

— Şi dumneavoastră ? întrebă el.

— Ia-o ! Ia-o ! urlă Bussy. Ţi-o încredinţez ţie.

— Doamne Dumnezeule, ajută-l ! murmură Diane.

— Haideţi, doamnă — zise Remy.

— Niciodată, nu, niciodată nu-l voi părăsi.

Remy o luă în braţe.

— Bussy ! strigă Diane. Bussy, vino la mine ! Ajutoor !

Biata femeie era înnebunită, nu-şi dădea seama care îi sînt prietenii şi care duşmanii ; tot ce o îndepărta de Bussy i se părea o nenorocire de moarte.

— Du-te, du-te ! o îndemnă Bussy. Te-ajung şi eu din urmă.

— Da — urlă Monsoreau — da, o vei ajunge, nădăjduiesc !

Bussy îl văzu pe Haudouin cum se clatină, apoi cum se îndoaie de mijloc şi aproape numaidecît cum cade, tîrînd-o şi pe Diane după el. Bussy scoase un strigăt şi se întoarse într-acolo.

— Nu-i nimic, stăpîne — îngăimă Remy — eu am primit glonţul... ea este salvată.

Trei oameni se azvîrliră asupra lui Bussy ; în momentul în care el se întorcea, Saint-Luc se strecură între Bussy şi cei trei : unul din atacatori căzu, ceilalţi doi bătură în retragere.

— Saint-Luc, Saint-Luc, în numele celei pe care o iubeşti, salvează-o pe Diane ! îl imploră Bussy.

— Dar tu ?

— Eu, eu sînt bărbat.

Saint-Luc se repezi spre Diane, care se ridicase în genunchi, o luă în braţe şi dispăru cu ea pe uşă.

— La mine ! strigă poruncitor Monsoreau. Veniţi la mine cei de pe scară !

— Ah, ticălosule ! urlă Bussy. Ah, laşule !

Monsoreau se ascunse în spatele oamenilor săi. Bussy dădu o lovitură cu latul sabiei, apoi împunse cu vîrful : din prima mişcare reteză un cap, dintr-a doua găuri un piept.

— Începe să se cureţe locul — zise el, pe urmă se întoarse în spatele baricadei lui.

— Fugiţi, stăpîne, fugiţi ! murmură Remy.

— Eu ?! Să fug ?!... Să fug din faţa unor asasini ?! Apoi, aplecîndu-se spre tînărul medic, zise : Diane trebuie să fugă. Dar tu, tu ce ai ?

— Luaţi seama ! îngăimă Remy. Luaţi seama !

Într-adevăr, patru oameni se năpustiseră prin uşa dinspre scară. Bussy se găsea prins între două focuri. Dar el nu avea decît un singur gînd :

— Şi Diane ?! Diane ?!

Fără a mai pierde o clipă, se azvîrli asupra celor patru oameni ; luaţi prin surprindere, doi dintre ei căzură, unul rănit, altul mort. Apoi, cum Monsoreau înainta spre el, se dădu un pas înapoi şi se găsi din nou în spatele meterezului.

— Zăvorîţi uşa şi răsuciţi cheia în broască ! L-am prins, l-am prins !

Între timp, cu un ultim efort, Haudouin se tîrîse pînă în faţa lui Bussy : voia să adauge trupul său la grosimea adăpostului.

Fu un răgaz doar de o clipă. Cu picioarele muiate, cu trupul lipit de zid, cu braţul îndoit, cu vîrful sabiei în jos, Bussy aruncă iute o privire în juru-i : şapte oameni zăceau la pămînt, nouă rămăseseră în picioare. Bussy îi numără din ochi. Dar, văzînd lucind nouă săbii, auzindu-l pe Monsoreau cum îşi încurajează oamenii, simţindu-şi picioarele lipăind prin sînge, viteazul acesta care nu ştiuse niciodată ce-i frica zări parcă spectrul morţii cum se înalţă în fundul camerei şi cum îl cheamă la sine cu surîsu-i mohorît.

„Din nouă — îşi zise el — voi ucide cu siguranţă încă cinci. Ceilalţi patru însă mă vor ucide. Mai am putere să lupt doar încă zece minute. Ei bine, să săvîrşim în aste zece minute ceea ce niciodată un om nu a putut şi nu va putea săvîrşi pe lume."

Şi desprinzîndu-şi pelerina, îşi înfăşură braţul stîng spre a-şi improviza astfel un scut, apoi făcu o săritură pînă în mijlocul camerei, ca şi cum ar fi fost nedemn de faima lui să se mai bată la adăpostul unei baricade.

În mijlocul odăii întîlni grămada de oameni, în ale căror trupuri sabia lui alunecă întocmai ca o viperă în cuibul ei ; de trei ori întinse braţul şi de trei ori auzi scrîşnind cingătoarea de piele sau tovalul îmbrăcămintei, de trei ori un şuvoi de sînge cald gîlgîi peste mîna lui dreaptă, prin şanţul ce-l avea lama sabiei. Cu braţul stîng, parase în acest timp douăzeci de lovituri. Pelerina îi era ferfeniţă.

Asasinii schimbară tactica de luptă cînd văzură căzînd doi oameni, iar pe cel de al treilea retrăgîndu-se ; adversarii renunţară să se mai folosească de spadă ; unii se aruncară asupra lui, lovindu-l cu patul muschetei, alţii traseră asupră-i cu pistoalele, de care pînă atunci nu se folosiseră. Bussy se feri de gloanţele lor cu multă iscusinţă, fie aruncîndu-se într-o parte, fie aplecîndu-se. În acest ceas suprem, întreaga lui fiinţă se multiplică la infinit, deoarece nu numai că vedea, auzea şi acţiona, dar el aproape că şi ghicea cel mai neaşteptat şi mai ascuns gînd ce mijea în mintea vrăjmaşilor săi. Bussy se găsea într-unul din acele momente în care făptura omenească atinge culmea perfecţiunii : era mai puţin decît un zeu, întrucît era muritor, dar cu siguranţă că era mai mult decît un om.

Se gîndi că, dacă l-ar omorî pe Monsoreau, ar pune capăt luptei ; îl căută deci din ochi printre asasinii săi. Dar Monsoreau, tot pe atît de liniştit pe cît era Bussy de agitat, încărca pistoalele oamenilor sau, luîndu-le gata încărcate din mîinile lor, trăgea ascunzîndu-se în spatele spadasinilor săi. Lui Bussy nu-i fu greu să facă o spărtură : el se azvîrli în mijlocul zbirilor, care se dădură la o parte, şi gentilomul se găsi faţă în faţă cu Monsoreau. În clipa aceea, cum marele maestru de vînătoare ţinea în mînă un pistol gata încărcat, îl ochi pe Bussy şi trase. Glonţul se izbi de sabia acestuia şi rupse lama la vreo şase degete deasupra mînerului.

— Dezarmat ! strigă Monsoreau. Dezarmat !

Bussy făcu un pas înapoi şi, retrăgîndu-se, ridică sabia ruptă. Cît ai clipi, mîna-i se încleştă vîrtos pe mînerul ei, cu ajutorul unei batiste. Şi lupta reîncepu, oferind ochilor priveliştea nemaipomenită a unui om aproape fără arme, dar şi fără răni, care băga spaima în şase inşi bine înarmaţi ce îşi făceau un meterez din cele zece leşuri.

Lupta reîncepu, mai înverşunată ca oricînd. Pe cînd oamenii lui Monsoreau se năpusteau asupra lui Bussy, marele maestru de vînătoare, ghicind că tînărul caută o armă pe jos, înhăţă orice armă care îi putea fi la îndemînă.

Bussy era înconjurat. Ciotul sabiei sale, cu lama ciobită, încovoiată, boantă, îi tremura în mînă ; din pricina oboselii simţea că începe să-i înţepenească braţul ; privi în jurul său, cînd deodată unul dintre cadavre se însufleţi, se ridică în genunchi şi-i întinse o sabie lungă şi de nădejde : leşul acela era Remy, a cărui ultimă sforţare fu un gest de devotament. Bussy scoase un strigăt de bucurie şi sări îndărăt spre a-şi slobozi mîna din batistă şi a se descotorosi de ciotul sabiei, devenit acum de prisos.

Între timp, Monsoreau se apropie de Remy şi-i descărcă, de la un pas, pistolul în cap. Tînărul medic se prăbuşi cu fruntea sfărîmată — de data aceasta pentru a nu se mai ridica nicicînd. Bussy scoase un strigăt sau mai degrabă un răcnet. Îşi redobîndi puterile o dată cu noile mijloace de apărare ; el făcu să şuiere sabia, învîrtind-o jur împrejur, tăie încheietura unei mîini în dreapta lui şi spintecă un obraz la stînga. Prin această dublă lovitură el izbuti să elibereze uşa. Apoi, suplu şi iute, Bussy se aruncă asupra ei şi încercă s-o spargă cu o izbitură zdravănă care clătină zidul. Dar zăvoarele rezistară.

Slăbit de efortul făcut, el îşi lăsă braţul drept de-a lungul trupului în vreme ce cu stînga se căznea să tragă zăvorul pe la spate, stînd totodată cu faţa spre adversarii săi şi apărîndu-se.

În clipa aceea un glonţ îi pătrunse în coapsă şi două lovituri de sabie îi zgîriară coastele. Totuşi izbuti să tragă zăvorul şi să răsucească cheia.

Urlînd şi mîndru în mînia lui, îl trăsni pieziş pe cel mai înverşunat dintre bandiţi şi, fandînd spre Monsoreau, îl atinse pe conte în piept.

Marele maestru de vînătoare izbucni în urlete amestecate cu blesteme.

„Ah — îşi spuse Bussy, trăgînd uşa — încep să cred că voi scăpa."

Dar cei patru oameni zvîrliră armele şi se agăţară cu mîinile de el : săbiile lor nu putuseră să-l atingă, pînă într-atît extraordinara lui îndemînare îl făcea invulnerabil. Încercară deci să-l înăbuşe. Dar Bussy îi croia şi îi toca necontenit, izbind fie cu garda sabiei, fie cu lama. Monsoreau se apropie de două ori de tînărul gentilom şi de două ori se alese cu o rană.

La un moment dat însă, trei oameni se încleştară de sabia lui Bussy şi i-o smulseră din mîini. El luă atunci un trepied de lemn sculptat, ce servea drept taburet, şi lovi de trei ori, doborînd trei oameni ; dar trepiedul se sfărîmă de umărul ultimului agresor, care rămase în picioare. Acesta vru să-i înfigă pumnalul în piept. Bussy îl apucă de încheietura mîinii, smulse pumnalul şi, întorcîndu-l spre adversarul său, îl sili să şi-l înfigă el însuşi în inimă. Ultimul atacator sări pe fereastră.

Bussy făcu doi paşi să-l urmărească, dar Monsoreau, lungit printre cadavre, se ridică şi, dintr-o lovitură de cuţit, îi tăie tendoanele de la genunchi. Tînărul scoase un strigăt, căută din ochi o spadă, o înhăţă pe cea dintîi care-i fu la îndemînă şi o înfipse cu atîta sete şi cu atîta forţă în pieptul marelui maestru de vînătoare, încît îl ţintui pe podea.

— Ah ! strigă Bussy. Nu ştiu dacă voi scăpa cu viaţă, dar cel puţin te-am văzut murind !

Monsoreau vru să răspundă, însă din gura lui întredeschisă nu ieşi decît un ultim suspin. Bussy se tîrî spre coridor ; din pricina rănii din coapsă şi, mai ales, a celei de la genunchi, el pierdea foarte mult sînge. Tînărul aruncă o privire în urma lui.

Strălucitoare, luna ieşise dintr-un nor. Razele ei pătrundeau în încăperea inundată de sînge, se oglindeau în geamuri şi luminau zidurile zgîriate în fel şi chip de loviturile de sabie sau găurite de gloanţe, atingînd în tăcere chipurile palide ale morţilor, dintre care cei mai mulţi, dîndu-şi sufletul, îşi păstraseră privirea sălbatică şi ameninţătoare de asasini.

Văzînd acel cîmp de bătălie, semănat de mîna lui, deşi rănit, deşi muribund, Bussy se simţi cuprins de un sublim orgoliu. Aşa cum spusese, el săvîrşise ceea ce nici un om n-ar fi fost în stare să săvîrşească vreodată. Nu-i mai rămînea decît să fugă, să se salveze ; putea să fugă fără a se ruşina, deoarece fugea din faţa unor morţi.

Dar nefericitul tînăr nu ajunsese încă la capătul tuturor încercărilor sale. Cînd fu pe scară, el văzu lucind arme în curte ; răsună o împuşcătură şi glonţul îi pătrunse umărul : curtea era păzită. Se gîndi atunci la ferestruia de la care Diane îi făgăduise că va privi a doua zi desfăşurarea duelului şi se tîrî cît mai repede într-acolo.

Ferestruia era deschisă şi un minunat cer presărat cu stele se vedea afară. Bussy închise şi zăvorî uşa camerei, apoi se sui cu mare caznă pe pervaz, încălecă pe balustradă şi măsură din ochi grilajul de fier spre a sări de partea cealaltă.

— Ah, n-am să am niciodată puterea — murmură el.

Dar în acelaşi moment auzi paşi spre scară : era cel de al doilea grup de oameni care urca. Bussy nu se mai putea apăra ; el îşi adună toate forţele. Ajutîndu-se doar cu o mînă şi cu un picior, singurele de care se mai putea sluji, îşi făcu vînt. Însă avîntîndu-se, talpa cizmei îi alunecă. Avea atîta sînge pe picioare ! Căzu drept peste ţepuşele de fier ale grilajului ; unele îi pătrunseră în carne, altele îi găuriră hainele şi el rămase agăţat.

În clipa aceea se gîndi la singurul prieten ce-i mai rămăsese pe lume.

— Saint-Luc ! Ajutor ! Saint-Luc ! Ajutor ! strigă Bussy.

— A, dumneata eşti, domnule de Bussy ? întrebă un glas ce venea dintr-un tufiş.

Gentilomul tresări. Glasul acesta nu era al lui Saint-Luc.

— Saint-Luc ! strigă el din nou. Ajutor, ajutor ! Nu-ţi fie teamă pentru Diane. L-am ucis pe Monsoreau.

Bussy nădăjduia că Saint-Luc stă ascuns pe undeva prin apropiere şi că va sosi la auzul acestei veşti.

— A, Monsoreau a fost ucis ?! răsună o altă voce din tufiş.

— Da.

— Bine.

Şi Bussy văzu ivindu-se de după arbuşti doi oameni : amîndoi erau mascaţi.

— Domnilor, domnilor, în numele cerului, ajutaţi un biet gentilom care mai poate scăpa cu viaţă dacă-l ajutaţi ! zise Bussy.

— Ce părere aveţi, monseniore ? întrebă cu jumătate de glas unul din cei doi necunoscuţi.

— Nesocotitule ! se răsti celălalt.

— Monseniore ! strigă Bussy, care auzise cuvîntul, într-atît de ascuţite îi erau simţurile în situaţia deznădăjduită în care se afla. Monseniore, salvaţi-mă şi vă voi ierta că m-aţi trădat.

— Auzi ? spuse omul mascat.

— Ce porunciţi ?

— Ei bine, scapă-l... Apoi adăugă, cu un rîs pe care-l ascunse masca : ...de suferinţe.

Bussy întoarse capul înspre partea de unde venea glasul care îndrăznea să vorbească pe un ton batjocoritor într-un asemenea moment.

— Ah, sînt pierdut ! murmură el.

Într-adevăr, în aceeaşi clipă, ţeava unei archebuze i se propti în piept şi glonţul porni. Bussy lăsă capul să-i cadă pe umăr, mîinile i se înţepeniră.

— Asasinule, fii blestemat ! rosti el.

Şi îşi dădu sufletul, cu numele Dianei pe buze. Picături de sînge din trupul lui picurară de pe grilaj pe hainele aceluia pe care îl numise „monseniore".

— A murit ? întrebară mai mulţi oameni care, după ce spărseseră uşa, se iviseră la fereastră.

— Da — strigă Aurilly. Fugiţi însă ! Gîndiţi-vă că monseniorul duce de Anjou era protectorul şi prietenul domnului de Bussy.

Oamenii nici nu doreau altceva, aşa că dispărură. Ducele auzi zgomotul paşilor lor îndepărtîndu-se, răsunînd din ce în ce mai slab, apoi pierzîndu-se în noapte.

— Acum, Aurilly, urcă-te sus în odaia aceea şi zvîrle-mi pe fereastră cadavrul lui Monsoreau — zise celălalt om cu mască.

Aurilly se urcă, recunoscu în mormanul de leşuri trupul contelui, îl luă la spinare şi, aşa cum îi poruncise însoţitorul său, îl aruncă jos, în curte. Căzînd pe caldarîm, corpul acela împroşcă, la rîndul său, cu sînge hainele ducelui de Anjou.

François scotoci la pieptul tunicii marelui maestru de vînătoare şi scoase de acolo actul de alianţă, semnat de regeasca-i mînă.

— Iată ceea ce căutam — zise el. Acum nu mai avem nimic de făcut aici.

— Şi Diane ? întrebă Aurilly de sus de la fereastră.

— Pe cinstea mea ! Nu mai sînt îndrăgostit. Şi cum ea nu ne-a recunoscut, dezleag-o, dezleagă-l şi pe Saint-Luc. Să se ducă amîndoi încotro vor voi.

Aurilly dispăru.

— În urma acestei lovituri, nu voi fi regele Franţei — zise ducele, rupînd în bucăţi actul compromiţător. Însă nu e mai puţin adevărat că, datorită acestei lovituri, nici nu voi fi decapitat pentru vina de înaltă trădare.

XXXI

CUM FRATELE GORENFLOT SE GĂSI MAI APROAPE CA ORICÎND ÎNTRE SPÎNZURĂTOARE ŞI STĂREŢIE

Aventura conjuraţilor avu un sfîrşit de comedie. Plasaţi la gura acestui fluviu de intrigi, elveţienii, ca şi gărzile franceze, ascunse la confluenţa fluviului, cu năvoadele întinse pentru a prinde căpeteniile conspiraţiei, nu putură pune mîna nici măcar pe plevuşcă. Toată lumea se făcuse nevăzută, strecurîndu-se prin subterană.

Deci ei nu văzură pe nimeni ieşind din mînăstire, ceea ce îl sili pe Crillon, odată poarta sfărîmată, să năvălească în fruntea unui grup de vreo treizeci de oameni în mînăstirea Sainte-Geneviève, împreună cu regele.

O tăcere de moarte domnea în vasta şi întunecoasa clădire. Lui Crillon, ca unui războinic experimentat ce era, i-ar fi plăcut mai degrabă să audă vuiet şi larmă ; el se temea de o capcană. Dar în zadar trimiseră cercetaşi, în zadar

deschiseră uşile şi ferestrele, în zadar scotociră cripta : totul era pustiu.

Regele mergea în fruntea soldaţilor, cu sabia în mînă, strigînd în gura mare :

— Chicot ! Chicot !

Nimeni nu răspundea.

— Să-l fi omorît ? se întreba regele. Ei, pe toţi dracii ! Îmi vor plăti măscăriciul cu preţul unui gentilom.

— Aveţi dreptate, sire — răspunse Crillon — căci este un gentilom, ba încă unul dintre cei mai viteji.

Chicot nu răspundea de nicăieri, întrucît se îndeletnicea cu biciuirea domnului de Mayenne, şi ocupaţia aceasta îi făcea atîta plăcere, că nu vedea şi nu auzea nimic din cele ce se petreceau în jur.

Totuşi, cînd ducele de Mayenne dispăru, cînd Gorenflot rămase leşinat, cum nimic nu-l mai preocupa, Chicot se auzi strigat pe nume şi recunoscu vocea regelui.

— Pe aici, fiule, pe-aici ! urlă el din răsputeri, încercînd să-l ridice pe Gorenflot şi să-l aşeze măcar în capul oaselor. Izbuti s-o facă şi-l rezemă cu spatele de un copac. Dar, fiind silit să-şi irosească multă vlagă întru săvîrşirea acestei fapte preamilostive, glasul său îşi pierdu într-atît sonoritatea obişnuită, încît Henric crezu o clipă că ceea ce aude el este de fapt o jalnică tînguire. Nici vorbă însă de aşa ceva : dimpotrivă, Chicot se găsea în culmea triumfului său, numai că, văzînd starea vrednică de plîns a călugărului, el se întreba dacă trebuie să-l dea în vileag pe burtosul trădător sau să se arate clement faţă de acest butoi mătăhălos. Privea deci la Gorenflot, aşa cum August trebuie să-l fi privit o clipă pe Cinna [1].

Încetul cu încetul, călugărul îşi venea în fire şi, oricît de tont ar fi fost el, nu era totuşi pînă într-atît, încît să-şi facă iluzii cu privire la ceea ce îl aştepta : de altminteri, el semăna destul de bine cu acele dobitoace care, necontenit ameninţate de oameni, simt instinctiv că niciodată o mînă nu se îndreaptă spre ele decît pentru a le lovi, că niciodată o gură nu se apropie de ele decît pentru a le sfîşia. În această stare de spirit, Gorenflot deschise din nou ochii.

---

[1] Cinna Cneius Cornelius, nepotul lui Pompei, a fost iertat de August împotriva căruia conspirase. Această întîmplare i-a furnizat scriitorului clasic francez Pierre Corneille subiectul uneia dintre cele mai frumoase tragedii ale sale, intitulată *Cinna* sau *Clemenţa lui August*.

— Monseniorul Chicot ! exclamă el.
— Aha, va să zică n-ai murit ! zise gasconul.
— Bunul meu senior Chicot — urmă călugărul, străduindu-se să-şi împreuneze mîinile peste pîntecele-i uriaş — e oare cu putinţă să mă dai pe mîna persecutorilor mei, pe mine, Gorenflot ?
— Canalie ! rosti Chicot, nu fără un accent de afecţiune pe care nu reuşea să o ascundă.
Gorenflot începu să urle. După ce izbutise să-şi împreuneze mîinile, acum încerca să şi le frîngă.
— Eu care am mîncat cu dumneata nişte bucate atît de gustoase ! strigă el, înăbuşindu-se. Eu care beau aşa de graţios, după spusele dumitale, că mă şi numeai totdeauna regele bureţilor ; eu care mă dau în vînt după găinuşele fripte comandate de dumneata la „Cornul Abundenţei", încît nu lăsam niciodată din ele decît oasele !
Acest ultim argument îi păru sublim, în felul său, lui Chicot, şi gasconul se hotărî definitiv să-l ierte.
— Uite-i, Dumnezeule preabun ! strigă Gorenflot, încercînd să se ridice, dar fără a izbuti. Uite-i ! Vin ! Sînt mort. Ah, bunul meu senior Chicot, scapă-mă.
Şi neputîndu-se ridica de jos, călugărul se azvîrli — ceea ce îi era mult mai lesne — cu faţa în ţărînă.
— Ridică-te ! porunci Chicot.
— Mă ierţi ?
— Vom vedea.
— M-ai bătut atîta, că ar putea fi de ajuns.
Chicot izbucni în rîs. Bietul călugăr era atît de năucit, încît credea cu adevărat că a primit loviturile înapoiate cu prisosinţă lui Mayenne.
— Rîzi, bunul meu senior Chicot ? întrebă el.
— Eh, sigur că rîd, dobitocule !
— Deci voi scăpa cu viaţă ?
— Poate.
— De fapt, cred că n-ai rîde dacă Gorenflot al dumitale ar trebui să moară.
— Asta nu depinde de mine, ci de rege. Regele singur are drept de viaţă şi de moarte asupra supuşilor.
Gorenflot făcu o sforţare şi izbuti să se ridice în genunchi. În acel moment, întunericul fu spulberat de o splendidă lumină : nenumărate veşminte brodate şi săbii lucind în lumina torţelor îi înconjură pe cei doi prieteni.

— Ah, Chicot ! Scumpul meu Chicot ! strigă regele. Cît sînt de bucuros că te văd !
— Ascultă, bunul meu domn Chicot — rosti încet de tot călugărul — acest mare prinţ e fericit că te revede.
— Ei, şi ?
— Păi, în fericirea lui, n-o să-ţi refuze ceea ce îi vei cere : cere-i să mă ierte...
— Ticălosului Irod ?
— Vai, vai, taci din gură, scumpe domnule Chicot !
— Ei bine, sire — întrebă Chicot, întorcîndu-se către rege — pe cîţi aţi pus mîna ?
— *Confiteor !* bolborosi Gorenflot.
— Pe nici unul — răspunse Crillon. Trădătorii ! Trebuie să fi găsit vreo ieşire necunoscută de noi.
— Se poate — spuse Chicot.
— Dar tu i-ai văzut ? îl întrebă regele.
— Sigur că i-am văzut.
— Pe toţi ?
— De la primul pînă la ultimul.
— *Confiteor !* repetă Gorenflot, care nu mai era în stare să zică ceva.
— I-ai recunoscut, fără îndoială, nu-i aşa ?
— Nu, sire.
— Cum, nu i-ai recunoscut ?
— Adică n-am recunoscut decît unul singur, ba încă...
— Ba încă ?...
— Nu după chip, sire.
— Pe cine ai recunoscut ?
— Pe domnul de Mayenne.
— Pe domnul de Mayenne ?! Cel căruia îi datorai...
— Ei, da ! Acuma sîntem chit, sire.
— Ah, povesteşte-mi, Chicot !
— Mai tîrziu, fiule, mai tîrziu. Acum să ne ocupăm de prezent.
— *Confiteor !*... repetă Gorenflot.
— A, aţi făcut un prizonier ! exclamă deodată Crillon, lăsîndu-şi mîna-i mare să cadă asupra lui Gorenflot, care, cu tot trupul lui voluminos, se încovoie sub greutatea loviturii.
Călugărului îi pieri piuitul.
Chicot zăbovi cu răspunsul, îngăduind o clipă ca toate chinurile ce izvorăsc din adîncurile groazei să se cuibărească

în inima nenorocitului de călugăr. Văzînd în jurul lui clocotind atîta mînie nestăvilită, Gorenflot era cît pe-aci să leşine a doua oară. Într-un tîrziu, după un moment de tăcere, în care timp călugărul crezu că aude răsunînd la urechea lui trîmbiţa judecăţii de apoi, Chicot zise :

— Sire, priviţi-l bine pe acest călugăr.

Unul dintre cei de faţă apropie o torţă de obrazul lui Gorenflot ; monahul închise ochii pentru a trece mai lesne din lumea asta pe lumea cealaltă.

— Predicatorul Gorenflot ! strigă Henric.

— *Confiteor, Confiteor, Confiteor* — bolborosi iute călugărul.

— Da, chiar el — răspunse Chicot.

— Cel care...

— Întocmai — îi curmă vorba gasconul.

— Aha ! Aha ! rosti regele, cu un aer satisfăcut.

Puteai să aduni într-o strachină sudoarea ce curgea de pe obrajii lui Gorenflot. Şi avea de ce să năduşească, bietul, căci auzea săbiile zăngănind, ca şi cum şi fierul ar fi prins viaţă şi ar fi fost cuprins de nerăbdare.

Cîţiva soldaţi se apropiară ameninţători. Gorenflot mai mult îi simţi decît îi văzu apropiindu-se şi scoase un soi de scîncet.

— Aşteptaţi ! le ordonă Chicot. Trebuie ca regele să ştie totul. Şi, luîndu-l la o parte pe Henric, îi vorbi încet de tot : Fiule, mulţumeşte Domnului că a îngăduit să se nască pe lume, acum vreo treizeci şi cinci de ani, acest om sfînt, căci el este acela care ne-a salvat pe toţi.

— Cum asta ?

— El mi-a istorisit urzelile complotului de-a fir-a-păr.

— Cînd ?

— Cam acum vreo opt zile. Aşa încît, dacă vrăjmaşii maiestăţii voastre vor da de urmele lui vreodată, va fi un om mort.

Gorenflot nu auzi decît ultimele cuvinte : „Un om mort !" Şi căzu, proptindu-se în mîini.

— Pe acest vrednic om — zise regele, uitîndu-se binevoitor la mormanul acela de carne, care, în ochii oricărui om cu judecată, nu însemna decît materie în stare să absoarbă şi să stingă jeraticul inteligenţei — pe acest vrednic om, îl vom lua sub protecţia noastră.

Gorenflot prinse din zbor această privire milostivă şi rămase, aşijderea unei măşti antice, jumătate rîzînd cu toată gura, iar jumătate plîngînd cu gura pînă la urechi.

— Vei face foarte bine, sire, deoarece este un slujitor minunat — răspunse Chicot.

— Prin urmare, ce crezi că s-ar cădea să facem pentru el ? întrebă regele.

— Consider că, atîta vreme cît se va afla la Paris, va fi ameninţat de mari primejdii.

— Dacă aş pune soldaţi să-l păzească ? spuse regele.

Gorenflot auzi această propunere a lui Henric.

— Straşnic ! zise el. Pare-se că voi scăpa doar cu închisoarea ! Îmi place mai mult temniţa decît supliciul ; numai să mă hrănească bine !

— Nu — răspunse Chicot — în zadar. E de ajuns să-mi îngădui să-l iau cu mine.

— Unde ?

— La mine.

— Fie ! Ia-l şi întoarce-te la Luvru, unde îi vei regăsi pe prietenii noştri pentru a-i pregăti în vederea zilei de mîine.

— Ridică-te, preacucernice părinte ! se adresă Chicot călugărului.

— Îşi bate joc — murmură Gorenflot. Inimă hapsînă !

— Dar ridică-te odată, brută ! repetă încet de tot gasconul, lovindu-l cu genunchiul în spate.

— Ah, am binemeritat asta ! strigă Gorenflot.

— Ce zice ? întrebă regele.

— Sire — răspunse Chicot — îşi aduce aminte de toate ostenelile lui, numără toate caznele şi, deoarece îi făgăduiesc ocrotirea maiestăţii voastre, spune, dîndu-şi seama de ceea ce i se cuvine : „Am meritat asta !"

— Bietul om ! îl căină regele. Să ai grijă de el, prietene.

— O, fiţi liniştit, sire. Cînd e cu mine, nu-i lipseşte nimic.

— Vai, domnule Chicot ! strigă Gorenflot. Scumpe domnule Chicot, unde mă duci ?

— O să afli îndată. Pînă atunci, mulţumeşte maiestăţii sale, ticălosule, mulţumeşte-i !

— De ce ?
— Mulţumeşte, îţi spun !
— Sire — bolborosi Gorenflot — pentru că maiestatea voastră preagraţioasă...
— Da — răspunse Henric — ştiu tot ce ai făcut în călătoria dumitale la Lyon, în seara Ligii şi, în sfîrşit, azi. Fii liniştit, vei fi răsplătit după meritele dumitale.
Gorenflot scoase un suspin.
— Unde e Panurge ? îl întrebă Chicot.
— În grajd, bietul dobitoc !
— Ascultă, du-te şi-l caută, încalecă pe el şi vino aici.
— Da, domnule Chicot.
Călugărul se îndepărtă cît putu mai repede, mirat că nu îl urmăreşte nici un supraveghetor.
— Acum, fiule — spuse Chicot, vorbindu-i regelui — păstrează-ţi douăzeci de oameni pentru escortă şi trimite zece cu domnul de Crillon.
— Unde trebuie să-i trimit ?
— La palatul Anjou, să ţi-l aducă pe fratele tău.
— De ce ?
— Ca să nu fugă a doua oară.
— Cum, oare fratele meu ?...
— Ţi-a fost rău că mi-ai urmat poveţele azi ?
— Nu, martor mi-e Dumnezeu.
— Ei bine, atunci fă ce-ţi spun !
Henric dădu ordin colonelului gărzilor franceze să i-l aducă pe ducele de Anjou la Luvru.
Crillon, care nu-l prea iubea pe prinţ, plecă numaidecît.
— Şi tu ? întrebă Henric.
— Eu îl aştept pe sfîntul meu.
— Şi vii la Luvru ?
— Într-un ceas.
— Atunci eu plec.
— Du-te, fiule, du-te.
Henric plecă însoţit de restul trupei. Cît despre Chicot, el se îndreptă spre grajduri şi, de cum intră în curte, îl văzu pe Gorenflot apărînd călare pe Panurge. Amărîtul de el nici măcar nu se gîndise să încerce să scape de soarta ce îl aştepta.
— Hai, hai — zise Chicot, luîndu-l pe Panurge de frîu — să ne grăbim, sîntem aşteptaţi.

Gorenflot nu făcu nici un gest de împotrivire, numai că vărsa atîtea lacrimi, încît slăbea văzînd cu ochii.
— Spuneam eu, spuneam eu ! îngînă călugărul.
Chicot îl trăgea pe Panurge după el, înălţînd din umeri.

XXXII

ÎN CARE CHICOT GHICEŞTE DE CE D'ÉPERNON AVEA SÎNGE PE PICIOARE ŞI NU ÎN OBRAZ

Întorcîndu-se la Luvru, regele îşi găsi prietenii culcaţi, dormind un somn liniştit.
Întîmplările istorice au o influenţă ciudată : aceea de a-şi reflecta măreţia asupra împrejurărilor care le-au precedat.
Prin urmare, cei care vor judeca întîmplările ce aveau să se petreacă în chiar dimineaţa aceea — deoarece regele se întoarse la Luvru către ceasurile două din noapte — aceia, cum spuneam, care vor judeca aceste întîmplări cu superioritatea ce o dă cunoaşterea dinainte a faptelor vor găsi, poate, oarecare interes în a-l vedea pe rege, care fusese gata să-şi piardă coroana, refugiindu-se lîngă cei trei prieteni ai săi, care, peste cîteva ore, trebuiau să înfrunte, în numele lui, o primejdie ce le punea viaţa în joc.
Poetul, această fiinţă privilegiată care nu prevede, dar care ghiceşte, va găsi, sîntem siguri, melancolice şi fermecătoare aceste chipuri tinere pe care somnul le împrospătează, pe care încrederea le face să zîmbească şi care, asemenea unor fraţi ce dorm în casa părintească, se odihneau în paturile lor aşezate unul lîngă altul.
Henric păşi încet printre paturi, urmat de Chicot, care, după ce îşi dusese la loc sigur clientul, se înapoiase la palat. Un pat era gol, acela al lui d'Épernon.
— Ah, nesocotitul, încă nu s-a întors — murmură regele. Nenorocitul ! Ah, smintitul ! Să te baţi cu Bussy, omul cel mai viteaz din Franţa, cel mai primejdios de pe lume, şi ţie nici să-ţi pese !

— Da, într-adevăr, încuviinţă Chicot.
— Să fie căutat şi adus numaidecît! porunci regele. Apoi să fie chemat aici Miron: vreau să-l adoarmă pe zăpăcitul ăsta, chiar fără voia lui. Vreau ca somnul să-l întărească şi să-i dea sprinteneală, ca să fie în stare să se apere.
— Sire — anunţă un uşier — iată, domnul d'Épernon se întoarce chiar în clipa asta.
D'Épernon se întorsese, într-adevăr. Aflînd despre înapoierea regelui la Luvru şi bănuind că Henric se va duce în dormitor, tînărul voia să se strecoare în salonul comun, sperînd să ajungă acolo fără a fi zărit. Dar, după cum am văzut, era pîndit şi regele fu înştiinţat de sosirea lui. Văzînd că nu e chip să scape de dojană, el trecu foarte stingherit pragul.
— A, iată-te, în sfîrşit! zise Henric. Vino aici, nenorocitule, şi vezi-ţi prietenii.
D'Épernon aruncă o privire jur împrejur prin cameră şi făcu semn că îi văzuse.
— Priveşte-ţi prietenii — continuă Henric. Ei sînt cuminţi, ei au înţeles ce importantă e ziua de mîine, iar tu, nenorocitule, în loc să te rogi, cum au făcut ei, şi să dormi, cum fac ei, te duci să joci zaruri şi să-ţi pui ţărînă-n cap. Doamne Dumnezeule, cît eşti de palid! Frumoasă figură o să faci mîine, dacă de pe acum abia te mai poţi ţine pe picioare!
Ce-i drept, d'Épernon era foarte palid, atît de palid, că observaţia regelui îl făcu să roşească.
— Hai, culcă-te, vreau să dormi! continuă Henric. Dar o să poţi să dormi?
— Eu? răspunse d'Épernon, ca şi cum o astfel de întrebare l-ar fi jignit pînă în adîncul sufletului.
— Te întreb dacă vei avea timp să dormi. Ştii oare că duelul are loc în zori şi că în anotimpul ăsta nenorocit se crapă de ziuă la ora patru? Acum e două; îţi mai rămîn doar două ceasuri.
— Două ceasuri bine folosite sînt de ajuns pentru a săvîrşi multe lucruri — răspunse d'Épernon.
— O să dormi?
— Buştean, sire.
— Nu cred nici cît negru sub unghie.
— De ce?
— Pentru că eşti neliniştit, pentru că te gîndeşti la ce va fi mîine. Ah, şi ai dreptate, căci mîine e chiar azi. Dar, fără voia mea, mă simt cuprins de tainica dorinţă de a spune că încă n-am ajuns în ziua fatală.

— Sire, voi dormi, vă făgăduiesc — zise d'Épernon. Dar pentru asta ar trebui ca maiestatea voastră să mă lase să dorm.
— Aşa e — încuviinţă Chicot.
Şi într-adevăr, d'Épernon se dezbrăcă şi se întinse în pat, cu un calm şi chiar cu o satisfacţie pe care monarhul, dimpreună cu Chicot, le luară drept semn bun.
— E curajos ca un Cezar — zise regele.
— Atît de curajos, că, pe onoarea mea, nu mai pricep nimic — răspunse Chicot, scărpinîndu-se după ureche.
— Priveşte, a şi adormit.
Chicot se apropie de pat: gasconul se cam îndoia că d'Épernon poate fi atît de sigur pe el.
— Vai! Vai! exclamă el deodată.
— Ce este? întrebă regele.
— Priveşte!
Şi îi arătă regelui, cu degetul, cizmele lui d'Épernon.
— Sînge! murmură Henric.
— A călcat în sînge, fiule. Ce mai viteaz!
— Să fie rănit? întrebă îngrijorat regele.
— Aş! Ar fi spus! Şi-apoi, numai să nu fie rănit, ca Ahile, la călcîi.
— Uite, şi haina este pătată. Priveşte mîneca. Ce i s-o fi întîmplat?
— Poate că o fi omorît pe careva — zise Chicot.
— Şi pentru ce?
— Ca să se deprindă.
— Ciudat! conchise regele.
Chicot se scărpină şi mai avan după ureche.
— Hm! hm! mîrîi el.
— Nu-mi răspunzi nimic?
— Am răspuns „hm! hm!" Asta, pare-mi-se, vrea să spună multe lucruri.
— Dumnezeule! Oare ce se petrece în preajma mea şi ce m-aşteaptă în viitor? zise Henric. Din fericire, mîine...
— Adică astăzi, fiule! Mereu confunzi.
— Da, ai dreptate.
— Ei bine, astăzi?
— Astăzi voi fi liniştit.
— De ce?
— Pentru că mi-i vor ucide pe blestemaţii ăia de angevini.
— Crezi, Henric?
— Sînt sigur de asta, sînt viteji.

— N-am auzit spunîndu-se că angevinii ar fi laşi.
— Nu-s laşi, e adevărat, dar ia priveşte-i pe băieţii mei cît sînt de voinici. Uită-te la braţul lui Schomberg, ce muşchi minunaţi, ce braţe frumoase are!
— Ehe, dacă le-ai vedea pe ale lui Antraguet!
— Uită-te la această buză poruncitoare a lui Quélus şi la fruntea lui Maugiron, trufaşă pînă şi-n somn. Cu asemenea chipuri nu se poate să nu birui. Ah, cînd aceşti ochi încep să zvîrle fulgere, inamicul e pe jumătate învins.
— Scumpe prietene — zise Chicot, clătinînd cu tristeţe din cap — sub frunţi tot atît de trufaşe ca şi aceasta cunosc ochi care azvîrle fulgere cu nimic mai puţin înfricoşătoare decît acelea pe care te bizui tu. Asta e tot ce te linişteşte pe tine?
— Nu, vino şi-ţi voi mai arăta ceva.
— Unde?
— În cabinetul meu.
— Şi ceea ce îmi vei arăta îţi dă încredere în victorie?
— Da.
— Haidem!
— Aşteaptă.
Şi Henric făcu un pas, apropiindu-se din nou de tineri.
— Ce este?
— Ascultă, vreau ca mîine, sau mai bine zis astăzi, nici să nu-i mîhnesc, nici să nu-i înduioşez. Aşa că îmi voi lua rămas bun de la ei de pe acum.
Chicot încuviinţă din cap:
— Ia-ţi, fiul meu!
Dar glasul lui era atît de melancolic, încît regele simţi un fior prin vine şi din ochi îi izvorîră lacrimi.
— Adio, prietenii mei! murmură regele. Adio, bunii mei prieteni!
Chicot întoarse capul: nici inima lui nu era de piatră. Dar apoi, fără să vrea, ochii i se îndreptară către cei patru tineri. Henric se aplecă spre ei şi-i sărută pe frunte rînd pe rînd. O palidă lumînare trandafirie lumina această scenă şi învăluia într-o culoare funebră draperiile încăperii şi chipurile actorilor.
Chicot nu era superstiţios, însă cînd îl văzu pe Henric atingînd cu buzele sale fruntea lui Maugiron, a lui Quélus şi a lui Schomberg, îşi închipui că vede aievea o făptură vie şi deznădăjduită care îşi ia rămas bun de la cei morţi culcaţi în mormintele lor.

— Ciudat! spuse Chicot. N-am încercat niciodată un asemenea simţămînt. Bieţii copii!
Abia sfîrşi regele să-şi sărute prietenii, că d'Épernon deschise iar ochii, să vadă dacă a plecat. Regele tocmai părăsea camera, sprijinit de braţul lui Chicot. D'Épernon sări jos din pat şi începu, cît mai bine cu putinţă, să şteargă petele de sînge de pe cizme şi de pe haine. Această treabă îl purtă cu gîndul îndărăt, la scena întîmplată în Piaţa Bastiliei.
— N-aş fi avut niciodată atîta sînge pentru a face faţă acestui om, care, în astă-seară, a vărsat el singur valuri de sînge.
Şi se culcă din nou. Cît despre Henric, el îl duse pe Chicot în cabinetul său şi, deschizînd un cufăr lung de abanos, căptuşit cu saten alb, zise:
— Iată, priveşte!
— Săbii! exclamă Chicot. Văd foarte bine. Ei, şi?
— Da, săbii, dar săbii sfinţite, scumpe prietene.
— De către cine?
— De către sfîntul nostru părinte papa în persoană, care îmi acordă această favoare. Aşa cum îl vezi, cufărul ăsta, ca să ajungă la Roma şi să se întoarcă îndărăt, mă costă douăzeci de cai şi patru oameni, dar, în schimb, am săbiile.
— Sînt bine ascuţite? îl întrebă Chicot.
— Fără îndoială, însă meritul lor suprem, Chicot, e că sînt sfinţite.
— Da, mi-ai spus. Mie totuşi îmi face plăcere să ştiu că ele şi străpung bine.
— Păgînule!
— Hai, fiule, să vorbim acum despre altceva.
— Fie, dar să ne grăbim.
— Vrei să dormi?
— Nu, vreau să mă rog.
— În cazul ăsta, să vorbim de treburi serioase. L-ai chemat pe domnul de Anjou?
— Da, aşteaptă jos.
— Ce-ai de gînd să faci cu el?
— Am de gînd să-l zvîrl în Bastilia.
— E foarte cuminte. Numai alege o temniţă foarte-foarte adîncă, foarte sigură şi bine zăvorîtă; de pildă, aia în care a fost închis conetabilul de Saint-Pol sau Jacques d'Amagnac.
— O, fii liniştit!
— Ştiu un loc unde se vinde nişte catifea neagră de toată frumuseţea, fiule.

— Chicot! Dar e fratele meu!
— Nici vorbă şi, la curte, doliul de familie e de culoare violetă. O să ai o convorbire cu el?
— Da, desigur, măcar pentru a-i spulbera toate speranţele, arătîndu-i că uneltirile lui au fost descoperite.
— Hm! mîrîi Chicot.
— Ai ceva împotrivă dacă stau de vorbă cu el?
— Nu. Eu însă, în locul tău, aş scurta discursurile în folosul temniţei.
— Să fie adus ducele de Anjou! porunci Henric.
— Totuna e — spuse Chicot, dînd din cap. Eu rămîn la părerea mea dintîi.
O clipă mai tîrziu intră ducele. Era tare palid şi dezarmat. Crillon îl urma, ţinînd în mînă sabia prinţului.
— Unde l-ai găsit? îl întrebă regele pe Crillon, cu acelaşi ton cu care ar fi făcut-o şi dacă ducele n-ar fi fost acolo.
— Sire, alteţa sa nu era acasă, însă, îndată ce am ocupat palatul în numele maiestăţii voastre, alteţa sa s-a întors şi l-am arestat fără să opună rezistenţă.
— Din fericire — zise regele cu dispreţ. Apoi, întorcîndu-se către prinţ, îl întrebă: Unde ai fost, domnule?
— Oriunde aş fi fost, sire, fiţi convins că eram preocupat de binele dumneavoastră — răspunse ducele.
— De asta mă îndoiesc — replică Henric — şi răspunsul dumitale îmi dovedeşte că n-am făcut rău plătindu-ţi cu aceeaşi monedă.
François se înclină calm şi respectuos.
— Răspunde, unde ai fost? întrebă din nou regele, păşind spre fratele său. Ce făceai în vreme ce complicii dumitale erau arestaţi?
— Complicii mei? zise François.
— Da, complicii dumitale — repetă regele.
— Sire, cu siguranţă că maiestatea voastră este rău informată.
— O, de data asta, domnule, nu-mi vei scăpa, şi crimele puse la cale de dumneata au luat sfîrşit. Nici încercarea de acum nu te va face moştenitorul meu, frate...
— Sire, sire, vă rog, temperaţi-vă! Fără îndoială că cineva vă asmute împotrivă-mi.
— Mizerabile! urlă Henric în culmea furiei. Vei muri de foame într-o hrubă a Bastiliei.
— Aştept ordinele dumneavoastră, sire, şi le binecuvîntez, chiar dacă ele îmi vor hotărî moartea.

— La urma urmei, unde ai fost, făţarnicule?
— Sire, o salvam pe maiestatea voastră, mă străduiam pentru gloria şi liniştea domniei sale.
— O! exclamă regele, de-a dreptul înmărmurit. Pe cinstea mea, eşti de o îndrăzneală nemaipomenită.
— Aş! făcu Chicot, răsturnîndu-se pe scaun. Ia povesteşte-ne, prinţe, ce s-a întîmplat. Trebuie să fie ceva nostim.
— Sire, v-aş fi spus de îndată maiestăţii voastre, dacă maiestatea voastră m-ar fi tratat ca pe un frate, dar cum mă tratează ca pe un vinovat, voi aştepta ca evenimentele să vorbească pentru mine.
După aceste cuvinte, el se înclină din nou, chiar mai adînc decît prima dată, salutîndu-l pe fratele său regele şi, întorcîndu-se spre Crillon şi spre ceilalţi ofiţeri care erau de faţă, zise:
— Să văd care dintre dumneavoastră, domnilor, îl va conduce pe primul prinţ de sînge al Franţei la Bastilia?
Chicot chibzuia într-una: deodată un fulger îi lumină mintea.
— Aha! murmură el. Cred că acum pricep de ce domnul d'Épernon avea atîta sînge pe picioare şi aşa de puţin sînge în obraji.

XXXIII

ÎN DIMINEAŢA LUPTEI

Zorii unei splendide zile se înălţau deasupra Parisului. Nici un cetăţean nu cunoştea vestea, dar gentilomii regelui şi cei din partidul de Guise, aceştia din urmă încă uluiţi, erau gata să facă faţă evenimentului şi-şi luau măsuri de precauţie pentru a-l felicita la vreme pe învingător.
Aşa după cum am văzut în capitolul precedent, regele nu închise ochii toată noaptea, el se rugă şi plînse; şi cum, la urma urmei, era un om curajos şi încercat, mai ales în privinţa duelurilor, ieşi din palat cam pe la ceasurile trei dimineaţa, împreună cu Chicot, spre a le da prietenilor săi singurul

ajutor pe care li-l putea da: el se duse să viziteze terenul unde trebuia să aibă loc duelul.

A fost o privelişte cu totul vrednică de a fi luată în seamă şi, s-o spunem fără bătaie de joc, foarte puţin luată în seamă.

Îmbrăcat în haine de culoare închisă, înfăşurat într-o pelerină largă, cu sabia la şold, cu părul şi ochii ascunşi sub borurile pălăriei, regele porni de-a lungul străzii Saint-Antoine şi ajunse cam la vreo trei sute de paşi de Bastilia. Acolo, văzînd, ceva mai sus de strada Saint-Paul, adunată o mare mulţime de oameni, nu voi să-şi pună viaţa în primejdie, amestecîndu-se în gloată; de aceea o luă pe strada Sainte-Catherine şi ajunse, ocolind prin spate, la terenul viran de pe strada Tournelles. Nu-i greu de ghicit cu ce se îndeletnicea mulţimea strînsă acolo: număra morţii din noaptea aceea. Regele însă o ocoli şi, prin urmare, el nu află nimic din cele întîmplate.

Cum Chicot fusese de faţă la neînţelegerea sau, mai degrabă, la înţelegerea care avusese loc înainte cu opt zile, el îi arătă regelui, chiar pe terenul unde urma să se desfăşoare duelul, locurile pe care trebuiau să le ocupe combatanţii, precum şi condiţiile luptei. De îndată ce se lămuri, Henric se apucă să măsoare locul, privi printre copaci, calculă poziţia soarelui şi zise:

— Quélus va fi foarte primejduit: o să aibă soarele în dreapta, şi razele îi vor cădea chiar în ochiul teafăr [1], în timp ce Maugiron va sta în umbră. Ar fi trebuit ca Maugiron să fie în locul lui Quélus, întrucît are ochii zdraveni. Iată un aranjament destul de prost pînă în prezent. Cît despre Schomberg, a cărui gleznă-i slabă, el are un arbore după care se poate feri la nevoie. De aceea, în privinţa lui, nu-mi fac griji. Însă Quélus, bietul meu Quélus!

Şi dădu trist din cap.

— Mă mîhneşti, sire — grăi Chicot. Lasă, nu te mai amărî aşa, ce dracu! Ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus.

Regele ridică ochii spre cer şi suspină.

— Vezi-l, Doamne, cum drăcuie! murmură el. Din fericire, tu ştii că e nebun.

Chicot ridică din umeri.

— Şi d'Épernon... — continuă regele — pe legea mea, sînt nedrept, la el nu m-am gîndit, şi d'Épernon va avea de-a

[1] Intr-un duel precedent, Quélus primise o lovitură de sabie în ochiul stîng. (n.a.).

face cu Bussy. Cît de expus va fi!... Priveşte terenul, dragul meu Chicot: la stînga un obstacol, la dreapta un copac, în spate o groapă. D'Épernon va fi nevoit să trudească clipă de clipă, căci Bussy este un tigru, un leu, un şarpe, Bussy este o sabie vie care sare, se întinde, se strînge.

— Aş! zise Chicot. Nu-s cîtuşi de puţin neliniştit în privinţa lui d'Épernon!

— Greşeşti, va fi ucis.

— El?! Nu-i atît de prost; şi-a luat el măsurile lui, lasă-l în pace.

— Ce vrei să spui adică?

— Vreau să spun, de pildă, că nu se va bate, ce dracu!

— Haida de! Nu l-ai auzit adineauri?

— Tocmai de-aia.

— Ei?

— Ei, tocmai de aceea îţi repet: nu se va bate.

— Fiinţă neîncrezătoare şi dispreţuitoare ce eşti.

— Îmi cunosc eu gasconul, Henric. Dacă vrei să m-asculţi, hai să ne întoarcem, scumpul meu rege. Iată că s-a făcut ziuă de-a binelea. Să ne înapoiem la Luvru.

— Oare poţi crede că voi rămîne la Luvru în timpul luptei?

— Ei, fir-ar dracu al dracului! Vei rămîne, fiindcă de te-ar vedea cineva aici, ar spune, în cazul cînd prietenii tăi ar fi învingători, că le-ai forţat victoria prin farmece, iar în cazul cînd ar fi învinşi, că le-ai purtat nenoroc.

— Şi ce-mi pasă mie de zvonuri şi de răstălmăciri? Îi voi iubi pe prietenii mei pînă la capăt.

— N-am nimic împotrivă să ai un caracter ferm, Henric. Ba chiar te felicit că-ţi iubeşti prietenii. Este o virtute rară la prinţi, dar nu vreau să-l laşi pe domnul de Anjou singur la Luvru.

— Crillon nu e acolo?

— Eh! Crillon nu-i decît un bivol, un rinocer, un mistreţ, cît pofteşti de viteaz şi de neînfricat, însă fratele tău e vipera, e şarpele cu clopoţei, e orice dihanie a cărei putere stă mai mult în venin decît în forţă.

— Ai dreptate, ar fi trebuit să-l azvîrl la Bastilia.

— Ţi-am spus eu că este o greşeală să vrei să-l vezi.

— Da, am fost învins de siguranţa, de îndrăzneala lui, de faptul că mi-a vorbit despre acel serviciu pe care pretinde că mi l-a făcut.

— Un motiv mai mult, ca să te fereşti de el. Hai să ne întoarcem, fiule, crede-mă.

Henric urmă sfatul lui Chicot şi, împreună cu el, luă drumul îndărăt spre Luvru, după ce regele aruncă o ultimă privire asupra viitorului cîmp de luptă. Cînd regele şi însoţitorul său intrară în palat, găsiră toată lumea în picioare. Tinerii se treziseră primii şi lacheii lor îi îmbrăcau.

Regele îi întrebă cu ce se îndeletnicesc. Schomberg făcea gimnastică, Quélus îşi limpezea ochii cu apă de viţă, Maugiron sorbea un pahar de vin de Spania, d'Épernon îşi ascuţea sabia pe o piatră. De altfel, putea fi văzut, căci în vederea acestei operaţii, poruncise să i se aducă o gresie la uşa odăii lor comune.

— Şi tu pretinzi că băiatul ăsta nu e un al doilea Bayard ? zise Henric, privindu-l cu dragoste.

— Nu, eu spun că e un tocilar, atîta tot — răspunse Chicot.

D'Épernon îi văzu şi strigă :

— Regele !

Atunci, cu toată hotărîrea luată — care hotărîre, chiar şi fără această împrejurare, regele n-ar fi avut puterea să şi-o ţină — Henric intră în camera lor.

Am mai spus-o, era un rege plin de maiestate şi care ştia foarte bine să se stăpînească. Înfăţişarea lui calmă şi aproape surîzătoare nu trăda nici unul din simţămintele ce-i frămîntau inima.

— Bună ziua, domnilor ! li se adresă. Vă găsesc într-o dispoziţie excelentă, pare-mi-se.

— Mulţumesc lui Dumnezeu, da, sire — răspunse Quélus.

— Eşti întunecat, Maugiron.

— Sire, după cum maiestatea voastră ştie, sînt foarte superstiţios şi, deoarece am visat urît, îmi fac curaj sorbind un deget de vin de Spania.

— Prietene — îi răspunse regele — să nu uităm, şi repet vorbele lui Miron, care este un mare doctor, să nu uităm, zic, că visele depind de impresiile din ajun, dar nu înrîuresc niciodată acţiunile din ziua următoare, în afară, bineînţeles, de cazul cînd intervine vrerea Domnului !

— Şi eu, sire, priviţi, şi eu mă simt oţelit — zise d'Épernon. Şi eu am visat foarte urît azi-noapte, dar, cu toate acestea, braţul mi-e viguros şi privirea pătrunzătoare.

Rostind aceste cuvinte, el fandă spre perete, crestîndu-l cu sabia-i proaspăt ascuţită.

— Da — spuse Chicot — ai visat că aveai sînge pe cizme. Nu e un vis urît. Înseamnă că într-o bună zi vei fi învingător asemenea lui Alexandru sau lui Cezar.

— Vitejii mei — li se adresă Henric — voi ştiţi că onoarea suveranului vostru este în joc, deoarece, într-un fel, cauza lui o apăraţi, dar numai onoarea, vă rog să înţelegeţi bine. Aşadar, nu vă preocupaţi de securitatea persoanei mele. În noaptea aceasta mi-am consolidat tronul în aşa fel, încît, de acum înainte, cel puţin pentru o bucată de vreme, nici o zguduire să nu-l poată clinti din loc. Bateţi-vă deci pentru onoare !

— Sire, fiţi liniştit, ne vom pierde poate viaţa, dar, în orice caz, onoarea va fi salvată — răspunse Quélus.

— Domnilor — continuă regele — vă iubesc cu multă duioşie şi stimă totodată. Îngăduiţi-mi, prin urmare, să vă dau un sfat : fără falsă bravură ! Nu murind veţi face să triumfe dreptatea, ci omorîndu-i pe duşmanii voştri.

— A, cît despre mine, nu-l voi cruţa — spuse d'Épernon.

— Eu nu-mi iau nici o răspundere — zise Quélus. Voi face tot ce voi putea, asta e.

— Iar eu — interveni Maugiron — răspund maiestăţii voastre că, dacă mă ucide, îl ucid, lovitură pentru lovitură.

— Vă bateţi numai cu sabia ?

— Cu sabia şi cu pumnalul — răspunse Schomberg.

Regele îşi ţinea mîna pe piept. Poate că mîna şi inima aceea care se atingeau îşi vorbeau una alteia despre temerile lor, fremătînd şi palpitînd, dar, din toată înfăţişarea lui, cu ochii uscaţi şi cu buzele răsfrînte în chip dispreţuitor, el se vădea a fi într-adevăr regele, adică cel care trimitea nişte soldaţi la luptă, nu nişte prieteni la moarte.

— O, sire, în acest moment eşti într-adevăr frumos ! îi spuse Chicot.

Gentilomii erau gata ; nu le mai rămînea decît să se închine înaintea stăpînului lor.

— Vă duceţi călare ? îi întrebă Henric.

— Nu, sire, vom merge pe jos — răspunse Quélus. Este un exerciţiu excelent, limpezeşte capul, şi maiestatea voastră ne-a spus-o de o mie de ori : capul, mai mult decît braţul, este acela care mînuieşte sabia.

— Ai dreptate, fiul meu. Iată mîna.

Quélus se înclină şi sărută mîna regelui ; ceilalţi îi urmară pilda. D'Épernon îngenunche, zicînd :

— Sire, binecuvîntaţi-mi sabia.

— Nu, d'Épernon — îi răspunse regele. Dă pajului sabia ta. V-am pregătit eu săbii mai bune decît ale voastre. Adu săbiile, Chicot.

— Nu, dă această însărcinare căpitanului gărzii, fiul meu — se împotrivi gasconul. Eu nu-s decît un bufon, ba chiar un păgîn, şi binecuvîntările cerului s-ar putea preface în vrăji ucigătoare dacă prietenului meu, dracul, i-ar da prin gînd să privească la mîinile mele şi ar băga de seamă ce duc în ele.

— Ce fel de săbii sînt astea, sire ? întrebă Schomberg, aruncînd o privire spre lada pe care o adusese un ofiţer.

— Săbii din Italia, fiul meu, săbii făurite la Milano. După cum vedeţi, au garda bună, şi cum, în afară de Schomberg, toţi aveţi mîini delicate, prima lovitură v-ar dezarma dacă mîna nu v-ar fi bine ocrotită.

— Mulţumim, mulţumim, sire ! rostiră toţi într-un glas.

— Ei, hai, duceţi-vă, e timpul — spuse regele, care nu-şi mai putea stăpîni emoţia.

— Sire, nu vreţi să ne însoţiţi, pentru ca privirea maiestăţii voastre să ne insufle curaj ? întrebă Quélus.

— Nu, ar fi necuviincios. Vă veţi bate fără ştirea mea, vă veţi bate fără încuviinţarea mea. Să nu dăm luptei un caracter solemn ; să fie luată mai degrabă drept urmarea unei harţe personale a voastre.

Şi cu un gest într-adevăr maiestuos, el îşi luă rămas bun. Cînd nu mai fură în preajma lui, cînd ultimii valeţi păşiseră dincolo de poarta Luvrului şi cînd nu se mai auzi nici zgomotul pintenilor, nici al platoşelor pe care le purtau călăreţii înarmaţi ca la război, prăbuşindu-se pe o estradă, regele rosti :

— Ah, simt că mor !

— Iar eu — zise Chicot — vreau să văd acest duel. Am impresia, nu ştiu de ce, dar o am, că se va petrece ceva curios în ceea ce-l priveşte pe d'Épernon.

— Mă părăseşti, Chicot ? întrebă regele, cu un glas jalnic.

— Da — răspunse Chicot. Căci dacă vreunul dintre ei şi-ar face cumva prost datoria, eu voi fi acolo pentru a-l înlocui şi pentru a susţine onoarea regelui meu.

— Atunci, du-te — spuse Henric.

Abia primi încuviinţarea, că gasconul şi plecă, iute ca fulgerul.

Regele intră în apartamentele lui, porunci să se închidă obloanele, interzise tuturor celor din palat să scoată vreun

strigăt sau să rostească vreo vorbă şi-i spuse lui Crillon, care ştia tot ce avea să se întîmple :

— Dacă sîntem victorioşi, Crillon, mi-o vei spune. Dacă, dimpotrivă, sîntem învinşi, vei bate de trei ori la uşă.

— Da, sire — răspunse Crillon, clătinînd din cap.

XXXIV

PRIETENII LUI BUSSY

Dacă prietenii regelui îşi petrecuseră noaptea dormind în linişte, cei ai ducelui de Anjou luaseră aceleaşi măsuri de prevedere.

După o cină gustoasă, la care se adunaseră de la sine, fără sfatul ori participarea stăpînului lor, care nu-şi făcea, în privinţa favoriţilor săi, aceleaşi griji ca regele, ei se culcară în nişte paturi confortabile la Antraguet acasă, întrucît locuinţa acestuia fusese aleasă drept loc de întîlnire, ea fiind cea mai aproape de cîmpul de luptă.

Un scutier al lui Ribeirac, vînător priceput şi armurier îndemînatic, îşi petrecuse toată ziua curăţind, lustruind şi ascuţind armele. În afară de asta, el fu însărcinat să-i trezească pe tineri în revărsatul zorilor : era sarcina lui în toate dimineţile de sărbătoare, sau cînd era vorba de o vînătoare ori de vreun duel. Înainte de cină, Antraguet se dusese în strada Saint-Denis, la o mică vînzătoare pe care o idolatriza şi care era numită în tot cartierul frumoasa vînzătoare de icoane. Ribeirac îi scrisese mamei sale, Livarot îşi făcuse testamentul. La ceasurile trei fix, adică pe cînd prietenii regelui abia se trezeau din somn, ei erau în picioare, înviorați, bine dispuşi şi cu armele puse la punct.

Îmbrăcaseră pantaloni şi ciorapi roşii, pentru ca inamicii să nu le vadă sîngele şi pentru ca ei înşişi să nu se sperie de propriul lor sînge ; purtau jachete cenuşii de mătase, aşa încît, dacă s-ar fi bătut îmbrăcaţi, mişcările să nu le fie în nici un fel stînjenite de vreo cută a veşmîntului ; în sfîrşit, se încălţaseră cu pantofi fără tocuri, iar săbiile erau purtate de paji, pentru ca ei să nu-şi obosească braţele şi umerii.

Afară era o vreme încîntătoare pentru a iubi, a lupta sau a face o plimbare: soarele aurea coamele acoperişurilor pe care se topea, strălucitoare, roua zorilor. Un miros acrişor şi totodată delicios venea dinspre grădini şi se răspîndea de-a lungul străzilor. Pavajul era uscat şi aerul tare.

Înainte de a ieşi din casă, tinerii trimiseră un slujitor la ducele de Anjou, să ceară veşti despre Bussy. Omul se înapoie, spunîndu-le că Bussy plecase seara, în ajun, la orele zece, şi nu se mai întorsese de atunci. Mesagerul se informă dacă părăsise palatul singur şi dacă era înarmat. Află că plecase însoţit de Remy şi că amîndoi aveau săbiile cu ei. De altminteri, acasă la conte, oamenii nu erau îngrijoraţi: lui Bussy i se întîmpla adesea să lipsească de acasă, apoi ei îl ştiau atît de puternic, atît de curajos şi de îndemînatic, încît absenţa lui, chiar prelungită, nu era de natură să-i neliniştească.

Cei trei prieteni cerură să li se repete toate amănuntele.

— Bun! zise Antraguet. Domnilor, nu cumva aţi auzit că regele a poruncit să se pregătească o mare vînătoare de cerbi în pădurea Compiègne şi că domnul de Monsoreau a trebuit să plece ieri într-acolo în acest scop?

— Ba da — răspunseră tinerii.

— Atunci ştiu unde este: în timp ce marele maestru de vînătoare a zgornit şi aleargă cerbul, el vînează căprioara marelui maestru de vînătoare. Fiţi liniştiţi, domnilor, Bussy e mai aproape decît noi de terenul de luptă, aşa că o să fie acolo înaintea noastră.

— Da, însă obosit, zdrobit, fiindcă n-a închis ochii toată noaptea — adăugă Livarot.

Antraguet ridică din umeri şi răspunse:

— El e vreodată obosit? Haidem, la drum, la drum, domnilor! Îl vom lua cu noi, trecînd pe-acolo.

Şi porniră tustrei.

În clipa aceea, Henric tocmai împărţea adversarilor lor săbiile; prin urmare, aveau un avans de aproape zece minute asupra celorlalţi.

Cum Antraguet locuia spre Saint-Eustache, ei o luară pe strada Lombards, pe strada Verrerie şi, în sfîrşit, pe Saint-Antoine. Toate aceste străzi erau pustii. Doar ţăranii care veneau cu lapte şi cu legume din Montreuil, din Vincennes sau din Saint-Maur-les-Fossés şi care dormitau în căruţele lor sau călări pe măgari, doar ei avură norocul să privească mîndrul pluton al celor trei bărbaţi curajoşi, urmaţi de pajii şi de scutierii lor.

Se sfîrşise cu sfidările, cu strigătele şi cu ameninţările. Cînd te baţi pentru a ucide sau pentru a fi ucis, cînd ştii că duelul va fi înverşunat şi de o parte, şi de cealaltă, un duel pe viaţă şi pe moarte, fără cruţare, atunci cugeţi: în dimineaţa aceea, cei trei tineri zvăpăiaţi erau şi cei mai meditativi.

Ajungînd în dreptul străzii Sainte-Catherine, tustrei, cu un zîmbet care vădea că acelaşi gînd le trecuse prin cap la toţi, îşi aţintiră privirile spre mica locuinţă a lui Monsoreau.

— Se va vedea bine de-acolo — zise Antraguet. Sînt sigur că biata Diane va veni, şi nu numai o dată, la fereastră.

— Priveşte! exclamă Ribeirac. Pare-mi-se că a şi apărut.

— Cum aşa?

— Fereastra e deschisă.

— Adevărat. Dar ce-o fi căutînd scara aceea la fereastră, cînd casa are uşi?

— Ai dreptate. Ciudat lucru! zise şi Antraguet.

Toţi trei se apropiară de casă, cu presimţirea că vor descoperi un lucru neobişnuit de important.

— Şi nu sîntem singurii care ne mirăm — observă Livarot. Uitaţi-vă la ţăranii aceia care trec şi care se ridică în picioare în căruţele lor, ca să privească.

Tinerii ajunseră sub balcon. Un zarzavagiu se oprise acolo şi cerceta pămîntul.

— Ei, domnule de Monsoreau — strigă Antraguet — nu vii să ne vezi? În cazul ăsta, grăbeşte-te, căci ţinem să fim primii pe teren.

Aşteptară să li se răspundă, dar degeaba.

— Nu răspunde nimeni — zise Ribeirac. Dar ce naiba caută scara asta aici?

— Hei, ţărane! se adresă Livarot zarzavagiului. Ce faci acolo? Tu ai pus scara?

— Ba feritu-m-a sfîntul, domnilor! răspunse el.

— Şi de ce să te ferească? întrebă Antraguet.

— Păi ia priviţi în sus!

Toţi trei ridicară capetele.

— Sînge! strigă Ribeirac.

— Pe legea mea, da, sînge — întări ţăranul — sînge care s-a şi înnegrit.

— Uşa a fost spartă — zise în acelaşi timp pajul lui Antraguet.

Antraguet aruncă o privire de la uşă la fereastră şi, apucîndu-se cu mîna de scară, fu pe balcon într-o secundă. El aruncă o privire înlăuntrul camerei.

— Ce este ? întrebară ceilalţi, văzîndu-l cum se clatină şi cum păleşte.

Un strigăt cumplit fu singurul său răspuns. Livarot se urcă în urma lui.

— Cadavre ! Morţi, morţi pretutindeni ! strigă tînărul.

Şi amîndoi intrară în cameră. Ribeirac rămase jos, pentru orice eventualitate. Între timp, zarzavagiul oprea locului toţi trecătorii cu exclamaţiile lui.

În cameră, peste tot, se vedeau urmele groaznicei lupte din cursul nopţii. Petele se întinseseră încoa' şi-ncolo sau mai curînd un lac de sînge năclăia pardoseala. Tapetul era zdrenţuit de lovituri de sabie şi de gloanţe de pistol. Mobilele zăceau sfărîmate şi înroşite, printre resturi de carne şi de veşminte.

— O, Remy, bietul Remy ! exclamă deodată Antraguet.

— Mort ? întrebă Livarot.

— S-a şi răcit.

— Păi prin camera asta s-a scurs un regiment de soldăţoi ! strigă Livarot.

În acel moment, el zări uşa dinspre coridor deschisă : pete de sînge arătau că şi acolo se dăduse lupta ; se luă după groaznicele semne lăsate şi ajunse la scară. Curtea era pustie.

Între timp, Antraguet, în loc să-l urmeze, trecu în camera de-alături. Peste tot numai sînge : urmele duceau la fereastră. Se aplecă pe fereastră şi scrută cu ochii îngroziţi grădiniţa : pe grilajul de fier stătea agăţat leşul livid şi ţeapăn al nefericitului Bussy. În faţa acelei priveliştii, nu un strigăt, ci un răcnet scăpă din pieptul lui Antraguet. Livarot alergă într-acolo.

— Priveşte ! gemu Antraguet. Bussy e mort.

— Bussy asasinat şi azvîrlit pe fereastră ! Intră, Ribeirac, intră şi vezi.

Livarot se repezi în curte şi-l întîlni jos, la scară, pe Ribeirac, pe care-l luă cu el. Deschiseră portiţa ce da din curte în grădiniţă şi intrară.

— El este ! urlă Livarot.

— Are pumnul ciopîrţit — zise Ribeirac.

— Şi două gloanţe în piept.

— E ciuruit de lovituri de pumnal.

— Ah, bietul Bussy ! urlă Antraguet. Răzbunare, răzbunare !

Şi întorcîndu-se, Livarot se lovi de al doilea cadavru.

— Monsoreau ! strigă el.

— Cum ?! Şi Monsoreau ?

— Da, Monsoreau găurit ciur şi cu capul zdrobit de pietre.

— Ai dreptate. Deci înseamnă că toţi prietenii noştri au fost asasinaţi în noaptea asta.

— Şi soţia lui, soţia lui ? strigă Antraguet. Diane, doamna Diane !...

Nimeni nu răspunse, afară de gloata de oameni care mişuna în jurul casei. În acel moment, regele şi Chicot ajunseseră în dreptul străzii Sainte-Catherine şi se întorseseră din drum spre a ocoli mulţimea.

— Bussy ! Sărmanul Bussy ! exclamă Ribeirac, deznădăjduit.

— Da — zise Antraguet — au vrut să scape de cel mai cumplit dintre noi toţi.

— E o laşitate ! O infamie ! strigară ceilalţi doi tineri.

— Să mergem să ne plîngem ducelui ! zise unul dintre ei.

— Nu, să nu lăsăm în seama nimănui grija de a ne răzbuna — vorbi Antraguet. Am fi prost răzbunaţi, crede-mă, prietene. Aşteptaţi-mă ! Într-o secundă, el coborî lîngă Livarot şi lîngă Ribeirac. Prieteni — li se adresă el — priviţi acest chip nobil al celui mai viteaz dintre oameni, priviţi picăturile încă roşii ale sîngelui său. El ne dă pilda : Bussy nu lăsa pe seama nimănui cinstea de a-l răzbuna... Bussy ! Bussy ! Vom face ca tine, fii liniştit, o să ne răzbunăm. Şi rostind aceste cuvinte, se descoperi, îşi apropie buzele de buzele lui Bussy, apoi, scoţîndu-şi sabia, o muie în sîngele lui : Bussy, jur pe trupul tău că sîngele acesta va fi spălat cu sîngele duşmanilor tăi !

— Bussy, jurăm să-i ucidem ori să murim! rostiră şi ceilalţi.

— Domnilor — îi îmbărbătă Antraguet, vîrîndu-şi sabia în teacă — fără milă, fără îndurare, nu-i aşa ?

Cei doi tineri întinseră mîna deasupra gentilomului ucis :

— Fără milă, fără îndurare ! repetară ei.

— Dar vom fi trei contra patru — zise Livarot.

— Da, însă noi n-am asasinat pe nimeni şi Dumnezeu va da putere celor nevinovaţi — îi răspunse Antraguet. Adio, Bussy !

— Adio, Bussy ! repetară ceilalţi doi prieteni.

Şi, cu groaza în suflet, cu frunţile palide, părăsiră casa blestemată.

O dată cu imaginea morţii, în inimi li se cuibărise acea adîncă deznădejde care însuteşte forţele ; plecînd de-acolo, duceau cu ei mînia generoasă, care face din om o fiinţă superioară condiţiei lui de muritor.

Îşi croiră anevoie drum printre oameni, într-atît de multă lume se adunase într-un sfert de oră. Ajungînd pe teren, îşi găsiră adversarii aşteptîndu-i : unii stînd pe pietre, alţii, în chip pitoresc, cocoţaţi pe gardurile de lemn. Ultimii paşi îi făcură aproape alergînd, ruşinaţi că ajung ultimii.

Cei patru favoriţi ai regelui erau însoţiţi de patru scutieri. Cele patru săbii ale lor, aşezate pe pămînt, păreau că aşteaptă şi că se odihnesc, aşijderea stăpînilor lor.

— Domnilor — zise Quélus, ridicîndu-se şi salutînd cu un fel de politeţe trufaşă — am avut onoarea de a vă aştepta.

— Scuzaţi-ne, domnilor — răspunse Antraguet — am fi ajuns înaintea dumneavoastră, dacă unul dintre prietenii noştri n-ar fi întîrziat.

— Domnul de Bussy ? întrebă d'Épernon. De fapt, nu-l văd. Se pare că se lasă greu trezit în dimineaţa aceasta.

— Am aşteptat pînă acum, vom mai aştepta — zise Schomberg.

— Domnul de Bussy nu va veni — răspunse Antraguet.

O stupoare adîncă se întipări pe toate chipurile, numai chipul lui d'Épernon vădea alt sentiment.

— Nu va veni ? zise el. Ah, ah, te pomeneşti că viteazul vitejilor se teme ?

— Nu aceasta poate fi pricina — răspunse Quélus.

— Aveţi dreptate, domnule — întări Livarot.

— Şi de ce nu va veni ? întrebă Maugiron.

— Pentru că e mort — răspunse Antraguet.

— Mort ! strigară favoriţii.

D'Épernon nu spuse nimic, ba chiar păli uşor.

— Da, mort, şi încă asasinat ! urmă Antraguet. Cum, nu ştiaţi, domnilor ?

— Nu — răspunse Quélus. Şi de ce ar fi trebuit să ştim ?

— De altfel, e sigur ? întrebă d'Épernon.

Antraguet trase spada.

— Atît de sigur, că iată urmele sîngelui său pe sabia mea — zise el.

— Asasinat ! exclamară cei trei prieteni ai regelui. Domnul de Bussy asasinat !

D'Épernon continua să clatine din cap, cu un aer de îndoială.

— Acest sînge strigă răzbunare — rosti Ribeirac. Nu auziţi, domnilor ?

— Ah, da ! răspunse Schomberg. S-ar zice că durerea dumneavoastră are un tîlc.

— La dracu ! făcu Antraguet.

— Ce vrea să însemne asta ? întrebă Quélus.

— *Cercetează cui îi foloseşte crima,* zice legistul — murmură Livarot.

— Ei, asta-i acum ! Domnilor, aveţi de gînd să vă explicaţi în cuvinte limpezi ? întrebă cu voce tunătoare Maugiron.

— Tocmai pentru asta am venit, domnilor — zise Ribeirac — şi avem cu mult mai multe motive decît este nevoie pentru a ne omorî de o sută de ori.

— Atunci, să punem repede mîna pe sabie şi să sfîrşim cît mai iute — sări cu gura d'Épernon, trăgîndu-şi arma din teacă.

— Oho ! Văd că sînteţi foarte grăbit, domnule gascon — zise Livarot. Nu vă grozăveaţi chiar aşa cînd eram patru contra patru.

— E vina noastră dacă nu mai sînteţi decît trei ? răspunse d'Épernon.

— Da, e vina dumneavoastră ! strigă Antraguet. A murit fiindcă vă plăcea mai bine să-l ştiţi culcat în mormînt decît în picioare pe teren. A murit cu pumnul retezat, pentru ca

pumnul său să nu mai poată ţine sabia. A murit pentru că trebuia cu orice preţ să se stingă ochii ale căror fulgere v-ar fi orbit pe toţi patru. Pricepeţi? Acum e limpede?

Schomberg, Maugiron şi d'Épernon urlau de furie.

— Destul, destul, domnilor! zise Quélus. Retrăgeţi-vă, domnule d'Épernon. Ne vom bate trei contra trei, astfel că aceşti domni vor vedea dacă, cu toate că avem dreptul, sîntem sau nu oameni în stare să profite de o nenorocire pe care, ca şi ei, o deplîngem. Haideţi, domnilor, haideţi — adăugă tînărul, zvîrlindu-şi pălăria undeva în spate şi ridicînd mîna stîngă, în timp ce cu dreapta despică şuierînd aerul cu sabia. Apropiaţi-vă şi, văzîndu-ne cum luptăm sub cerul liber şi sub privirea lui Dumnezeu, veţi putea judeca dacă sîntem asasini. Haideţi, loc, loc!

— Ah, vă uram — rosti Schomberg — acum mi-e scîrbă de voi.

— Şi eu — ripostă Antraguet — în urmă cu un ceas v-aş fi ucis, acum însă vă voi măcelări. În gardă, domnilor, în gardă!

— Îmbrăcaţi sau dezbrăcaţi? întrebă Schomberg.

— Fără haină şi fără cămaşă — răspunse Antraguet. Cu pieptul gol, cu inima descoperită!

Tinerii îşi azvîrliră hainele şi îşi smulseră cămăşile de pe ei.

— Ia te uită — observă Quélus, dezbrăcîndu-se — mi-am pierdut pumnalul. Nu stătea bine în teacă şi pesemne o fi căzut pe drum.

— Sau poate că l-aţi lăsat acasă, la domnul de Monsoreau, în Piaţa Bastiliei, în vreo teacă din care n-aţi mai îndrăznit să-l scoateţi — zise Antraguet.

Din pieptul lui Quélus izbucni un urlet turbat şi el se puse în gardă.

— Dar n-are pumnal, domnule Antraguet, n-are pumnal! strigă Chicot, care sosea în acel moment pe cîmpul de luptă.

— Cu atît mai rău pentru el — zise Antraguet. Nu e vina mea.

Şi trăgîndu-şi pumnalul cu mîna stîngă, se puse şi el în gardă.

XXXV

LUPTA

Terenul pe care urma să aibă loc înfricoşătoarea întîlnire era, după cum am văzut, umbrit de arbori şi situat într-un loc mai ferit. De obicei, doar copiii veneau să se joace pe acolo în timpul zilei sau beţivii şi pungaşii se aciuau noaptea, să doarmă.

Barierele aşezate de geambaşii de cai ţineau, în chip firesc, la distanţă mulţimea care, asemenea valurilor unui fluviu, urmează totdeauna un curent şi se opreşte sau revine numai atrasă de vreo vîltoare. Trecătorii treceau prin apropierea acestui teren, dar nu se opreau locului. De altminteri, era şi prea de dimineaţă, iar curiozitatea tuturor se îndrepta spre casa însîngerată a lui Monsoreau.

Cu inima bătînd, deşi nu era el prea duios din fire, Chicot se aşeză în faţa lacheilor şi a pajilor pe o balustradă de lemn. Nu-i iubea pe angevini, iar pe favoriţi îi dispreţuia, dar şi unii, şi alţii erau tineri curajoşi şi în vinele lor curgea un sînge generos, care curînd avea să ţîşnească la lumina zilei.

D'Épernon încercă o ultimă sfidare.

— Aşadar, vă este frică de mine, hai? strigă el.

— Taci din gură, flecarule! îl repezi Antraguet.

— Sînt în dreptul meu — răspunse d'Épernon. Partida a fost hotărîtă în opt.

— În lături! zise Ribeirac, nerăbdător, aşezîndu-i-se de-a curmezişul drumului.

El se retrase, înălţînd capul cu trufie şi vîrîndu-şi sabia în teacă.

— Vino aici, vino aici, floare a vitejilor! îl îmbie Chicot. Altminteri, o să-ţi pierzi încă o pereche de pantofi, aşa ca ieri.

— Ce tot îndrugă nebunul ăsta?

— Îndrugă că în curînd va fi sînge pe jos şi te vei pomeni lipăind prin el, cum ai făcut şi astă-noapte.

D'Épernon deveni alb ca varul. Toată îngîmfarea lui pieri auzind această cumplită dojană. El se aşeză la zece paşi de Chicot, şi din clipa aceea nu-l mai privi decît cu spaimă.

Ribeirac şi Schomberg se apropiară unul de celălalt, după salutul de rigoare. Quélus şi Antraguet, care, cu o clipă înainte se puseseră în gardă, îşi încrucişară spadele, făcînd un pas unul spre celălalt. Maugiron şi Livarot, rezemaţi fiecare de cîte o stănoagă a barierei, se pîndeau, simulînd lovituri în aer pentru a-şi putea găsi o poziţie mai bună de atac.

Lupta începu cînd la Saint-Paul bătea ora cinci.

Pe chipul fiecăruia era zugrăvită furia, dar buzele lor strînse, paloarea ameninţătoare, tremurul involuntar al încheieturii mîinii dovedeau că-şi stăpînesc cu prudenţă furia şi că, asemenea unui cal nărăvaş, această furie va pricinui mari pagube dacă i se va drumul.

Timp de cîteva minute, ceea ce înseamnă foarte mult, săbiile se atinseră uşor, departe încă de a ajunge să zăngăne. De o parte şi de alta, nici o lovitură nu fu dată.

Ribeirac, obosit sau mai curînd satisfăcut de a-şi fi încercat adversarul, coborî mîna şi aşteptă un moment. Schomberg făcu iute doi paşi şi-i dădu o lovitură, care fu şi primul fulger ce se ivi din nori. Ribeirac fu atins. Se îngălbeni şi sîngele îi ţîşni din umăr. Tînărul se îndepărtă de adversar spre a-şi da seama de importanţa rănii. Schomberg vru să repete lovitura, dar Ribeirac ridică sabia şi-l izbi într-o parte. Fiecare din ei avea cîte o rană.

— Acum să ne odihnim cîteva secunde, dacă vrei — propuse Ribeirac.

Între timp, Quélus şi Antraguet se înfierbîntau şi ei, la rîndul lor, însă Quélus, neavînd pumnal, se afla în mare inferioritate : fiind silit să se apere cu braţul stîng, şi cum braţul îi era dezarmat, fiecare încercare de a se apăra îl costa o rană. Astfel că, după cîteva secunde, fără a fi de fapt prea grav rănit, avea mîna plină de sînge. Antraguet, dimpotrivă, dîndu-şi seama de avantajul său şi fiind la fel de îndemînatic ca şi Quélus, se apăra cu multă iscusinţă. Trei lovituri de ripostă îşi atinseră ţinta şi, cu toate că nu fusese grav atins, sîngele ţîşni din pieptul lui Quélus prin trei răni. La fiecare lovitură însă, Quélus repeta :

— Nu-i nimic.

Livarot şi Maugiron nu depăşiseră limitele prudenţei. Cît despre Ribeirac, înnebunit de durere şi simţind că puterile încep să-l părăsească o dată cu sîngele pierdut, el se năpusti asupra lui Schomberg. Schomberg nu se dădu înapoi nici măcar cu un pas, ci se mulţumi să întindă sabia. Cei doi tineri

dădură şi primiră fiecare lovituri. Ribeirac se alese cu pieptul străpuns, iar Schomberg fu atins la gît. Rănit mortal, Ribeirac îşi duse mîna stîngă la piept, descoperindu-se. Schomberg profită pentru a-i da o a doua lovitură, care-i străpunse carnea. Dar Ribeirac, înşfăcînd cu mîna dreaptă braţul adversarului său, cu stînga îi înfipse în piept pumnalul pînă la plăsele. Lama ascuţită străpunse inima. Schomberg scoase un strigăt surd şi se prăbuşi pe spate, tîrîndu-l şi pe Ribeirac, străpuns şi el de sabie.

Livarot, văzîndu-şi prietenul căzînd, se trase iute înapoi şi alergă într-acolo, urmărit de Maugiron. În această cursă, angevinul avu un avantaj de cîţiva paşi : el sări în ajutorul lui Ribeirac, care se trudea să scape de arma lui Schomberg, şi îi smulse sabia din piept. Dar Maugiron îl ajunse din urmă şi Livarot fu nevoit să se apere pe un teren alunecos, într-o gardă dezavantajoasă şi cu soarele bătîndu-i în ochi. După numai o secundă, o lovitură de spadă îi crăpă ţeasta lui Livarot ; gentilomul scăpă sabia din mîini şi căzu în genunchi.

Quélus era rău încolţit de Antraguet. Maugiron se grăbi să-l străpungă pe Livarot, dîndu-i încă o lovitură. Livarot se prăbuşi de-a binelea.

D'Épernon scoase un strigăt asurzitor.

Quélus şi Maugiron rămaseră amîndoi împotriva lui Antraguet, care se pomeni singur. Quélus sîngera din creştet pînă-n tălpi, însă rănile nu erau grave. Maugiron era aproape teafăr.

Antraguet înţelese primejdia. Ce-i drept, el nu avea nici cea mai mică zgîrietură, dar începuse să obosească ; totuşi nu era momentul să ceară răgaz unui om rănit şi altuia înfierbîntat de a vărsa sînge. Cu o lovitură ca de bici, el îndepărtă cu violenţă sabia lui Quélus şi, profitînd de acest lucru, sări uşor peste o stănoagă. Quélus dădu o nouă lovitură, care însă nu reuşi decît să zgîrie puţin lemnul.

În acel moment, Maugiron îl atacă pe Antraguet din flanc. Antraguet se întoarse. Folosindu-se de această mişcare, Quélus trecu pe sub barieră de partea cealaltă.

— E pierdut ! rosti Chicot.

— Trăiască regele ! strigă d'Épernon. Nu vă lăsaţi, leii mei, curaj !

— Domnule, linişte, vă rog ! ceru Antraguet. Nu batjocoriţi un om care se va bate pînă la ultima-i suflare.

— Şi care încă n-a murit! strigă Livarot.

Şi într-un moment cînd nimeni nu se mai gîndea la el, hidos din pricina noroiului amestecat cu sînge ce îi acoperea trupul, se ridică în genunchi şi împlîntă pumnalul între umerii lui Maugiron, care se prăbuşi icnind.

— Isuse Dumnezeule, mor!...

Livarot căzu din nou leşinat: gestul acela şi furia îl vlăguiră de ultimele puteri.

— Domnule de Quélus — spuse Antraguet, lăsînd sabia în jos — sînteţi un om curajos, predaţi-vă! Vă dăruiesc viaţa.

— Şi pentru ce să mi-o dăruiţi? întrebă Quélus. Oare sînt doborît la pămînt?

— Nu, dar sînteţi ciopîrţit de lovituri, iar eu sînt sănătos şi teafăr.

— Trăiască regele! strigă Quélus. Mai ţin încă sabia în mînă, domnule!

Şi fandă spre Antraguet, care pară lovitura, oricît de fulgerătoare fusese.

— Nu, domnule, n-o mai ţineţi — spuse Antraguet, înhăţîndu-i vîrtos, cu toată mîna, sabia chiar lîngă mîner. Angevinul răsuci braţul adversarului său, ceea ce îl sili pe acesta să dea drumul armei. Antraguet se tăie uşor la unul din degetele mîinii stîngi.

— Ah! urlă Quélus. O sabie! O sabie!

Şi năpustindu-se spre Antraguet cu o săritură de tigru, îl încolăci strîns cu amîndouă braţele. Antraguet nu se împotrivi şi, trecîndu-şi sabia în mîna stîngă, iar pumnalul în dreapta, începu să-l izbească pe Quélus fără încetare şi la nimereală, mînjindu-se de fiece dată cînd lovea cu sîngele duşmanului său, pe care nimic nu-l putea sili să slăbească strînsoarea şi care, la fiece nouă rană, striga:

— Trăiască regele!

La un moment dat, el izbuti chiar să înşface mîna care-l lovea şi să-l încolăcească strîns cu mîinile şi cu picioarele pe inamicul său, încă teafăr, aşa cum ar fi făcut un şarpe. Antraguet simţi că este cît pe aci să se înăbuşe. Într-adevăr, el se clătină şi căzu. Dar căzînd — cum totul părea să-i poarte noroc în ziua aceea — îl înăbuşi, ca să spunem aşa, pe sărmanul Quélus.

— Trăiască regele! murmură în agonie acesta din urmă.

Antraguet reuşi să-şi desprindă pieptul din strînsoare, se propti într-un braţ şi, izbindu-l pe Quélus cu o ultimă lovitură care îi străpunse pieptul, zise:

— Na, eşti mulţumit?

— Trăiască re... — mai articulă Quélus, cu ochii pe jumătate închişi.

Şi asta fu totul. Liniştea şi groaza morţii domnea pe cîmpul de luptă. Antraguet se ridică plin de sînge, dar de sîngele duşmanului său: cum am spus, nu avea decît o simplă zgîrietură la mînă.

Înspăimîntat, d'Épernon îşi făcu semnul crucii şi o rupse la fugă, ca şi cum ar fi fost urmărit de o stafie.

Antraguet plimbă asupra prietenilor şi duşmanilor săi, unii morţi, alţii muribunzi, aceeaşi privire pe care trebuie s-o fi aruncat Horaţiu asupra cîmpului de luptă care hotăra soarta Romei. Chicot alergă şi-l ridică pe Quélus, din care sîngele gîlgîia prin nouăsprezece răni. Mişcarea îl însufleţi pe muribund. El deschise ochii.

— Antraguet, îţi dau cuvîntul meu de cinste că sînt nevinovat de moartea lui Bussy — zise el.

— Oh, te cred, domnule — rosti Antraguet, înduioşat — te cred.

— Fugi — murmură Quélus — fugi! Regele nu te va ierta.

— Iar eu, domnule, nu te voi părăsi în halul în care eşti, nici de-ar fi să ajung la eşafod — răspunse Antraguet.

— Salvează-te, tinere, şi nu-l ispiti pe Dumnezeu — îl povăţui Chicot. Ai scăpat ca prin minune, nu cere proniei două minuni în aceeaşi zi.

Antraguet se apropie de Ribeirac, care mai respira.

— Ei? îl întrebă acesta.

— Sîntem învingători — răspunse Antraguet în şoaptă, ca să nu-l jignească pe Quélus.

— Mulţumesc! îngînă Ribeirac. Pleacă!

Şi leşină din nou.

Antraguet îşi ridică sabia, pe care o lăsase să cadă în focul luptei, apoi o ridică pe a lui Quélus, pe a lui Schomberg şi Maugiron.

— Omoară-mă, domnule, sau lasă-mi sabia — îl rugă Quélus.

— Iat-o, domnule conte — zise Antraguet, dîndu-i-o cu un salut respectuos.

O lacrimă străluci în ochii rănitului.

— Am fi putut să fim prieteni — murmură el.

Antraguet îi întinse mîna.

— Prea bine! exclamă Chicot. Ai procedat cum nu se poate mai cavalereşte. Acum însă, fugi, Antraguet, meriţi să trăieşti!

— Dar tovarăşii mei? întrebă tînărul.

— Voi avea eu grijă de ei, ca şi de prietenii regelui.

Antraguet se înfăşură în mantia pe care i-o întinse scutierul său, pentru a ascunde sîngele de care era mînjit, şi lăsînd atît morţii cît şi răniţii în seama pajilor şi a lacheilor, dispăru prin poarta Saint-Antoine.

XXXVI

ÎNCHEIERE

Palid de nelinişte şi tresărind la cel mai mic zgomot, regele măsura cu paşi mari sala de arme, calculînd, cu experienţa unui om încercat, timpul de care prietenii săi aveau nevoie ca să se întîlnească şi să se bată cu adversarii lor, precum şi toate şansele bune sau surprizele neplăcute ce s-ar fi putut ivi, ţinînd seama de firea, de forţa şi de îndemînarea lor.

— La ora asta — spunea el la început — traversează strada Saint-Antoine. Acum intră pe terenul împrejmuit. Scot săbiile din teacă. Acum se bat.

Şi, rostind aceste cuvinte, regele, tremurînd din toate mădularele, începu să se roage. Dar în adîncul inimii sale se zbuciumau alte simţăminte, şi ruga aluneca doar pe buzele lui.

După cîteva clipe, regele se ridică.

— Numai de şi-ar aduce aminte Quélus — zise el — de lovitura de ripostă pe care i-am arătat-o, parînd cu sabia şi lovind cu pumnalul. Cît despre Schomberg, om cu sînge rece, el trebuie să-l ucidă pe acel Ribeirac. Maugiron, dacă are noroc, va scăpa repede de Livarot. Dar d'Épernon! Vai, ăsta moare! Din fericire, dintre toţi patru, pe el îl iubesc cel mai puţin. Însă, din nenorocire, faptul că a murit nu este totul; mi-e teamă că, după aceea, Bussy, cumplitul Bussy, va fi prezent pretutindeni şi va cădea pe capul celorlalţi. Ah, bietul meu Quélus! Bietul meu Schomberg! Bietul meu Maugiron!

— Sire! răsună la uşă glasul lui Crillon.

— Ce, ai şi venit?! exclamă regele.

— Nu, sire, nu aduc nici o veste. Vreau să vă spun doar că ducele de Anjou doreşte să vorbească maiestăţii voastre.

— De ce? întrebă regele, continuînd să stea de vorbă prin uşă.

— Spune că a venit momentul ca el să arate maiestăţii voastre ce fel de serviciu i-a adus şi susţine că ceea ce va comunica regelui îl va linişti în parte de grijile care-l frămîntă în clipa aceasta.

— Ei bine, du-te! spuse regele.

În acel moment, pe cînd Crillon tocmai pleca să execute ordinul, un pas grăbit răsună pe scări şi se auzi un glas care-i spunea ofiţerului:

— Vreau să-i vorbesc regelui chiar acum.

Regele recunoscu glasul şi deschise el însuşi.

— Vino, Saint-Luc, vino! îl chemă Henric. Dar ce este? Ce ai, Dumnezeule, ce s-a întîmplat? Au murit?

Într-adevăr, palid, fără pălărie, fără sabie, plin de sînge, Saint-Luc se repezi în camera regelui.

— Sire — strigă Saint-Luc, azvîrlindu-se la picioarele regelui — răzbunare, vin să cer răzbunare!

— Sărmanul meu Saint-Luc, ce se întîmplă? întrebă regele. Vorbeşte, din ce pricină eşti atît de deznădăjduit?

— Sire, unul dintre supuşii voştri, cel mai nobil, unul dintre soldaţii voştri, cel mai viteaz...

Cuvintele îi muriră pe buze.

— Hm! mormăi Crillon, făcînd un pas înainte, întrucît se credea îndreptăţit, mai ales la titlul din urmă.

— ... a fost măcelărit în noaptea aceasta, măcelărit în chipul cel mai laş, asasinat — sfîrşi Saint-Luc.

Regele, preocupat de un singur gînd, se linişti: nu putea fi vorba de nici unul dintre prietenii săi, deoarece pe tuspatru îi văzuse în dimineaţa aceea.

— Măcelărit, asasinat în noaptea asta! repetă regele. Despre cine vorbeşti, Saint-Luc?

— Sire, dumneavoastră nu-l iubiţi, o ştiu bine — continuă gentilomul — dar era credincios şi, la momentul potrivit, vă jur, şi-ar fi dat viaţa pentru maiestatea voastră; altfel n-ar fi fost prietenul meu.

— Ah! exclamă regele, începînd să priceapă.

Şi ceva asemănător unui fulger, dacă nu de bucurie, cel puţin de speranţă, îi lumină chipul.

— Răzbunare, sire, pentru domnul de Bussy! strigă Saint-Luc. Răzbunare!

— Pentru domnul de Bussy? repetă regele, apăsînd pe fiecare cuvînt.

— Da, pentru domnul de Bussy, pe care douăzeci de asasini l-au înjunghiat azi-noapte. Şi le-a prins bine să fie douăzeci, căci el a ucis paisprezece dintre ei.

— Domnul de Bussy a murit?...

— Da, sire.

— Atunci el nu se bate în dimineaţa aceasta? spuse deodată regele, neputîndu-se stăpîni.

Saint-Luc îi aruncă o privire, pe care Henric nu putu s-o îndure. Întorcînd capul, regele îl văzu pe Crillon, care, în picioare lîngă uşă, aştepta noi ordine. El îi făcu semn să-l aducă pe ducele de Anjou.

— Nu, sire — adăugă Saint-Luc cu glas sever — domnul de Bussy nu s-a bătut, şi iată pentru ce vin să vă cer, nu răzbunare, cum din greşeală am spus maiestăţii voastre, ci dreptate, căci îmi iubesc regele şi, mai presus de orice, onoarea regelui meu, de aceea consider că cei ce l-au înjunghiat pe domnul de Bussy au adus un prost serviciu maiestăţii voastre.

Ducele de Anjou tocmai sosise la uşă; el stătea acolo în picioare, nemişcat ca o statuie de bronz.

Vorbele lui Saint-Luc îl lămuriră pe rege, întrucît ele îi aminteau de serviciul pe care fratele său pretindea că i-l făcuse. Privirea lui se încrucişă cu aceea a ducelui, şi Henric nu mai avu nici o îndoială căci, răspunzîndu-i afirmativ din ochi, ducele schiţă în acelaşi timp un semn imperceptibil de încuviinţare cu capul.

— Ştiţi ce se va spune acum? strigă Saint-Luc. Se va spune, în cazul cînd prietenii dumneavoastră vor fi învingători, că au învins numai datorită faptului că dumneavoastră aţi poruncit să fie înjunghiat Bussy.

— Şi cine spune asta, domnule? întrebă regele.

— La dracu! Păi toată lumea — zise Crillon, amestecîndu-se în vorbă neîntrebat, ca de obicei.

— Nu, domnule — răspunse regele, neliniştit şi tulburat de părerea celui care era cel mai viteaz din regatul său, de cînd Bussy murise — nu, domnule, aşa ceva nu se va spune pentru că mi-l vei numi pe asasin.

Saint-Luc văzu o umbră proiectîndu-se înaintea lui. Era ducele de Anjou, care făcuse doi paşi în încăpere. Contele se întoarse şi-l recunoscu.

— Da, sire, îl voi numi — zise Saint-Luc, ridicîndu-se de jos — căci vreau cu orice preţ să nu existe nici umbră de bănuială la adresa maiestăţii voastre în ce priveşte săvîrşirea unei fapte atît de mîrşave.

— Ei bine, vorbeşte!

Ducele se opri şi aşteptă calm. Crillon sta în spatele lui, privindu-l pieziş şi clătinînd din cap.

— Sire — începu Saint-Luc — în noaptea aceasta Bussy a fost atras într-o cursă. În timp ce se afla la o femeie de care era iubit, soţul, înştiinţat de un trădător, s-a întors acasă cu asasinii; mişunau pretutindeni: în stradă, în curte, chiar şi în grădină.

Dacă obloanele apartamentului regal n-ar fi fost închise, după cum am spus mai înainte, cei de faţă ar fi putut vedea cum prinţul păleşte la auzul acestor cuvinte, cu toată stăpînirea de sine de care da dovadă.

— Bussy s-a apărat ca un leu, sire, dar numărul atacatorilor l-a copleşit şi...

— Şi a murit — îl întrerupse regele — a murit aşa cum merita, căci eu nu voi răzbuna niciodată un adulter.

— Sire, încă n-am terminat — replică Saint-Luc. Nenorocitul, după ce s-a apărat aproape o jumătate de oră în cameră, după ce şi-a biruit duşmanii, sărmanul de el căuta să se salveze, deşi era rănit, însîngerat, mutilat. Nu-i mai rămînea decît să i se întindă o mînă salvatoare, pe care i-aş fi întins-o eu dacă n-aş fi fost arestat de către asasinii lui, împreună cu femeia pe care el mi-o încredinţase, dacă n-aş fi fost legat fedeleş şi nu mi s-ar fi pus un căluş în gură. Din păcate, au uitat să-mi ia vederea, aşa cum îmi luaseră graiul, şi am văzut, sire, am văzut doi oameni apropiindu-se de nenorocitul de Bussy, care spînzura agăţat de coapsă în lăncile unui grilaj de fier, l-am auzit pe rănit cerîndu-le

ajutor, deoarece în aceşti doi oameni el avea dreptul să vadă doi prieteni. Ei bine, sire, unul dintre ei... vai, e groaznic de povestit, dar, credeţi-mă, era încă şi mai groaznic de văzut şi de auzit... unul dintre ei, spuneam, a poruncit să tragă şi celălalt s-a supus.

Crillon strînse pumnii şi încruntă sprîncenele.

— Şi îl cunoşti pe asasin ? întrebă regele, mişcat fără să vrea.

— Da — spuse Saint-Luc. Şi întorcîndu-se către prinţ, şi încărcîndu-şi atît vorba cît şi gestul cu întreaga-i ură atît de mult timp înăbuşită, rosti : Este monseniorul. Asasinul este prinţul ! Asasinul este prietenul !

Regele se aştepta la această lovitură, ducele o primi fără să clipească.

— Da — răspunse el, calm — da, domnul de Saint-Luc a văzut bine şi a auzit bine. Eu sînt acela care am poruncit să fie omorît domnul de Bussy, şi maiestatea voastră va aprecia această faptă, deoarece domnul de Bussy era slujitorul meu, într-adevăr. Dar în dimineaţa aceasta, orice i-aş fi spus, domnul de Bussy trebuia să întoarcă armele împotriva maiestăţii voastre.

— Minţi, asasinule, minţi ! strigă Saint-Luc. Bussy ciopîrţit de lovituri. Bussy cu mîna crîmpoţită de lovituri de sabie, cu umărul sfîrtecat de un glonţ, Bussy spînzurînd de coapsă în grilajul de fier, Bussy nu mai era bun decît să inspire milă chiar şi celor mai cruzi duşmani ai lui, şi cei mai cruzi duşmani ai lui l-ar fi ajutat. Dar tu, tu asasinul lui La Mole şi al lui Coconnas, tu l-ai ucis pe Bussy ca pe toţi prietenii tăi, unii după alţii, tu l-ai ucis pe Bussy, nu pentru că era duşmanul fratelui tău, ci pentru că îţi cunoştea secretele. Ah, Monsoreau ştia el prea bine pentru ce săvîrşeai această crimă.

— Fir-ar dracu al dracului ! murmură Crillon. De ce nu-s eu rege !

— Sînt insultat înaintea dumneavoastră, frate — zise ducele, alb de frică, deoarece nu se simţea în siguranţă între mîna crispată a lui Crillon şi privirea înfricoşătoare a lui Saint-Luc.

— Pleacă, Crillon ! spuse regele.

Crillon ieşi.

— Dreptate, sire, dreptate ! continuă să strige Saint-Luc.

— Sire — glăsui ducele — pedepsiţi-mă pentru că am salvat în dimineaţa aceasta pe prietenii maiestăţii voastre şi

pentru că am făcut să triumfe în chip strălucit dreptatea cauzei voastre, care este şi cauza mea.

— Iar eu — continuă Saint-Luc, care nu se mai putea stăpîni — îţi spun că serveşti o cauză blestemată şi că, ori pe unde treci, mînia Domnului se abate pe urmele paşilor tăi. Sire, sire, fratele vostru i-a ocrotit pe prietenii noştri, nenorociţii de ei !

Regele simţi prin tot trupul fiori de groază. Chiar în clipa aceea răsună afară un zgomot uşor, apoi se auziră paşi repezi şi întrebări grăbite. Se lăsă o linişte adîncă, desăvîrşită. În mijlocul acestei tăceri, ca şi cum un glas din cer venea să-i dea dreptate lui Saint-Luc, trei lovituri răsunară rar şi solemn în uşa care se clătina sub pumnul viguros al lui Crillon.

O sudoare rece năpădi tîmplele lui Henric şi-i schimonosi trăsăturile chipului.

— Învinşi ! strigă el. Sărmanii mei prieteni, învinşi !

— Ce vă spuneam, sire ? izbucni Saint-Luc.

Ducele îşi împreună mîinile, îngrozit.

— Iată, nemernicule — strigă tînărul într-un elan de mîndrie — iată în ce fel asasinii salvează onoarea prinţilor ! Hai vino, măcelăreşte-mă şi pe mine, că n-am sabie !

Şi îşi zvîrli mănuşa de mătase în obrazul ducelui. François scoase un urlet de furie şi se făcu livid. Dar regele nu văzu nimic, nu auzi nimic : el îşi lăsase fruntea în mîini.

— Vai ! murmură el. Bieţii mei prieteni sînt învinşi, răniţi ! O, cine oare îmi va da veşti sigure despre ei ?

— Eu, sire — zise Chicot.

Regele recunoscu această voce prietenă şi întinse braţele înainte.

— Ei ? întrebă el.

— Doi au şi murit, iar al treilea îşi va da ultima suflare.

— Cine este acest al treilea care încă nu a murit ?

— Quélus, sire !

— Şi unde se află acum ?

— La palatul Boissy, unde am dat ordin să fie transportat.

Regele nu ascultă mai departe, ci se năpusti afară din cameră, scoţînd strigăte jalnice.

Saint-Luc o dusese pe Diane la prietena ei, Jeanne de Brissac, de aceea întîrziase să se prezinte la Luvru. Jeanne

petrecu trei zile şi trei nopţi veghind-o pe sărmana femeie, pradă celui mai groaznic delir. A patra zi, frîntă de oboseală, Jeanne se duse să se odihnească puţin, dar cînd se întoarse, două ore mai tîrziu, în camera prietenei sale, ea nu o mai găsi acolo [1].

Se ştie că de Quélus, singurul dintre cei trei luptători, apărători ai cauzei regale, care a supravieţuit, deşi avea nouăsprezece răni, a murit în braţele regelui, după o agonie de treizeci de zile, la palatul Boissy, unde Chicot ordonase să fie dus.

Henric a rămas neconsolat. El a poruncit să se înalţe celor trei prieteni ai săi morminte mărețe, unde fiecare a fost sculptat în marmură, în mărime naturală. Regele a făcut slujbe pentru sufletul lor, a cerut preoţilor să-i pomenească în biserică şi, la rugăciunile sale obişnuite, a adăugat acel distih pe care l-a repetat toată viaţa, după rugăciunea de dimineaţă şi de seară :

Primească-i Domnul sus în cer
Pe Quélus, Maugiron, Schomberg.

Timp de aproape trei luni, Crillon nu l-a slăbit din ochi pe ducele de Anjou, împotriva căruia regele a început să nutrească o ură adîncă şi pe care nu l-a iertat niciodată.

Şi iată că sosi luna septembrie, lună cînd Chicot, el care nu-şi părăsea stăpînul şi care l-ar fi consolat pe Henric, dacă Henric ar fi putut fi consolat, primi următoarea scrisoare, datată şi trimisă de stăreţia Baume.

Era scrisă de mîna unui preot.

„Scumpe Seniore Chicot.

Vremea e blîndă în ţinutul nostru şi culesul viilor făgăduieşte să fie încîntător în Burgundia anul acesta. Se spune că regele, stăpînul nostru, căruia, pe cît se pare, i-am salvat viaţa, e tot îndurerat. Aduceţi-l la mînăstire, scumpe domnule Chicot ; îi vom da să bea un vin din 1550, pe care l-am descoperit în pivniţele mele şi care e în stare să te facă să uiţi cele mai mari dureri. Nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin că îl va înveseli, căci am găsit în sfînta scriptură această admirabilă frază : «Vinul cel bun veseleşte inima omului !»

[1] Poate că autorul ne va povesti ce a devenit Diane în viitorul său roman, intitulat „Cei patruzeci şi cinci“, unde vom regăsi o parte din personajele care au participat la acţiunea din „Doamna de Monsoreau“. (Nota ediţiei franceze.)

Sună foarte frumos în latineşte, o să pun să vi se citească. Veniţi deci, scumpe domnule Chicot, veniţi cu regele, veniţi cu domnul d'Épernon, veniţi cu domnul de Saint-Luc şi veţi vedea că ne vom îngrăşa cu toţii.

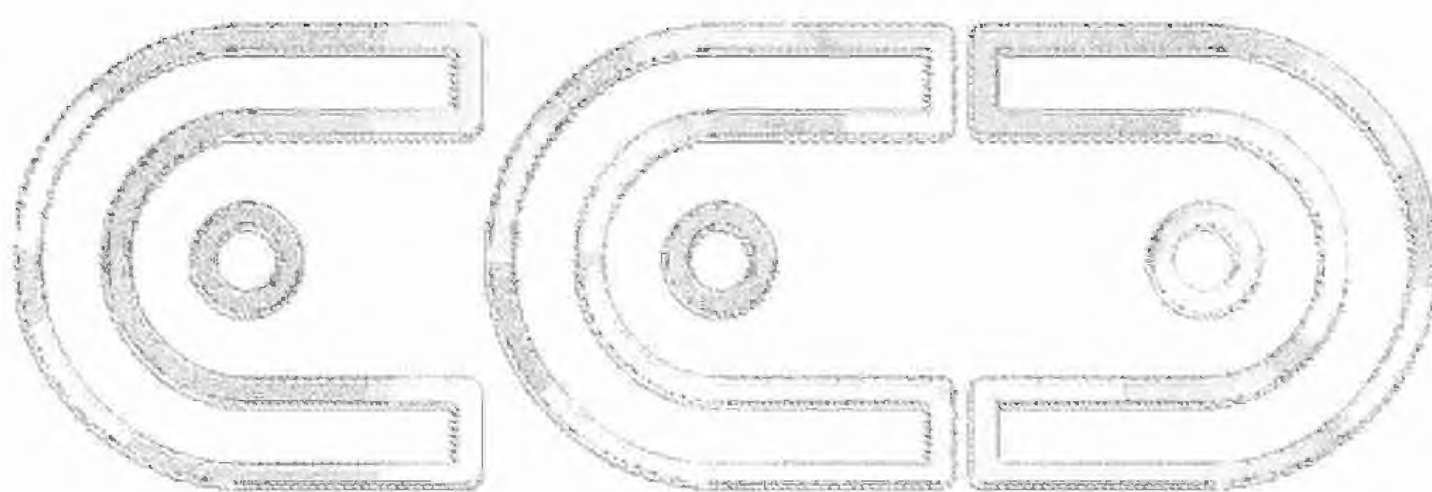
Cucernicul stareţ *Dom Gorenflot*, care îşi zice preaumilul vostru servitor şi prieten.

P.S. Îi veţi spune regelui că n-am avut încă timp să mă rog pentru sufletul prietenilor săi, cum mi-a dat în grijă, din pricina încurcăturilor cu instalarea mea aici, dar că, de îndată ce va lua sfîrşit culesul viilor, mă voi ocupa cu siguranţă de ei.“

— Amin ! zise Chicot. Şi-au şi găsit, bieţii de ei, cine să-i pomenească înaintea Domnului !

CUPRINS






Scanare și prelucrare digitală



de

Anonim

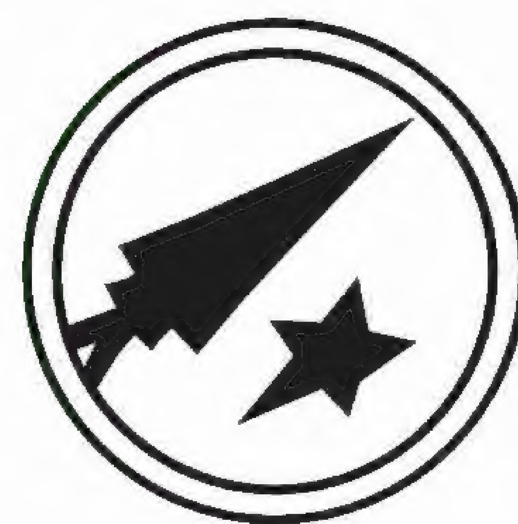




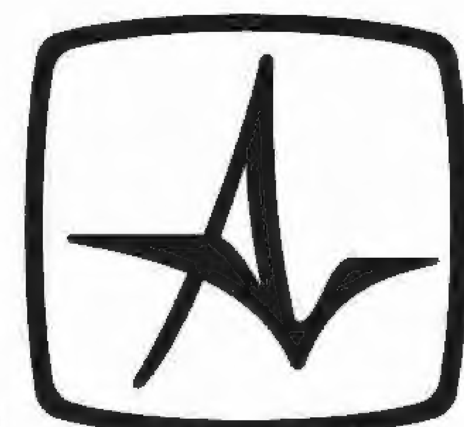


și

CAT Graur




Antwerpen



2024





